

ISSN 1308-4887
Sayı 32 • 2024/1

esiqod

ege sanayicileri ve işinsanları derneği

YAŞAM

**DİJİTAL
DÖNÜŞÜM İLE
ÜRETİMDE
VERİMLİLİK**

Tespo 35 yaşında!

Lider Markalar, Toptan Fiyatlar!

 tespo

@tespotoptan
www.tespo.com.tr

UZMAR®

LİMANLARDA EMNİYET BİZE EMANET

WWW.UZMAR.COM.TR

38

DİJİTAL DÖNÜŞÜM ZİRVESİ

Dijital Dönüşüm: Yapay Zeka ile Akıllı Yarınlar

34

58

78

90

■10 Dosya: Enflasyon ekonomiyi her alanda zorluyor. ■20 ESİAD Başkanı Brüksel ziyaretini değerlendirdi. ■24 Dosya: Türkiye-AB ilişkilerinde gelişmeler. ■32 25. Genel Kurul: ESİAD Başkan Sibel Zorlu ile devam ediyor. ■34 İzmir Valisi Dr. Süleyman Elban ile "Dijital Okuryazarlık" projeleri üzerine söyleşi. ■38 ESİAD ve EGİAD işbirliği ile "Dijital Dönüşüm Zirvesi" düzenlendi. Zirveye dijital dönüşüm konusunda birçok uzman katıldı. ■58 Gezi: Konforlu bir karavanla "Tour de France" yollarında ■68 ESİAD Üye Beklenti Anketi'nin sonuçları açıklandı. ■72 ENSİA Başkanı Alper Kalaycı: "Hedefimiz bir temiz enerji ülkesi olan Türkiye'nin bu alandaki dışa bağımlılık zincirlerini kırmak" diyor. ■78 Duayen sanayici Deniz Taner ile "Başarı Yolculuğu" üzerine söyleşi. ■86 Sismik izolatörlerin deprem önlemlerindeki yerini iki uzman ile konuştuk. ■90 Özel KOSBİ Zülfü-Mevlüt Çelik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ni yakından tanıyoruz. ■98 İzmir Kültür Sanat Fabrikası mutlaka görülmesi gereken bir müze oldu. ■104 Yönetmen Martin Scorsese'nin yaşamı ve filmleri ■108 İzmir'de kültür sanat etkinlikleri ■112 Tekne: Sunseekers 75 Sport ■113 Mekan: Maya Bistro • KİTAP 114

Yükselmeye devam ediyor...

Türkiye'nin kağıdı... **TÜM DÜNYADA**

farkı kalitesi

www.alkimkagit.com.tr

ESİAD Yaşam'ın değerli okurları,

ESİAD olarak 25. Olağan Genel Kurul toplantımızı 25 Nisan 2024 tarihinde gerçekleştirdik. Öncelikle, yapılan seçimler neticesinde ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı olarak göreve devam etmekten büyük onur duyduğumu söylemeliyim. 14. Dönem Dernek organlarımıza seçilen arkadaşlarımızla birlikte ve tüm üyelerimizin desteğiyle Derneğimizin misyonunu en iyi şekilde yerine getirmek için çalışacağız.

Ülke olarak, Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına başladığımız bir dönemde, Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve tüm çalışma arkadaşlarına duyduğumuz minnetin karşılığının, ancak demokratik, laik, etkin hukuk devleti anlayışını en üst seviyede savunmak, daha fazla sorumluluk üstlenmek ve daha çok çalışmak olabileceğine inanıyorum.

Bu bağlamda, Dernek olarak üzerimize düşen önemli bir görev var: Sivil toplumun ileri demokrasilerde olduğu gibi sesini güçlü biçimde duyurabilmesi için çaba sarf etmeye devam etmek. Bununla birlikte, merkezi ve yerel yönetimler tarafından sivil toplumun sesine daha fazla kulak verilmesi Türkiye'nin gelişmiş toplumlara doğru atacağı önemli bir adım olacaktır.

Önümüzde normal şartlarda dört yıl boyunca seçimsiz bir dönem bulunuyor. Türkiye'nin başta ekonomi, yüksek enflasyon, gelir dağılımı, nitelikli eğitim gibi son derece önemli sorunları var. Bu sorunlara kararlı ve kalıcı çözümler üretmek için seçimlerden uzaklaşmış olmayı bir fırsat olarak görmek zorundayız. İçinde bulunduğumuz çağın hızına yetişmek için kaybettiğimiz zamanları telafi etmemiz gerekiyor.

Bu noktada, yerel seçimlerden sonra şahit olduğumuz ve demokrasi adına bir ümit ışığı olarak adlandırabileceğim uzlaşa ve birbirine saygı ortamının kalıcı olmasını, toplumda hoşgörü ikliminin yeniden oluşmasını ümit ediyorum.

Uluslararası rekabet gücümüzün artması, yatırımcıların ülkemize yeniden güven duyması, her şeyden önce demokratik ve hukuk devleti olduğumuzu göstermemize bağlı. Bu nedenle uzun zamandır yapılması öngörülen yapısal reformları sadece birtakım ekonomik tedbirler ve politikalarla sınırlı tutmamak gerekiyor.

Değerli Okurlar,

Türkiye'nin küresel ekonomiden yeterince pay alabilmesi ve kişi başına düşen geliri adaletli biçimde

artırabilmesi hedefine kilitlenmesi gerekiyor. Bunun yolu da teknoloji odaklı ve sıfır karbon yörüngesinde katma değerli üretimden geçiyor. ESİAD olarak yeni dönemde de tüm faaliyetlerimiz bu hedef etrafında şekillenecek.

Derneğimizin 14. Dönem çalışmalarına temel teşkil edecek Yuvarlak Masalarımızı bu anlayışla belirledik. Teknolojiye ve inovasyona dayalı dijitalleşmenin tüm sektörleri içerecek şekilde gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla, Girişimcilik ve Dijital Dönüşüm Yuvarlak Masasını kurduk. Sanayi ve Ticaret Politikaları ve Yatırım Ortamı Yuvarlak Masamızda sanayide yeşil ve dijital dönüşüme ve yenilenebilir enerjiye yönelik çalışmalarımıza devam edeceğiz. İlave olarak, özellikle AB ile aramızdaki gümrük birliğinden maksimum fayda sağlayabilmek için yeni ticaret politikalarına uyum sağlanması konusuna ve gümrük birliğinin kapsamının genişletilmesine hazırlıklı olmaya öncelik vereceğiz. Ekonomi, Finans ve Maliye; Sürdürülebilirlik ve Sosyal Politikalar; Tarım, Turizm ve Hizmetler; Uluslararası İlişkiler ve AB; Kamuyla İlişkiler ve Kentsel Politikalar Yuvarlak Masalarımızla ülke ve bölge ekonomisine katkıda bulunmaya çalışacağız. Üyelerimizin beklentilerini karşılamak ve birbirleriyle ve Derneğimizle bağlarını güçlendirmek ise Üyelik Geliştirme ve Sosyal Etkinlikler Yuvarlak Masamızın görevi. Yuvarlak Masalarımız tabii ki üyelerimizin sağlayacağı katkı ve desteklerle çalışacak.

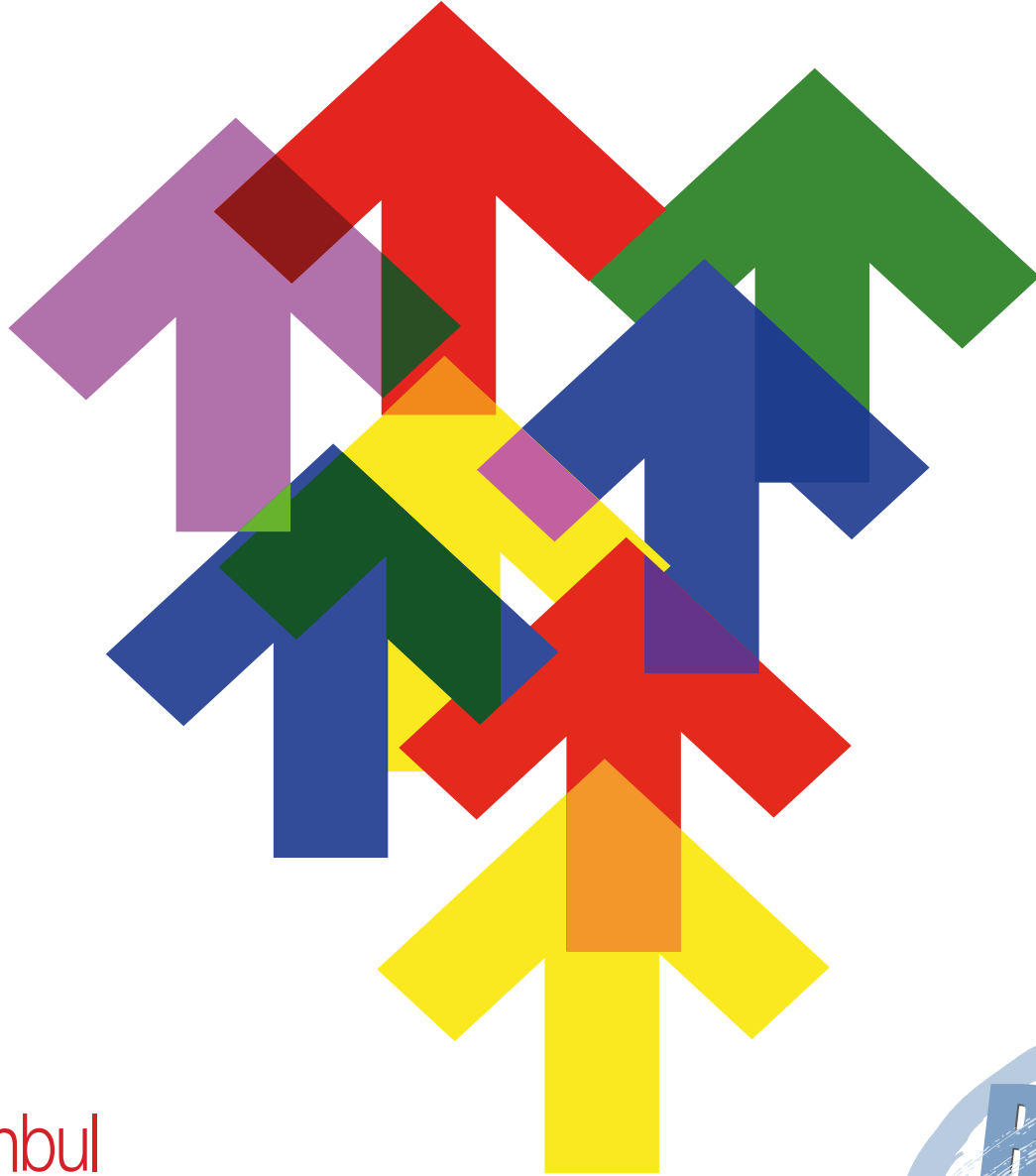
Artık bir marka olma yolunda ilerlediğimiz ESİAD Yatırım Zirvesinin üçüncüsünü 2024 sonbaharında gerçekleştirmek üzere hızla çalışmalara başlıyoruz. Bu defa Zirvemizin uluslararası bağlantısını kurmayı hedefliyoruz. Amacımız hem İzmir'in uluslararası finans dünyasında adını duyurmak hem de Türk iş insanlarına yeni pencereler açabilmek.

Bu çerçevede adım attığımız yeni dönemin tüm üyelerimizle birlikte daha güçlü ve verimli olmasını temenni ediyorum.

Sibel Zorlu
Yönetim Kurulu Başkan

A 20 Years of Commitment, Growth and Achievement

paintistanbul
TURKCOAT
Discover the magic of colours

Istanbul Expo Center
08 - 10 Mayıs 2024
HALL 1 / D442

RMS Danışmanlık İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti.
Atatürk Caddesi, Ekim Apt. No: 174/1 D: 12 35520 Alsancak - İzmir T: 0232 482 01 62 - 482 06 95 F: 0232 482 10 18
www.rms-ltd.com.tr

Sevgili ESİAD Yaşam dostları,

Bu kez gerçekten umutlu, aydınlık ileriye farklı bakan bir ruh hali ile hepimize merhaba..

Türkiye mart ayı sonunda çok önemli ve ileride dönüm noktası gibi kabul edilebilecek bir seçim sürecini geride bıraktı.

Bu seçimden 6-7 ay öncesi ana muhalefet partisinde yapılan kongrede başkan değişimi ile parti içi kemikleşmiş ve yüzde 25 oya sırtını yaslamış siyasetçiler, belediye başkanları vb. kadrolar ciddi şekilde değişime uğradı. Yılların getirdiği bazı örneklerden belki, hepimiz şüphe ile baktığımız değişimin, dinamizmin, cesaretin ne kadar önemli olduğunu gördük. Bu değişim kadrolarının kale konumuna gelmiş illerde seçimi çok ciddi farklarla kazandıklarını, Atatürk ilkeleri ve laik cumhuriyetimiz adına büyük bir memnuniyetle gördük.

16 yıldır bu derginin yayın yönetmeniyim, bir çok konuyu, uygulamayı, kanunları, açıkça ve cesaretle eleştirdiğimi düşünüyorum. Belki ilk defa siyasi bir anlatımla başladım. Konu siyaset değil. Ülkemizde yıllardır uygulanan başta eğitim olmak üzere sosyal, kültürel gibi birçok konuda değişimin gerekliliğini ortaya koydu bu seçimler.

İyi eğitim, adalet, bilim ve teknolojinin hakim olduğu küresel rekabet koşullarında artık çağdaşlığın, gelişmişliğin çok önemli olduğu aşıkardır.

Şu an lider, bakan, parlamenter, demokratik, laik yönetimde milletvekilleri kim olursa olsun herkes şapkasını önüne koyup düşünmek zorunda.

İleriye gidebilmek için ekonomimizi, teknoloji, sanayi ve tarımla büyüteceğiz, üretimi, istihdamı,

ihracatımızı artıracacağız. Kamuda çok önemli tasarruf tedbirleri alarak, göçleri durdurarak, kendi halkımıza önem ve değer vererek, refah içinde yaşatmalıyız.

Dünyanın bu hızlı gelişim şartlarında eğitimsiz, bilgisiz cahil bir halk ile büyük çarkların içinde ancak ezilen bir dişli parçası olabiliriz.

Ekonomi

Kur korumalı mevduat uygulamasının sadece Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına zararının 800 milyar TL'den fazla olduğu 2023 yılı bilançosunda ortaya çıktı. Sonuçta parası olan para kazandı diyebiliriz.

Bu büyük zarar doğal olarak devlet tarafından karşılandı. Buna bağlı olarak para basılması enflasyonun düşünülenden çok üstünde artması faizleri körükledi. Artan faizler ile dövizden TL'ye önemli dönüşler ve döviz bozulması neticesi kurlar yerinde kaldı. Bu kurlar ile üreticiler olarak maliyet tutturmak yurtdışı piyasalar ile rekabet etmek imkansız hale geldi. Başta tekstil, hazır giyim ve birçok sektör alarm veriyor.

Bir an önce gerekli tedbirlerin alınarak dengelerin sağlanması sanayinin tıkanmasının önü açılmalıdır. Sevgilerimle,

Ferit Kora

Ege Sanayicileri ve İşinsanları Derneği
Yayın Kurulu Başkanı

SANDALYECİ

CONTRACT FURNITURE

www.sandalyeci.com

Yüksek uçuş durdurulamıyor Enflasyon ekonomiyi her alanda zorluyor

Türkiye ekonomisi yıllara dayanan yanlış kararlar neticesinde oluşan dünyanın en yüksek enflasyonlarından birinin baskısı altında. Ülkenin bulunduğu durumdan kurtulabilmesi için neler yapılması gerektiğini akademisyenler ve uzmanlar ile konuştuk.

Özlem Bayraktar Gökşen:

“Tek haneli seviyelerin 2027-28’den önce zor olduğunu düşünüyorum.”

Rota Portföy Baş ekonomisti Özlem Bayraktar Gökşen’e göre TCMB’nin 2025 yıl sonu enflasyon tahmini olan yüzde 14’e ulaşılma ihtimali son derece düşük. Ancak 2025 yılını iyi yönetmek ciddi bir kredibilite kazanırabilir. Tek haneli seviyeler ise 2027-28’den önce zor görünüyor.

Yüksek enflasyon beraberinde neler getiriyor?

Enflasyon ülke ekonomileri için birçok açıdan son derece hırpalayıcı ve zarar verici nitelikte, aynı zamanda iktisadi refahın önündeki en önemli problemlerden biri. Yüksek enflasyonun olduğu ülkelerde, yani genel fiyat seviyesinde sürekli ve yüksek artışın olduğu ekonomilerde; ülkenin yerel para birimine olan güven azalır. Bu durum ülkemizde olduğu gibi TL’nin tasarruf etme işlevini ortadan kaldırarak yüksek dolarizasyona neden olur ve atılan politika adımlarının işlevselliğini ve etkinliğini önemli derecede düşürür, ülkede her türlü ekonomik birim için tasarruf ve yatırım kararlarında geleceğe yönelik büyük bir belirsizlik yaratır, iktisadi refah açısından en önemli zararı ise gelir dağılımını ciddi oranda bozarak, gelir adaletsizliği büyütür, en son olarak paranın satın alma gücünü önemli oranda zedeler ve azaltır. Dolayısıyla aynı standardı sağlayabilmek için ekonomik birim sürekli olarak daha fazla para ödemek zorunda kalır.

Enflasyonla mücadele ülkemizde hep bir büyüme ile ödünleşme başlığı altında tartışılıyor olsa da, aslında sürdürülebilir ve iktisadi refahı destekleyen bir büyüme ancak ve ancak fiyat istikrarının sağlandığı ekonomilerde olur. Dolayısıyla yüksek enflasyonist ortam

büyük istikrarsızlık nedeni olarak gelecek dönemler için volatil, öngörülebilirliğin az olduğu ve refahın önemli oranda düştüğü bir resmi işaret eder.

Türkiye yıllardır bu çıkmazın içinde...

“Çıkmaz” söylemi aslında çok yerinde olmasa da, dünyanın “enflasyon” sorununu çoktan çözmüş olması ancak Türkiye’nin halen yüksek fiyat istikrarsızlığı içinde mücadele etmeye çalışması durumu bir çıkmaz olarak nitelendirmeyi öne çıkarıyor olabilir. Oysa ki, rasyonel ve sıkı ekonomi politikalarının fiyat istikrarı sağlanıncaya kadar sürmesi ve bu politikalar konusunda sebat edilmesi durumunda enflasyon probleminin ortadan kalkmaması için hiçbir neden yok.

Peki, mevcut ekonomi politikası?

Uzun süren derin negatif faiz ortamı ve dolayısıyla enflasyonist faktörlerin son derece güçlendiği bir dönem sonrasında geçen yılın ortasından beri daha rasyonel ekonomi politikalarının öne çıkmaya başladığını gördük. Ülkemizdeki enflasyonun talep, maliyet ve beklenti kanallarının hepsinden beslendiğini görüyor olsak da, ana belirleyici “talep” faktörleri ve bunun için ana mücadele noktası “para politikası”. Sıkı ve uzun süreli para politikası sürdürmek enflasyonla mücadelede çok önemli bir yol kat etmemizi sağlayacak. Şu an uygulanan para politikasına baktığımızda ise bu yolda önemli adımlar atıldığını, politika faizinin geldiği nokta ile “basit %50, bileşik %65” son derece sıkı bir yeri işaret ettiğini, sıkı duruşun gerek makro ihtiyatı önlemlerle; krediler ve kredi kartları tarafında tüketimi azaltıcı, TL tasarruflar tarafında özendirici adımlar ve likidite politikaları ile daha da kuvvetlendirilmeye çalışıldığını görüyoruz. En son olarak artan enflasyon eğilimleri ve kur üzerinde yaşanan baskının sonrasında hızlı ve sert bir adımla politika faizinin 500 baz puan kadar yükseltilmesi yine önemli ve pozitif bir para politikası şoku olarak öne çıkıyor.

Enflasyonla mücadelenin tabii ki bir kolu da maliye politikası. Maliye politikasının halen gevşek bir çerçeveyi işaret ettiğini görüyoruz. Burada deprem felaketinin yaralarının halen sarılmaya çalışılmasının büyük rolü var. Ancak bu harcamaların dışında da türlü vergi istis-

namaları ve muafiyetlerin oluşu, cari transferler kaleminde hızlı yükselişler aslında enflasyonla mücadele kapsamında çok yardımcı olmuyor. Bu minvalde ekonomi yönetiminden gelen mesajlar çerçevesinde de gelecek dönemde bu kalemlerde de sıkılaştırıcı nitelikte adımlar atılması beklenebilir.

Reçetesi belli diyorsunuz...

Evet. Bu reçeteyi kullanan herkes bu hastalığı bertaraf etmiş. Ama yol uzun ve hata yapmamak için ciddi çaba sarf etmek gerekiyor. Sebat etmek, popülist politikalara kaçmamak çok kritik. Enflasyonla mücadele kapsamında yasal zemini de güçlendirmek aslında gelecek dönemde bu dert ile yine karşı karşıya kalmamak için de koruyucu nitelikte olur. Uzun yıllardır hep söylenen, sıkı politikaların kullanıldığı ve fakat sonuçların alınmadığı ve hep başa dönüldüğü. Buna katılmadığımı her fırsatta ifade ederken, buradaki kritik unsurlardan birinin yolun uzun olduğunu unutmamak ve bazı ödünleşmeler ile bu büyük arızdan kurtulmak. Yüksek enflasyonu sıkı para ve maliye politikalarını uzun süre sürdürerek yenebilirsiniz. “Uzun süre” özellikle beklenti yönetimindeki zemin kaybını yeniden tesis etmek ve fiyatlandırma davranışlarındaki büyük bozulmayı onarmak açısından önemli.

Bu yolda 2026’da bir tek hane enflasyon seviyesine ulaşılması halen oldukça zor gözüküyor. Daha uzun zamana ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Diğer taraftan nihai amaç “tek haneye” getirmek olmamalı. Geçtiğimiz yıllardaki hatalardan biri de bu oldu. Tek haneye getirmek yeterli görüldü ve fiyat istikrarının unsurları gözetilmedi. Fiyat istikrarının sağlanmaması durumu yüksek tek haneli enflasyon seviyelerine gerileme sağlansanız bile, çok hızlı bir şekilde enflasyonun tekrar elinizden kaçmasına neden olabilir. Bunları maalesef deneyimledik.

Uzun soluklu enflasyonla mücadele dönemine mi girdik, yoksa yıl sonu bir toparlanma var mı?

Yıllık enflasyon Mayıs ayı itibarıyla zirveyi gördükten sonra hızlı bir şekilde gerileme kaydedecek. Bu gerileme özellikle Temmuz ve Ağustos aylarında kendini gösterecek. Bunun ana nedeni

ise “baz etkisi” olacak. Diğer bir deyişle enflasyon geçtiğimiz yıl Temmuz ve Ağustos aylarında çok yüksek geldiği için (iki ayda neredeyse kümülatif olarak %20’den bahsediyoruz), bu sene aynı aylara gelindiğinde yıllık enflasyon hesaplamalarından çıkacak olması neredeyse yaklaşık yüzde 15 puan kadar düşüşe neden olacak. Dikkat ederseniz bu noktada aslında tamamen “istatistiksel” bir gelişmeden bahsediyorum. Ancak işin yapısal kazanımlarını da göz ardı etmemek gerekir. Yılın ikinci yarısında atılan politika adımları nedeniyle aylık enflasyon eğiliminde belirgin düşüşler görülmesi beklenebilir.

Bu durum ekonomik aktivitede önemli bir soğuma ile kendini gösterecek. Ne dedik? Ana problem “talep” kaynaklı. Talebi soğutmadan önemli bir kazanım elde edemezsiniz. Şu ana kadar atılan adımların etkilerini de yavaş yavaş görmeye başlayacağız. Burada yapısal olarak adımların etkisi özellikle 2025 yılı için çok daha kritik olacak. Ancak 2024 yılına geri dönersek, halen mevcut gidişat çerçevesinde TCMB’nin yılsonu enflasyon tahmini olan %36’ya ulaşmanın çok zor olduğunu düşünüyorum. %45’e yakın bir enflasyon tahmini ile çalışmaya devam ediyorum. Bu tahminlerimiz açısından en önemli faktörlerden biri kurun nasıl ilerleyeceği. Ortaya koyulan programın finansman bacağı şimdiye kadar eksik kaldı. Yabancı yatırımcı ilgisi ve dolayısıyla ülkeye döviz likiditesi girişi zayıf kaldı. Bu durum kur üzerinde büyük baskı yaratırken, kur geçişkenliği nedeniyle de enflasyonla mücadeleye zarar veriyor. Dolayısıyla gelecek dönemde atılan adımların döviz likiditesi tarafındaki kazanımları da yakından takip edilecektir.

Aslında doğru önlemler, diğer bir deyişle doğru “reçete” konusunu etraflıca konuştuk. Bir diğer konu ise bu politikaların “sürekliliğinin” ne kadar önemli olduğu...

Biz bugüne kadar ekonomi politikalarına ve sürekliliğine ilişkin önemli hatalar yaşadık ve bu önemli bir güven kaybına ve kredibilite zedelenmesine neden oldu. Bunun tesisi asıl zamanı gerektiren konu. Yani herhangi bir ekonomik birimi enflasyonun düşeceğine ikna etmek, hem de sizin tahminlerinize uygun bir

“Temel ihtiyaçların fiyatlamasının bile tahayyül edilemeyecek seviyelere ulaşması yaşam standartlarına önemli oranda hasar verdi. Ancak yaşam standartlarının aynı seviyede kalması için ücret artışlarıyla bir spiral yaratmak, kırılganlıkları çok yoğun olan Türkiye ekonomisinde bir sonraki yıl daha yüksek bir enflasyon ve daha fazla döviz talebi olarak geri dönüyor. İş dünyası açısından tüketim davranışlarındaki değişim yurtiçi aktivitesi açısından zorlu bir yeri işaret edecek.”

şekilde düşeceğine ikna etmek, öyle bir iki senede olamıyor. Örneğin biraz önce TCMB'nin 2026'daki tek haneli enflasyon tahminini hatırlattınız. Ben de aslında ulaşılması son derece “zor” olarak nitelendirdim. Bu noktada o kadar ileriye gitmeyip 2025 tahminlerine bakalım. TCMB'nin 2025 yıl sonu enflasyon tahmini %14. Bu seviyenin de ulaşılması ihtimalinin son derece düşük olduğunu düşünüyorum.

Kurum olarak %25'ler civarında bir enflasyon tahmini ile çalışıyoruz. Enflasyon düştükçe, daha da düşürmek daha zorlu hale geliyor. Yani %80'den enflasyonu düşürmek daha kolay ama %20'ler seviyesine geldiğinde daha katılık arz etmeye başladığını görebilirsiniz. Bu seviyelere gelindiğinde ise istenilen hızda tek haneliye gelinmediğinde hemen politiklardan vazgeçiş ve talep kaynaklı büyüme politikalarına geri dönüş döngüsü olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla fiyat istikrarına ulaşmak daha zaman alacak. 2025 yılını iyi yönetmek bu anlamda bize ciddi bir kredibilite kazandırabilir. Tek haneli seviyelerin ise 2027-28'den önce zor olduğunu düşünüyorum.

Bu yıl dünyada kriz beklenmiyor ama yavaş büyümenin devam edeceği söyleniyor. Genel olarak Türkiye için 2024, 2025 nasıl bir dönemi ifade ediyor? Kriz derinleşmeye devam ederse iş dünyası, vatandaşlar, yabancı yatırımcı, tüm taraflar bundan nasıl etkilenecek?

Dünyada kriz beklentisi olmadığı gibi “yumuşak iniş” senaryosunun da aslında gerçekleştiği görülüyor. Yani “ılıman” bir aktivite ve bu aktivite koşullarında düşürülmesi başarılı bir enflasyon. Bu resim “kriz” söyleminden uzak bir yeri işaret ediyor. Global çerçevede böyle bir ortam küresel sermaye hareketleri için de elverişli ve yüksek getirili alanlara kayışı destekleyici bir resim çiziyor. Zira düşen enflasyon dinamiğinde global faiz hadlerinde de düşüşlerin hızlanması beklenebilir.

Bu durum, biraz önce bahsettiğimiz döviz likiditesine erişim konusunda yapıcı bir zemini gösteriyor. Yüksek getirili bir dinamik sunan Türkiye bu koşullardan faydalanabilir ve dolayısıyla kur tarafında belirli bir stabilite yakalanabilir. Hatta belirtmekte fayda var ki,

olası döviz girişlerinin TL'nin reel olarak değerlendirilmesi maksadıyla kullanılmak istendiği ekonomi yönetimi tarafından her fırsatta dile getirilirken, politika notlarına da kurdaki reel değerlendirilmenin dezenflasyon sürecinde önemli bir yapı taşı olduğu konusunun girdiğini görüyoruz. Dezenflasyon süreci ekonomik aktivitede belirgin bir soğumayı ifade edeceği için, özellikle yurtiçi iş dünyası ve vatandaşlar için daha zorlu bir süreci işaret edecek.

Vatandaş kendini çıkmazda hissediyor...

Enflasyon ekonomide tüm tarafları oldukça kötü etkilerken, bu süreçten en çok etkilenen tarafın hane halkları olduğunu söylemek lazım. Satın alma güçlerinin eridiği bir noktada, ücretler tarafında da enflasyonist bir baskı yaratmayacak patikaya girişin söz konusu olduğu bir resimde, tüketim davranışlarını önemli oranda gözden geçirmek durumunda kalacak kesim maalesef yine hane halkı olacak.

Temel ihtiyaçların fiyatlamasının bile tahayyül edilemeyecek seviyelere ulaşması yaşam standartlarına önemli oranda hasar verdi. Ancak yaşam standartlarının aynı seviyede kalması için ücret artışlarıyla bir spiral yaratmak, kırılganlıkları çok yoğun olan Türkiye ekonomisinde bir sonraki yıl daha yüksek bir enflasyon ve daha fazla döviz talebi olarak geri dönüyor. İş dünyası açısından tüketim davranışlarındaki değişim yurt içi aktivitesi açısından zorlu bir yeri işaret edecek. Yurt dışına dönen gözler ise yine burada da çerçevenin çok da destekleyici olmadığını gösteriyor. En önemli nokta ihracat pazarlarındaki talep koşullarının güçlü olmaması (biraz önce belirttiğimiz gibi, daha ılıman bir havayı işaret etmesi).

Buna ek olarak maliyet artışları ihracatçı sektörleri çok zorlayan bir unsur olarak öne çıkıyor. Bunu kısa sürede çözmek ve taraflara bir rahatlama sağlamak çok zor. Bazı ödünleşmeler işte burada kendini göstermeye başlıyor. Ancak akılcı politikalar ve hedefli maliye politikası adımları ile beraber gevşek politikalara kaçmadan ama nokta atışı desteklerle ekonomiyi su üzerinde tutmaya devam etmek de refah açısından önemli bir nokta olarak öne çıkıyor.

EKONOMİST YAZAR

Güldem Atabay:

“Enflasyon sadece para politikasıyla kazanılacak bir savaş olmaktan çoktan çıkmış durumda”

Ekonomist yazar Güldem Atabay, Türkiye’de siyasetin yapısı, kamu kurumlarının yönetilme biçimi ve 2008 IMF programının bitişinden bu yana geciktirilen yapısal dönüşüm çabasının enflasyonu kalıcı hale getirdiğini söylüyor. Ona göre yeni bir sosyal kontrat, hukuk ve kamu yönetim reformu, sanayi politikası değişimi, tarımda reform, eğitimin modernleştirilmesi, üniversitelere özgür araştırma ortamının yaratılması sağlanmadan bir şey başılamaz. “Çünkü” diyor Atabay: “Enflasyon sadece para politikasıyla kazanılacak bir savaş olmaktan çoktan çıkmış durumda.”

“Türkiye’deki yüksek enflasyon dünyada yaşanan ve soğumaya başlayan örneklerden farklı” diyorsunuz. Bunu biraz açar mısınız?

Pandemiyle hatırlanacağı üzere büyük merkez bankaları faizleri sıfıra indirirken çok yüksek miktarda likidite yaratmışlardı. Aşı erken geldi ve bu ortamın üzerine ertelenen talebin piyasalara patlayarak geliş izlendi. Hemen düzelmeyen tedarik zincirleri ve ardından Ukrayna işgaliyle eklenen enerji fiyatları şoku dünyada izlediğimiz enflasyonun temelindeki nedenler. 2021 yaz aylarında küçük merkez bankaları faiz indirimlerine başladı, FED, ECB gibi büyükler arkasından geldi. Eylül 2021’de TÜFE enflasyonu %19 iken çekirdek enflasyon göstergeleri enflasyonun yüksele-

ceği işareti vermişti. TCMB ise bir para politikası deneyine girerek yükselme eğilimindeki enflasyona rağmen faizleri indirmeye başladı. Amaç, düşük faizler artacak yatırımların kapasite artırması, artan kapasite ile fiyat baskılarının düşmesi ve değer kaybedecek TL ile ihracatın artarak büyümeye destek vermesiydi. Böyle olmadı.

Türkiye üretim için ithal girdiye bağımlı olduğundan TL’de değer kaybı şoku çok hızlı ve yüksek bir enflasyona neden oldu. Hızla artan enflasyona rağmen düşürülmeye devam edilen faizler tüketim-üretim, tasarruf-harcama, ihracat-ithalat açılarından çok büyük dengesizlikler yarattı. Yüksek enflasyona rağmen düşük faiz, fiyatların ileride daha da artacağı beklentisiyle hane halkının aşırı tüketime yönelmesiyle sonuçlandı. Şirketler sürekli artan ithalat nedeniyle stok biriktirmeye başladı. Aşırı borçlanma, yatırımlardan çok sermaye ihtiyacını karşılamaya yöneldi. Şirketler ve bankalar artan maliyetlere rağmen yüksek oranlı fakat sürdürülemez düzeylerde kar elde ettiler. TL’nin değer kaybına ilk tepki ihracat artışı, yerini ithalat patlamasına bıraktı. Dolarizasyon yükseldi. TCMB ve Hazine süreci düşük faizden ödün vermeden yönetmek için çeşitli finansal araçlar icat etti, piyasa mekanizması müdahaleleri tutarsızlıklar içinde arttı. Hükümet seçim ekonomisi uygulayarak artan harcamalar yoluyla bu döngüyü besledi ve yüksek enfla-

yon kalıcı hale geldi. TCMB rezerv kaybı net rezervlerde eksi 55 milyar dolarla sürdürülemez seviyeye yaklaştı. Sonuç olarak düşük faiz politikası ile yüksek enflasyon, yüksek cari açık ve yüksek bütçe açığı oluştu. Mayıs 2023 seçimlerinden hemen önce Türkiye ekonomisi ödemeler dengesi krizi ile burun buruna geldi.

Peki, seçimin ardından...

Seçimin ardından değişen para politikası sonucunda ilk önce TL’yi yapay yöntemlerle baskı altında tutma çabasından vazgeçildi. Ardından vergi artışlarıyla bütçe açığındaki genişleme kontrol altına alınmaya çalışıldı. Her iki adımın da enflasyon etkisi maliyet alanında yarattığı baskılarla yüksek oldu. Eş zamanlı olarak TCMB düşük faiz politikasından vazgeçti ve politika faizini artırmaya başladı. Haziran 2023 Şubat 2024 arasında %8,5’ten %45’e çıkardı. Fakat enflasyon baskıları TCMB’nin sene sonu hedefi TÜFE’nin %36’ya yönelmesine yol açacak kadar hafiflemedi.

Yerel seçimler öncesinde faiz artışları durdu, sonrasında ise TCMB’nin diğer makro ihtiyati adımlarla parasal sıkılaştırmaya devam etmesi bekleniyor. Kredi kartlarını sınırlandırmak, kredi artış hedefleri ile bankalardaki finansal baskılamayı devam ettirmek, munzam karşılıkları yükseltmek bu adımlar arasında. Hedef tüketimi dizginlemek ve TL’ye

nominal değer kazandırarak enflasyonla mücadeleyi güçlendirmek. İki yıllık enflasyon beklentisi perspektifiyle de tahvil faizlerinin reel faiz verir konumda kalması sayesinde yüklü miktarda sıcak parayı Türkiye finansal piyasalarına çekmek. TCMB'nin rezervlerini güçlendirmek ve TL'ye istikrar sağlamak.

Ancak Haziran 2023'ten bu yana para politikasında atılan adımlara maliye politikasında uyum sağlanmış değil. Daha açık ifadeyle, sıkı para politikasına gevşek maliye politikası eşlik ediyor. Bu da enflasyonla mücadelenin istenen hızla gitmesine engel. Var olan güven sorununu artırıyor. TL talebini düşük tutuyor. Yabancı yatırımcının finansal piyasalara girmesine engel oluyor. Özellikle 2021-2023 döneminde yaratılan makro ekonomik dengesizliklerin düzelmesini yavaşlatırken enflasyonun yapışkan hale gelmesine neden oluyor.

Şu an uygulanan ekonomi politikasını nasıl yorumluyorsunuz?

2023 seçimlerinden bu yana değişen ekonomi politikasında önemli eksikler var. Para politikası ile faizleri yükselterek elde edilebilecekler sınırlı. Maliye politikasında tabana yayılan KDV-ÖTV gibi vergi artışları ile mali disiplin elde etmek mümkün değil. Harcama reformu, kamu ihale ve harcamalarında şeffaflık, kamu banka kredilerinde şeffaflık, hesap verilebilirlik eşliğinde faiz dışı fazla yaratılması gerek. 2018'den 2023 ortalarına kadar izlediğimiz kur şokları, yüksek enflasyon ve pandemi süreçleriyle aşırı bozulan gelir dağılımı ve yayılan fakirleşme ile kamu kaynakları/destekler yoluyla mücadele edilirken harcamalarda da "rasyonalizasyon" şart.

Ekonomi programının diğer önemli eksiği ise üretimde TL rekabetine bağlı ihracatı verimlilik odaklı hale döndürmek, ara malı ve sermaye malı ithalatını yerli üretimle karşılayabilmek ve yetkin insan kaynağı yaratabilmek için gerekli yapısal reformların eksikliği.

Türkiye'de yaşanan önemli sorun, kaliteli, uzun vadede kalıcı doğrudan yatırım çekemiyor olmak. Eş zamanlı olarak izlediğimiz beyin göçü ve çoktan başlayan yapay zeka çağını ıskalamakta olmamız. Ekonomi alanında gereken köklü değişimler kadar, hukuk, insan hakları, ifade özgürlüğü, kuvvetler ayrılığı, kamu kurumlarının yeniden orga-

nizasyonu, eğitim ve sağlık alanlarında köklü değişim sağlayacak reformları da beraber düşünmek zorundayız artık.

İktidarın hedefi, "yüksek enflasyonu sıkı para ve sıkı maliye politikalarını sürdürerek 2026 yılı sonunda tek haneye düşürülebilme." Bu doğru bir politika mı ve sizce mümkün mü?

Tek haneli enflasyon hedefi doğru bir hedef. Ancak mevcut politikalarla 2026'da oraya ulaşılması imkansız. Sıkı para politikası ve seçici şekilde sıkılaştırılması gereken harcama politikası gerekli. Hukuk ve adalet tarafında geriye düşüşü ilerlemeye çevirmeden enflasyonla mücadelenin kalıcı olma şansı ise yok.

Bu süreç nasıl devam edecek?

Bu yıl ortasında TÜFE enflasyonunun %73-74'le zirve yaptığını göreceğiz. Arkasından geçen yılın temmuz, ağustos, eylül aylarının %9,5, %9,1 ve %4,8 aylık TÜFE enflasyonu gerçekleşmelerinin yerine bu sene aylık %2,5-3 civarı enflasyon izleyeceğiz. Bu sayede yıllık enflasyon bu baz etkisi diye tanımlayacağımız durumla Eylül 2024'te %49 civarına gerileyecek. Sene sonu beklentim ise %50 civarında. 2024 sonu beklentisi TCMB'nin %36. Buna kıyasla yüksek kalacak.

2025 için resmi sene sonu TÜFE enflasyonu beklentisi %14. 2026 sene sonu beklentisi olan tek haneden bahsetmeye şu aşamada gerek yok. 2024 sonunda %50 civarında olacak, TÜFE enflasyonu da 2025 sonunda ancak %30 civarına gerileyecek. En iyi olasılıkla, yani sıkı para politikasının sıkılaştırılması doğru hedefli maliye politikası ile desteklenmesi halinde.

Küreselleşme ve küresel ticaret tarafındaki gelişmeler dünyada enflasyonun ve faizlerin pandemi öncesine dönmeye engel. Türkiye'de siyasetin yapısı, kamu kurumlarının yönetilme biçimi ve 2008 IMF programının bitişinden bu yana geciktirilen yapısal dönüşüm çabası enflasyonun artık yapısal sorunların en keskin hale gelerek yapışkanlaştığını anlatıyor.

Yeni bir sosyal kontrat, hukuk ve kamu yönetim reformu, sanayi politikası değişimi, tarımda reform, eğitimin modernleştirilmesi, üniversitelere özgür araştırma ortamının sağlanması gibi alanlarda değişim olmadan enfla-

yon sadece para politikasıyla kazanılacak bir savaş olmaktan çoktan çıkmış durumda.

Özellikle vatandaş boyutu çok önemli. Önümüzdeki dönem sosyal patlamalara açık görünüyor. Siz ne dersiniz?

Küresel ticaret verilerinde detaylar küreselleşmenin kamplara bölündüğünü ve ticaret artış hızının da yavaşladığını gösteriyor. Bu eğilimin üzerine her yıl daha elle tutulur şekilde hissedeceğimiz küresel ısınmanın ekonomi, üretim, tüketim ve insan üzerindeki artan olumsuz etkileri gelecek. Enflasyon ve faizler pandemi öncesi seviyelere dönmeyecek. Jeopolitik gerginlikler ve göç büyük nüfus kaymalarına yol açacak. Bu büyük resimdeki arka plan.

Türkiye özelinde enflasyonla mücadelenin ciddileşmesi, 2024 sonu ve 2025'te ekonomik durgunluk yaratacak. Ekonomi yönetiminin enflasyonla mücadele hedefinde tüketimin düşürülmesi olduğundan yüksek 2024 ortası enflasyona rağmen maaşlarda ayarlama yapılmayacak. Gıda fiyatları enflasyonu tarım politikasızlığının sonuçları olarak manşet enflasyonun üzerinde seyretmeye devam edecek. Vatandaş 2024 ikinci yarıdan itibaren hayat şartlarının çok ağırlaştığını hissedecek.

Ardından gelen süreçte büyüme potansiyeli artabileceğinden göreceli bir refah artışı hissedilebilecek. Çözümün ekonominin dışında hukuk gibi alanlarda da aranması halinde enflasyonun düşüşü kalıcı hale getirilebilecek. Bu süreçte sosyal patlamaları engellemek ve insanca yaşama koşullarını toplumun düşük gelirli kesimleri için de geçerli kılmak için, kamuya özel bir rol düşmesi gerekecek. Gelir dağılımı sorununu hafifletici adımlar, yeniden paylaşım modeli geliştirmek ise şart.

Enflasyonla mücadelenin ciddileşmesi ise mevcut enflasyonun iyice kalıcı hale gelmesine neden olarak büyüme potansiyelini zaten aşağıya çekecek. İşsizlik artacak. Enflasyon %25-35 arasında sıkışacak. Makroekonomik dengesizlikler, piyasalarda oynaklıklar ve ani gelişen ekonomik krizler olağan hale gelecek. Bazı sektörler bu süreçten fayda sağlarken, bazı sektörler batma aşamasına gelecek. Kazanımlar kalıcı olmayacak. Ekonomik ve sosyal açıdan kayıp yıllar anlamına gelecek.

Prof. Dr. Selva Demiralp:

“Yüksek çift haneli rakamlara ulaşmış bir enflasyonu düşürmenin maliyeti oldukça yüksek”

Koç Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Selva Demiralp'e göre bir kere kontrolden çıkıp yüksek çift haneli rakamlara ulaşmış bir enflasyonu düşürmek hiç de kolay değil. Hem maliyeti yüksek hem de bugünden yarına yapılabilecek bir iş değil. Ancak enflasyonla yaşamak gibi bir tercih de söz konusu olamaz. Demiralp, “Enflasyonu düşürmek için hangi ilacın gerektiğini biliyoruz. Dermansız bir hastalık değil enflasyon. Ancak ilacı doğru dozda uygulamak konusunda siyasi otoritenin rızası olur mu ondan emin değilim” diyor.

Enflasyon ülke ekonomisini çok yönlü olarak içinden çıkılmaz bir duruma doğru sürüklüyor. Bu gidişat ne gibi sonuçlar doğurur?

Hiçbir ülkenin enflasyonu da kontrol etmeyiverelim deme lüksü bulunmuyor. Zira kontrol altına alınamazsa enflasyon giderek artarak toplumu fakirleştirecek, yatırım iştahını köreltecek ve ekonomik büyümeyi de felç edecek bir problem. Buraya nasıl geldik diye soracak olursak, enflasyon daha makul seviyelerdeyken bile onu düşürmenin gerektirdiği maliyeti ödemek istemedik. Bilakis “enflasyonla büyüme” şeklinde bir model seçtiğimiz zamanın politika yapıcıları tarafından da ifade edildi. Maalesef enflasyonla gelen büyümenin topluma bir hayrı olmuyor. Enflasyon gelir dağılımını emekçi aleyhine bozan, top-

lumun çoğunluğunu fakirleştirirken sınırlı bir kesimi zengin eden bir olgu. Öte yandan “enflasyonla büyüme” tercihi de bir noktada patlıyor. Enflasyon ülkedeki makroekonomik dengeleri bozduğu için büyüme duruyor, ülke krize sürükleniyor. Genel seçimlerden önce geldiğimiz nokta, ödemeler dengesi üzerinden tetiklenen bir kriz tehlikesiydi. O sebeple seçim sonrası dönemde enflasyonla mücadele etme kararı alındı. Ancak bu noktada bilmemiz gereken, bir kere kontrolden çıkıp yüksek çift haneli rakamlara ulaşmış bir enflasyonu düşürmenin hiç de kolay olmayacağı. Hem maliyeti yüksek hem de bugünden yarına yapılabilecek bir iş değil.

Öte yandan “Zararın neresinden dönülse kardır” atasözümüzden hareketle geçmişte geride bırakıp şu anda bulunduğumuz noktaya odaklanmamız gerektiğini düşünüyorum. Yeni ekonomi ekibi enflasyonla mücadele konusunda kararlılar ve tüm dünyada etkinliği ispatlanmış araçlarla enflasyonla mücadele edecek adımlar atıyorlar. Dilerim başladıklarını bitirebilirler. Önümüzdeki en önemli riskin bu sürdürülebilirlik riski olduğuna inanıyorum. Zira şu anda gerek içeride gerekse dışarıda herkesin kafasındaki soru mevcut politika durumunun devamına izin verilip verilmeyeceği ya da hangi süre için izin verileceği sorusu.

Özellikle seçimden sonra Türkiye'yi zor günlerin beklediği söyleniyor. Siz de "Faizi yeterince artırırsanız ekonomide ciddi bir yavaşlama olacak, artırmazsanız enflasyon yüksek seviyelerde yapışacak. Merkez Bankası'nın işi çok zor" diyorsunuz. Bunu biraz açar mısınız?

Enflasyon ya talebin üretim kapasitesinin üzerine çıkmasından kaynaklanır, ya da üretim maliyetlerini artıran bir arz şokundan kaynaklanır. Mesela Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sonrası enerji fiyatlarında yaşanan artış bir arz şokudur. Bu konuda içeride alacağınız dezenflasyonist önlemlerin bir etkisi olmaz. Zaten enflasyonun tek sebebi geçici arz şokları ise yapılacak en uygun şey de durup o şokların geçmesini beklemektir.

Bizim yaşadığımız enflasyonun önemli bir kısmı uzun süre şişirilmiş talebin getirdiği bir "aşırı ısınma" ve bunun beklentiler üzerinde yarattığı bozulmadan kaynaklanıyor. Bu tür bir enflasyonu düşürmek eldeki para politikası ve maliye politikası araçları ile mümkün. Ancak bedava değil. Enflasyon ne kadar yükselirse onu kontrol altına almak için ödemeniz gereken maliyet de artıyor.

Nedir bu maliyet?

Şişmiş talebi aşağı çekmekten, hatta beklentiyi hızla düzeltmezseniz ekonomide resesyona kadar gidecek bir süreçten bahsediyoruz. Eğer geçmişte sözlerini tutmuş, koyduğu hedefleri tutturmuş bir merkez bankanız olsa, bugün de o merkez bankası çıkıp yıl sonunda enflasyon %36 olacak dese herkes inanmasa da önemli bir çoğunluk bu hedefe inanırdı. Bu da, daha fazla faiz artırmadan ve ekonomiyi yavaşlatmadan enflasyonu düşürebilmeyi mümkün kılardı. Ancak Merkez Bankası geçmiş dönemde çok yıprandı. 2019 sonrası dönemdeki 6 senede 6. Başkan değişikliğini gördük. Merkez bankacılığı uzun süreli ve sabır isteyen bir iş. Bu kadar çok zig zag çizen bir para politikasının toplumda güven uyandırabilmesi çok zor. Geçmiş yönetimden ve o zaman yapılan hatalardan devralınmış algı ve miras yeni yönetimin işini çok zorlaştırıyor. Attıkları adımlar doğru yönde de olsa güven kazanmakta zorlanıyorlar. Bu durumda enflasyonu düşürebilmek için elinizdeki

faiz silahına sonuna kadar yüklenmeniz gerekiyor ki bunun da yaratacağı maliyet çok yüksek. Kaldı ki siyasi otoritenin ekonomide bu kadar bir yavaşlamaya izin vereceğinden de emin değilim. Bu şartlar altında bence daha muhtemel senaryo enflasyonun "biraz" düşüp geldiği seviyelerde katılaşması gibi görünüyor.

Enflasyon kontrol edilemez bir seviyeye mi geldi? Eğer böyle yorumlanabilirse bunun kısa ve uzun vadede anlamı nedir?

Hayır. Enflasyonu "kontrol edilemez" yapacak unsur geldiği "seviye" değil altında yatan sebeplerdir. Eğer yaşadığımız enflasyonun tek sebebi üretim maliyetlerini etkileyen küresel gelişmeler ya da iklim gibi faktörler olsaydı o tür bir enflasyonu kontrol edilemez olduğunu söyleyebilirdik. Ancak az önce de bahsettiğim gibi yaşadığımız enflasyon büyük ölçüde kontrol edilebilir sebeplerden kaynaklanıyor. Öncelikle kredibilite sahibi bir merkez bankanız olması lazım. Maalesef son dönemde ciddi şekilde yıprandı bu kredibilite. Merkez Bankasının hangi noktada havlu atmaya zorlanacağını bilemiyoruz. İlave olarak Merkez Bankasına destek olacak ve sahip çıkacak bir maliye politikası gerekiyor. Bu şekilde kısa vadede "acı reçete"nin maliyetini adil bir şekilde dağıtmak, devlet seviyesinde gereksiz harcamaları kısmak, şeffaflığı artırmak sureti ile en kritik adımlar atılabilir. Uzun vadede ise yine maliye politikası yoluyla üretkenliği ve üretim kapasitesini artırmak sureti ile enflasyonu kalıcı bir şekilde düşürebilmek mümkün olur.

Şu an uygulanan ekonomi politikasını nasıl yorumluyorsunuz?

Genel seçimler öncesinde uygulanan politikaların ekonomiyi getirdiği tehlikeli noktadan alan çok gerekli ve kritik bir normalleşme dönemine girdik. Öte yandan devralınan ağır mirasın etkilerini silebilmek ve temiz bir sayfa açabilmek mümkün değil. İçinden geçtiğimiz dönemi en son yaşadığımız büyük kriz olan 2001 krizi ile karşılaştırma yapacak olursak, o zaman da kriz sonrası benzer bir U dönüşü yaşamıştık. Ancak bugünden farklı olarak o zaman yapısal reformlarla desteklenmiş kapsamlı bir istikrar programı vardı. Devlet düzeyinde şeffaflaşmayı önce-

Bizim yaşadığımız enflasyonun önemli bir kısmı uzun süre şişirilmiş talebin getirdiği bir "aşırı ısınma" ve bunun beklentiler üzerinde yarattığı bozulmadan kaynaklanıyor. Bu tür bir enflasyonu düşürmek eldeki para politikası ve maliye politikası araçları ile mümkün. Ancak bedava değil. Enflasyon ne kadar yükselirse onu kontrol altına almak için ödemeniz gereken maliyet de artıyor.

liklendiren, verimsiz çalışan işletmeleri kapatan ya da verimlilik artırıcı önlemler getiren, Merkez Bankasının bağımsızlığının kanunla güvence altına alındığı, devlette israfı azaltacak önemli adımların atıldığı bir dönemdi. Bugün benzer bir program söz konusu değil. OVP'deki hedefler daha çok "iyi niyet" göstergesi niteliğinde. Merkez Bankası siyasi takvimden bağımsız bir şekilde para politikasını yönlendirmekte zorlanıyor. Durum böyle olunca, yine 2001 sonrası dönemden farklı olarak, uygulanan politikalara güven sağlamakta zorlanıyoruz. O dönemde hızla ivmelenen yabancı sermaye girişi Mayıs seçimlerinin üstünden geçmesine rağmen hala momentum kazanamadı. Bu durum maalesef enflasyonla mücadelenin bedelini artırıyor ve büyümeden feragat etmeden enflasyonu düşüremeyeceğimiz gerçeğini doğruluyor.

Bir taraftan enflasyonla yaşamak gibi bir tercih söz konusu olamaz...

Enflasyon en çok sabit gelirli olanlara üzere bütün toplumu vurur. Alım gücü düşer. Yatırım iştahı zayıflar. Sadece bugünü değil gelecek nesillere de sarkan bir etkisi olur. O nedenle enflasyonu düşürmek şeklinde bir hedef doğru bir hedeftir. Enflasyonu düşürmek için hangi ilacın gerektiğini biliyoruz. Dermansız bir hastalık değil enflasyon.

Ancak ilacı doğru dozda uygulamak konusunda siyasi otoritenin rızası olur mu ondan emin değilim.

Bu yıl için konuşursak, enflasyonun seçim sonrası zirve noktasına ulaşacağı, yıl sonuna doğru düşeceği iddia ediliyor. Bir taraftan yüksek enflasyonun geçici olmadığı söyleniyor. Uzun soluklu enflasyonla mücadele dönemine mi girdik, yoksa yıl sonu bir toparlanma var mı?

Bizim Koç Üniversitesi'nden arkadaşlarımız Cem Çakmalı ve Sevcan Yeşiltaş ile yaptığımız tahmin yıl sonunda enflasyonun şu anda bulunan %65'li seviyelerden %50'lere ineceğine işaret ediyor. Bunda geçen senenin ikinci yarısında başlayan sıkışma adımlarının gecikmeli etkileri kadar yaz aylarında göreceğimiz baz etkisinin etkileri var. Eğer seçim sonrası dönemde yabancı sermaye girişi hızlanırsa yıl sonu enflasyon tahminimizin alt bandımız olan %45'li seviyelere inme ihtimali de olabilir.

Enflasyonla mücadelede doğru önlemler nelerdir peki? Doğru önlemler uygulanırsa ne kadar bir zamanda ekonomi rayına oturur?

Siyasi baskılardan bağımsız hareket eden bir merkez bankasının politika faizini tasarrufları özendirerek, kredi işta-

hını azaltacak bir noktada belirlemesi gerekiyor. Uzunca bir süre para politikası çalışması gerektiği gibi çalışmadı. Bunda KKM dönüşleri ve bankalarla yapılan döviz swaplarının piyasada yarattığı likidite bolluğu önemli bir rol oynadı. O likidite bolluğu bugün önemli ölçüde giderilmiş görünüyor. Mevduat faizleri yeni yeni artışa geçti. Ancak halen döviz talebini önleyecek bir noktada değiliz. Para politikası biraz deneme yanılma ile çalışıyor. Politika faizinin geldiği nokta tüketimi yavaşlatma konusunda caydırıcı olmazsa ilave adımlarla yola devam etmeniz, bunu yaparken de yaratılan acı reçetenin maliyetinin sabit gelir kesimlerinin üzerine binmesinin önüne geçmek için maliye politikasından destek almanız lazım. Aksi takdirde toplumda biriken isyan duygusu vaktinden önce faiz indirimlerinin başlanması baskısını getirir ki o durumda bu zamana kadar atılan adımlar da boşa gider. Yapılması gereken enflasyonu düşürmenin gerekliliği konusunda toplumsal bir bilinç yaratmak, toplumun tüm kesimlerinin desteği ve güçlü bir iletişimle yola devam edip güven kazanmaktır. Bir kere enflasyonun düşüş trendine girdiği görüldükten sonra 2-3 senelik bir zaman zarfında enflasyonu tek haneli seviyelere indirmek mümkün olabilir.

Dr. Altuğ Özaslan:

“Asıl zor sınav enflasyonu %30’dan %10’a indirmek için verilecek”

Dr. Altuğ Özaslan’a göre enflasyon bir vadeden sonra yüksek gelirli/tasarruf sahibi ile orta gelirli ve altındaki sınıfların arasındaki makasın açılmasına neden oluyor. Peki, bundan sonraki süreç nasıl gelişir? Dr. Altuğ Özaslan şöyle cevapladı.

Yüksek enflasyona karşı faiz artırmanın da bir çözüm üretmeyeceği üzerinde duruluyor. Siz ne dersiniz?

Faiz artışı enflasyonla mücadelenin başlangıcıdır, ben aksi yöndeki görüşlere katılmıyorum. Ama önemli olan son 4-5 senede toplumda kaybolan güveni yeniden tesis etmektedir. 2022 yılından beri TÜİK’in açıkladığı enflasyon verisine güven duyulmuyor, mevcut durumda TMCB’nin enflasyon hedefine ve TL’nin reel olarak değerlendirileceği ve değerlendirilmesi gerektiğine karşı da inanç çok zayıf. Doğru ve dirayetli politikalar ile bu güven kaybı ve inanç eksikliğinin giderilmesi ve faizin, enflasyonun TCMB’nin beklenti patikasına girerek belirlenen hedefe doğru yol almaya başlayacağı döneme kadar yüksek tutulması gerekiyor. Ekonomi basittir, zorlaştıran onu eğip bükmeye çalışanlardır. Yüksek enflasyonun anti maddesi yüksek faizdir (pozitif reel). İç tüketimi de kontrol etmeye çalışırsak en azından enflasyonu % 30’lu seviyelere indirmeyi başarabiliriz. Ama asıl zor sınav enflasyonu %30’dan %10’a indirmek için verilecek.

Enflasyonu sıkı para ve maliye politikalarını sürdürerek durdurmak doğru bir politika mı ve sizce mümkün mü?

Evet, doğru... Tüm dünyada ve iktisadi literatürde enflasyonla mücadelenin yolları bellidir, dünyayı yeniden keşfetmeye gerek yok. Reçete belli ve sıkı şekilde uygulanmak zorundadır.

Peki, uzun soluklu enflasyonla mücadele dönemine mi girdik? Bunun kısa ve uzun vadede anlamı nedir?

Enflasyondan önce dolarizasyon kontrol edilemez bir seviyeye geldi, enflasyon

düşük faiz/çok düşük negatif reel faiz politikası sonucunda değer kaybeden TL’nin bir sonucudur. Köprüden önce son çıkış tabelasına gelinceye kadar iktisat bilimine aykırı bu politikaya devam ettik ama son çıkış tabelasını görünce ekonomi yönetimi ve politikası değişti. Şu an doğru yoldayız, tabii ki gecikmeler ve eksikler var, olmaya da devam edecektir. Ama önemli olan öncelikle yanlış yoldan dönmüş olmamızdır. Mevcut enflasyon seviyesi itibarıyla çok uzun bir mücadele dönemine girdik, ben bunun 4 yıl civarında devam edeceğini düşünüyorum. Kısa vadede negatif reel faiz döneminde çok fazla borç yükü altına girmiş şirketleri yoracak, düşük verimlilik ve düşük katma değerli ürün ve hizmetler üreten şirketlerin bir kısmı doğal seleksiyona uğrayacak ve iç tüketim en azından 2025 yazına kadar baskılanacaktır. Uzun vadede ise öngörülebilir ve sağlıklı bir ekonomiye kavuşacağız, TL’ye güven artacak, enflasyon ve buna mukabil faizler düşecek, Türkiye’nin notu artacak ve öncelikle M&A işlemleri ve sonrasında sermaye girişleri ile Türkiye yeniden gözde ekonomilerden biri haline gelecektir. Ama bu yeni hikâyenin tek şartı, ekonomi politikasının ve uygulayanların dirayetli bir şekilde devam etmesidir.

Enflasyonla mücadelede doğru önlemler uygulanırsa ne kadar bir zamanda ekonomi rayına oturur?

Son faiz artışı ile gerekli adımlar atıldı. Bundan sonra sözlü yönlendirme ve dirayetli duruş ile güven erozyonun tamir edilmesi ve iç tüketimi dizginleyecek ama bunu dizginlerken gelir dağılımı daha da bozmayacak adımların atılması gerekiyor. Gerisi artık zamana kalacak.

Yüksek enflasyonun toplumun tüm kesimlerine etkisi var. İhracatçılar, döviz kurunda enflasyon kadar artış talep ediyor. İşin bir de bu tarafı var, ne dersiniz?

Ben ihracatçıların bu taleplerini haksız

buluyorum. 4 senedir TL değer kaybediyor ve ürünler sadece görece daha ucuz diye palyatif talep görüyordu. Ama sonucunda yüksek enflasyon, artan işçilik ve enerji maliyetleri ile karşılaşılıyor ve sonrasında yeniden TL değer kaybedsin isteniyordu. Böyle bir sarmalı dünya tarihinde devam ettirebilmiş bir ülke yoktur. Bunun sonucu, adını anmak istemeyeceğimiz ve kronik hasta olan başka ülkelere benzememiz olur. Türkiye’nin sorunu döviz kuru değildir, sermayedarların 50-60 senedir aynı ürünleri düşen marjlara rağmen üretmeye ısrarla devam etmesidir. Biz devlet politikası ile bir sanayi devrimi yaparak dünyanın değil geleceğin sektörlerine sermayedarların girişini teşvik etmeliyiz. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra dünyadaki gelişim lineerdi, ama 1990 itibarıyla bu gelişim logaritmik olmaya başladı. Yani örnek, dedenin kurduğu şirket dededen oğula/kıza geçtiğinde aynı işin talebi ve getirisi de aynı kalıyordu, bugün dünya o kadar hızla değişiyor ki belki torun bugün ömrünün sonuna kadar 3 ayrı sektöre girmek zorunda kalacak. Çünkü (t) anında yatırım yapıp girdiğiniz sektör (t+20) yılında ne yazık ki artık sizi doyurmayacak. Bunun da çözümü değersiz para birimi değildir. Eğitim, sanayi ve teknoloji devrimi, verimlilik artışı vs gibi nüanslardır.

Bu yıl dünya ve Türkiye ekonomisi için yorumunuz nedir?

Ben 2024 yılında dünyada ve Türkiye’de bir kriz beklemiyorum. Çin ve AB dipden dönüş yaşamaya başladı, ABD zaten kayda değer bir büyüme gösteriyor. Türkiye yanlıştan döndü, doğru bir yola girdi. Bu yol sabır ve zaman isteyen bir yol, eskisi gibi %5 büyüme değil %2-3 büyüme ile bir süre devam edeceğiz. Benim endişem 2026 yılı itibarıyla küresel bazda enflasyonun yeniden yükselmesine yönelik ama daha oraya çok var. Bugünkü konjonktürde 2024 ve 2025 için küresel olarak da Türkiye nezdinde de bir sorun görmüyorum.

ESİAD Başkanı Brüksel ziyaretini değerlendirdi

Sibel Zorlu: “Yeşil mutabakata uyum tam üyelik sürecimiz için bir araç haline geldi.”

Türkiye'nin AB perspektifini ülkemizin vazgeçilmez hedefi olarak gören ESİAD'ın Yönetim Kurulu Başkanı Sibel Zorlu ile Genel Sekreter Özlen Kavalalı ve Genel Sekreter Yardımcısı Burcu Kurcan Olcay Brüksel'de bir dizi temasta bulundu.

Türkiye'nin AB'ye katılım sürecinin kararlılıkla sürdürülmesi, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve dijital dönüşüm ile Türkiye-AB gümrük birliğinin güncellenmesinin ülkemiz ekonomisi bakımından önemi, AB müktesebatına uyum çalışmalarının bir program dahilinde canlandırılması ile birlikte yenilenebilir enerji, dijitalleşme ve yapay zeka gibi konularda görüşmelerin yapıldığı ziyaret ile ilgili ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı Sibel Zorlu'ya sorular yönelttik.

Sayın Zorlu bize bu ziyaretin amacı hakkında neler söylersiniz?

ESİAD 32 yıllık bir dernek ama 28 yıldır AB Bilgi Merkezi olarak da hizmet veriyor. Türkiye'de AB Delegasyonu tarafından onaylanmış 19 merkez var. ESİAD ilklerden bir tanesi ve AB bilgi merkezleri arasında tek gönüllü sivil toplum kuruluşu. Üstlendiğimiz görev AB

politikalarının tanıtılması ve AB normlarının ülkede her alanda uygulanabilmesi amacıyla belirli projeler yürütmek. ESİAD bu 28 yıl içinde çok sayıda proje gerçekleştirdi. Geçmiş yıllara baktığımızda AB'ye tam üyelik hedefimiz çok netti. Sonrasında yükselen ve alçalan dönemler oldu. Şimdilerde alçalan dönemdeyiz.

AB ile ilişkilerimize baktığımızda; bir yandan tam üyelik perspektifi ve hedefi, diğer yandan işleyen bir gümrük birliği var. Ancak Gümrük Birliğinin güncellenmesi ve değişen dünya ticaret koşullarına göre modernize edilmesi gerekiyor. Bu bağlamda AB'nin 2050 iklim nötr hedefi çerçevesinde Avrupa Yeşil Mutabakatı ile getirdiği kurallar ön plana çıkıyor. AB, Yeşil Mutabakatla oyunun kurallarını yeniden düzenliyor ve ticaret politikalarını şekillendiriyor. Dolayısıyla dış ticarete en büyük pazarlarımızdan biri olan AB ile entegrasyon daha da önemli hale geliyor. Her şeyden önce gümrük birliğinin avantajlarını kaybetmemek için yeşil dönüşümü gerçekleştirmemiz gerekiyor.

Türkiye'nin de bir “Yeşil Mutabakat Eylem Planı” var. Ticaret Bakanlığı-

mız konuyu yakından takip ediyor. Yeşil Mutabakata uyum, ESİAD üyelerinin yanı sıra iş dünyamız bakımından öncelikli konular arasında yerini almalı. Tedarikçilerimiz ve iş ortaklarımız ile birlikte normlara uyum sağlamak zorundayız. Bu regülasyonlar sürekli yenileniyor ve belirli değişiklikler ve hedeflerle geliyor.

Biz de ESİAD olarak, Türkiye'nin AB'ye üyelik ve uyum hedefini desteklediğimizi, ilişkilerin güçlendirilmesi ve müzakerelerin canlandırılmasını beklediğimizi, Gümrük Birliğinin güncellenmesinin ve Yeşil Mutabakata uyumun iş dünyası için çok önemli olduğunu dile getirmek amacıyla bir AB ziyareti yapmak istedik. Yaptığımız temaslarda hem ESİAD'ın görüşleri ve beklentileri konusunda bilgilendirmelerde bulduk hem de son gelişmeler hakkında bilgilendik.

Brüksel'deki temaslarnız sırasında AB ile durma noktasına gelen ilişkilerimizin canlanması konusunda ümit ışıkları gördünüz mü?

Brüksel'de iki büyükelçimiz var. Türkiye'nin Brüksel Büyükelçisi ile AB Nezdinde Daimi Temsilci olan Büyükelçimiz. Her ikisine de konuk olduk. Brük-

sel Büyükelçimiz Bekir Uysal, Belçika-Türkiye ilişkileri üzerine yoğunlaşırken, AB Nezdinde Daimi Temsilcimiz Faruk Kaymakçı çok geniş bir kadro ile çalışmalarını sürdürüyor. Bu geniş kadronun oradaki varlığı bile ülkemizin AB'ye tam üyelik hedefini çok net gösteren bir tablo. İlişkilerin yürüdüğünü görüyoruz. Belirli zamanlarda durma noktasına gelse bile ilişkilerin canlı tutulmasının ve tam üyelik hedefinin korunmasının, hem ekonomik ve ticari ilişkilerimiz bakımından hem de başta demokratikleşme ve hukukun üstünlüğü olmak üzere Avrupa değerlerine uyum bakımından son derece yararlı olduğunu düşünüyorum. Büyükelçimiz Faruk Kaymakçı tam bir Avrupa Birliği sevdalısı... Orada her türlü sürecin içinde çok yetkin ve geniş bir kadro ile Türkiye'yi en üst düzeyde temsil ederek taleplerimizi dile getiriyor. Tam üyelik uzun ve zor bir süreç, Büyükelçilerimizin ekipleri ile birlikte inançlı bir uğraş sürdürdüğünü gördük.

Gümrük Birliği sürecinde Türkiye'nin istek ve menfaatleri ile ilgili bir görüşme yapıldı mı?

Ankara Anlaşması ve Gümrük Birliği'nin tesisi ile ülkemizin kazanmış olduğu belirli haklar var. Özellikle AB'ye üye olmadan gümrük birliği gerçekleştirmiş tek ülkeyiz. AB için ne kadar önemli bir ortak olduğumuzun en önemli göstergesi... Yıllar içinde kazanılmış haklara yenileri de eklenmiş. Gümrük Birliği'nin güncellenmesine iş dünyası açısından baktığımızda hedef, kazanılmış hakların daha da gelişmesi ve süreçlerin kolaylaşması olarak özetlenebilir.

Brexit sonrası İngiltere ve AB arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması imzalandı. AB'nin Gümrük Birliği güncellemesi yerine İngiltere örneğindeki gibi bir STA önerisi konusunda bir bilgi alışverişi oldu mu?

Bu hem sektörler hem de ülkeler arasındaki ticaret koşullarının detaylı incelenmesini gerektiren son derece teknik bir konu. Gümrük Birliği güncellenmesi konusunda her iki tarafta da detaylı çalışmalar var. Aslında tam üyelik sürecinde açılması gereken fasıllar noktasında da takip yapılıyor. Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, ekonomik ve ticari ilişkilerde yeni açılımlar sağlayacağı gibi üyelik sürecinde de bazı gelişmelere kapı açabilir düşüncesindeyim.

TOBB/İKV Temsilcisi Haluk Nuray ve ekibi, TÜRKONFED Brüksel Temsilcisi Zeynep Sangök ve TÜSİAD Brüksel Temsilcisi Dilek Aydın ile yapılan görüşmelerde Türkiye-AB ilişkilerinin canlandırılmasında sivil toplumun rolü ele alındı.

Türkiye Cumhuriyeti Brüksel Büyükelçisi Bekir Uysal'ı ziyarette, AB üyesi ülkelerle ikili siyasi ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinin AB ile ilişkilerimize olası etkileri ele alındı.

ESİAD Başkanı Sibel Zorlu,
İhtiyaç Haritası Brüksel temsilcisi
Güler Altınsoy ile birlikte.

Türkiye güncellemede tarım, kamu alımları ve hizmetlerin de kapsama alınmasını istiyor. Bu olabilecek mi?

Güncellenmenin temel amacı bu zaten. Malların serbest dolaşımının yanı sıra hizmetlerle de o pazarın içine girme hedefimiz var.

Yani tam üyelik süreci ve gümrük birliğinin modernizasyonu ile bizlerin ulaşabileceği pazarlar müthiş bir şekilde çoğalıyor. Serbest ticaret anlaşmalarını ülkeler bazında yaptığınızda her ülkeyle ayrı ayrı müzakere yapmak ve sonuç almak zorundasınız. Ama biz bunu AB ile çözebilirsek AB'nin yaptığı dünya çapındaki ticaret anlaşmalarının içine dahil olabiliriz. Ülke adına her türlü kazanım için mücadele etmeliyiz diye düşünüyoruz.

Bu konuda bizim umutsuz olma gibi bir şansımız yok zaten. Bu hedeften vazgeçmek yok.

Peki, Türk vatandaşlarının Schengen vizesiyle ilgili yaşadığı sorunlar gündeme geldi mi? Siz ne düşünüyorsunuz?

Türk vatandaşlarına vize serbestisi sağlanması amacıyla AB ile 2013 yılında başlatılan görüşmelerin tamamlanmaması son derece büyük bir hayal kırıklığı. Ayrıca iş insanlarımız bakımından rekabet gücünü olumsuz etkileyen bir durum. Bu konu görüşmelerde gündeme geldi. Vize serbestisi görüşmelerine geri dönülmesini, öncelikle vize kolaylığı sağlanmasını beklediğimizi ifade ettim. 28 yıldır AB'nin gümrük birliğinin içindeyiz. Ürettiğimiz mallar AB

ülkelerinde serbestçe dolaşabiliyor. Ancak malları üreten sanayiciler ve firmalarında çalışan profesyoneller, AB ülkelerine gidebilmek için vize almak zorunda. Yani mallar serbest dolaşabilirken iş insanları önünde önemli bir engel söz konusu. AB ülkeleri ile iş yapan Türk sanayicilerinin ve iş insanlarının AB'li muhataplarıyla eşit olması için vizeden muaf olmaları gerekiyor.

Sivil toplum kuruluşlarının temsilcileriyle de görüştünüz. Onların çalışmalarını nasıl buluyorsunuz?

Biraz önce ifade ettiği üzere hem büyükelçilikler nezdinde görüşmelerimiz oldu, hem de sivil toplum örgütleri ile. Sivil toplum kuruluşlarının çatı örgütü Türk İş Dünyası Konfederasyonu (TÜRKONFED) ve TÜSİAD'ın Brüksel'de yerleşik olarak gelişmeleri yakından takip ediyor ve ilgili kurumlarla sürekli temas ediyor olmaları son derece önemli. AB'nin politika oluşturma süreçlerini, üyeler arasındaki tartışmaları izlemek, olası düzenlemelerle ilgili tedbir alabilmek, hatta ülkemizde kanun yapıcılara etki edebilmek aslında en önemli noktalar. TÜRKONFED'in bağlı olduğu SME United adlı üst kuruluş var. Oradaki uzmanlar da AB'nin bu süreçlerinin içine dahil olarak belirli sektörlerdeki talepleri, düzenlemeleri hazırlayanlara taşıyan organizasyonlar. O yüzden TÜRKONFED'in onlarla direkt temasta olmasını çok çok önemli görüyoruz. Ayrıca Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği-TOBB'un Brüksel'deki varlığı

ve iş insanlarına sunduğu imkanlar da çok önemli. Ülkemizi temsil eden bu yapıların bir birlik içinde olup proje üretmesini de çok önemsiyoruz. TOBB'un oradaki varlığı bunun önünü açmış oluyor. Ayrıca ekonomik ve ticari nitelikteki çok sayıda heyeti ağırlayabilecek kapasiteye sahip. Bu nedenle aslında yalnız Brüksel'e seslenmiyor, AB'nin tüm ülkelerine ulaşmak isteyen Türkler için adeta bir ticari merkez, bir buluşma noktası teşkil ediyor.

Brüksel'deki en önemli temaslarımızdan biri de Avrupa Komisyonu Genişlemeden sorumlu Komşuluk, Güney ve Türkiye Bölümü Daire Başkanı Katarzyna Marzec ile görüşmemiz... Bu görüşme şu anlamda çok önemli.

Bir iş dünyasının, sivil toplum kuruluşunun Türkiye'nin AB'ye tam üyelik hedefini desteklediğinin altını çizmesi, ayrıca Gümrük Birliğinin güncellenmesini talep ediyor olması ve Avrupa Yeşil Mutabakatını bunlar için önemli bir araç olarak gördüğünü söylemesi, dikkate alınması gereken bir durum. Bu iradenin ortaya konmasının önemli olduğunu düşünüyoruz.

İzmir'in Avrupa'ya ne kadar açık ve yakın olduğunun da altını çizmek isterim. Brüksel'de bir İzmir evi var. Türkiye'den bir şehrin Brüksel'de temsil ediliyor olmasını anlamlı buluyorum. İzmir'den gidecek bir heyet oradaki görüşmelerini ofiste gerçekleştirebiliyor.

SME United Sürdürülebilir Kalkınma Politikaları Direktörü Andreas Brieger ile görüşmede sürdürülebilir rekabet gücü ve karbon sıfır üretim bakımından üretici firmaların yanı sıra tedarik zincirlerinin önemine dikkat çekildi.

SME United Sürdürülebilir Kalkınma Politikaları Direktörü Andreas Brieger ile de bir görüşme yapmışsınız... TÜRKONFED ve bağlı olduğu SME United son derece önemli. Çünkü bire bir iş dünyasından direkt mesaj verebiliyorsunuz. Avrupa'da da üreticilerin karbon nötr hedefine ulaşabilmek ve Yeşil Mutabakata uyabilmek için çok ciddi bir uğraş içinde olduklarını gördük. Bu yolda herkesin zorluklarla karşılaştığı anlaşılıyor. Bunların çözümlenmesi hiç de kolay değil. Çünkü devamlı yeni regülasyonlar geliyor. Makro hedefler aslında belli ancak bunlar konuşulurken aşağıda yapılması gerekenler devamlı değişiyor.

Diğer bir konu da orada basınla görüşmüş olmanız. O görüşmeden izlenimleriniz neler?

Avrupa nezdinde belirli konuların bire bir gazeteciler tarafından tarafsız bir göz olarak takip ediliyor olması içinde bulunduğumuz durumun fotoğrafını bize net olarak aktarıyor. Bizler ülkede yaşadıklarımızı onlara aktardık. Yaşananların oradaki yansımalarını da onların tarafsız gözünden gördük. Gazeteciler bize oradaki fotoğrafı verdiler. Büyükelçilerimiz hem devlet nezdinde yapılanları ve de nihai hedefleri gösterdiler. STK'lar olarak ve oradaki iş dünyası temsilcileri olarak neler yapıldığını görmüş olduk. Gazetecilerin beklentisi; tabii ki daha çok insan gelsin, bu konular daha ısınsın, ülkemiz daha iyi bir noktaya gelsin istiyorlar. Hepimiz için de nihayet hedef o zaten.

Ziyaretten aktarmak istediğiniz son izlenimleriniz neler?

İlişkilerin canlanmasını istediğimizi, ESİAD olarak buna verdiğimiz desteği ve beklentimizi orada dile getirdik. Türk iş dünyasının bir STK'sı olarak AB'nin daha yapıcı davranmasını ve Gümrük Birliği'nin güncellenmesini beklediğimizi ilgililere ilettik. Bu konuda, siz de gayret edin, biz Türkiye'nin AB üyelik sürecinin devam etmesinin arkasındayız, artık bu siyasi meselelerden sıyrılıp teknik olarak ne yapılması gerektiği üzerinde konuşalım dedik. Gümrük Birliği güncellenmesi görüşmelerinin, ilişkilerin yeni bir düzene girmesi için bir başlangıç olmasını istediğimizi de vurguladık. Yeşil Mutabakat iş dünyası için çok çok önemli bir süreç, zaten hepimiz bu

İzmir'in Avrupa'ya ne kadar açık ve yakın olduğunun da altını çizebiliriz. Brüksel'de bir İzmir Evi var. İzmir'den gidecek bir heyet oradaki görüşmelerini ofiste gerçekleştirebiliyor.

konuda çalışmaya başladık. Sınırdaki karbon düzenlemesi mekanizması ile ilgili hazırlıklar olsun, ulusal karbon emisyon ticaretinin oluşturulmasıyla ilgili çalışmalar olsun, ülkemizde yeni oluşumlar var. Yeşil Mutabakat aslında bizim tam üyelik sürecimiz için önemli bir araç haline geldi. Burada karşılıklı menfaatlerin örtüşmesi durumu da var. O yüzden aslında tam üyelik sürecinin hala ülke çapında devam ettiğinin dönem dönem hatırlatılması gerektiğini düşünüyoruz. Bunun bize sağlayacağı faydaların yanı sıra onlara sağlayacağı faydaları da tekrar tekrar hatırlatmak gerekiyor. Biz

iş dünyası gözüyle bakıyoruz ama tabii jeopolitik ve siyasi gerekçeler, çevresel konular gibi bambaşka başlıklar da var. Biz kendimize düşen görevi yaptık.

TÜSİAD'ın, TÜRKONFED'in ofislerinin olması, TOBB'un oradaki varlığı bizler için çok önemli. Oradan gelen haberlerle besleniyoruz, beslendiğimiz gibi buradan o tarafa doğru yani karşılıklı bir bilgi akışının sağlanması gerekiyor. Buna göre ihtiyaçların belirlenmesi ve daha sonrasında biraz önce söylediğim o makro hedeflere göre bu süreçlerin ve uygulamaların şekillenmesi gerekiyor.

Brüksel ziyareti kapsamında Türk medya temsilcileriyle bir araya gelinerek Türkiye-AB ilişkilerinde mevcut durum değerlendirilerek yapılarak önümüzdeki döneme dair beklentiler paylaşıldı.

Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar
ve AB Genel Müdür Yardımcısı

Bahar Güçlü:

“AB dijital alanda küresel bir güç olabilmek için kapsamlı bir reform çalışması yürütüyor.”

Avrupa Birliği ile ilişkilerin durgun sularlardan çıkması için bir fırsat olarak önümüzde duran Gümrük Birliği'nin güncellenmesi konusunda aklımıza düşen soruları Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve AB Genel Müdür Yardımcısı Bahar Güçlü'ye sorduk.

Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ve modernize edilmesinde Türkiye için nelerin hedeflenmesi gerekiyor. İşlemeyen yönlerinin düzeltilmesi ve sanayi ürünleri ticareti ile kısıtlı olan kapsamın yeni alanlara genişletilmesi konusunda çalışmalar var mı?

En önemli ticaret ve yatırım ortağımız konumundaki AB ile ticari ilişkilerimizin yapı taşını oluşturan Gümrük Birliği,

uygulamada olduğu 28 yıllık dönemde hem ülkemiz hem de AB ekonomisine önemli katkılar sağlamıştır. Gümrük Birliği kapsamında elde edilen kazanımlar, klasik bir serbest ticaret anlaşmasındaki gibi taraflar arasında gümrük vergilerinin sıfırlanması ve bunun sonucunda pazara erişim olanaklarının güçlenmesinin ötesine giderek, ülkemizin Ortak Ticaret Politikası, teknik mevzuat, rekabet başta olmak üzere bir dizi alanda AB mevzuatına uyum yükümlülüğü ile birlikte AB ile derin bir ticari bütünleşmeye olanak sağlamıştır. Bu süreç, ülkemizin üretimde kalite alt yapısının güçlenmesine, AB ile malların serbest dolaşımının tesisine ve AB değer zincirlerine ileri bir entegrasyona

imkan sağlamıştır. AB ile toplam dış ticaret hacmimiz 1995 yılında 30 milyar dolardan 2023 yılında 7 kat artarak 210 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. AB, %40,8 payla ihracatımızda ilk sırada yer almaya devam etmiş, ülkemiz ise AB'nin %5'lik payla ihracatta 5. büyük ortağı konumuna gelmiştir.

Bugüne kadar her iki tarafa sağladığı ekonomik kazanımlara karşın, üyelik öncesi bir geçiş dönemi düzenlemesi olarak asimetrik yapıda tasarlanmış olan Gümrük Birliği'nde sistemik sorunlar bulunmaktadır. Bunların başında, Gümrük Birliği ile ilgili alanlarda AB'nin karar alma süreçlerinde Türkiye'nin yeterince yer almaması ve ülkemiz bakımından AB'nin akdettiği Serbest Ticaret Anlaşmalarının (STA) üstlenilmesinde yaşanan güçlükler gelmektedir. Aynı zamanda, karayolu kotaları ve vize sorunları ülkemizin Gümrük Birliği'nden tam anlamıyla yararlanmasına engel olan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan, uluslararası ekonomi ve ticarete yaşanan dönüşümler, sadece mal ticareti ile sınırlı olan Gümrük Birliği'nin taraflar arasındaki ticari potansiyelin tam anlamıyla yakalanması için yetersiz kalmasına neden olmuştur. Esasen bu durum, AB'nin yeşil ve dijital dönüşümü ile beraber artan bir önem kazanmakta ve ülkemizi AB Tek Pazarına entegre etmeyi hedefleyen Gümrük Birliği'nin yapısının derinleşen AB Tek Pazarındaki değişiklikleri yakalaması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Bu doğrultuda, Gümrük Birliği'nin modernizasyonu Gümrük Birliği'nden elde edilen kazanımların en üst düzeye çıkarılması için, bir yandan sistemik sorunlara çözüm bulunması, diğer yandan ortaklık ilişkisinin günün ekonomik ve ticari koşullarına ve AB Tek Pazarının dönüşümüne uyarlanmasını hedeflemektedir.

AB Konseyinin Avrupa Komisyonuna henüz müzakere yetkisi vermemiş olması nedeniyle başlatılmayan bu süreci canlandırmak için, son olarak Sayın Bakanımızın geçtiğimiz yıl sonunda ticaret, ekonomi ve gümrüklerden sorumlu AB'deki muhataplarıyla yaptığı görüşmelerde bir yol haritası benimsenmiştir.

Komisyon ile varılan uzlaşa temelinde, Gümrük Birliği'nin modernizasyonuna uygun bir zemin hazırlamak amacıyla karşılıklı olarak Gümrük Birliği'ndeki mevcut ticari sorunların çözülmesi ve ticaret savunma araçları ile yeşil ve dijital dönüşüm alanında diyalogun güçlendirilmesi amacıyla siyasi ve teknik düzeyde çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Önümüzdeki dönemde, bu yol haritası temelinde karşılıklı olarak ilerleme sağlanması, modernizasyon çalışmalarına bir temel oluşturulması ve özellikle yeşil ve dijital dönüşüm karşısında AB ile sağlanan bütünleşmenin korunması bakımından önem teşkil etmektedir.

Türkiye'nin vize konusunda karşılaştığı zorluklar ve taşıma kotası engelleri için neler söylersiniz... Güncelleme sürecinde bu konulara da çözüm aranacak mı sizce?

Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği ile sağlanan ekonomik bütünleşmenin en önemli araçlarından biri taraflar arasında malların serbest dolaşımının

tesis edilmesidir. Bu açıdan, Gümrük Birliği'nin kurgusu, AB'nin kendi bütünleşme sürecinde tesis ettiği Gümrük Birliği'ni temel almıştır. Bu durum, esasen Türkiye-AB Ortaklık Anlaşması'nın ruhuna da uygun bir yapıyı yansıtmaktadır. Bununla birlikte, malların serbest dolaşımını tesis etmeyi hedefleyen bir bütünleşme içinde iş insanlarımızın ve taşımacılarımızın karşılaştığı vize sorunları ile birlikte malların dolaşımı için gerekli olan taşımacılığa yönelik kota sınırlamaları, Gümrük Birliği'nin ruhu ile ortaya konan hedefle taban tabana zıt düşmektedir.

Bu noktada, AB'nin de kendi bütünleşme sürecinde 1968'de Gümrük Birliği'ni tesis etmesinin ardından benzer bir süreçten geçtiğini söylemek yanlış olmaz. Nitekim, 1986 yılında yayımlanan AB Tek Pazarının tamamlanmasına ilişkin Beyaz Kitap'ta üye ülkeler arasındaki taşımacılık kotalarının kaldırılması ve işçilerin serbest dolaşımının tesisi bu süreçteki temel gereklilikler olarak ortaya çıkmış ve bu adımlar Tek Pazarın kuruluşu ile birlikte atılmıştır. Bu açıdan bakıldığında, ülkemiz ile AB arasındaki Ortaklık Anlaşması'nda yer alan paralel hedeflere rağmen, Gümrük Birliği'nin tesisi dışındaki diğer hedeflerin yerine getirilmediğini veya sınırlı adımlar atıldığını görüyoruz.

Dolayısıyla, malların serbest dolaşımını önünde engel teşkil eden ve esasen ülkemizin de Gümrük Birliği'nden tam olarak faydalanmasını engelleyen vize ve taşımacılık kotası sorunları uzun süredir ülkemizin AB ve üye ülkeler ile ticari gündeminin en önemli maddelerinden birini teşkil etmektedir. Bu nedenle, gerek iş insanlarımızın ve taşımacılarımızın vize sorunlarının çözülmesi gerek transit taşımacılıkta karşılaşılan sorunlar başta olmak üzere kısıtlamaların kaldırılması, ülkemizin Gümrük Birliği'nin güncellenmesi sürecindeki öncelikli gündem konuları arasında yer almaktadır.

Ülkemiz ve AB Gümrük Birliği'ndeki mevcut sorunlara çözüm ararken, AB'nin çok kapsamlı yeşil ve dijital bir ikiz dönüşüm içinde olduğunu görüyoruz. AB'nin yeşil dönüşümü Türkiye-AB Gümrük Birliği ve ticaretini nasıl etkileyecek?

Yeşil Mutabakat ile AB'nin yükselen iklim hedeflerinin yakalanması için ener-

jiden ulaştırmaya, sanayiden tarıma geniş bir yelpazede yer alan politikalarını gözden geçirmeye başladığını ve ekonomisinin dönüşümünü sağlayacak yeni bir büyüme modeli benimsediğini görüyoruz. Ancak, bu süreçte tasarlanmaya başlanan politika araçları sadece AB ekonomisi ile sınırlı değil, ithalat yoluyla üçüncü ülkeleri de etkileyecek kapsamlı düzenlemeler içeriyor.

Bu yeni ekonomik model, Sınırdan Karbon Mekanizması Düzenlemesi (ya da kirleten öder düzenlemeleri) kapsamında enerji yoğun sektörler başta olmak üzere ürünlerin karbon emisyonunun azaltılması, döngüsel ekonomiye geçiş kapsamında ise daha dayanıklı, tamir edilebilir, geri dönüştürülebilir ürünlerin piyasaya arz edilmesi, üretim süreçlerinde su, enerji, kimyasal kullanımının asgariye indirilerek kaynak verimliliğine ulaşılması, atıkların kaynak olarak ekonomiye kazandırılması gibi pek çok alanda yeni kurallar getirmeyi hedeflemektedir.

Bu kapsamda, AB tarafından çıkarılması hedeflenen yeni mevzuatlarla sürdürülebilirliğin gönüllülük esasından çıkarılması ve norm haline getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda AB pazarına giriş "kriterleri"nin değiştirilmesi ve artık sürdürülebilirlik standartlarını karşılamayan ürünlerin AB piyasasına arz edilmesinin yasaklanması öngörülmektedir.

Hali hazırda yasalaşmış olan batarya mevzuatı elektrikli araç bataryalarında, Ormansızlaşmanın Önlenmesi Tüzüğü otomotiv lastiklerinden mobilyaya bir dizi üründe sürdürülebilirlik standartlarını belirlerken, yapı malzemeleri, ambalaj gibi birçok üründe mevzuat hazırlıkları devam etmektedir. Önümüzdeki dönemde, bunları elektronik eşya, tekstil ve hazır giyim gibi ihracatımızda önemli yere sahip ürünlerin izlemesi beklenmektedir.

Tüm bu gelişmeler ışığında, Yeşil Mutabakata uyum sürecinin, ülkemiz ihracatının rekabetçiliğinin korunması ve ülkemizin küresel değer zincirlerindeki yerinin korunması için kaçınılmaz hale geldiğini vurgulamak isterim.

Bu etkileri sadece AB'ye ihracatımızla sınırlandırmak da doğru bir yaklaşım olmayacaktır. AB'nin sınırdan karbon

düzenlemesi gibi düzenlemelerin şimdiden ABD, Kanada, Birleşik Krallık gibi farklı ülkelerde benzer hazırlıkları tetiklediğini görüyoruz ve örneğin son olarak, en fazla ihracat yaptığımız ülkelerden biri olan Birleşik Krallık da COP-28 marjında 2027 itibarıyla ithalatta bir karbon düzenlemesi uygulayacağını, kendi ormansızlaşma mevzuatını hazırlayacağını açıklamış bulunuyor.

SKDM ile Türk ihracatçısına ek yükümlülükler mi gelecek, bu konuda yürütülen çalışmalar neler?

Bu süreçte ek yükümlülük denince ilk akla gelen ve ihracatımız açısından öne çıkan konulardan bir tanesi AB Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizmasıdır (SKDM). İlk aşamada, demir çelik, alüminyum, gübre, çimento, elektrik ve hidrojen sektörleri olmak üzere 6 sektörde 2023 yılı Ekim ayı itibarıyla geçiş dönemi başlamıştır.

Geçiş dönemi sadece ürünün içindeki gömülü emisyonların raporlamasını gerektiren ve aslında 2026'da başlayacak nihai döneme bir hazırlık sürecidir. 2026 yılında ise AB'nin Emisyon Ticaret Sistemi paralelinde belirlenecek fiyatlarla (ki bu fiyat bugün ton başına 90 avro gibi bir seviyededir) mali yükümlülükler açısından uygulama dönemi başlayacak ve 2030 yılına kadar ilerleyen takvimde uygulamanın kapsamı genişletilecektir.

Tabii ki burada AB tarafından getirilen raporlama yükümlülüğü, bu kapsamdaki eksikliklerden doğabilecek para cezaları ve 2026'da başlayacak ana uygulama dönemindeki mali yükümlülükler, AB'de yerleşik ithalatçılar veya gümrük müşavirine ait olmakla birlikte emisyonların raporlanmasına ilişkin bilgilerin ihracatçılar tarafından sağlanması gerekeceği gibi, bunun sonucunda oluşacak karbon maliyetleri ürünün rekabetçiliğini doğrudan ve önümüzdeki dönemde artan şekilde etkileyecektir.

Bu aşamada 2023 yılında 9,8 milyar dolar tutarındaki ihracatımızı kapsayan uygulamaya ilişkin kısa vadedeki önceliklerimizden birini sektörümüzün uygulamaya hızlı adaptasyonunu sağlayacak faaliyetler teşkil etmektedir. Bu konuda ihracatçılarımızla yakından çalışmalar yürütülmekte, sektörlerimize yönelik

farkındalık artırıcı bilgilendirme faaliyetleri, eğitimcilerin eğitimi seminerleri gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, Bakanlığımız web sitesinde oluşturulan "Yeşil Mutabakat" bölümünde SKDM başta olmak üzere Yeşil Mutabakat altındaki bütün konularda güncel duyurular, videolar ve bilgilendirmeler vakit kaybetmeksizin yayımlanmaktadır.

Ancak elbette, kısa vadeli uyum hedeflerinin ötesinde, mali yükümlülüklerin başlayacağı ana döneme hazırlanmak ihracattaki rekabetçiliğimizi korumak adına Bakanlığımız için temel önceliklerdir. Bu süreçte Yeşil Mutabakat Eylem Planı kapsamında yürütülen önemli çalışmalar arasında, demir-çelik, alüminyum, çimento ve gübre sektörlerinde Türkiye'nin Düşük Karbonlu Ekonomiye Geçiş Sektörel Yol Haritalarının hazırlanması; bu çalışmaların ana eksenine teknolojik dönüşümü yerleştirmek üzere yürütülen Teknolojik Dönüşüm ve Gelişim Yol Haritaları ve ülkemizde ulusal bir emisyon ticaret sistemi (ETS) oluşturulması yer almaktadır.

AB yeşil dönüşümün yaratacağı maliyet karşısında Avrupa'nın rekabetçiliğinin korunmasını nasıl sağlayacak?

Elbette önümüzdeki dönemde daha da yaygınlaşması beklenen bu mevzuatların sadece iklim değişikliği ile mücadele temelinde hazırlanmadığını görmek gerekiyor. Burada AB dahil birçok ülkenin odağında ekonomik rekabetçiliğin artırılması hedefi yer alıyor. Geçtiğimiz yıl, net sıfır teknolojilerin desteklenmesi için ABD'nin açıkladığı Enflasyonla Mücadele Yasası, Endüstriyel Dekarbonizasyon için taahhüt ettiği ilave bütçe, AB'nin Net Sıfır Sanayi Yasası gibi girişimler, yeşil dönüşüm sürecinin dünyada bir teknoloji yarışı olduğunu açık bir şekilde gösteriyor.

Dolayısıyla, yeşil ve dijital dönüşüm ile birlikte yeni bir sanayi devriminin kapımızda olduğunu ve bu sürece ve yeni teknolojilere uyum sağlamayan ülkeler bu kapıdan geçemezken, bu teknolojilerin geliştirilmesine öncülük eden ülkeler için ise yeni fırsat pencerelerinin açılmakta olduğunu görmek çok önemli. Bu noktada, AB'nin zorlukları ve önemli bir dönüşüm maliyetini beraberinde getiren bu süreçteki liderlik çabası, esasen geleceğin teknolojileri ve dolayısıyla katma değerli ürünlerinin üretiminde lider olma isteğinden kaynaklanıyor.

Bu anlamda, yeşil ve dijital dönüşüm

sürecini, küresel ekonomi ve ticaretteki dönüşüm ve jeopolitik dengelerdeki kayma ile birlikte değerlendirmek, bu sürecin bir yandan uluslararası ekonomi ve ticaretin “yeni normalini” oluşturmaya başlayacağını, diğer yandan kartların yeniden dağıtılacağı bu süreçte ülkelerin kendi yerini alma çabası içerisinde olduğunu anlamak gerekiyor.

Bu bir ikiz dönüşüm süreci dedik. AB'nin dijital dönüşüm çabalarının Gümrük Birliği üzerinde olumsuz bir etkisi olacağını düşünüyor musunuz? Bu noktada ülkemizce atılması gereken adımlar nelerdir?

AB Tek Pazarı yeşil ve dijital dönüşüm ve bunun sonucunda ortaya çıkan “mevzuat tsunamisi” ile birlikte kurulduğundan bu yana en büyük dönüşüm süreci içerisinde. AB'nin Yeşil Mutabakat kapsamında olduğu gibi “Dijital Çağa Uygun Bir Avrupa” stratejisi kapsamında yapılan yeni düzenlemeler de, AB ile mal ve hizmet ticareti ile yatırımları etkileyecek önemli değişiklikleri barındırıyor. Avrupa Birliği (AB) halihazırda, kişilerin, malların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımını temin ettiği “Tek Pazar”ını, veri ve bilginin serbest dolaşımını içerecek dijital tek pazar ile ileriye taşımak ve dijital alanda küresel bir güç olabilmek için kapsamlı bir reform çalışması yürütüyor. AB, bu alandaki hedeflerini, özellikle Avrupa Dijital Tek Pazar Stratejisi (2014) ile Dijital Çağa Uygun Bir Avrupa (2019) başlıklı stratejileriyle somutlaştırmış ve düzenleyici gücünü kullanarak söz konusu stratejilerin küresel etkilerini artırmayı amaçlamıştır.

Dijital alanda çok sayıda AB mevzuatı kapsamında, dijital pazarlara yönelik düzenlemelerin geliştirilmesinde ve güncellenmesinde lider konumda olan AB'nin çalışmaları, yeşil mutabakat çerçevesinde aldığı önlemler ve kurduğu dijital sistemlerle uygulamada birleşmekte ve bu süreçte çıkarılan dijital düzenlemeler, kişisel verilere, ticari sırların korunmasına, siber güvenlik ve ürün güvenliğine ilişkin getirilen yeni kurallar boyutuyla uluslararası mal ve hizmet ticaretini doğrudan ve dolaylı etkiler hale gelmektedir.

Bu durum öncelikli olarak, dijital düzenlemelerin yeni teknik standartlar ve pazar koruma önlemlerine dönüş-

mesi sonucu, Türkiye'nin, Gümrük Birliği ile malların serbest dolaşımına ilişkin birçok hak ve kazanımını, AB dijital müktesebatına uyum sağlanmaması durumunda kaybetme riskini ortaya çıkarmaktadır.

Bu itibarla, öncelikli olarak AB'de yürürlükte olan ve ticaretimizi en çok etkileyen Genel Veri Koruma Tüzüğü, Ticari Sır Direktifi, Siber Güvenlik Direktifi, Dijital Pazar Yasası, Dijital Hizmetler Yasası, Siber Dayanıklılık Yasası, Yapay Zekâ Yasası gibi AB mevzuatına yönelik uyum çalışmaları önem arz ediyor.

Bu kapsamda, gerek ülkemiz içerisinde bu alanda yürütülmesi gereken mevzuat çalışmalarını içeren dijital bir yol haritasının hazırlanması gerek AB ile dijital alanda bir işbirliği oluşturmak amacıyla ilgili tüm Kurumlarımızla birlikte Bakanlığımızca çalışmalar yürütülmektedir.

Esasen, geçtiğimiz günlerde başlatılan ve AB-İsviçre ikili ilişkilerinin geleceğine dair müzakerelerde, İsviçre'nin bugüne kadar son derece hassasiyetle yaklaşmış AB mevzuatına dinamik uyumu ele almayı kabul etmesinin, tüm zorluklarına karşın Tek Pazarın yeşil ve dijital dönüşümü kapsamındaki düzenlemelere uyum sağlamayanların, Tek Pazarın dışında kalacak olması gerçeğinden kaynaklandığını düşünüyorum.

Bu durum, ülkemiz açısından da önemli sonuçları beraberinde getiriyor. Ülkemizin bugüne kadar üyelik müzakerelerinin bir parçası olarak gördüğü bir dizi alandaki uyum ve reform süreçleri, AB ile mevcut ekonomik bütünleşmemizin korunması için bir gereklilik haline gelmekte ve artan şekilde uluslararası ticaret ve ekonomi gündeminin merkezine yerleşmektedir. Bu nedenle, Gümrük Birliği'nin ülkemizin küresel ekonomiye entegrasyon sürecinde oynadığı çipa görevini sürdürebilmesi, ülkemizin AB Tek Pazarının derinleşmesini yakalama hızına bağlı olacaktır. Dolayısıyla, bu alanlarda AB mevzuatına uyum için yapılacak çalışmaların, üyelik müzakerelerinde ilerlemenin dışında, ülkemizin küresel ekonomi ve ticaretiyle bütünleşmesi açısından ihtiva ettiği önemi anlamak, yeşil ve dijital dönüşümü Türkiye'nin rekabetçi üstünlüğü haline getirecek çalışmaları kamu, özel sektör, sivil toplum, akademi ve tüm paydaşların işbirliğiyle kucaklamak gerekiyor.

“Yeşil ve dijital dönüşüm ile birlikte yeni bir sanayi devriminin kapımızda olduğunu ve bu sürece ve yeni teknolojilere uyum sağlamayan ülkeler bu kapıdan geçemezken, bu teknolojilerin geliştirilmesine öncülük eden ülkeler için ise yeni fırsat pencerelerinin açılmakta olduğunu görmek çok önemli. Bu noktada, AB'nin zorlukları ve önemli bir dönüşüm maliyetini beraberinde getiren bu süreçteki liderlik çabası, esasen geleceğin teknolojileri ve dolayısıyla katma değerli ürünlerinin üretiminde lider olma isteğinden kaynaklanıyor.”

Türkiye-AB ilişkilerinin mevcut görünümü ve AB'nin karşı karşıya olduğu zorlukların aşılmasında ülkemizin potansiyel rolü

Avrupa Birliği Nezdinde Türkiye Cumhuriyeti Daimi Temsilcisi
Büyükelçi Faruk Kaymakçı

Avrupa Birliği (AB); iklim krizi, özellikle Covid-19 sonrası ekonomik durgunluk, artan rekabetçilik baskısı, Rusya-Ukrayna savaşı, enerji krizi, tedarik zincirlerinde yaşanan aksaklıklar, jeopolitik gerilimler, artan göç akımları gibi çok sayıda güçlükle karşı karşıya olduğu önemli bir dönemeçten geçmektedir. AB'nin karşı karşıya olduğu bu zorluklar, Türkiye gibi AB adayı ve müttefik ülkelerle daha fazla işbirliğini gerekli kılmaktadır. Stratejik jeopolitik konumu, ekonomik ve beşeri gücü, gelişmiş altyapısı ve kültürel bağlarıyla benzer sınamaları kendi de yaşayan Türkiye, bu güçlüklerin ele alınmasına ve bölgede istikrar ve refahın teşvik edilmesine en önemli ve değerli katkıyı yapabilecek ve bundan kendisi de kazanım elde edebilecek ülke konumundadır.

1999 yılından bu yana AB'ye aday ülke olan ve 2005 yılında AB ile katılım müzakerelerine başlayan ülkemizin AB ile ilişkileri inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. Bugüne kadar AB ile katılım müzakerelerimizde, 16 fasıl müzakereye açılmış ve bir fasıl (25-Bilim ve Araştırma) geçici olarak kapatılmıştır. Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki sondaj çalışmaları gerekçe gösterilerek 15 Temmuz 2019 tarihli AB Konseyi'nde alınan kararlar nedeniyle Türkiye-AB ilişkileri birçok alanda ne yazık ki durağan bir noktaya gelmiştir. Bahse konu kararlar çerçevesinde, AB ile ekonomi, ticaret, ulaşım ve siyasi konularda tesis edi-

len yüksek düzeyli diyalog toplantıları ile Ortaklık Konseyi toplantıları askıya alınmış, katılım öncesi mali fonlarda (IPA) kesintiye gidilmiş ve Avrupa Yatırım Bankası, Türkiye'ye sağladığı kredileri gözden geçirmeye davet edilmiştir. AB'nin ülkemize karşı takındığı bu haksız tutum, AB ile ilişkilerimizin ilerletilmesinin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir.

Diğer taraftan, 2021 yılından bu yana AB'nin olumlu gündem önerisi çerçevesinde "göç ve güvenlik", "sağlık", "iklim", "bilim, yenilik ve araştırma" ile "tarım" konularında yeni yüksek düzeyli diyalog toplantılarının düzenlenmesinin önerilmesi ilişkilerimizi rayda tutmaya katkı sağlamıştır. Diyalog mekanizmalarının canlandırılması önemli olmakla birlikte, bunların üyelik sürecimize ikame olarak görülmemesi ve Türkiye'nin aday ülke olması dolayısıyla, tesis edilmiş Ortaklık Konseyi ve Katılım Ortaklığı gibi mevcut kurumsal mekanizmaların işlemeye devam ettirilmesi önem arz etmektedir.

Rusya'nın Ukrayna'ya açtığı savaş, AB genişlemesini son dönemde yeniden ön plana çıkarmış ve Ukrayna, Gürcistan ve Moldova'ya 2022 yılında "aday ülke" statüsü verilmesiyle birlikte AB'ye aday ülke sayısı 10'a çıkmıştır. AB'nin son yıllarda mücadele ettiği çoklu krizler nedeniyle ve aşırı sağ akımların yükseliş endişesiyle geri plana itilen genişlemenin, yeniden AB gündeminin üst

sıralarına yerleşmesi, Türkiye-AB ilişkilerinin canlandırılması açısından da önemli fırsat sunabilecektir.

Türkiye'nin üyelik perspektifinin güçlendirilerek AB'ye katılım sürecinin canlandırılması, Gümrük Birliği'nin (GB) güncellenmesi müzakerelerine vakit kaybetmeksizin başlanması, Türkiye'nin diğer aday ülkelerle birlikte gayriresmi AB Dışışleri Bakanlar Toplantısı da (Gymnich) dâhil olmak üzere ilgili diğer toplantılara davet edilmesi, göç alanındaki işbirliğimizin adil yük ve sorumluluk paylaşımı temelinde sahadaki yeni gerçeklere göre yenilenmesi, Vize Serbestisi Diyalogu sürecimizin ilerletilmesi ve bu sağlanana kadar kolaylaştırıcı önlemler alınması ve terörle mücadelede işbirliğinin geliştirilmesi, AB'den temel beklentilerimiz olmaya devam etmektedir.

Diğer taraftan, Türkiye-AB ilişkilerinin mevcut durumunun değerlendirilerek AB Konseyine önerilerde bulunmak üzere, AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell ile AB Komisyonu tarafından hazırlanan "Türkiye-AB Siyasi, Ekonomik ve Ticari İlişkilerinde Mevcut Durum" başlıklı Ortak Bildirim 29 Kasım 2023 tarihinde AB Komiserler Koleji'nde kabul edilmiştir. Ancak, 14-15 Aralık 2023 tarihlerinde düzenlenen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nin yoğun gündemi ileri sürülerek, Ortak Bildirim'in

önümüzdeki dönemde yapılacak bir Zirve’de ele alınması kararlaştırılmıştır. Ortak Bildirim’de 15 Temmuz 2019 tarihli AB Konseyi kararlarından bu yana yapılması engellenen Ortaklık Konseyi toplantıları ile siyasi, ekonomi, enerji ve ulaştırma alanlarındaki yüksek düzeyli diyalog toplantılarının yeniden başlatılmasının ve Avrupa Yatırım Bankası’nın ülkemizde yeni projeler yapmasına izin verilmesinin önerilmesi olumlu olmakla birlikte, bahse konu metnin beklentilerimizi tam olarak karşıladığı söylenemez.

Esasen, Türkiye ile AB arasında uzun yıllardır süregelen sıkı ekonomik ve ticari ilişkiler, mevcut ortak sorunlarımıza karşı birlikte mücadele etmemizi gerektirmektedir. AB ile GB’nin tesis edildiği 1996 yılından bu yana Türkiye ile AB arasındaki ticaret ve yatırım hacmi katlanarak artmıştır. 1996 yılından 2023 yılı sonuna kadar olan dönemde, AB ile toplam ihracatımız yaklaşık 1,3 trilyon dolar, toplam ithalatımız 1,6 trilyon dolar olurken, toplam ticaret hacmimiz ise 2,9 trilyon dolara ulaşmıştır. Hâlihazırda Türkiye, AB’nin en büyük 5. ticaret ortağı iken, AB Türkiye’nin en büyük ve en istikrarlı ticaret ortağıdır. AB, Türkiye’ye gelen doğrudan yabancı yatırımlarda da (DYY) en yüksek paya sahip olup, ülkemizdeki DYY stokunun ise %60’ı AB menşelidir. AB ile yüksek ekonomik ve ticari bütünleşme düzeyimiz, AB ekonomisinde yaşanan gelişmelerin ülkemizi de doğrudan ve dolaylı olarak etkilemesine yol açmaktadır.

Türkiye ekonomisinin, AB ve dünya ekonomisi ile bütünleşmesinde önemli bir rol oynayan GB’nin, günümüz koşullarını dikkate alarak genişletilmesi ve güncellenmesinin, hem AB hem de ülkemiz için önemli faydalar sağlayacağı kuşkusuzdur. Bu itibarla, GB güncellemesi iş çevrelerinden de güçlü destek görmektedir. Eurochambres tarafından 2023 yılında yürütülen ve aday ve potansiyel aday ülkelerdeki iş dünyasının, AB’ye katılım sürecine bakışını değerlendirmek için yapılan araştırma sonuçlarına göre, aday ülkelerdeki işletmelerin %95’i AB üyeliğinin çok olumlu etkileri olacağına inanmakta, %97’si ise ülkelerinin AB tek pazarı ile kademeli bütünleşmesini desteklemektedir.

AB, uluslararası ticaretteki gelişmelere bağlı olarak son dönemde üçüncü

ülkelerle daha geniş kapsamlı serbest ticaret anlaşmaları (STA) yapmakta, yeni nesil STA’lara tarım, hizmetler, e-ticaret, yatırımlar ve kamu alımları gibi alanlar da dâhil edilmektedir. GB’den elde edilen kazanımların artırılabilmesi ve Türkiye’nin AB ile GB ilişkisindeki mevcut sorunların çözümü için GB’nin 21. yüzyıldaki uluslararası ticaretin gerçeklerini ve Türkiye ile AB arasındaki ticari ilişkilerin potansiyelini yansıtacak şekilde güncellenmesi aciliyet arz etmektedir. GB’nin güncellenmesi ile ülkemiz, yeşil ve dijital dönüşümler ekseninde derinleşen AB tek pazarıyla daha fazla bütünleşebilecek ve buna bağlı olarak ortaya çıkacak yeni fırsatlar sayesinde ülkemizde istihdam ve refah artışı sağlanabilecektir.

AB’nin en önemli ticaret ve yatırım ortaklarından olan Türkiye ile daha fazla işbirliği yapması, yeşil ve dijital dönüşüm hedeflerine ulaşabilmesi bakımından da önemlidir. Tüm ekonomik sektörlerde gerekli dönüşümün zamanlıca ve etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için Türkiye’de özel sektörün ikiz dönüşümüne yönelik finansmanın sürekliliğinin temin edilmesi elzemdir. Son yıllarda miktarı önemli ölçüde azalan katılım öncesi mali yardımlar (IPA) dikkate alındığında, başta Avrupa Yatırım Bankası olmak üzere uluslararası finansman kuruluşları aracılığıyla ülkemize düşük maliyetli kredi ve teknik destek sağlayacak olan Türkiye Yatırım Platformu, azami düzeyde faydalanılması gereken önemli bir araç olarak ön plana çıkabilecektir. Bu bağlamda, Temmuz 2019 AB Konseyi Kararları sonrası ülkemizdeki faaliyetlerine ara veren Avrupa Yatırım Bankası’nın Türkiye’deki operasyonlarına yeniden başlaması da ülkemizin ikiz dönüşüm sürecine önemli katkı sağlayacaktır.

AB ile ilişkilerimizin geliştirilmesi ve GB’den daha etkin faydalanabilmemiz için AB ile vize serbestisi sağlanması önemli bir öncelik olmaya devam etmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye ile AB arasında 16 Aralık 2013 tarihinde imzalanan Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması ile eş zamanlı olarak başlatılan Vize Serbestisi Diyalogunun tamamlanmasına yönelik çalışmalarımız kapsamında, Vize Serbestisi Yol Haritasında yer alan 72 kriterin 66’sı karşılanmıştır. Vize serbestisi, AB değer

“Türkiye ekonomisinin, AB ve dünya ekonomisi ile bütünleşmesinde önemli bir rol oynayan GB’nin, günümüz koşullarını dikkate alarak genişletilmesi ve güncellenmesinin, hem AB hem de ülkemiz için önemli faydalar sağlayacağı kuşkusuzdur. Bu itibarla, GB güncellemesi iş çevrelerinden de güçlü destek görmektedir. Eurochambres tarafından 2023 yılında yürütülen ve aday ve potansiyel aday ülkelerdeki iş dünyasının, AB’ye katılım sürecine bakışını değerlendirmek için yapılan araştırma sonuçlarına göre, aday ülkelerdeki işletmelerin %95’i AB üyeliğinin çok olumlu etkileri olacağına inanmakta, %97’si ise ülkelerinin AB tek pazarı ile kademeli bütünleşmesini desteklemektedir.”

zincirlerinin önemli bir parçası olan özel sektörümüzün ve vatandaşlarımızın AB ile hem ekonomik hem kültürel olarak daha fazla bütünleşmesine katkı sağlayarak büyümeyi teşvik edecek, yeni istihdam fırsatları yaratılmasına imkân sağlayarak bölge genelinde ekonomik istikrarın tesis edilmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Vize serbestisini tüm vatandaşlarımız için talep etmekle birlikte, iş insanlarımız için AB ülkelerinin daha hızlı ve kolaylaştırıcı somut adımlar atmasını bekliyoruz.

AB'nin son yıllarda mücadele ettiği çoklu krizler, Türkiye'nin AB için kritik önemini bir kez daha göstermiştir. Tüm dünya ekonomilerini derinden sarsan Covid-19 krizi ve henüz toparlanma süreci devam ederken başlayan Rusya-Ukrayna savaşı, özellikle tedarik zincirleri ve enerji arzı güvenliği açısından Türkiye'nin AB için kritik önemde olduğunu ortaya koymuştur. Covid-19 krizi, ülkelerin küresel tehditlere karşı tek başlarına mücadele edemeyeceklerini ve küresel tehditlere küresel cevaplar verilmesi gerektiğini göstermiştir. Türkiye, bu süreçte hem AB hem dünya ile örnek bir dayanışma sergileyerek küresel rolünü pekiştirmiştir. Pandemi nedeniyle tedarik zincirlerinde yaşanan aksaklıklar, üretimin uzak bölgelerden daha yakın ve müttefik ülkelere kaydırılması eğilimine yol açmıştır. Türkiye bu noktada, AB'ye olan coğrafi yakınlığı, eğitilmiş ve nitelikli işgücü, gelişmiş altyapısı, dinamik ve büyüyen ekonomisi ve girişimcilik kültürü ile hem AB, hem de tüm dünyadan yatırımcılar için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Covid-19 kriziyle birlikte hızlanan yeşil ve dijital dönüşüm süreçleri, daha sürdürülebilir bir ekonomik modele geçiş için önemli bir fırsat penceresi yaratmıştır. AB'nin Covid-19 krizinden toparlanmayı desteklemek için yarattığı 800 milyar avroluk YeniNesilAB (NextGenerationEU) toparlanma fonu ve YeniNesilAB'nin merkezinde yer alan Kurtarma ve Dayanıklılık Aracının (Recovery and Resilience Facility-RRF) %37'sinin iklim, %20'sinin ise dijitalleşme hedeflerine ayrılması kararlaştırılmıştır. RRF, üye ülkelerin Covid-19 salgınından toparlanmalarına yardımcı olmanın yanı sıra ekonomileri ve toplumları daha yeşil, daha dijital, daha

dayanıklı ve daha rekabetçi hale getirecek geleceğe hazırlamayı amaçlamaktadır. Türkiye de, hem AB'ye uyum düzeyini artırmak hem de yeni inşa edilen ekonomik düzende öncü bir rol üstlenmek ve küresel rekabet gücünü korumak için 2021 yılında Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nı açıklayarak uygulamaya koymuştur. Yeşil ve dijital geçişlere yönelik eylem ve öncelikler, Türkiye'nin 2053 vizyonu doğrultusunda hazırlanan 12. Kalkınma Planı (2024-28) ile Orta Vadeli Program ve Yıllık Programlarında da geniş yer bulmaktadır.

Rusya-Ukrayna savaşı, AB'nin karşı karşıya olduğu mevcut zorluklara yenilerini eklemiştir. AB'nin Rus fosil yakıtlara olan yüksek bağımlılığı, enerji arzı güvenliğini en önemli gündem maddelerinden biri haline getirmiş ve AB'nin enerji kaynaklarını çeşitlendirme ve yenilenebilir enerjiye geçiş çalışmalarını hızlandırmıştır. Türkiye, Avrupa'nın enerji kaynaklarının yeniden yapılandırılmasında ve yenilenebilir enerjiye geçiş çabalarında önemli bir rol oynayabilecek konumdadır. Son 21 yılda yapılan yatırımlarla Türkiye'nin toplam elektrik kurulu gücünde yenilenebilir enerjinin payı yaklaşık 388 kat artmıştır. 2023 Mayıs verilerine göre, üretilen toplam elektriğin yaklaşık %23'ü rüzgâr, güneş, jeotermal gibi yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanmaktadır. Türkiye, yenilenebilir enerji altyapısına yatırım yapmaya ve enerji verimliliğini teşvik etmeye devam ederek AB'nin enerji güvenliğine ve aynı zamanda iklim değişikliği hedeflerine katkıda bulunabilecektir.

AB, neredeyse her alanda standartları belirleyici, ulaştırma, enerji, tedarik hat ve koridorlarını şekillendiren ve yeni bir iklim ve dijital düzeni kuran bir yapı haline gelmiştir. Genişleme ve diğer ticari anlaşmaları ve bağlantılarıyla en istikrarlı ve en büyük pazarlardan biri konumuna da ulaşmaktadır. Avrupa kıtası ve ekosisteminin bir parçası olan Türkiye'nin de AB'deki bu yönelimi ve evrimi dikkate alarak, üyelik sürecini hızlandırması, üyelik gerçekleşene kadar da aşamalı bütünleşmeye önem vermesi ve aday ülke sıfatıyla yer aldığımız program, mekanizma ve araçları etkin kullanması önem arz etmektedir.

Bu bağlamda, doğrudan ya da dolaylı olarak, özel sektörümüzün, IPA fonlarını, Ufuk Avrupa, Erasmus ve Dijital Avrupa Programları, Sivil Toplum Diyalogu, Türkiye Yatırım Platformu ve Türkiye-AB sektörel üst düzey diyalog mekanizmalarını yakından izlemesi, diğer Avrupa ülkelerindeki karşıtlarıyla da ortak projeler geliştirmesi ve katkı ve görüşlerini ülkemiz ve AB karar alıcılarına düzenli olarak aktarmayı sürdürmesi yararlı olacaktır.

Lokal hem de global

Şirketinizi
özveri, tecrübe ve çevikliğimizle
bir sonraki aşamaya taşıyoruz.

- Şirket satışı
- Şirket satın alması
- Ortaklıklar
- Halka arz
- Proje finansmanı
- Finansal yeniden yapılandırma

Türkiye’de 20 yılda 8 milyar dolar büyüklükte 50+ işlem

Landis+Gyr
manage energy better

Luna'yı satın aldı

LUNA
ELEKTRİK ELEKTRONİK SAN. TİC. A.Ş.

M&A - SATICI TARAF

Elektrik Ekipmanları ve Bileşenleri

legrand

Inform'u satın aldı

inform

M&A - SATICI TARAF

Elektrik Ekipmanları ve Bileşenleri

stryker®

Muka'yı satın aldı

MUKA

M&A - SATICI TARAF

Sağlık Hizmetleri

Servizitalia

Ankara Laundry'nin çoğunluk hissesini satın aldı

ANKARA LAUNDRY GROUP

M&A - SATICI TARAF

İş Destek Hizmetleri

PERA CAPITAL PARTNERS

Autoking'in %50'sini satın aldı

AUTO KING

M&A - SATICI TARAF

Otomotiv / Tüketici ve Perakende / Private Equity

EMF CAPITAL PARTNERS

Monopoli Sigorta'nın %50'sini satın aldı

Mono Poli Sigorta

M&A - SATICI TARAF

Finansal Hizmetler / Private Equity

DARBY PERA CAPITAL PARTNERS
FRANKFURT TEMİZLİK İNVESTİMENT

Koza Gıda'nın %50'sini satın aldı

Koza Gıda

M&A - SATICI TARAF

Yiyecek ve İçecek / Lojistik / Private Equity

arvato BERTELSMANN

Ogli'yi satın aldı

OGLI | e-Solutions Platform

M&A - ALICI TARAF

Lojistik / İş Destek Hizmetleri

Rosti

Tebplast'in çoğunluk hissesini satın aldı

teplast

M&A - ALICI TARAF

Ambalaj

FRIGOGLOSS

SFA Cool'un %86'sini satın aldı

SFA COOL

M&A - SATICI TARAF

Elektrik Ekipmanları ve Bileşenleri

Oaklins

Etkin, yaygın, köklü, lider M&A organizasyonu
850+ profesyonel, 45 ülke, sektör uzmanlıkları
Yerel kuvvetli kökler, küresel esnek erişim

ESİAD Başkan Zorlu ile devam ediyor

Ege Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği'nin (ESİAD) 25. Olağan Genel Kurul Toplantısında mevcut Yönetim Kurulu Başkanı Sibel Zorlu, 14. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı seçildi. Genel Kurula katılan üyelerin tamamının oylarını alarak güven tazeleyen Zorlu, "Ege Bölgesi ve İzmir ekosistemine, sanayisine, iş dünyasına, sosyal hayatına ve fikir dünyasına katkı sağlamaya devam edeceğiz" dedi.

Swiss Otel Grand Efes'te düzenlenen Genel Kurulda, Divan Başkanlığına Tufan Ünal, katip üyeliklere Yücel Öztürk, Erkul Erdem ve Banu Koç seçildi. Başkanlık görevini 6 Eylül 2022 tarihinde Mustafa Karabağlı'dan devralan Sibel Zorlu, toplantının açılışında faaliyetleri hakkında bilgi verdi. Faaliyet raporunun Genel Sekreter Özlen Kavalalı tarafından okunmasının ardından Denetleme Kurulu raporu ve bütçe kabul edildi. Yapılan oylamada yeni dönemde görev yapacak Yönetim, Denetleme ve Disiplin Kurulu'nun asil ve yedek üyeleri ile Yüksek İstişare Konseyi Başkanlık Divanı üyeleri seçildi.

EVRENSEL DEĞERLER

Genel Kurulda yapılan seçimden sonra söz alan Sibel Zorlu, teşekkür konuşmasında şu görüşlere yer verdi:

"İzmir ve Ege Bölgesinde sivil toplum anlayışının gelişmesinde öncü rol oynayan derneğimizin ilk kadın başkanı olmaktan büyük onur duydum. ESİAD olarak İzmir ve Bölgemiz başta olmak üzere ülkemizin sürdürülebilir gelişmesi ana eksenimiz oldu. Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da faaliyetlerimizi evrensel demokratik, çağdaş yaşam değerleri rehberliğinde, sürdürülebilir kalkınma hedefleri üzerine inşa edeceğiz. Ege Bölgesi ve İzmir ekosistemine, sanayisine, iş dünyasına, sosyal hayatına, fikir dünyasına katkı sağlamayı sürdüreceğiz. ESİAD'ın sanayicilerimiz ve iş insanlarımız ile karar alıcılar arasında gerçek bir köprü görevini yerine getirebilmesi için çalışacağız. Bu dönemde genişlemeye devam ederken, dünyanın ve ülkemizin içinden geçtiği sınamalar ve fırsatlar konusunda derinleşmeye önem vereceğiz. "

6 TEMEL HEDEF

ESİAD'ın yeni dönemde hedeflediği çalışmalarını 6 başlıkta anlatan Zorlu, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Temel hedefimiz, İzmir ve Bölgemizde teknoloji odaklı ve sıfır karbon yörüngesindeki katma değerli üretime geçilmesine katkı koyabilmek olacak. Uluslararası rekabet gücünün bu formüle dayandığına inanıyoruz. İkinci olarak sanayicilerimizin ve iş dünyamızın finansmana erişim imkanlarının gelişmesi için ESİAD Yatırım Zirvesi'nin üçüncüsünü 2024 sonbaharında gerçekleştireceğiz. Uluslararası konuklarla Zirvemizin ülke çapında marka olması yolunda ilerleyeceğiz. Üçüncü olarak çalışmalarımız sadece sanayi ile sınırlı kalmayacak; tarım ve gıda güvenliğini de kapsayacak. İhtiyaçları, sorunları, uluslararası pazarlara açılma imkanlarını çalışacağız. Aynı şekilde İzmir ve Bölgemiz için önem taşıyan turizmin yanı sıra ekonominin sürükleyici gücü olan hizmet sektörlerinde standartların geliştirilmesi için yapılması gerekenleri gündeme taşıyacağız. Beşinci ve çok

önemli hedefimiz ise eğitim. Tüm bu konuların ortak paydası eğitim olacak. Nitelikli eğitim almış, yeni becerilerle donatılmış bir toplumu sürdürülebilir kalkınmanın, İzmir ve ülke ekonomisinin motor gücü olarak görüyoruz. Bu anlayışla, her kademedeki eğitim kalitesinin nasıl artırılabilir, eğitimle kazanılan bilgi ve becerilerin iş dünyasının ihtiyaç ve beklentilerini ne oranda karşıladığını masaya yatırmaya devam edeceğiz. Son olarak ülkemizin AB'ye uyum ve üyelik hedefi ise arkasında durduğumuz stratejik önemde gördüğümüz bir konu olmaya devam edecek. Tüm çalışmalarımızda Hükümetimiz ve yerel yönetimlerin yanı sıra paydaşlarımızla iş birliğinin ve ortaklıkların önemine inanıyoruz. Ülkemizin menfaatleri ve geleceği için, güç birliği ve diyalog içinde olmak gerektiği inancıyla hareket edeceğimizin altını çizmek istiyorum.”

YEREL YÖNETİMLERDEN BEKLENTİLER

13. Dönem Yüksek İstişare Konseyi Başkanı Sıtkı Şükürer de yüksek enflasyon ve gelir eşitsizliğinin giderilmesi gerektiğine dikkat çekerek, “Başta demokratik parametreler olmak üzere, beyaz sahife açmış bir Türkiye, uluslararası toplumun ve hiç şüphesiz bizlerin de beklentisidir” dedi.

Şükürer, 31 Mart seçimlerinin ardından, biriken kent sorunlarına ilişkin yerel yönetimlerden beklentilerini de özetle şöyle sıraladı:

“EXPO ana hedefimiz olmalı. Temiz körfez için çalışmalar devam etmeli. Kooperatifleşme, tarımsal kalkınma ve küçük üreticiyi koruma ilkelerinden vazgeçilmemeli. Büyük bir kongre merkezi kurulmalı. Kruvaziyer turizminde bir hareketlenme başladı, arkası gelmeli. İkinci çevreyolu konusunda parti

14. DÖNEM DERNEK ORGANLARI (2024 - 2027)

YÖNETİM KURULU

ASİL

- Sibel ZORLU (Başkan)
- Murat AKKANLAR (Başkan Vekili)
- Devrim ÇUKUR (Başkan Vekili)
- Yakup BENLİ (Muhasip Üye)
- Cem HERİS
- Temel Aycan ŞEN
- Yiğit TATIŞ
- Neşe GÖK
- Rebi AKDURAK
- Ali Emrah KARAMUSTAFAOĞLU
- Koral KALPAKLIOĞLU

YEDEK

- Halil NADAS
- Gökhan SERDAR
- Fatih ARACI
- Cem KOÇ
- Mutlu Can GÜNEL
- Vildan GÜNDOĞDU
- Erdinç ÖZDEKER
- Ayşen KABAOĞLU
- Mustafa Nafiz DELEN
- Hakan ÖZÇELİK
- Şeyma BAŞTERZİ

YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ BAŞKANLIK DİVANI

- Bülent AKGERMAN (Başkan)
- Mustafa GÜÇLÜ
- Fadıl SİVRİ
- Mustafa KARABAĞLI

DENETLEME KURULU

ASİL

- Hakan ÜRÜN
- Bülent SAĞEL
- Ali TOPÇU

YEDEK

- Selçuk KARCIOĞLU
- Tankut KARABACAK
- Caner SEZEN

DİSİPLİN KURULU

ASİL

- Talat KUTLUKAYA
- Levent SARIGÖZOĞLU
- Cüneyt SAYINER

YEDEK

- Ahmet Bilge GÖKSAN
- Yücel ÖZTÜRK
- Selin ALTINTAŞ

farkı gözetmeksizin İzmir milletvekilleri bastırmalı. Batı medeniyetleri müzesi ve toplulaştırılmış butik müzeler yapılmalı. Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Geliştirme Bölgesi Projesi tüm yarımadanın düzenli gelişimi için önemli. Koruyarak gelişme ilkesi içinde tekrar gündeme gelmeli. Öğrenci yurtları yapılmalı. Çeşme için mega marina, Körfez'e butik marinalar olmalı. Körfez ulaşımı, raylı ulaşım sistemlerinin yaygınlaştırılması, Buca metrosunun tamamlanması ve Gaziemir metrosu

için sürecin hızlandırılması şart. Kent merkezine araç girişi sınırlandırılmalı. Kuş Cenneti ve flamingolara zarar verebilecek her yaklaşım engellenmeli. KSK stadı yapılmalı. Kent içinde Alsancak Garı ve Karşıyaka Çarşısı girişi gibi bölgelere battı çıktılar inşa edilmeli. Otopark, kentsel dönüşüm, imar düzenlemeleri, sanayi arsası üretimi, iş kollarında kümeleştirme organizasyonları ve İnciraltı, Hilton, Basmane Çukuru, Çernobil arsası, otogar gibi kronik sorunlar çözüme kavuşturulmalı.”

İzmir Valisi Dr. Süleyman Elban: “Hedefimiz, dijital okuryazarlık ve robotik kodlama, teknolojiye hakim nesiller yetiştirmek”

İzmir Valisi Dr. Süleyman Elban, teknolojiye hakim ve geleceğin dünyasında söz sahibi nesiller yetiştirmek hedefiyle Ağrı ve Adana’da başlattığı; öğretmenler, öğrenciler ve ilgili vatandaşlara dijital okuryazarlık ve robotik kodlama eğitimleri verilmesi projesini İzmir’de de sürdürüyor.

Geleneksel medyanın yanı sıra, sosyal medya ve dijital teknolojilerin yaşantımızı önemli ölçüde değiştirdiği günümüzde pek çok okuryazarlık biçimi gelişti. Herkes; dijital okuryazar olabil-

mek, sosyal medyayı etkin kullanabilmek, içerik üretebilmek, dijital ortamda sunulan bilgiyi farklı şekillerde anlayıp kullanabilme becerisi kazanmak istiyor. Yani; tüm bunları yapabilme becerisi dijital okuryazarlık olarak tanımlanıyor. Ekleme yaparsak bilgiyi işlemeyi, tutmayı ve aktarmayı yapabilmek de dijital okuryazarlık becerileri içinde yer alıyor.

Bugünün öğrencileri interneti temel bilgi kaynağı olarak görüyor. Öğrencilerin dijital okuryazar olmaları dijital bilgiyi nasıl tüketecekleri açısından önemli...

Dijital okuryazarlık becerilerini geliştiren öğrenciler; güçlü parola oluşturma, gizlilik ayarlarını anlama, kullanma ve sosyal medyada neyi paylaşıp neyi paylaşmaması gerektiğini bilmeleri çok önemli.

Geçtiğimiz Şubat ayında EĞİAD ve ESİAD işbirliğinde gerçekleştirilen “Dijital Dönüşüm Zirvesi”nin açılış konuşmasını yapan İzmir Valisi Dr. Süleyman Elban ile dijitalleşme konusunda önceki görev illeri Ağrı ve Adana ile birlikte İzmir’de başlattığı “Dijital Okuryazarlık” çalışmalarını hakkında konuştuk.

Sayın Valim, Ağrı'da 'KODLAĞRI' projesini gerçekleştirdiniz. Orada yaptıklarınızı paylaşabilir misiniz?

Evet, Ağrı'da göreve başladıktan kısa bir süre sonra orada 'Öğrencilerin dijitalleşme ve kod okur yazarlığı ile ilgili bir çalışma yapalım' dedik. Hedefimiz projeyi il genelinde kapsamlı bir şekilde gerçekleştirmektir. O dönem Ağrı'da ana sınıftan 12. sınıfa kadar zorunlu eğitim çağında yüz altmış beş bin öğrencimiz vardı. Donanım malzemelerini, bilgisayarlarını ve diğer Arduino robotik setleri de alarak bütün okulların altyapısını hızlıca tamamladık.

Öğretmenlerimizin eğitimleri de önemliydi. Eğitici eğitimlerini de tamamlayarak çok süratli bir şekilde çocukların eğitimine başladık. Bir yıl geçmeden de çocukların tamamı dijital okuryazarlıkla ilgili eğitimlerini bitirdiler. Ardından ikinci, üçüncü, dördüncü düzey eğitimlere başladık. Başarılı öğrenciler daha üst eğitimler aldı. Onların içinden daha başarılı olanlarla özel ilgilenildi. Çok hızlı gelişim gösterdiler. Bu ara öğretmenlerimiz de hızlı bir gelişim gösterdi. Ardından eğitimleri öğretmenlerimiz dışında üniversitedeki eğitim fakültesi ve diğer üniversite öğrencilerine de açtık. Sonraki aşamada bir de dışarıdaki mezunlardan arzu edenlere verdik.

Özel sektörden projeye ilgi duyanlar oldu mu?

Eğitimler sırasında yavaş yavaş sektöre de başlamak istedik ama tabii ki ilde özel sektör çok güçlü olmadığı için o ayağımız arzu ettiğimiz dereceye gelmedi.

Bu arada çocuklar TÜBİTAK, Teknofest ve bazı uluslararası yarışmalara katılmaya başladı. Onları yurtdışına gönderdim. Uygulamaları görsünler, dünyayı tanısinlar, diğer yarışmacılarla kendileri görüşsünler ve en azından yaptıklarının dünya çapında bir iş olduğunu onların da oradan daha aşağı bir iş yapmadıklarını bilsinler diye...

Katıldıkları yarışmalardan döndükten sonra özgüvenleri arttı. İyi bir aşamaya geldi proje. Eğitim dönemlerinin sonunda beş bini aşan öğrencinin katıldığı, altı yüze yakın projenin sergilendiği güzel bir şenlik yapıyorduk. Gayet iyi gidiyordu. Teknofest'in üç bin metre füze yarışma takımında finale kalan 20 takımdan on dokuzunu üniversite takımı bir tanesi lise takımı, o da Ağrı'dan. Yani böyle güzel hikayeler çıkmaya başladı. Bir süre sonra Doğu ve Güneydoğu'daki bütün bu teknolojik yarışmalar teknoloji ile ilgili yapılan çalışmalarda hep Ağrı ön plana çıktı.

Bu çalışmalar tamamen okullarda mı yürütüldü?

Ağrı'da iki tane merkez yaptım bilişimle ilgili, birini startup cafe olarak açtık. Orada iş geliştirme ya da şirket kurma çok mümkün olmadığı için daha çok gençler gelsinler proje hazırlasınlar, beraber çalışsınlar diye bir yer istemiştik. Ayrıca bir bilişim merkezi inşa ediyorduk, bina bitmek üzereyken ayrıldım. Orada tamamen çok üst düzey eğitimler yapalım, projeyi biraz daha farklı bir yere evirelim daha farklı bir çalışma yapalım daha da ileri gidelim derken Adana'ya geldik.

Görev yeriniz değişti ama siz projeye Adana'da yeniden başladınız...

Evet, Adana daha büyüktü. 520 bin öğrencimiz vardı. Ağrı'da yaptığımızın tamamını sıfırdan yapmaya başladık. Bilgisayar ve benzer donanım malzemelerini satın almanın yanında hemen öğretmenlerin eğitimine başladık. Daha deneyimliydik ama yapı daha büyüktü. Ağrı'nın kazandırdığı birikimin tabii ki çok faydası oldu.

Adana'nın Ağrı'dan bir farkı vardı. Özel sektörün imkanı daha fazlaydı. Özel sektörün desteğini sağladık ve orada 520 bin öğrencinin tamamını eğitime daha hızlı aldık.

Adana'da ikinci düzey eğitimler ile birlikte özel sektörde de yavaş yavaş sektörün ihtiyacı olan elemanların yetiştirilmesiyle ilgili kurslar açtık.

Ağrı'daki gibi dört tane eğitim merkezini tamamladık. Tarihi bir konağı "Startup Kafe" olarak düzenledik. Hatta biraz daha ileri gittik. Bir tane de stüdyo yaptık. Sosyal medya kullanıcıları randevu olarak gelip orada ücretsiz kayıt yapıyorlardı. Bütün bunları pandemi dönemi olmasına rağmen hız kesmeden yaptık. Hem malzeme aldık hem öğrenci hem de öğretmen kursuna devam ettik. Biz artık işi zirveye ulaştırıp bundan sonra öğrencilerle ilgili eğitimi tamamladıktan sonra artık özel sektörle olan işi geliştirmeyi, öğrencilerin daha üst düzey eğitim alacağı bilişim merkezlerini geliştirmeyi düşünürken deprem patladı. Dolayısıyla o işimiz durma noktasına geldi.

Ardından İzmir'e tayin oldunuz ve projeyi burada da sürdürüyorsunuz. İzmir nasıl gidiyor...

Evet, dijital okuryazar sayısının artmasının ülkemiz için önemli olduğu gerçeğinden hareket ederek yeniden işe koyulduk diyebiliriz. Karşımızda bu sefer 840 bin öğrenci ve 54 bin öğretmen var.

İzmir'de geldiğimiz durum şöyle; Bugün itibariyle öğretmen eğitimlerinde yüzde 87'deyiz, yani 54 bin öğretmenin yüzde 87'si eğitim aldı ve bunlar şu anda dijital okur yazar. Kendi isteyen ve yeteneği olan öğretmenlerimize şimdi ikinci kademe eğitimlere başlıyoruz. Onlar eğitici olacak aynı zamanda. Bir taraftan okulların donanımlarını geliştiriyoruz, bilgisayar temin ediyoruz. Biraz bağışçılarımızdan aldık biraz kamu imkanlarını kullandık şimdi tekrar bağışçılarla ilgili özel kampanya yaptık, o devam ediyor. Dolayısıyla bu konuda Odalarımız, OSB'lerimiz, STK'larımız ve iş dünyamız ciddi destek veriyor bize sağ olsunlar. Arzu ettiğimiz donanım malzemesinin yüzde 35'ini temin ettik. Öğrenci eğitimlerinde hem donanım malzemesi eksikliği hem de öğretmen eğitimi eksikliğinden dolayı arzu ettiğimiz düzeye gelemedik. Hedefimiz bu yıl Haziran ayında okullar kapanmadan yüzde 100'e ulaşmaktı ama o hedefi revize etmek zorunda kaldık. 2024 yılı bitmeden Aralık ayı itibariyle 840 bin öğrencinin tamamını dijital okuryazarlıkla ilgili kodlama eğitimine mutlak suretle alacağız. Zaten bayramdan sonra öğretmen eğitimlerimiz bitiyor. Planlama o şekilde.

Burada da merkezler açıldı mı?

Şöyle, burada da merkezler tespit ettik onlarla çalışmalar yürütüyoruz. Bundan sonra ne yapacağız? Bu çocuklarımızın

eğitiminden sonra artık iş rutine biniyor. Ondan sonra hemen ikinci üçüncü eğitime başlıyoruz. Sonra okul dışındakilerin eğitimine başlayacağız. Sektörle işbirliğine başladık. Şimdi işi başka bir aşamaya getirdik. Geçen hafta burada bir toplantı da yaptık. Elimizdeki bu işin tüm bileşenlerini paydaşlarını davet ettik geldiler. Odalarımız, STK'larımız, özel sektörümüz, üniversiteler ve kamudaki bu işle ilgili olan herkesi çağırdık. Daha da genişleteceğiz bu yapıyı. Artık dijital dönüşüm merkezi, dijitalleşme merkezi yapmak istiyoruz. Bu dijitalleşme merkezinin ana işlerinden bir tanesi eğitim olacak. Zorunlu eğitim çağındaki öğrencileri zaten biz eğitiyoruz. O devam ediyor. İkinci eğitim kısmı artık zorunlu eğitim çağından çıkmış lise mezunu ya da üniversite mezunu gençlerin sektörün istediği yetişmiş uzmanlık becerisine sahip kişiler olarak yetişmeleri ile ilgili özel kurslara başlayacağız. Dolayısıyla hem onların istihdamını hem de sektörün eleman ihtiyacını çözeceğiz.

Projede 65 yaşını aşanlara da dijital okuryazarlık eğitimi veriliyor mu?

Biz istekli olan herkesin dijital okuryazar olmasını istiyoruz. Ben başlarken öğretmen eğitimlerindeki arkadaşlara, "50 yaş üzeri öğretmenlerimizi zorlamayın. Onlar gönüllü. İstiyorsa gelsin ama elli yaş altındaki öğretmenlerimiz eğitime gelmek zorundalar dedim.

50 yaş üzerinde hiçbir öğretmenimiz eğitim dışında kalmadı. Tamamı isteyerek katıldı eğitimlere. Burada da "55 yaş üzeri öğretmenlerimizi davet edin ama zorlamayın" dedik. Şu ana kadar ben daveti kabul etmiyorum diyen çıkmadı. Onlar da çok arzu ediyor. Çünkü bir şey daha yapıyoruz, sadece dijital okuryazarlık vermiyoruz. Aynı zamanda medya okuryazarlığı, dijitalleşme ile ilgili başta sosyal medya kullanımı olmak üzere birçok konuda da eğitim veriyoruz. Onların günlük hayatta da çok işine yarıyor. Yani yazılım kısmına bakmıyorlar. Aynı zamanda medya kullanımı da sosyal medya kullanımı da onlar için bir avantaj oluyor.

Dijitalleşme süreci her alanda bir devrim gibi sürüyor, bu eğitimler başka alanlara da taşınacak mı?

Şimdi farkındalıkla ilgili bir çalışma yapmamız gerekiyor. Çünkü bizim çok hızlı dijital dönüşümü yapmamız gere-

kiyor. Özelde, sanayide, hizmetlerde, turizmde, tarımda hepsinde dijital dönüşümü tamamlamamız gerekiyor. Orada da bir farkındalık eğitimi yapmak, sektörle işbirliği ve onun gücünden yararlanmak gerekiyor. Bütün bunları yaptıktan sonra beklentimiz şu: İzmir'de olabildiğince bu sektörle faaliyet gösteren firma sayısının artması, yeni aktörlerin girmesi, sektörden uzmanların buraya gelmesi, dolayısıyla burada dijitalleşme ile ilgili bir ekosistem oluşması... İzmir insan kalitesi, vizyonu, kültür açısından bu işe en uygun şehirlerin başında geliyor. Onun için bu sektörde çalışacak ya da çalışma potansiyeli olan insanlar bu şehirde keyif alarak bu işi yapar. Çalışma iklimi ve iş yapma iklimi açısından İzmir'in uygun olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla onları da teşvik edip burada o ekosistemi, o kümelenmeyi oluşturalım istiyoruz. Kısa bir süre içinde şehirde herkesin mutlaka dijitalleşmenin içinde olduğu, belli oranda yaptığı işin dijital dönüşümü sağlamış bir yapı olsun istiyoruz. Çünkü her işletmenin, her işin mutlaka dijital dönüşüme ihtiyacı var. Düzeyi, yapısı, hızı sektörden sektöre, kişiden kişiye değişebilir ama hepsinin ihtiyacı var.

İzmir'de bir Dijital Danışma Kurulu topladık. Şimdi bir de Yürütme Kurulu yapıyoruz. Mevcut katılanlar ve onların önerileriyle yeni kişiler de ilave ederek beraber çalışacak bir ekip oluşturuyoruz. Bir bina ayarlıyoruz ve dijitalleşme ile ilgili bütün bilgi birikiminin aktarılacağı ve herkesin bir şekilde iletişimde olduğu bir merkez yapmak istiyoruz.

Dijital dönüşümle ilgili çalışmaya başladığımızda, İzmir'de odalarımızın, STK'larımızın, özel sektörün çok kaliteli, çok başarılı, çok güzel işleri var aslında. Ama aynı işi biri yapmışken diğeri bir daha o işle uğraşmasın diye bu merkezi oluşturuyoruz. Gücü ve bilgiyi orada toplayıp herkese yayalım.

Bağışçılar nereye başvuruyorlar?

Dijitalleşme ile ilgili bağış hesabımız var, oraya bağışlarını yapabiliyorlar ya da bizden bilgisayarların özelliğini istiyorlar sonra o bilgisayarları bizim yönlendirdiğimiz okullara teslim ediyorlar. Nakdi bağışlarla biz Devlet Malzeme Ofisi'nden bilgisayar ve donanımlar alarak okullara veriyoruz.

"İzmir'de şimdi işi başka bir aşamaya getirdik. Geçen hafta burada bir toplantı da yaptık. Elimizdeki bu işin tüm bileşenlerini paydaşlarını davet ettik, geldiler. Odalarımız, STK'larımız, özel sektörümüz, üniversiteler ve kamuda bu işle ilgili olan herkesi çağırdık. Daha da genişleteceğiz bu yapıyı. Artık dijital dönüşüm merkezi, dijitalleşme merkezi yapmak istiyoruz. Bu dijitalleşme merkezinin ana işlerinden bir tanesi eğitim olacak. Zorunlu eğitim çağındaki öğrencileri zaten biz eğitiyoruz. O devam ediyor. İkinci eğitim kısmında zorunlu eğitim çağından çıkmış lise mezunu ya da üniversite mezunu gençlerin sektörün istediği yetişmiş uzmanlık becerisine sahip kişiler olarak yetişmeleri ile ilgili özel kurslara başlayacağız."

DİJİTAL DÖNÜŞÜM ZİRVESİ

Dijital Dönüşüm: Yapay Zeka ile Akıllı Yarınlar

İzmir Valisi Dr. Süleyman Elban Dijital Dönüşüm Zirvesi açılışına katılarak bir konuşma yaptı.

Ülkemiz ekonomisinin dijital dönüşümüne ve İzmir ve Bölge sanayisinin teknoloji odaklı katma değerli üretime evrilmesine katkıda bulunmak amacıyla, EGIAD ile ESIAD tarafından 13 Şubat 2024 Salı günü, İZQ Girişimcilik ve İnovasyon Merkezi İzmir’de “Dijital Dönüşüm Zirvesi” gerçekleştirildi.

500’ü aşkın katılımcı tarafından takip edilen Zirve’nin sponsorları Norm Dijital, Enginar Yemek, Lezita, Can Dijital, Dikkan, En Hotel, Erdal Etiket, 1924 Gönen, Medicalpoint, PratikFilo, Yaşar Bilgi firmaları oldu.

Açılış konuşmaları EGIAD Yönetim Kurulu Başkanı Alp Avni Yelkenbiçer, ESIAD Yönetim Kurulu Başkanı Sibel Zorlu, TÜSİAD Yönetim Kurulu Üyesi Perihan İnci ve İzmir Valisi Dr. Süleyman Elban tarafından yapılan Zirve’de, İON Academy Kurucusu Ali Rıza Ersoy “Ne Oldu?” başlıklı giriş konuşması gerçekleştirdi.

Vizyon konuşması ve moderasyonu Teknoloji ve Girişim Yazarı Timur Sırt tarafından yapılan Zirvede, Astrofizikçi Dr. Umut Yıldız ile Kuika Yönetim Kurulu Başkanı Süreyya Ciliv birer keynote konuşması gerçekleştirdi.

Tüm gün süren Zirvenin “İşletmelerde Dijital Dönüşüm Araçları ile Verimlilik Artışı” başlıklı ilk panelinde, Norm Dijital Genel Müdürü Erkan Yeniçare moderatörlüğünde Baknet Genel Müdürü Fatih Güllükaya, Niso Yazılım Teknolojileri A.Ş. İş Birimi Direktörü ve CTO Gökhan Bingöl ve Maxion Dijital Dönüşüm Direktörü Murat Ateş değerlendirmelerde bulundular.

Norm Dijital Teknolojiden Sorumlu Direktör Prof. Dr. Deniz Kılınç moderatörlüğündeki “Yapay Zekanın Ulusal ve Global Gelişimi” başlıklı ikinci panelde, PRINCIPAI CEO ve Yapay Zeka Araştırmaları Lideri Ahmer Onur Durahim, AI Master Product Owner Intertech Çağrı

Aksu ve SAP Türkiye Genel Müdürü, TÜBİSAD Yönetim Kurulu Üyesi Uğur Candan yer aldı.

“Dijital Riskler” başlıklı üçüncü panelde TÜBİSAD Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Ali Tombalak moderatörlüğünde Palo Alto Networks Türkiye Kıdemli Kanal Müdürü Ali Fuat Türkay, Palo Alto Networks Türkiye Kıdemli Kanal Müdürü Doç. Dr. Mete Tevetoğlu ve MEXT Dijital Dönüşüm Lideri Ömer Cinpir paylaşımlarda bulundular.

“İyi Uygulama Örnekleri ve Öneriler” oturumunda, Norm Holding Teknoloji ve Dijital Dönüşüm Müdürü Kerim Akhısaroglu, Arkas Holding CIO Mert Oruz, Cevher Grup CEO Oğuz Özmen, Vestel Operasyondan Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Özgür Eriş ve Philip Morris Dijital Dönüşüm Departman Yöneticisi Tark Mete konuşmacı oldular.

ESİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI SİBEL ZORLU:

“Baş döndürücü bir hızla ilerleyen dijitalleşmeye ayak uydurmamız ve içinde bulunduğumuz çağın hızına yetişmemiz gerekiyor.”

Dünyamız pek çok değişimden, dönüşümden geçti, insanlığın geleceğini belirleyen buluşlara sahne oldu. Bugün öyle bir dönemdeyiz ki, teknolojiye ve inovasyona dayalı dijitalleşmenin hızı ve sonuçları beklediğimiz veya tahminlerimizin çok ötesinde.

Öncelikle iki sivil toplum kuruluşu, ESİAD ve EGİAD olarak, sadece İzmir iş dünyası için değil, ülkemizin geleceği bakımından son derece önemli gördüğümüz bir konuda, ortaklaşa bir zirve düzenlemekten kıvanç duyduğumuzu belirtmek istiyorum.

Bugün, Endüstri 4.0 olarak adlandırılan dönemi yaşıyoruz. Bilişim teknolojilerinin sanayi süreçlerine entegre edildiği, üretim ve iş yapma modellerinin dijitalleştirildiği bu dönemde hayatımıza bambaşka kavramlar girdi ve hızla yenileri ekleniyor.

Artık nesnelerin interneti, büyük veri ve veri analitiği, bulut bilişim, artırılmış gerçeklik, katmanlı üretim, öğrenen robot-

lar ve tabii ki yapay zekanın gerisinde kalmak mümkün değil. Konuyu sanayi ve belli sektörlerle sınırlamak ise hiç mümkün değil. Devletin işlemlerinden ticarete, siyasetten eğitime ve sosyal yaşama kadar hayatın her alanında dijitalleşme söz konusu.

Dijital dönüşüm artık her yerde; ancak etkileri çok yönlü ve karmaşık bir boyut kazanmış durumda.

Dijitalleşme ekseninde yaşanan sürekli ve olağanüstü değişim, toplumsal sistemin bütününde yeni bir dönemi başlatırken, ciddi riskler ve fırsatlar adeta birbirini kovalıyor.

Siyasi çatışmaların, bölgesel savaşların, iklim değişikliği felaketinin, salgınların, küresel ekonomik sorunların yaşandığı, doğal kaynakların giderek tükendiği bir dünyadayız. Teknolojik gelişmeler ve yapay zeka bu sorunların kesişim noktasında, ciddi bir potansiyeli içinde barındırıyor. Bu potansiyeli kontrol edebilmek, doğru kullanılmasını sağlamak ise konunun karmaşık yönünü oluşturuyor.

Davos 2024'e yapay zeka damgasını vurdu: Yapay zekanın gelişim hızı ve

sunduğu fırsatlar kadar taşıdığı riskler tartışıldı. Dünya Ekonomik Forumu (WEF) Küresel Riskler Raporu 2024'e göre, hem 2 yıllık kısa dönemde, hem de 10 yıllık uzun dönemde, ilk 10 risk arasında teknoloji kaynaklı riskler yer alıyor. 2 yıllık dönem için yanlış bilgi ve dezenformasyon ile siber güven-sizlik dikkat çekerken, 10 yıllık dönem için bunlara yapay zeka teknolojilerinin olumsuz sonuçlarının da eklendiğini görüyoruz.

Yapay zekanın, 2030'a kadar küresel ekonomiye 15.7 trilyon dolar katkıda bulunması öngörülmüyor. Buna karşılık 2025'e gelindiğinde, yapay zekanın 85 milyon işi ortadan kaldıracığından de bahsediliyor. 12 milyon iş artışı çok dikkat çekici bir hesaplama. Ayrıca, dijital dönüşüm için küresel harcamaların 2026 yılına kadar 3.4 trilyon dolara ulaşması bekleniyor.

Küresel düzeyde yaşanan ekonomi ve ticaret savaşlarında da dijitalleşmenin büyük bir güç unsuruna dönüştüğünü görüyoruz. Ucuz iş gücü sayesinde küresel rekabetçiliği eline geçiren

Çin karşısında, üretim avantajını tekrar kazanmak isteyen Batı ülkelerinin, dijital dönüşümü bir araç ve çare olarak gördüklerini söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak Çin'in, dijital dönüşüm sürecini kendi yararına çevirerek, teknolojiye dayalı dijitalleşme ekseninde öncü ülkelerden biri haline geldiğini vurgulamak isterim.

Bu veriler ışığında ülkemizdeki duruma bakarsak. Türkiye'nin uluslararası rekabet gücüne sahip olabilmesi ve gelişmiş ülkeler arasında yer alabilmesi için katma değerli üretime geçmesi gerektiği tartışma götürmez bir gerçek. Halihazırda ihracatımızda katma değerli ürünlerin oranı düşük seyrediyor. İlerleme sağlayabilmemizin yolu teknoloji ve inovasyona dayalı dijital dönüşümden geçiyor. Bu noktada nitelikli insan gücü yetiştirilmesi ve bilime dayalı kapsamlı eğitim koşullarının vakit kaybetmeden oluşturulması anahtar unsur.

Kısaca ifade etmem gerekirse, nitelikli eğitim ve insan gücü, dijital dönüşüm ve katma değerli üretim formülüne dayanan bir zincirleme reaksiyona şiddetle ihtiyacımız var.

Ege Sanayicileri ve İşinsanları Derneği-ESİAD olarak, 32 yıldır ülkemizin sürdürülebilir ve istikrarlı biçimde kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla çalışıyoruz. Küresel düzeyde yaşanan zorlukları ve ileriye dönük olası krizleri yönetebilmek, uluslararası rekabet gücümüzü artırabilmek için, çok yönlü stratejiler geliştirerek geleceğe hazırlanmamız gerektiğini savunuyoruz.

Bu bağlamda, Derneğimizin öncelik verdiği konular arasında dijital dönüşümün yanı sıra, iklim değişikliği ve yeşil dönüşüm, sürdürülebilirlik ve döngüsel ekonomi, nitelikli insan gücü ve eğitim bağlantısı, finansmana erişimde alternatif çözümler, Türkiye'nin AB'ye katılım ve

uyum süreci yer alıyor. Sadece devletimizin değil firmaların da yeşil, dijital ve toplumsal dönüşüm yolunda strateji geliştirmeleri ve hayata geçirmeleri gerektiğine inanıyoruz.

Geçtiğimiz yıl ESİAD olarak, online ortamda, "Dijital Dönüşüm: İş Dünyasının Geleceği" başlığıyla dört serilik bir proje gerçekleştirdik. Üretimde, iş yapma yöntemlerinde dijitalleşmenin önemini ortaya koymak, firmaların dijital olgunluk seviyelerini ölçmelerine, dijital dönüşüm yol haritalarını hazırlamalarına, gerekli dijital altyapıyı oluşturmalarına, teknoloji tabanlı uygulamaları kullanmalarına destek olmak amacıyla uzman konuşmacılar ile üyelerimizi bir araya getirdik.

Yapılan bir çok çalışma, firmaların dijital dönüşüm için öncelikle bunu bir strateji olarak benimsemeleri gerektiğini, bu dönüşümün başarılı olabilmesi için de insan kaynaklarına yatırım yapmaları gerektiğini ortaya koyuyor. Ülkemizdeki firmaların büyük çoğunluğunun, dijital farkındalık ve yetkinlik konusunda henüz yeterli düzeyde yatırım yapmadıklarını görüyoruz.

Adeta baş döndürücü bir hızla ilerleyen dijitalleşmeye ayak uyduramamız ve içinde bulunduğumuz çağın hızına yetişmemiz gerekiyor.

İşte buradan hareketle, ESİAD-EGİAD işbirliğinde 2017 yılında düzenlediğimiz "Sanayide Dönüşüm ve Endüstri 4.0 Zirvesi"nin devamı ve tamamlayıcısı niteliğindeki Dijital Dönüşüm Zirvesine doğru yola çıktık.

Bugün, Dijital Dönüşüm; Yapay Zeka ve Akıllı Yarınlar mottosuyla gerçekleştirdiğimiz "EGİAD-ESİAD Dijital Dönüşüm Zirvesi"ne katılımınızdan dolayı teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

2017 yılında Aydın Buğra İter ve Fadıl Sivri başkanlıklarında oluşturulan "ESİAD - EGİAD Sanayi 4.0 Zirvesi"nde, Sanayi 4.0'ın eşliğinde bir araya gelerek, teknolojinin iş dünyasını ve toplumu nasıl dönüştürebileceğini tartıştık. 7 yıl sonra bu sefer Yapay Zeka ile Akıllı Yarınlar temasıyla yeniden birlikteyiz.

Dönüşümün bu yeni aşamasında, inovasyon, sürdürülebilirlik ve toplumsal fayda konularındaki tartışmalarımızı daha da ileri taşıyarak, geleceği şekillendirme sorumluluğumuzu pekiştiriyoruz.

EGİAD Sürdürülebilirlik başlığında firmalarımızın iklim dostu dönüşümüne odaklandık. Dünyadaki en iyi uygulama örneklerinden, enerji verimliliğine, sınırdan karbon düzenlemesinden alternatif enerji kaynaklarına kadar firmalarımızın dönüşümüne başlaması için hızlandırıcı olmaya çalıştık.

EGİAD Gelecek başlığını verdiğimiz çalışma grubumuzda da yeni nesil teknolojileri hem sanayimiz ölçeğinde hem de son kullanıcılar özelinde ele alıyoruz. 3 yıldır e-spor, NFT, artırılmış gerçeklik, metaverse, yapay zeka, fabrika simülasyonları, dijital ikiz gibi başlıkları ele aldık. Bunların yanında firmalarımızın dijitalleşme yolculuğuna başlamasına ön ayak olacak dijitalleşme check-up projemizi de gerçekleştirdik.

Yeni nesil teknolojilerin getirdiği yenilikler, katma değer yaratma, ekonomik

Alp Avni YELKENBİÇER
EGİAD Yönetim Kurulu Başkanı

EGİAD BAŞKANI ALP AVNİ YELKENBİÇER:

“Yenilikçilik, araştırma ve geliştirme kültürünün ülkenin temeline işlenmesi şarttır.”

büyümeye katkıda bulunma ve istihdam fırsatları sunma bakımından önemli bir role sahip. Enerji, sağlık, tarım ve otomotiv gibi çeşitli sektörlerde, yüksek teknoloji ürünlerinin kullanımı, ekonomik faaliyetlerde önemli bir ivme kazandırıyor. Küresel çapta mevcut belirsizlikler, küresel tedarik zincirlerinin daha dayanıklı ve sürdürülebilir hale getirilmesinin zorunluluğunu vurguluyor. Bu bağlamda, yeşil teknolojilere olan ihtiyaç artmakta ve dijital teknolojiler kullanılarak sürdürülebilir bir geleceğin altyapısı kurulmaktadır.

EGİAD Think Tank 2023 Girişimcilik araştırma raporu bulgularından biri de girişimcilerin yeşil ve dijital dönüşümde öncü olduğu bilgisidir. EGİAD Melekleri ağımla bu alanda çalışan girişimcilere yatırım yapıyoruz. İZQ Girişimcilik ve İnovasyon merkezi çatısında da onlara firmalarımızla buluşabilecekleri platform kurmaya çalışıyoruz. Girişimciliği birçok alanda itici güç olarak gördüğümüz gibi sanayide dönüşüm için de en iyi alternatiflerden biri olduğuna inanıyoruz.

Yeni nesil teknolojilerin- yapay zeka, 5G, nesnelerin interneti (IoT), robotik ve otomasyon gibi - iş dünyası üzerindeki etkisi tartışılmaz bir gerçektir. Bu teknolojik dönüşüm, “Makineler insanın yerini mi alacak?” sorusunu akıllara getirse

de aslında bu durum yeni iş fikirlerini, iş olanaklarını ve bireylerin sürekli olarak kendi yeteneklerine yatırım yapmasının gerekliliğini de ortaya koyuyor. Ülkemizde şirketler, nitelikli eleman bulmakta zorlandıklarını ifade ederken, aynı zamanda üniversite mezunu işsizler, eğitim veya istihdam alanında yer almayan gençler ve giderek artan sayıda nitelikli insan kaynağının yurt dışına göç etmesi gibi sorunları da kendimize dert ediniyoruz.

Bu kapsamda 2017 yılına dönelim; 14. Dönem EGİAD Yönetim Kurulu Başkanı Aydın Buğra İter EGİAD – ESİAD Sanayi 4.0 Zirvesi açılış konuşmasında bakın nelere dikkat çekmiş?

“Girişimcilik, araştırma ve geliştirme, inovasyon, yüksek teknolojiye yatırım ve mesleki eğitim konularının Türkiye’nin sürekli gündem maddeleri olmasını sağlamak zorundayız. Eğitim sistemimizi sorgulayıcı ve araştırmacı bireyler yetiştirecek, analitik, özgür ve yaratıcı düşünme yetenekleri kazandıracak, yeni nesil üretim ve sanayide dönüşüm hamlesine uygun dijital yetkinliklere sahip bireyler yetiştirecek şekilde masaya yatırmamız gereklidir. Aksi takdirde, yeni çağın bu en önemli olgusuna seyirci konumda kalmamız kaçınılmaz olacaktır.”

En nitelikli genç nüfusumuz gelecekte maalesef ülkemizde değil yurt dışında arıyorlar. Yapay zekâ ve robotik alanındaki ilerlemeler, kaliteli eğitimin önemini daha da artırıyor. İşletmeler, rekabet avantajlarını sürdürebilmek ve verimliliklerini yükseltmek adına yeni teknolojilere yatırım yapıyorlar. Firmalar, yurtdışındaki rakiplerine kıyasla, yeni teknolojiler için gerekli becerilere sahip çalışan bulmada zorlanıyorlar. Eğer eğitim kalitesini artıramazsak, nitelikli eğitimde eşit şartları sağlayamazsak, gençlerimizi yeni dönemin gerektirdiği yetkinliklerle donatamazsak, büyük zorluklar yaşayacağız.

Bu düşüncelerle EGİAD Think Tank çatısı altında NEET adı verilen “ne eğitimde ne istihdamda olan gençler” başlığında bir rapor hazırlığı içindeyiz. Üniversite sonrası istihdama katılmamış veya istihdamdan düşmüş gençlerimizi inceleyecek rapor ile OECD ülkeleri NEET oranında %27 ile birinci sırada olan ülkemiz için bir çıkış yolu arıyoruz. Raporun önerileri doğrultusunda gençlerimizin beceri ve yeteneklerini geliştirmelerine, dolayısıyla istihdam edilebilirliklerinin artırılmasına yönelik somut adımlar atmaya hedefliyoruz.

Ekonomimiz, çalışanlarımız ve iş dünyamız için, mevcut sorunların ana kaynağı verimlilik seviyemizdir. Verimlilik artışı ve bu artışa ulaşmak için gerekli olan dijital dönüşüm, başarıya giden yolda temel taşlardır. Şirketlerimizin teknolojiyi benimsemesi, içselleştirmesi ve teknolojik devrim için hazırlıklı olması acil bir ihtiyaçtır.

Ülkemizin yüksek teknoloji üreten bir ekonomi olması, Cumhuriyet’in ikinci yüzyılına yönelik kalkınma stratejilerinin ve hedeflerinin odak noktası olmalıdır. Türkiye’nin bütüncül bir teknoloji üretim merkezine dönüşmesi; kamu, özel sektör ve akademik dünya ile koordineli bir şekilde, iş birliği içinde olması gerekmektedir. Yenilikçilik, araştırma ve geliştirme kültürünün ülkenin temeline işlenmesi şarttır. Beşerî sermayemizi kaybetmeden, insanı ve bilimi merkeze alan bir biçimde tüm iş dünyamızı dönüştürmemiz; orta gelir tuzağından çıkarmamız için birinci önceliğimizdir.

TÜSİAD YÖNETİM KURULU ÜYESİ PERİHAN İNCİ:

“Hedefimizde ülkemizi bütüncül bir teknoloji üretim merkezi haline getirmek var.”

Üretimde verimliliğin artırılması ve dijital dönüşüm sürecinin hızlandırılması ülkemizin kalkınma stratejilerinde merkezi düzeyde konumlanıyor.

2023 yılında TÜBİSAD ile birlikte hazırladığımız ‘Türkiye’nin 2. Yüzyılında Yüksek Teknoloji için Eylem Çağrısı’ raporunda yüksek teknolojiyi kalkınmanın ana odağına koyduk. Bu alanda atılması gereken adımlara ilişkin gerekli olduğunu düşündüğümüz 18 eylem çağrısını yedi başlık altında topladık.

Bu eylemler;

1. Bütüncül ve Koordineli Yönetişim ve Dijital Vizyonda Tek Sahiplik
2. Yeni Nesil Teknolojiyi Üretecek İş Gücü ve Dijital Yetkinliği Yüksek Toplum
3. Dijital Dönüşümü Hızlandıracak ve Uluslararasılaşmayı Mümkün Kılacak Ekosistem
4. Doğal Afete Dayanıklı Şehirler, Yaşam Alanları ve Teknolojik Altyapı
5. Dijital İş Yapış Şekilleriyle Uyumlu Hukuki Altyapı ve Çevik Düzenleme Mekanizmaları
6. İnovasyonu Tetikleyen Çalışma Ortamı ve Yeni Teknolojileri Destekleyecek Altyapı
7. Etkili Teşvik Mekanizması ve Yüksek Teknoloji Alanında Değer Yaratan Fonlama

Tüm bu önerilerin hedefinde ülkemizi bütüncül bir teknoloji üretim merkezi haline getirmek var.

Bilimsel gelişme, Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerine ayrılan kaynaklar halen kısıtlı, üniversite-sanayi-kamu iş birlik-

leri çeşitli ve verimli değil. OECD ülkeleri ortalaması ile karşılaştırıldığında, Türkiye Ar-Ge harcama yoğunluğu, yüksek teknoloji ürün ihracatı, patentler ve araştırmacı sayısı gibi temel göstergelerde OECD ülkeleri ortalamasının bir hayli gerisinde kalmaktadır.

Bu çerçevede ağırlık verdiğimiz bir alan; KOBİ düzeyindeki teknoloji tedarikçileri ile büyük şirketleri bir araya getirerek çözüm üretmelerini sağlamak amacıyla TÜSİAD SD2 Programını 2018 yılında başlattık. SD2 Programı Çağrılar üzerinden birlikte çözüm üretmenin yanı sıra dijital dönüşüm ile ilgilenen şirketlerin 7/24 yararlanabileceği bir dijital platforma dönüşmüş durumda. Platformda kayıtlı farklı dijital teknolojilerde yetkinliği olan yaklaşık 2300 teknoloji tedarikçisi; 809 teknoloji kullanıcısı önemli bir paydaş ekosistemi oluşturuyor. Çağrılar kapsamında üretilen çözümler yanı sıra teknoloji tedarikçileri tarafından platforma yüklenen 537 teknolojik çözüm bir kütüphane işlevi görüyor.

Teknoloji dünyasında gündemde olan yapay zekanın toplumsal ve gündelik yaşamımızda herkese dokunan değişimler başlattığı bir dönemdeyiz. Üretim ve hizmet sektöründe oynadığı rol ve yaygın bir şekilde benimsenmesi ile yapay zekanın on yıl içinde küresel GSYH’yi %7 (neredeyse 7 trilyon dolar) artırdığı öngörülüyor. Bu oran üretkenliğin %1,5 puan artırılması anlamına geliyor. Tarımsal üretimin güçlendirilmesinden iklimle mücadelede, otomom araçlardan çevrimiçi platformlara,

insan ömrünün uzatılması ve kalitesinin artırılmasından evlerimizde hayatımızı kolaylaştıracak pek çok uygulamaya kadar sayısız alanda yapay zekadan yararlanılıyor.

Yapay zekâ, nanoteknoloji, kuantum hesaplama, siber fiziksel sistemler gibi teknolojik atılımlar dijital devrimi başka bir düzeye taşıyor. Üretken yapay zeka, tüm endüstri sektörlerinde önemli bir etkiye sahip olacak. Üretken yapay zekanın toplam Ar-Ge maliyetlere yüzde 10 ila 15’i arasında değişen bir değerle üretkenlik sağlaması öngörülüyor. Araştırmaya göre, üretken yapay zeka, endüstriler genelinde 2,6 trilyon ila 4,4 trilyon dolar değer yaratma potansiyeline sahip.

Yeni teknolojilerin kullanımında ana stratejinin aslında verinin kullanımı ve veriden “akıllı” bilgi üretimi olduğunu görüyoruz. Giderek veriye dayanan ekonomi yapısında yapay zekâ kullanımının olanaklarını ve risklerini eş zamanlı düşünmemiz gerekiyor. Sınır ötesi veri akışlarına ve dijital dünyada eşik bekçisi olarak tanımlanan dijital platformlara yönelik çerçeve düzenlemeler de önem kazanıyor.

AB pazarı için geçerli olan, güvenilir yapay zeka ve etik standartları belirleyen dünyanın ilk kapsamlı yapay zeka yasası kabul edildi. En önemli ticaret ve yatırım ortağımız Avrupa’nın geleceğinin şekillendiği bu dönemde bu düzenlemelere erken uyumluluğun sağlanması şirketlerimiz için rekabet avantajı yaratacaktır.

Türkiye'nin yüksek teknoloji ile katma değer yaratılması ve verimlilik artışı açısından potansiyeli oldukça yüksek. Bu potansiyeli hayata geçirebilmek için dijital dönüşümün iki önemli boyutuna titizlikle eğilmemiz gerekiyor.

Birincisi; İşlerin ve istihdamın dönüşümü perspektifi. Dijital dönüşüm sürecinin başarısını sağlayacak ve hatta temelini oluşturacak en önemli unsur nitelikli insan kaynağı. Mevcut ve potansiyel iş gücümüzü ihtiyaç duyulan dijital yetkinlikler çerçevesinde eğitmemiz gerekiyor. Gençlerimizin teknoloji yetkinliğini artıracak müfredatı geliştirmeli; yeni nesil teknoloji odaklı eğitim programlarını, fikir ve girişim üreten merkezleri yaygınlaştırmalıyız.

Günümüzde en hızlı büyüyen roller teknoloji, dijitalleşme ve sürdürülebilirlikten kaynaklanıyor. Hızla büyüyen işler listesinin başında Yapay Zeka ve Makine Öğrenimi Uzmanları gelirken onu Sürdürülebilirlik Uzmanları, İş Zekası Analistleri ve Bilgi Güvenliği Analistleri takip ediyor. Aynı zamanda tarımsal üretim gibi geleneksel sektörlerde dijital ekipmanları kullanacak işgücüne olan ihtiyacın artacağı öngörülmüyor.

Potansiyelimizi ortaya çıkarmamızdaki ikinci önemli unsur ise dijital teknolojiyi geliştirme ve iş yapış biçimlerine hızlı bir şekilde entegre edebilme kapasitesinin geliştirilmesi. Önceliklendirmemiz gereken alanlar var. Bunlar;

- Ar-Ge ve yenilikçilik alanında ticarileşmeyi tetikleyecek tedbirlerin kurgulanması, yüksek teknoloji enstitülerinin artırılması, yüksek teknoloji temelli kümelenmelerin oluşturulması süreci hızlandıracaktır.
- KOBİ'lerin dijital dönüşüm kapasitesini hızlandıracak rehberlik programları; finansmana, danışmanlık hizmetlerine, teknoloji ve inovasyona erişimlerine yönelik destek modelleri değer zinciri boyunca dönüşümü güçlendirecektir.
- AB'nin dijital ekonomiye yönelik düzenlemelerine uyumun gözetilmesi ve özellikle Gümrük Birliği'nin güncellenmesi kritik önemdedir.
- Tabii ki, tüm bu süreçlerin başarısı için dijital altyapıyı iyileştirmeli ve siber güvenlik teknolojilerini geliştirmeliyiz. Yeni teknolojiler ve yapay zekânın tetiklediği dönüşümün "gelecek" perspektifinden ele alınabilmesi stratejik bir gündem olarak karşımızdadır.

ION ACADEMY KURUCUSU ALİ RIZA ERSOY:

"Ne oldu?"

ESiAD Yönetim Kurulu, 2022 yaz aylarında, "Dijital Dönüşüm: İş Dünyasının Geleceği" başlığı altında bir dizi etkinlik düzenleme kararı vermiş ve moderatör olarak beni görevlendirmişti.

- 22 Kasım 2022 "Dijitalleşme" Nedir?
- 20 Aralık 2022 Yönetim Kurulunu ve Takımı Nasıl "Motive" Ederim?
- 17 Ocak 2023 "Özdeğerlendirme"yi Nasıl Yaparım?"
- 3 Nisan 2023 "Yol Haritamı" Nasıl hazırlarım?

başlıkları altında, 16 seçkin panelistin katıldığı, online etkinlikler düzenledik. Tamamına ESİAD internet sitesinden ulaşabilirsiniz ve şiddetle tavsiye ederim. Hele yola yeni çıkacaklar için, hap gibi, şahane bir kaynak.

Sonra sıra, bu sefer EGİAD ile beraber, bir fiziksel zirve düzenleme kararına geldi. Korona geçmiş ve birbirimizi çok özlemişti.

Konu: "Dijital Dönüşüm Zirvesi: Yapay Zeka ile Akıllı Yarınlar" olarak seçildi ve 13 Şubat 2024'de onu da zevkle gerçekleştirdik. Peki aradaki, yaklaşık 1 yılda, dünyada "Ne Oldu?" konusunu anlatma görevi de bana verilmişti.

- TÜSAD SD2 programında, kayıtlı dijital tedarikçi sayısı 2310'a ulaşmıştı
- MEXT'deki ziyaretçi sayısı 13.000'i aşmıştı
- "KodlaAğrı" projesinde, Ağrı'daki kodlama öğrenen gençlerimizin sayısı 165 bini aşmıştı
- "Hospital Manager" dergisine makalemde, ilk kez, "ChatGPT" ve "Bard"ı kullanmıştım

- CES2024, Las Vegas'da 50 seçilmiş startup'ımızı ağırlamıştık
- "DigiAgroValley@URLA" gibi projelere heveslenmiştik
- Yapay Zeka üzerine kurulan 3 derneğimizi selamlamıştık
- "Disruptive İnovasyon", "Advanced Robotics – COBOTS", "Private vs. Public Blockchain", "Biometrics & Security", "Edge Computing", "Cryptocurrency", "Metaverse", "NFT", "WEB 3.0", "Dark Web", "Machine Learning", "Neural Networks", "Deep Learning", "Natural Language Processing", "Large Language Models", "Quantum Computing", "Electrical Vehicle", "Autonomous Drone Vehicle", "Hydrogen as Fuel", "NeuroLink" kavramlarını öğrenmeden, geleceğe doğru yol alamayacağımızı konuştuk.

Peki, karamsarlığa ve paniğe kapılıp, arka odalara mı kaçacaktık? Hayır, tam üzerine gidecektik. Nasıl?

- Yönetim Kurulunda, asli görevi "teknoloji" olan bir "sponsor" üye belirleyecek veya atayacaktık
- Alışagelmış profilin çok dışında bir "CTO-Chief Technology Officer" atayacaktık
- Bildiğimiz her şeyi unutacağımız, "Agile Team"ler kuracaktık

Hepimize kolay gelsindi...

Bugünlerde de, "Dijital Dönüşüm"den sonra, 2. seri olarak: "Yapay Zekâ ile Dönüşüm" gibi bir başlıkla yola devam edelim mi sohbeti içindeyiz.

Tekrar buluşmak üzere...

Panel 1: İşletmelerde Dijital Dönüşüm Araçları ile Verimlilik Artışı

NİSO YAZILIM TEKNOLOJİLERİ A.Ş. İŞ BİRİMİ DİREKTÖRÜ VE CTO GÖKHAN BİNGÖL:

“Sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojileri iş süreçlerimizde devrim yaratacak.”

İnovasyon ve teknoloji liderliği, her zaman olduğu kadar özellikle hızla değişen bu dönemde kritik bir öneme sahiptir. Biz NISO olarak teknolojiyi sadece bir araç olarak değil, aynı zamanda bir dönüşüm ve ilerleme motoru olarak görüyoruz. Dijital dönüşüm, müşteri beklentilerini karşılamak, iş süreçlerini optimize etmek ve pazarda rekabet avantajı sağlamak için kritik önem taşır ve stratejik bir zorunluluktur. Günümüzde, teknoloji liderleri olarak sadece günlük operasyonları yürütmekten öte, geleceği şekillendiren yeniliklerin öncüsü olma sorumluluğunu taşıyoruz. Bu sorumlulukla ana odağımız, müşteri deneyimini zenginleştirmek ve operasyonel verimliliği artırmak olduğunu unutmadan 2025 yılına kadar teknolojik gelişmelerin ne yönde ilerleyeceğine dair bazı öngörülerde bulunmak istiyorum.

Teknoloji ve inovasyonun öncülüğü

NISO olarak yapay zekanın, özellikle generatif AI'nın kullanımından büyük beklentilerimiz var. Bu teknolojiler, veri işleme ve ürün geliştirme süreçlerimizi köklü şekilde değiştirerek ürün tasarımından üretim süreçlerine kadar geniş bir yelpazede süreçlerimizi hızlandı-

ıyor ve maliyetleri düşürüyor. Yapay zeka teknolojilerinin herkes tarafından verimli ve etkin kullanılmasıyla daha akıllı ve özelleştirilmiş çözümlerin hızla geliştirilmesi sağlanacak, bu da geliştirilen ürünlerin pazarda daha rekabetçi olmasına olanak tanıyacak. Intel ve Qualcomm gibi sektörün önde gelen firmalarının geliştirdiği AI temelli mikro işlemciler, bu teknolojileri artık cep telefonlarımızdan IoT cihazlarımıza kadar yaygınlaştırarak daha geniş ve ulaşılabilir AI – GenAI uygulamaları ile hayatlarımızı ve verimliliğimizi artıracaktır.

AR-VR teknolojileri ve uygulamaları

Sanal ve artırılmış gerçeklik (AR-VR) teknolojileri iş süreçlerimizde devrim yaratma potansiyeline sahip. Bu teknolojiler, eğitim, tasarım ve uzaktan işbirliği alanlarında fiziksel ve coğrafi sınırları aşarak kullanılıyor. Apple'ın Vision Pro gibi sistemlerini takip ediyoruz ve bu teknolojilerin getireceği değişimler iş yapış şekillerimizi temelden dönüştürecek AR-VR uygulamalarıyla fiziksel sınırların ötesine geçen iş modelleri geliştirebiliriz. AI ile birleşen AR-VR uygulamaları yeni ürün ve hizmet süreçlerinin tasarımını akıl almaz bir hızda ve verimlilikte ilerletiyor. Siemens firması-

nın yeni duyurduğu Endüstriyel Meta-verse kavramı ve uygulamaları bu teknolojinin en etkili kullanım alanlarından birine iyi bir örnek olabilir.

Edge computing ve 5G'nin getirdikleri

Edge computing, veri işleme kapasitemizi artırırken maliyetleri düşürmemizi sağlayacak. Özellikle büyük veri gerektiren işlemleri yerinde yaparak, gecikmeleri azaltıp verimliliği artıracaktır. Bu, özellikle veri yoğun endüstrilerde büyük bir avantaj sağlayacak. Gelişen AI Augmented Chip teknolojisi, Edge Computing teknolojisinin daha hızlı bir şekilde hayatımızda yer almasını sağlayacaktır. Uygulama alanları daha da yaygınlaşacak ve daha ulaşılabilir hale gelecektir. 5G teknolojisinin yaygınlaşmasıyla, fabrikalardan ofislere kadar her alanda ultra hızlı internet erişimi mümkün hale gelecek. Bu da IoT cihazlarından alınan verilerin çok daha hızlı işlenmesini ve gerçek zamanlı karar verme süreçlerinin optimize edilmesini sağlayacak. Sağlıktan üretime kadar farklı birçok sektörde büyük bir dönüşüm yaratacaktır. Ülke olarak bu 5G çalışmalarının hızlanarak devam etmesi önemli bir stratejik zorunluluktur.

Kodlama bilgisi gerektirmeyen platformlar

No-code ve low-code platformları, yazılım geliştirme süreçlerimizi daha erişilebilir ve kapsayıcı hale getiriyor. Teknik olmayan kullanıcılarımız da dijital çözümler üretebiliyor. Bu, iş süreçlerimizde esnekliği, adaptasyonu artırarak, yaratıcılığı ve yeniliği teşvik ediyor. Bu tür platformları kullanarak iş süreçlerimizi yeniden şekillendirir ve daha geniş bir yetenek havuzundan yararlanabiliriz.

Sürdürülebilir kalkınma ve çevresel sorumluluk

Sürdürülebilir kalkınma adına, çevresel etkiyi azaltacak şekilde teknolojilerimizi tasarlayıp uygulamamız, önceliklerimiz arasında yer almalı. Endüstriyel metaverse ve dijital ikizler gibi yenilikler, üretim süreçlerini daha verimli hale getirme potansiyeline sahipken, enerji tüketimini azaltarak çevresel ayak izimizi küçültmemize katkıda bulunabilir.

Geleceğe bakış

Teknoloji nötr bir alandır ve iyi ya da kötü kullanımı insanların tercihlerine bağlıdır. Biz NISO olarak, teknolojinin olumlu kullanımını teşvik ederek, hem sektörümüzde hem de genel olarak toplumda olumlu değişimler yaratmayı hedefliyoruz. Yapay zeka, 5G, edge computing ve AR-VR gibi teknolojiler sayesinde iş süreçlerimizin daha hızlı ve verimli hale geleceğine inanıyoruz. Bu teknolojik ilerlemelerle, daha az insan kaynağı kullanarak daha fazlasını başarmak mümkün olacak ve bu sayede iş dünyası ve toplum için daha iyi bir gelecek inşa edebileceğiz. İnovasyon ve teknolojiyi, sadece ekonomik büyüme aracı olarak değil, aynı zamanda sosyal değişim ve iyileştirme aracı olarak kullanma sorumluluğumuzun bilincindeyiz. Geleceğe yönelik adımlarımızı atarken, sektördeki lider konumumuzu korumak ve genişletmek için var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

NORM DİJİTAL GENEL MÜDÜRÜ ERKAN YENİÇARE:

“Norm Digital, dijital dönüşümün öncüsü olarak büyümeye devam ediyor.”

Norm Holding'in bünyesinde 2021 yılında faaliyetlerine başlayan Norm Digital, kısa sürede dijital dönüşüm alanında önemli adımlar atmış ve sürekli iyileştirme kültürünü benimseyerek sektörde fark yaratmış bir şirket haline geldi. Bilişim teknolojileri danışmanlığı ve hizmetlerinde yenilikçi yaklaşımlarıyla öne çıkan Norm Digital, Norm Holding'in dijital dönüşüm sürecine liderlik eden deneyimli ekibin birikimlerini iş ortaklarıyla paylaşma misyonuyla yola çıktı.

Başlangıçta 20 kişilik bir ekip ile yola çıkan Norm Digital, 2024 yılı itibarıyla 200'e yakın çalışan, 60'ı aşkın müşterisi ve 3 ofis ile büyümesini sürdürüyor. Hedefleri arasında öncelikle Türkiye'de, ardından da Avrupa ve dünya genelinde en büyük ve güvenilir teknoloji yazılım üretici şirketlerinden biri olmak bulunuyor.

SAP ana iş ortağı olarak faaliyet gösteren Norm Digital, Robotik Süreç Otomasyonu, SAP/ERP danışmanlığı, proje yönetimi, yönetim danışmanlığı, veri yönetimi danışmanlığı gibi alanlarda uzmanlaşmıştır. Ayrıca, İngiltere merkezli yeni şirket yatırımı olan yapay zeka destekli işe alım platformu Vinter ile de faaliyetlerini sürdürmektedir.

Norm Digital, dinamik yazılım robotu Normie ve dijital operasyon asistanı Ocea'N gibi yenilikçi hizmetleriyle işletmelere sunduğu çözümlerle sektördeki yerini sağlamlaştırmaktadır. Normie, tekrarlı görevlerden kurtararak çalışanların daha yaratıcı işlere odaklanmalarını sağlarken, Ocea'N bölümler ve makineler arası mesajlaşma, analitik raporlama, makine öğrenmesine bağlı uyarı sistemleri gibi birçok alanda işletmelere değer katmaktadır. Günümüzde, şirketler dijital dönüşüm sürecine hızla adapte olmak zorunda-

dır. Hızla değişen teknoloji ekosistemi, işletmelerin ayak uydurması gereken bir gerçeklik haline gelmiştir. Teknolojinin sürekli gelişmesi, iş süreçlerini yeniden şekillendirme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Dijital dönüşüm artık bir seçenek değil, bir gereklilik haline gelmiştir.

Son yıllarda dijital ve teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler, iş dünyasını büyük ölçüde etkilemiştir. Bulut bilişim, yapay zeka, nesnelerin interneti (IoT), büyük veri analitiği ve diğer ileri teknolojiler, işletmelerin operasyonlarını daha verimli ve rekabetçi hale getirmek için kullanılmaktadır. Bu teknolojiler, şirketlerin müşteri deneyimini iyileştirmesine, süreçlerini optimize etmesine ve yenilikçi ürün ve hizmetler sunmasına olanak tanımaktadır.

Dijital dönüşümün önemi giderek artmaktadır çünkü işletmelerin rekabet avantajı elde etmelerini sağlamaktadır. Geleneksel iş modellerini dijitalleştirerek, şirketler daha esnek, verimli ve yenilikçi hale gelmektedir. Ayrıca, dijital dönüşüm, işletmelerin müşterilerle daha güçlü bağlar kurmasına ve pazarlama stratejilerini daha etkili bir şekilde yönetmesine yardımcı olmaktadır. Kısaca, şirketlerin dijital dönüşümü, hızla değişen ekosisteme ayak uydurmak, teknolojinin gelişmesinden faydalanmak ve rekabet avantajı elde etmek için kritik öneme sahiptir. Geleceğin başarılı işletmeleri, dijital dönüşümü bir öncelik haline getirerek, teknolojinin sunduğu fırsatları en iyi şekilde değerlendirecek ve sürdürülebilir başarıya ulaşacaktır.

Norm Digital de, dijital dönüşümün gücünü işletmelere taşıyarak, geleceğe yönelik çözümler sunmaya devam edecek.

**MAXION İNCİ JANT GRUBU -
TÜRKİYE OPERASYONLARI
DİJİTAL DÖNÜŞÜM DİREKTÖRÜ
MURAT ATEŞ:**

“Dijital dönüşüm tekli yapıdan iş birliğine, iş birliğinden ekosistem oluşumuna ve yeni iş modellerine uzanan bir yolculuk.”

Maxion İnci Jant Grubu olarak, dünyanın en büyük jant üreticisi Maxion Wheels ve İnci Holding iştiraki olan Maxion İnci ve Maxion Jantaş olmak üzere 2 şirkete sahibiz. Maxion Jantaş ve Maxion İnci ile yıllık yaklaşık 13 milyon jant üretim kapasitesine sahibiz ve Avrupa'nın tek lokasyonda, bünyesindeki toplam 5 fabrika ile binek, hafif ticari ve ağır vasıta ticari araçlar için üretim yapan en büyük jant üreticisi konumundayız.

Kısaca Dijital Dönüşümden bahsedecek olursak, sistemlerimizde yatay ve dikey entegrasyonların sağlanmasıdır. Dijital Dönüşümün temeli verinin yolculuğuna dayanır, hammaddesi veridir ve verinin belirlenmesinden, verinin yaratılması, transferi, depolanması, analiz edilmesi, yapay zeka ile anlamlandırılması ve raporlanarak sistemlerin tekrar optimize edilmesi sürecini kapsar.

Maxion İnci Jant Grubu'nda Dijital Dönüşüm çalışması 2017 yılında fizibilite çalışmaları ile başladı. Öncelikle kayıp analizleri ile tüm süreçlerimizdeki kayıplarımızı belirledik. Sektördeki hem global hem yerli öncü teknoloji firmaları ve tüm ekiplerimiz ile kayıplarımıza karşılık gelecek çözümleri belirledik. Fizibilite çalışmalarında tüm süreçlerimizde ortaya çıkan 20'ye yakın çözüm modelinden 4 tanesini önceliklendirdik ve üzerinde çalışmaya karar verdik.

Belirlediğimiz çözüm modülleri, Platform Kurulumu, İzlenebilirlik, Fall Out Analitik (Fire azaltımı için Makine Öğrenmesi) ve Enerji Analitik (Makine Öğrenmesi) oldu.

Platform Kurulumunu İzlenebilirlik, Enerji Analitik ve Fall Out Analitik için teknolojik alt yapı hazırlıkları olarak değerlendirebiliriz.

Platformu da OT ve IT platform olarak ikiye ayırıyoruz, yani saha teknolojilerindeki hazırlık ve IT teknolojilerindeki hazırlık.

OT Platform, saha teknolojilerinde ki layout değişimlerinden, makinelerin End4.0'a uygun hale getirilmesi için gerekli donanım, network ve yazılım gereksinimlerinin hazırlanması, IT platform ise İnternet teknolojilerindeki donanım yazılım ve network hazırlıklarının yapılması anlamına gelir.

İzlenebilirlik ile hammaddeden paketelemeye kadar ürün ve prosesin gerçek zamanlı izlenmesi ve proseslerin birbirine entegrasyonunu yapıyoruz.

Her bir ürünümüze ayrı bir kimlik numarası veriyor, ilgili kimlik numarasına proses, kalite, mühendislik parametrelerini entegre ediyoruz.

Analitik modüllerimizde ise yapay zeka verilerimizi anlamlandırıyor ve yeni reçeteler oluşturuyoruz.

Fizibilite çalışmalarında yukarıda tanımladığımız modülleri belirledik ancak projeye başlamadan önce yaklaşık 8 ay, kendi iç ekiplerimiz ile çok sayıda OPEX(operasyonel mükemmellik) projesi gerçekleştirdik.

İlgili OPEX projeleri ile aslında biz neyi, nasıl, neden istediğimizi daha da netleştirdik ve saha denemelerini yaptık. Geleneksel proses akışından dijital proses akışına geçmek için gerekli proses algoritmalarını proses sahipleri ile netleştirirken aynı zamanda bakım ve IT gibi teknik bölümler ile de kullanacağımız tüm ekipmanların çok detaylı testlerini fabrika ortamında yaptık. Uygulamaya karar verdiğimiz tüm teknolojileri benzer metodoloji ile devreye aldık.

İlgili hazırlık sürecinden sonra Haziran 2018'de Bosch firması ile anlaşarak sistemlerimizin yatay ve dikey entegrasyonu çalışmalarına başladık. 2022 yılında örnek hat çalışmaları tamamlanarak verinin uçtan uca yolculuğu tamamlanmış oldu.

Dijital Dönüşüm çalışmaları sonunda temel olarak dört ana fayda kaynağımız var.

İzlenebilirlik sayesinde canlı olarak sistemleri izleyebiliyor ve sistemleri uçtan uca entegre ettiğimiz için sorunların kök nedenlerine ulaşabiliyoruz.

İkinci fayda kaynağımız interlock dediğimiz sistemler, artık makineler operatör tarafından değil akıllı sistemler tarafından yönetiliyor, dolayısı ile sistemde herhangi bir hata var ise kendini kilitliyor ve katma değersiz üretim yapmıyor.

Üçüncü fayda kaynağımız ise analitik platformda gerçekleştirilen yapay zeka ile üretilen reçeteler. Yapay zekânın ortaya koyduğu reçeteler ile %35-55 arasında daha az fire ile üretim yapıyoruz.

Dördüncü fayda kaynağı ise; Adaptibility dediğimiz sistem optimizasyonları, yani fiziksel ve kontrol katmanı üzerine veri katmanı eklediğimiz ve süreçleri entegre ettiğimiz için artık ne oluyor, neden oluyor görüyor ve hastalıkları veriye dayalı teşhis ederek sistem optimizasyonları sağlıyoruz. End4.0'daki veri yardımı ile çok derin analizler yapabiliyor ve End3.0'daki sistemlere dönüyor ve fiziksel katmanları iyileştiriyoruz.

Özellikle artık fabrikamız veri katmanı ile üretim laboratuvarı haline geldiği için makine ekipman üreticilerine ekipman performansları hakkında veriye dayalı geri bildirimlerde bulunabiliyoruz. Lider ekipman üreticileri bize uygun ürünlerin üretilmesi, testleri ve ARGE çalışmaları konusunda iş birliği tekliflerinde bulunuyorlar ve bu ciddi bir ekosistem oluşturma kapısı açmaktadır ki en büyük katma değer bu olduğunu düşünüyorum.

Tabii ki tüm bu çalışmalarda en önemli konu Dijital Kültür ve bu bağlamda Maxion İnci Jant Grubu olarak oluşturduğumuz Dijital Akademi ile çalışanlarımızın gelişimine yönelik çalışmalarımızı da devam ettiriyoruz.

Özetleyecek olursak Dijital Dönüşüm tekli yapıdan iş birliğine, iş birliğinden ekosistem oluşumuna ve yeni iş modellerine uzanan bir yolculuk. Bu yolculuk da Maxion İnci Jant Grubu partnerleri ile birlikte değerli bir yolculuğa imza attı ve çalışmalarına tüm hızıyla devam etmektedir.

BAKNET A.Ş GENEL MÜDÜRÜ FATİH GÜLLÜKAYA

“Teknoloji ve insanı bir arada tutarak başarılı bir dijital dönüşüm gerçekleştirmeye odaklanıyoruz.”

Bakioğlu Grubu olarak, dijital dönüşümün temel amacını; grubumuzun iş süreçlerini, operasyonlarını ve hizmetlerini dijital teknolojiler aracılığıyla dönüştürmek olarak görüyoruz. Bu sayede daha verimli, yenilikçi ve rekabetçi bir yapıya ulaşmayı hedefliyoruz. Sağlıklı bir dijital dönüşüm için ilk adım olarak, “Dijital Dönüşüm Yol Haritası” oluşturulması gerektiğine inanıyoruz.

Bu kapsamda hangi temel adımları attığımızı kısaca aktarmak isterim: 5 yıllık bir plan yaparak, dikey ve yatay entegrasyonlarda, fiziksel ve entegrasyon katmanlarında, ayrıca AIoT katmanında hangi tarihlerde, hangi şirketimizde ne tür çalışmalar yapılacağını belirledik ve bu plan doğrultusunda çalışmalara başladık. Dijital dönüşüme başlarken, güvenilir ve işletmeyi geleceğe taşıyacak bir ERP altyapısının olmazsa olmaz olduğuna inanıyoruz. Veri toplama ve analiz yeteneklerini geliştirerek karar alma süreçlerini destekleyen bu yapı, verimlilik artışı için gereken hedeflere ulaşmada kritik rol oynamaktadır. Çalışmalarımıza grup genelinde tüm ana ERP yapısını güncelleyerek başladık ve bu sayede Grup genelinde standardizasyonu sağladık. Bu çalışmalardan sonra toplanan verilerin analizi için analitik raporlama ve iş zekası adımlarına geçtik.

2024 yılında odaklanacağımız en büyük hedeflerden biri insanın dönüşümü ve üretken yapay zeka olacak. Bu kapsamda Türkiye Yapay Zeka İniyatifine katılarak kurumsal üyeleri arasında yer aldık. Böylece hem Türkiye'deki bu çalışmalara destek oluyoruz hem de kendi ekiplerimizin bu alanda farkındalıklarını artıracak eğitimleri alarak çalışmalar yapmasını hedefliyoruz.

Dijitalleşmenin hâkim olduğu bu çağda, eminiz birçok değerli firma işletmelerinde dijital dönüşüm çalışmaları gerçekleştiriyordur. Bizi bu süreçte ayırtıran en önemli unsur ise şirketlerimizin strateji yol haritaları ile uyumlu olacak şekilde dijital dönüşüm yol haritamızı oluşturuyor olmamız diye ifade edebilirim. Bunu yaparken Yönetim ve İcra Kurullarımızın tam desteğini alarak ilerliyoruz; dijital kaynakları ve yetkinlikleri değerlendiriyoruz, eylem planlarımızı oluşturuyoruz. Aynı zamanda ölçüm ve değerlendirme kriterlerimizi belirliyor, uygulama ve sürekli iyileştirmelerle durum analizi de yaparak dijital dönüşüm yol haritamızı güncelleyerek adım adım ilerliyoruz. Tüm bunları yaparken “İnsanın” esas olduğunu unutmuyoruz. Tüm süreç boyunca, teknoloji ve insanı bir arada tutarak başarılı bir dijital dönüşüm gerçekleştirmeye odaklanıyoruz.

Panel 2: Yapay Zekanın Ulusal ve Global Gelişimi

NORM DİJİTAL TEKNOLOJİDEN SORUMLU DİREKTÖR PROF. DR. DENİZ KILIÇ:

“YZ tabanlı yazılım geliştirme, veri bilimi ve yapay zeka uzmanlığı talebi artabilir.”

Yapay zeka (YZ), son yıllarda en çok konuşulan ve heyecan uyandıran teknolojilerden biri haline gelmiştir. Makinelerin insan zekasına benzer şekilde öğrenilmesi, akıl yürütmesi ve karar verebilmesi, birçok sektörde işleri dönüştürme ve bir nevi devrim yaratma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle, hem ulusal hem de küresel ölçekte YZ'nin geliştirilmesi ve kullanımı büyük önem taşımaktadır. Birçok ülke kendi YZ stratejisini oluşturmuş hatta uygulamaya başlamıştır. Bu stratejiler, araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerine yatırım yapmayı, eğitimi desteklemeyi ve YZ becerilerini geliştirmeyi hedefler, ayrıca YZ'nin etik ve sorumlu bir şekilde kullanılmasını amaçlar. Bazı önemli uluslararası ve ulusal YZ stratejileri şunlardır:

- **Çin:** 2017 yılında yayınlanan “Yeni Nesil Yapay Zeka Planı”, Çin’i 2030 yılına kadar dünya lideri bir YZ merkezi haline getirmeyi amaçlamaktadır. Bu plan, YZ araştırmalarına 150 milyar dolarlık yatırım yapmayı ve 5 milyon YZ uzmanı yetiştirmeyi öngörmektedir.
- **Amerika Birleşik Devletleri:** 2019 yılında yayınlanan “Yapay Zeka için Amerikan Yapay Zeka Yol Haritası”, YZ araştırmalarına federal fonlarda artış ve YZ için etik ilkelerin geliştirilmesini öngörmektedir.
- **Avrupa Birliği:** 2018 yılında yayınlanan “Yapay Zeka için Avrupa Yaklaşımı”, YZ'nin Avrupa’da araştırılması, geliştirilmesi kullanılmasını teşvik etmeyi, YZ'nin Avrupa değerleriyle uyumlu olmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

• **Türkiye:** 2021 yılında yayınlanan “Türkiye Ulusal Yapay Zeka Stratejisi 2021-2025”, Türkiye’yi küresel YZ yarışında önemli bir oyuncu haline getirmeyi amaçlamaktadır.

Bundan on yıl önce Türkiye’de YZ denildiğinde insanlığın sonunu getirecek robotlar gibi negatif ve gerçekçi olmayan bir anlayış hakim olsa da son dönemde, YZ’nin iş dünyasında ve günlük hayatta nasıl kullanılabileceği konusundaki farkındalık artmıştır. Özellikle YZ tabanlı müşteri hizmetleri, otomasyon, veri bilimi ve veri analitiği gibi alanlarda yapılan saha uygulamaları olumlu bir etki yaratmıştır. YZ’nin dünyada olduğu gibi Türkiye’deki iş gücü piyasasını da doğrudan etkilemesi beklenmektedir.

Bazı iş kollarında, YZ ve otomasyon teknolojilerinin kullanımı arttıkça, belirli işlerin otomatikleştirilmesiyle birlikte bazı işgücü taleplerinde azalma yaşanabilir. Ancak YZ teknolojisinin yaygınlaşması yeni iş fırsatlarını da beraberinde getirecektir. Özellikle YZ tabanlı yazılım geliştirme, veri bilimi ve yapay zeka uzmanlığı gibi alanlarda işgücü talebi artabilir. Bununla birlikte, YZ teknolojisinin insan işbirliğiyle birlikte kullanılması ve insan becerilerinin önemini vurgulayan bir yaklaşım benimsenmelidir.

Türkiye’de YZ teknolojilerinin kullanımı günden güne hızla yaygınlaşmaktadır. Özellikle otomotiv, finans, sağlık ve e-ticaret sektörlerinde YZ uygulamaları büyük potansiyele sahiptir. Bu sek-

törlerde YZ tabanlı uygulamaların bazı örnekleri aşağıdaki gibidir:

- **Otomotiv Sektörü:** Türkiye’de otomotiv sektöründe YZ, otonom araç teknolojileri ve sürüş güvenliği sistemleri üzerine odaklanmaktadır. Bazı yerli otomotiv şirketleri, YZ ve makine öğrenimi algoritmalarını kullanarak sürücü destek sistemleri geliştirmekte ve otonom sürüş teknolojileri üzerinde çalışmaktadır.
- **Finans Sektörü:** Finans sektöründe risk analizi, dolandırıcılık tespiti, müşteri ilişkileri yönetimi ve kişiselleştirilmiş hizmetler gibi alanlarda YZ uygulamaları yoğun şekilde kullanılmaktadır. Örneğin, bazı bankalar, YZ algoritmalarını kullanarak müşteri taleplerini analiz etmekte ve kredi riski değerlendirmesi yapmaktadır. Ayrıca YZ tabanlı dolandırıcılık tespit sistemleri de finansal kurumların güvenlik önlemlerini güçlendirmektedir.
- **E-Ticaret Sektörü:** E-ticaret şirketleri, YZ teknolojisini kullanarak kişiselleştirilmiş pazarlama, ürün önerileri, fiyatlandırma stratejileri ve müşteri deneyimi iyileştirmeleri gibi alanlarda başarılı bir şekilde uygulamaktadır.
- **Sağlık Sektörü:** YZ, sağlık sektöründe tıbbi görüntüleme analizi, hastalık teşhisi ve tedavi planlaması gibi alanlarda kullanılmaktadır. Türkiye’de bazı hastaneler ve sağlık kuruluşları, YZ tabanlı tıbbi görüntüleme yazılımlarını kullanarak radyoloji raporlarını otomatik olarak analiz etmekte ve doktorlara destek sağlamaktadır.

**SAP TÜRKİYE
GENEL MÜDÜRÜ
UĞUR CANDAN:**

“İş dünyasında büyümenin lokomotifini bulut ve yapay zeka teknolojileri olacak.”

Kurumsal uygulamalar ve iş yapay zekasında küresel bir lider olan SAP, finans, satın alma, İK, tedarik zinciri ve müşteri deneyimi gibi kritik iş operasyonlarını uçtan uca yöneterek, sunduğu ileri teknolojiler ile her ölçekten ve sektörden kurumun akıllı ve sürdürülebilir bir şekilde faaliyet göstermesine destek oluyor.

- SAP'nin dünya çapındaki müşterileri toplam küresel ticaretin %87'sini oluşturuyor.
- Dünyanın en büyük 100 şirketinden 99'u SAP kullanırken, 85'i SAP S/4HANA'yı iş süreçlerinin merkezine yerleştiriyor.
- Dünyanın en yeşil 100 şirketinden 97'si de SAP'yi tercih ediyor.

İş dünyası için eskiden olağan dışı olanlar, artık olağan

Yapay zekanın iş yapma biçimlerini değiştiren, yeni iş fonksiyonları oluşturan, belirsizlik çağında şirketlerin elini daha da güçlendiren muazzam bir potansiyeli var. Bu yüzden sürdürülebilir büyümenin ve kalıcı olmanın da önünü açacağına inanıyorum. Yapay zekayı tüm endüstrileri dönüştürecek bir araç olarak aştığımız iş süreçlerine uygularsak, dünyayı daha dayanıklı, risklerle daha iyi mücadele eden, daha adil ve refahın yüksek olduğu daha iyi bir yer haline getirebiliriz. Karbon nötr olmanın yol haritası, kritik minerallerin erişilebilirliği, üretkenlik ve verimliliği sürekli kılmak ve işgücü gereksinimlerini daha etkin karşılamının yolları gibi konularda, liderlerin gündeminde ilk sıralarda yer alan sorulara daha kolay yanıt bulabiliriz.

lebilirliği, üretkenlik ve verimliliği sürekli kılmak ve işgücü gereksinimlerini daha etkin karşılamının yolları gibi konularda, liderlerin gündeminde ilk sıralarda yer alan sorulara daha kolay yanıt bulabiliriz.

IDC'nin son araştırmalarından biri gösteriyor ki “İşletmelerin %85'i, organizasyonları genelinde öngörüyü artırmak için çalışanların uzmanlığını yapay zeka ile birleştirecek”.

SAP'nin son dönemde sunduğu yenilikler ve odaklandığı ana konulara baktığımızda; süreçlerin nasıl dönüştürüleceği konusunda yardımcı olan SAP Signavio ve içerisinde bulunan yapay zeka modeli LPM (Large Process Model) ile süreç yönetimini veri ve yapay zeka destekli şekilde gerçekleştirmek, dijital asistan Joule'ün Bulut ERP üzerindeki yeni gelecek yetkinleri, tedarik zincirinde oluşan sinyallerin aksiyona dönüşmesinde yapay zekanın rolü ve de büyük veriyi yapay zeka ile yönetmeyi sağlayan SAP Analytics Cloud yer alıyor.

Amaca uygun, güvenilir ve sorumlu bir yapay zeka yaklaşımına ihtiyacımız var SAP olarak yapay zeka stratejimizi üç temel ilke üzerine inşa ediyoruz: Yapay zekanın amaca uygun, güvenilir ve sorumlu olması gerektiğini düşünüyörüz.

'Uygun', 'Güvenilir', ve 'Sorumlu'; bu üç değer SAP'nin yapay zekaya bakışını özetliyor. SAP'nin çözüm ve ürünlerinde yer alan yapay zeka bu kavramlar çerçevesinde geliştiriliyor. “Sorumluluk” kısmı, SAP'nin Yapay Zeka Etik Departmanı tarafından takip ediliyor. Bu ekibe liderlik eden Dr. Sebastian Wieczorek, SAP AI Küresel Etik Yönlendirme Komitesi, Alman Federal Meclisi'ndeki Yapay Zeka Araştırma Komisyonu'nun bir üyesi ve AB Parlamentosu'nda yapay zekanın kullanımı hakkında raporlar sunuyor.

Dr. Sebastian Wieczorek, “Uzmanlar, etik soruları ele alabilmek için yapay zeka teknolojisi hakkında derin bilgi sahibi olmanın yanı sıra felsefi ve ahlaki sorular ve teknolojinin yasal yönüyle de ilgilenmelidir. Yapay zeka etiği alanındaki çalışmalarımız, çevirmenlerin yaptığı işe benziyor. Teknolojik gerçeklikler ve olasılıkların, felsefe, sosyoloji ve hukukun diline tercüme edilmesi, ardından sonuçların tekrar teknolojik gereksinimlere dönüştürülmesi gerekiyor. Böylece iki alan arasında sürekli bir alışveriş sağlanıyor” diyor.

SAP olarak, ister insanlara ister makinelere verilen görevler yerine getirilirken; doğruluk, şeffaflık ve insanların katılım haklarına ilişkin belirli kurallara uyulması gerektiğine inanıyoruz. Yapay zeka söz konusu olduğunda, kararların nihai olarak nasıl alındığı hakkında, geleneksel yazılıma göre daha az bilgi sahibiyiz. Dolayısıyla bazı durumlarda otomasyon istediğimiz gibi çalışmıyorsa müdahale etmek her zaman mümkün olmalı.

SAP Yapay Zeka Küresel Etik Politikası'nda da belirtildiği gibi, yapay zeka kullanan tüm ürün ve çözümlerimizin hem geliştirme aşamasında hem de ürünler kullanıma sunulduğunda etik bir bakış açısı gerekiyor. Avrupa Parlamentosu'nun getirdiği düzenlemeleri de benzer bir çerçevede değerlendirmek gerektiğine inanıyorum. Yapay zekanın uygun, güvenilir ve sorumlu bir şekilde ilerlemesi için, bu tarz düzenlemeler büyük önem arz ediyor.

AI MASTER PRODUCT OWNER INTERTECH ÇAĞRI AKSU:

“İnsan hayatını ve iş yaşamını kökünden değiştirecek bir Yapay Zeka devrimine varmış bulunmaktayız.”

Düşünüyorum da, insanlık tarihinin başlangıcından beridir insanın aklına birçok soru takılıp kalmıştır. İnsanoğlu, kendince bu soruların birçoğunu serüveni içinde cevaplamıştır ya da bir gün cevaplayabileceği ümidini taşımaktadır. Fakat bir soru vardır ki, insanoğlu bu soruyu ne cevaplayabilmiş ne de tam anlamıyla cevaplayabileceği ümidini taşımaktadır.

İşte bu insanoğlunun cevaplamaya çalışmaktan usanmadığı, uslanmadığı soru; “Gelecekte ne olacak” sorusudur. İnsanoğlu için “Gelecek” her zaman için bir bilinmez olmuştur. Fakat herkesin farkında olduğu bir gerçek vardır ki geleceği bilmek, onun üzerinde fikir sahibi olmak; geleceğe yönelik adımlarımızı daha güvenli attığımızın güvencesi olacaktır. Bizi diğerlerinin bir adım ötesine atabilecek, öngörülemez zararlardan koruyabilecek en önemli olgu kuşkusuz, bu çözümsüz sorunun imkânsız cevabıdır.

Tarih boyunca bu sihirli cevap birçok bilginin, kâhinin ya da sıradan insanların hedefi olmuştur. Ve sonuç vermeyen sayısız yöntemler denenmiştir, ta ki pozitif bilim egemen oluncaya kadar, deney kavramı bilimin en önemli kaynaklarından biri oluncaya kadar.

Deney sonuçlarının gözlenmesi, günümüz veri toplama işlerinin en pür hali ve atasıdır demek sanırım ki yanlış olmayacaktır. Deneylerini ya da deneklerini gözlemleyen insanoğlunun gözlemlerinin sonuçlarını kaydetmesiyle başlayan veri biriktirme işi, zaman içerisinde insanoğlunun verilerden, tekrarlanma-

ları ya da diğer fonksiyonel bağılıkları açısından sonuçlar çıkarabileceğini fark etmesiyle bambaşka bir hal almıştır. Zaman içinde matematikçilerin biriktirilen veriler üzerinde analiz çalışmaları yapmaya başlamalarıyla birlikte, insanoğlu çözemediği yegâne sorunun cevabını yani “Gelecekte ne olacak” sorusunun cevabını, bu yöntemle elde edebileceği düşüncesini pekiştirmiştir. Tabii ki bu uyanma evresi sonucu insan, veri toplama ve bu verileri işleme çalışmalarına önem vermeye başlamıştır. İnsanoğlu bir kere geçmişinin geleceğine ışık tutabileceği gerçeğinin farkına varmıştır. Ve bu farkındalık sonrası, insanın aklındaki en büyük soru ise “Nasıl daha iyi tahminlerde bulunabilirim” olmuştur. Bu yeni soru üzerine birçok matematikçi ömrünü adanmıştır. Yeni modeller, yöntemler geliştirilmiş birçok istatistiksel veri işleme tekniği ortaya konmuştur.

Fakat çalışmaların sonucunda ortaya çıkan bir gerçek vardır ki; her ne kadar doğru modeller kurulsa kurulsun, veri toplama yöntemleri ne kadar doğru olursa olsun tahminlerin güçlendirilmesinin en önemli yolu elde edilen veriyi genişletmektir. (Burada güncel istatistiksel araştırmalara bir göndermede bulunacak olursak, N kitle sayısı ve n örneklem sayısı olmak üzere n'nin N'ye oranı, çıkarılacak tahminin güven düzeyini belirleyici durumdadır.) Bu sonuç kuşkusuz ki, bugün içinde bulunduğumuz yüzlerce terabaytlık veriden tek bir cevaplık o kutsal bilgiye giden sürecin başlamasındaki en büyük etkidir.

Giderek artan doğru tahmin ihtiyacı beraberinde daha çok veri ihtiyacı doğurmuştur. Ve tabii ki de zaman içerisinde gelişen teknoloji kullanılarak elde edilen veriyi işleme yolunda yeni yöntemler geliştirilmiştir.

Teknolojinin gelişimi hem veri saklama kabiliyetinin artması hem de veri işleme kalitesinin artmasını sağlayan yeni algoritmalar ve yöntemlerin geliştirilmesini sağlamakta ve veri üzerinde yapılan çalışmalarda belirleyici bir rol izlemektedir. Günümüzde tahmin kalitesi teknolojiye doğrudan bağlı duruma gelmiştir. Ve tabii ki elde edilen sonuçları değerlendirmek ve gelecekte izlenecek yolun belirlenmesi açısından teknoloji yatırımının gerekliliği giderek artmaktadır.

“Yarın ne yapmalıyım?”, “Hangi alana yatırım yapmalıyım?”, “Hangi iş koluna yönelmeliyim?” gibi genel sorular ya da “Ne kadar zam yaparsam, müşteri kaybım olmaz?”, “Mağazamda ürünlerimin raf dizilimlerini nasıl yapmalıyım?” gibi daha özel sorular kuşkusuz ki iş hayatında karar vericilerin verdikleri en zor kararlardır. Verilecek yanlış bir karar, şirketin geleceğini tamamen riske atabilecekken doğru bir karar ise şirketi bir üst seviyeye çıkartabilir. Tek bir kararın yapabileceklerini bu şekilde göz önüne aldığımızda ve tabii ki bu tip kararların yöneticiler tarafından ne kadar sık alındıkları düşünüldüğünde, karar verme sürecinin önemini ve bu süreçte yöneticilere verilebilecek desteğin oynayabileceği hayati rolü daha net görebilmekteyiz.

Geldiğimiz noktada geçmişte yapılan bütün çalışmaların sonucunda ortaya çıkan bilgi birikimi, büyük veri ve üretilen Yapay Zeka algoritmaların bütünsel olarak yorumlanması ile insan hayatını ve iş yaşamını kökünden değiştirecek bir Yapay Zeka devrimine varmış bulunmaktayız.

Geldiğimiz bu noktada artık Genel Yapay Zeka'ya olan yolculuğumuzun sonundaki ışık yavaş yavaş görünür olmaya başlamaktadır. Bu ışığa bizi götüren şeyler ise Büyük Dil Modelleri ve Üretken Yapay Zeka kavramıdır.

Ve biz bu devrimin farkındayız. Farkında olmak ile de kalmak istemiyoruz. Bu devrimin bir parçası olmak için ürünlerimizi ve iş yapış şekillerimizi dönüştürmekte kararlıyız.

Panel 3: Dijital Riskler

TÜBİSAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI MEHMET ALİ TOMBALAK:

“Ülkemiz özellikle e-ticaret ile perakende, oyun, siber güvenlik, lojistik, fintek, telko, turizm alanlarında dünya çapında markalar çıkarabilir.”

Dijital dönüşüm yeni teknolojileri benimsemenin ötesinde, ölçeği fark etmeksizin her türlü kurumun, süreçlerini, müşteri etkileşimlerini ve iş modellerini yeniden tasarlamasına olanak sağlayan, zihniyet ve kültürde yaşanan derin bir değişim sürecidir.

Bilişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanan şirketler rekabette fark yaratarak güçlendikçe, ülke ekonomisi de gelişiyor. Rakamlar bize dijital dönüşümün Türkiye özelinde 269 milyar dolarlık bir ekonomik büyüme potansiyelinin mevcut olduğunu gösteriyor. Ancak bu potansiyeli halihazırda iyi değerlendirdiğimiz söylenemez. Gerek web sitesi sahipliği gerekse kurumsal kaynak planlama (ERP), müşteri ilişkileri yönetimi (CRM) ve bulut çözümleri gibi dijital araçların kullanım oranında ülkemizin büyük işletmeleriyle küçük ve orta ölçekli işletmeleri arasında ciddi uçurumlar bulunuyor. Yapay zekâ ve makine öğrenimi, bulut bilişim ve büyük veri, nesnelerin interneti ve 5G konularının öne çıktığı bir dönemdeyiz. Sahip olduğumuz potansiyelimizi gerçekleştirebilmemiz için Türkiye'deki KOBİ'lerin temel seviye dijital dönüşümün hızlanmasının yanı sıra bilgi ve iletişim tekno-

lojilerine yönelik ulusal vizyonumuzun güçlendirilmesi, altyapı yatırımlarının hızlandırılması, girişimci ekosisteminin ve nitelikli iş gücü kaynağının geliştirilmesi gerekiyor.

Dijital dönüşüme riskler ve fırsatlar açısından baktığımızda risk teşkil eden aşağıdaki konularda çözüm üretebildiğimizde ülkemiz için önemli fırsatlar doğacaktır:

- Teknoloji liderleri işbirlikleriyle teknoloji yetkinliğimizi geliştirerek küresel pazarlarda teknoloji payımızı artırmak
- Küresel bulut pazarından pay alacak yetkinlik ve çözüm geliştirmek ve yerel pazarda ölçek ve güçlü şirketler yaratmak
- Teknoloji alanında şirket göçünü tersine çevirecek düzenlemelerle geri dönüşü yeni oluşumları ülkemize çekmek, teknoloji özelinde destekleri ayırtmak ve özelleştirmek
- Beyin göçü riskimizi, istenen yetkinlikte ve hızda yetkin kaynak yetiştirerek elimine etmek ve hatta avantaja çevirmek
- Teknoloji yatırımlarını ekosistem paydaşlarıyla yaparak ölçekli ve güçlü şirketler yaratmak ve bu alanlarda oyuncu olabilmek

- Teknoloji algısını yükseltecek farkındalık çalışmalarıyla uluslararası fonların desteğini alabilecek ortam yaratarak globalleşme konusunda büyük yatırımların tercih edeceği ülke haline gelebilmek
- Tüm ülkeyi teknokent olacak şekilde, yapılacak düzenlemelerle şirketlerin çalışma ortamını iyileştirerek kalıcılık ve global çalışma ortamları yaratabilmek

Bu adımları attığımızda ülkemizdeki işletmeler için dış pazarlara açılmak, yeni müşteri segmentlerine erişmek, büyümek kolaylaşacaktır. Türkiye sahip olduğu genç nüfus ile teknolojiye yakınlık, güçlü çözüm sağlayıcıların varlığı, inovasyon odağındaki motivasyon ile dijital ekonomi içerisinde güçlü bir şekilde yer alma potansiyeline sahip. Doğru yetenekler bir araya geldiğinde ülkemiz özellikle e-ticaret ile perakende, oyun, siber güvenlik, lojistik, fintek, telko, turizm alanlarında dünya çapında markalar çıkarabilir. Ülkemizin tamamını bir teknokent olacak şekilde, yapılacak düzenlemelerle şirketlerin çalışma ortamını iyileştirerek kalıcılık ve global çalışma ortamları yaratabilmemizin önünde bir engel bulunmuyor. Yeter ki, bu iradeyi sergileyebilelim.

**MEXT TEKNOLOJİ MERKEZİ
DİJİTAL DÖNÜŞÜM LİDERİ****ÖMER CİNPİR:**

“Siber güvenliğin şirketlerde kritik performans göstergesi olarak ele alınması gerekmektedir.”

MEXT Teknoloji Merkezi, Türk sanayisine yön vermek amacıyla İstanbul Ataşehir’de Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası (MESS) tarafından kurulmuştur. Pandeminin ortasında, 2020 yılının Ağustos ayında açılan bu merkez, ilk günden itibaren Türk sanayisinde büyük bir ilgi ve karşılık bulmuştur. Bugüne kadar 900’den fazla firmanın ve 13.000’den fazla karar alıcının ziyaret ettiği MEXT, dünyanın en gelişmiş dijital ve yeşil dönüşüm merkezleri arasında yer alıyor.

MEXT, 200’e yakın dijital ve yeşil dönüşüm uygulamalarıyla firmaların geleceğine yön verirken, aynı zamanda uçtan uca 5G teknolojisi ile desteklenen ilk üretim tesisi olma özelliğini taşımaktadır. Dijital fabrikası, dijital ve sürdürülebilirlik olgunluk değerlendirme hizmetleri, partner ekosistemi ve yetkinlik gelişim programları ile MEXT, işletmelere ikiz dönüşüm yolculuklarında bütünsel bir destek sağlıyor.

İlaç, çimento, demir çelik, otomotiv, beyaz eşya, makine, gıda, tekstil, enerji, kimya gibi sektörlerdeki firmalara büyüklük fark etmeksizin hizmet veren MEXT, Türk sanayisinin dijital ve yeşil dönüşümünde önemli bir rol oynuyor.

Siber Güvenlik: MEXT’in Yaklaşımı

MEXT, bugüne kadar 300’den fazla sanayi firmasında dijital olgunluk analizleri gerçekleştirmiştir. Bu analizler, firmaları süreç, teknoloji ve organizasyon (insan) başlıklarında 16 farklı boyutta detaylı bir şekilde incelemektedir. Bu boyutlar arasında, kurumsal seviyedeki ağ (IT) ve üretim seviyesindeki ağ (OT)’a ait altyapının siber güvenlik kriterleriyle ele alınması da bulunmaktadır.

Buradan elde edilen dijital dönüşüm deneyimi ile yakında yurtdışında siber güvenlik alanına özel bir olgunluk değerlendirme çalışması başlatılacak. Bu çalışma ile firmaların siber güvenlik konusunda güçlendirme ve etkinleştirme durumları değerlendirilirken, yönetim faaliyetlerinin sürekliliği için firmalara özel yol haritaları hazırlanacak. Son aşamaya gelen bu çalışmada firmalar 3 farklı perspektifte, 18 farklı tehdit elemanı için incelenmektedir. Bankacılık, sağlık, perakende, teknoloji, medya, eğitim, ulaşım, üretim, telekomünikasyon, tarım, turizm, e-ticaret ve hızlı tüketim gibi sektörleri kapsayacak ve 2024 yılında yoğun şekilde kullanılacak.

MEXT Değerlendirme Sonuçları ve İç Görüler

Türk sanayisindeki siber güvenlik önlemlerinin genellikle yardımcı tesislerde (elektrik, su, doğalgaz, havalandırma vb.) atlandığı gözlenmektedir. Firmaların siber güvenlik anlamında IT ve OT ağlarına yaklaşımları farklılaşmaktadır. Düzenli sızdırmazlık testleri her iki ağ yapısı için de kritik öneme sahiptir. Özellikle OT ağlarının tamamen dış dünyaya kapatılması, firmaların Endüstri 4.0’ın sunduğu fırsatları kaçırmaya sebep olmaktadır.

Siber güvenlik konusunda ciddi bir yaklaşım sergileyen firmaların genellikle daha önce siber saldırıya maruz kalanlar olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle, güncel yazılım ve donanım kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Gerçekleştirilen her değerlendirmede siber güvenliğin şirketlerde kritik performans göstergelerinden biri olarak ele alınması gerekmektedir.

**AV. DOÇ. DR.
METE TEVETOĞLU****TEVETOĞLU LEGAL****Yıkıcı
Teknolojiler,
Dijital Riskler ve
Yasal Uyum**

Kendisinden önce piyasaya hakim olan hizmet veya ürünlerin hakimiyetini ortadan kaldıran veya onları piyasadan silen yeni ürün veya hizmetler için, yıkıcı teknolojiler kavramı kullanılmaktadır.

Yıkıcı teknolojiler, yalnızca şirketler arasında bir piyasada, hayatta kalma savaşı olmaktan da öte bir olgudur. Yüksek teknik ve performansları ile daha gelişmiş özelliklere, modern yöntemlere sahip olduklarından hayatı, piyasaların işleyişini kolaylaştırırlar ve bu nedenlerle kullanıcılarca tercih edilir. Bu durum insanların mevcut alışkanlıklarını değiştirebilme gücüne sahiptir ve böylece yıkıcı teknolojilerin radikal bir şekilde ekonomik, sosyal ve kültürel hayatı bile etkileme gücü bulunmaktadır.

Bir danışmanlık şirketinin 2013 tarihli araştırmasında 12 yıkıcı teknolojinin 2025’e kadar temel dönüşüm oluşturma potansiyeline sahip olduğu ifade edilmiştir. Bunların arasında nesnelere interneti, bulut teknolojisi, yeni nesil genetik yer almaktadır. Buna paralel olarak, nesnelere interneti, yapay zeka, robotik, bulut bilişim teknolojisi de Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızın hazırladığı 2022 yılı Faaliyet Raporunda geleneksel ürün ve hizmetlerin yerini alan yıkıcı teknolojiler olarak sayılmıştır.

Örneğin nesnelerin interneti, akıllı cihazların kendilerini ve diğer akıllı cihazları otonom bir şekilde harekete geçirmelerini mümkün kılan bir teknolojidir. Bu teknolojinin kullanımı özellikle işletmelerin tarım, üretim planlama ve pazarlama faaliyetlerinde, ham madde akışı ile ürün dağıtımında yaygınlaşmıştır.

Yapay zeka teknolojileri açısından belki de en çarpıcı örnekler sağlık sektöründe kendini göstermektedir. Bu alanda idari ve klinik maliyetleri düşürmesi, tanı ve tedavi süreçlerini hızlandırması, insani hataları minimize etmesi gibi nedenlerle kullanılmaktadır. Örneğin yeni nesil genom bilimi, kanser ve diğer hastalıkların teşhis ve tedavi yöntemini değiştirerek, yaşam sürelerini uzatma potansiyeli taşır. İlaç sanayinde ise mevcut bir ilacın asıl amacından farklı bir hastalığın tedavisinde kullanılabilirliğinin test edilmesi gibi birçok unsur yapay zeka kullanılarak daha ucuza ve çok daha kısa sürelerde yapılabilmektedir.

Bir diğer örnek oyun sektöründen... Blokchain/NFT oyunlarının ve "play to earn" iş modelinin 2020 itibarıyla yaygınlaşması ile kişilere oynayarak para kazanma imkanı sunulmaktadır. Bu, "free to play" iş modeli ile yayınlanan oyunların piyasadaki hakimiyetlerini tehdit etmektedir.

Yıkıcı teknolojiler, hukuki boyutla ele alındığında akla ticaret hukuku, bilişim hukuku, veri hukuku, blokzincir hukuku, yapay zeka hukuku, siber hukuk, haksız rekabet ve rekabet hukuku gelmektedir. AB açısından da konu, inovasyon, ticaret, rekabet ve tüketici refahı arasındaki bağlantı kapsamında ele alınmaktadır. Bu sebeple yıkıcı teknolojiler yasalarla regüle edilmektedir. Yasalar işletmelerin yükümlülüklerini ve yol haritalarını belirlemektedir. Regülasyonu takip ve uyum işletmelerin rekabet ve sürdürülebilirlik güçleri, piyasa ve ürün avantajları için belirleyici bir hal almıştır. Ülkemiz teknoloji regülasyonunda AB'yi geçikmeyle takip etmektedir. Elektronik Ticaret Kanunu, Veri Koruma Hukuku, Elektronik Para Kanunu, Kripto Yasası bunlara örnektir.

Bugün yeni teknolojilerin hukukuna erken ve doğru uyum, işletmelerin ticari başarısı, rekabet gücü, başarı kapasitesi ve sürdürülebilirlik kabiliyetleri için temel parametre noktasına gelmiştir.

“Her durumda özelleştirilmiş bir ‘zero trust’ tabanlı güvenlik stratejisi oluşturmak önemlidir.”

Genelde siber güvenlik konularında öncelik verilmesi gereken konular, özelde de hızla gelişen Yapay zeka tarafında siber güvenlik anlamında atılacak adımları aşağıdaki gibi özetlemeye çalışacağım.

Her konuşmamızın başında kurumların siber güvenlik stratejilerini belirleyen atacakları her adımı, oluşturacakları “Zero Trust Mimarisi” çerçevesinde atmalarını çok önemsiyoruz.

Bu kapsamda hem yatırımları şekillendirmek, hem siber güvenlik operasyonunu tam otonom güvenlik merkezlerine doğru taşıyacak adımları atmak, gerekli insan kaynağı temin etmek aynı zamanda da kurum çapında farkındalık eğitimleri verdirmek, paralel atılabilecek adımlar.

Kurumların, gelişen trendler olan dijital dönüşüm, hibrid çalışma, bulut ve AI konularında atacakları adımlar, ilk anından itibaren siber güvenlik bileşenini de içermek zorundadır.

Yapay zeka kapsamında yapılacak yatırımların siber güvenlik başlıklarını oluştururken, 3 ana kavramı öne çıkarmak isterim: Öncelikle Yapay Zeka'ya erişim ve içerik konusunda sıkı bir güvenlik politikası ve ilgili mimari oluşturulmalı. Hemen akabinde sonuçta bu bir yazılım olduğu için, gerekli bulut ve yazılım güvenlikleri uygulanmalı, son olarak da yapay zekanın konumlandırıldığı veri merkezinin (Bulut, dahili ya da hibrit) güvenliği herhangi bir veri merkezi güvenliği gibi, uygulama ve kullanıcı seviyesinde güvenliği kavuşturulmalı.

Son olarak da yapay zeka ile ilgili siber güvenlikte olmazsa olmaz başlıkları sıralamak istiyorum:

1. Güçlü Kimlik Doğrulama ve Erişim Kontrolü: AI sistemlerine erişimi sınırlayarak, yalnızca yetkili kişilerin bu sistemlere ulaşabilmesini sağlayın. Güçlü parolalar, çok faktörlü kimlik doğrulama gibi önlemler kullanarak erişim güvenliğini artırın.

2. Veri Güvenliği: AI sistemleri genellikle büyük miktarda veri kullanır. Bu verilerin gizliliğini ve bütünlüğünü korumak için, veri şifrelemesi, güvenli veri depolama yöntemleri ve veri yedekleme stratejileri gibi önlemler alın. Ayrıca, veri erişimini ve paylaşımını sıkı bir şekilde kontrol etmek için uygun izinler ve yetkilendirmeler kullanın.

3. Düzenli Güvenlik Kontrolleri: AI sistemlerinizi düzenli olarak güvenlik açıklarına karşı tarayın ve kontrol edin. İyileştirme ve güncelleme süreçlerini takip edin. Ayrıca, siber saldırıları tespit etmek ve müdahale etmek için güvenlik olaylarına karşı bir izleme ve tepki mekanizması oluşturun.

Bu öneriler, Yapay zeka sistemlerinizin güvenliğini artırmaya yardımcı olabilir, ancak her durumda özelleştirilmiş bir “zero trust” tabanlı güvenlik stratejisi oluşturmak önemlidir.

Özellikle güvenlik uzmanlarından destek almak, daha kapsamlı bir siber güvenlik planı oluşturmanıza yardımcı olabilir.

KEYNOTE KONUŞMACI
KUIKA YÖNETİM KURULU BAŞKANI

SÜREYYA CİLİV:

“İnovasyon, yenilikçilik, iş dünyasının bir numaralı konusu. İnovasyon sadece bir fikir değil, iyi bir fikrin toplumsal ve/veya ekonomik faydaya dönüşmesidir.”

Bir İzmirli olarak İzmir’i bu ülkenin umudu olarak görüyorum. Bugün kendi iş tecrübelerimi kısa ve öz olarak size aktarmak, her şeyden önce size cesaret vermek istiyorum.

Önümüzde yeni bir dünya var. Orada nasıl başarılı olacağız? Nasıl hazırlanmamız lazım? Bunlardan bahsetmek istiyorum size. 2021’in başında elime bir kitap geçti. Harvard Business Review, kapağında deniz kenarında bir ev ve bir anteni var, diyor ki “Önümüzde her yerden çalışmanın geleceği ve bunu iyi yapan firmalardan öğrenilecek dersler”...

Yenilikçilik bence iş dünyasındaki en önemli konu. Birçok şirkette yöneticilerin masrafları kısmaya çalıştığını gözlemliyorum. Kısıntılarla bir yere varmazsınız; önemli olan yenilikçilik. Yeni teknolojileri işinize uygulamaktır yenilikçilik ve bir kişinin değil bir takımın başaracağı bir iştir.

Burada bütün gençlere cesaret vermek istiyorum çünkü başarı sizi dünya örnekleri arasına sokuyor.

O yüzden önerim; kendinize güvenin ama hiçbir zaman her şeyi biliyorum havasına girmeyin. Herkesten öğrenecek çok şey var. Bunu ben yapabili-

diysem sizler daha iyisini yapabilirsiniz çünkü elinizde daha iyi kaynaklar, önünüzde daha büyük fırsatlar var. Kadın, erkek, genç, yaşlı hepiniz ülkeme, insanlara, dünyaya ilimle, bilimle, fenle, sanatla nasıl faydalı olabilirim hedefini koyun. Eğer çok çalışırsanız, kendinize güvenirsiniz, takım oyuncusu olursanız, ilim, bilim, fen insanı olursanız hayaller gerçek oluyor.

Ben iş yaşamımda hiçbir işime memur olarak başlamadım. Mutlaka şirket hisselerinden bir payım oldu. Turkcell'deki başarının temel nedeni ise şirketin her köşesine yenilikçi girişimci liderler bulmamızdı. Dokuzdan beşe çalışacak bir takım değil, işi tamamen sahiplenecek kişilerden oluşan takımların başarıyı getireceğini bilmenizi istiyorum.

Bu liderlik modelinde; davranışları örnek olur liderin. Sürekli öğrenen, yenilikçi, cesur, öz güvenli, mütevazı, çalışkan ve tabii ki dürüst. Bir yapıyı sağlam temel üstüne kurmalısınız. Dürüstlük olmadan büyük bir yapı kurmak mümkün değil. Bill Gates diyor ki; "Dünyada yaptığımız bütün büyük işler bir takım sayesinde oldu ve zaman aldı."

Bir takımın lideri iseniz ciddi bir sorumluluğunuz var demektir. Bu sorumluluk, işini iyi bilmekle başlıyor. İş sahiplenmekle, geleceği iyi okuyup uzun dönemli düşünüp oyunu değiştirmekle devam ediyor.

Doğru yönü belirlemek... Sadece yönü değil önemli olan doğru yönü belirlemek... Bugün dünyanın her yanında problem var. Bunları yenilikçi, girişimci insanlar çözebilir.

İşin bir kanunu var. Bu kanun müşteriye odaklanmakla başlıyor. Dünyada 8,5 milyar, Türkiye'de 85 milyon insan var. Bunların her biri sizin müşteriniz olamaz. O yüzden müşterinize odaklanıp, onun ihtiyaçlarını iyi anlayıp en uygun çözümü üretmeniz lazım.

Bugün teknolojiyi kullanmadan müşteriye odaklanmak mümkün değil. Müşteriye fayda üretmeniz lazım. Fayda üretmezsen senin ürününü alması için bir sebep yok. Ayrıca bir üstünlüğünüzün olması ve onunla fark yaratmanız lazım.

Diğer taraftan eşsiz bir müşteri deneyimi yaratmak için iki konu var. Operasyonel mükemmellik ve verimlilik. Sonrasında da hızlı inovasyon. İnovasyon sadece bir fikir değil, iyi bir fikrin toplumsal ve/veya ekonomik faydaya dönüşmesidir.

İnovasyon, yenilikçilik, iş dünyasının bir numaralı konusu. Şimdi size bir örnekle bunu ispatlayacağım. Apple, Steve Jobs'un ayrılmasından sonra batma noktasına geldi. Ancak tek çıkış yolunun inovasyon olduğunu gördüler. iPod'u yaptılar, sonra iPhone'u, iPad'i yaptılar. Sonra Mac'leri geliştirdiler. Saat de yaptılar. Şunu yaptılar ve yapmaya devam ediyorlar. Batmakta olan şirket üç trilyon dolarla dünyanın en değerli firması oldu. Bir iki hafta önce Microsoft geçti bunları bu AI yüzünden...

Apple örneğinde gördüğümüz gibi zor durumdan kurtuluşun tek yolu yenilikçilik. O yüzden buradan evinize, şirketinize giderken her toplantıda "Arkadaşlar müşterilerimiz için yeni ne yapıyoruz" diye sorun.

Biz güzel işler yaptık, halen enerjimi yerinde ve daha büyük fırsatlar var. Kendimi inanılmaz bir yenilikçi girişimci olarak hissediyorum. O yüzden ileriye baktığımda ne görüyorum: Global yeni dünya. Global olmayan hiçbir işi yapmaya niyetim yok. Niye? Çünkü, Türkiye dünya pazarının yüzde biri. Türkiye'nin dışındaki ise yüzde doksan dokuzu. Şimdi siz yüzde bire mi yoksa büyük pazara mı odaklanmak istersiniz? Ama ülkemizi çok seviyoruz. O yüzden bütün yeni şirketlerimizin merkezini Türkiye'de kuruyoruz. Ama hedefimiz hep global.

Son IDC raporunda; Amerika'nın en büyük beş yüz firmasının CEO'larıyla konuşmuşlar yüzde doksan beşinin bir numaralı ajandası önceliği dijital ajanda. Niye? Satışların şu anda yüzde kırk biri dijital ortamlarda oluyor. Bu sıfırdan başlamış yüzde kırk bire gidiyor. Duracak mı orada?

Çok daha dijital bir dünya bizi bekliyor. Bilgisayarlar her yerde, ekranlardan robotlara, telefonlar, makinalar ve kameralar... Kameralar bence geleceğin yöneticileri.

"İşin bir kanunu var. Bu kanun müşteriye odaklanmakla başlıyor. Dünyada 8,5 milyar, Türkiye'de 85 milyon insan var. Bunların her biri sizin müşteriniz olamaz. O yüzden müşterinize odaklanıp, onun ihtiyaçlarını iyi anlayıp en uygun çözümü üretmeniz lazım. Bugün teknolojiyi kullanmadan müşteriye odaklanmak mümkün değil. Müşteriye fayda üretmeniz lazım. Fayda üretmezsen senin ürününü alması için bir sebep yok. Ayrıca bir üstünlüğünüzün olması ve onunla fark yaratmanız lazım."

Etrafı kontrol amaçlı bir iş gelecekte olmayacak. Kameralar zaten orada daha iyi bakacak, sayacak. Sensörler her yerde optimizasyon yapacak. Bu yeni dünya için de çok kritik, giyilebilirler IOT'lar her yerde. Bazıları bir pille beş, on yıl gidiyor. Kalbe giriyor, her bitkinin altında, her ineğin kulağında, her tarafta bu cihazlar.

5G bugün Türkiye'de yok. Gelmesi lazım geç kalıyoruz. Bu gerçek zamanlı optimizasyon için çok önemli. Bence önümüzdeki başarılı şirketler bu akıllı sistemleri kuranlar olacak. İngilizce AI - Artificial Intelligence demek. Bence biz bunu Türkçe'ye yapay zeka diye çevirince bir şeyi kaybediyoruz. Yani zeki çocuk başka, bilgili çocuk başka, doğru mu? Türkiye'de sanki yapay zeka ve bilgisayarla her şeyi çözebileceklermiş gibi bir algı oluşuyor, bu yanlış. Bence bizim istediğimiz artificial intelligent. Yani akıllı, o bilgiyi kullanarak akıllı olacak.

Türkiye'de dijital dönüşümde başarılı firmalar oldu ancak bilhassa büyük firmaların çoğunda olmadı. Çünkü dijital dönüşümü sadece Gebze'deki IT'cilerin işi olarak gördü birçok şirket sahibi.

Türkiye'de artık şirketlerin dönüşmesinden bahsetmek lazım. Mesela kaç büyük firmanın CEO'su teknik geçmişe sahip? İşin sahibi olanların teknolojiye önem vermesi, sahip çıkması lazım. Bir de IT'nin başındaki arkadaşlar da işlerinin kendilerine bağlı çalışan yüz kişi, iki yüz kişi ile ilgili olmadığını farkına varmalı. Siz bütün organizasyonun teknoloji liderisiniz, onların mentörsünüz. Onlara kendi iş birimlerinde nasıl akıllı işlemleri kuracaklarını anlatmak zorundasınız. Yapacak işiniz çok var diye düşünüyorum. O yüzden Akıllı Sistemler rekabette fark yaratacak diyorum, yapay zeka da bunun bir parçası.

Bugün Arkas firması "Biz lojistik firmayız esasında ama aynı zamanda teknoloji firmasıyız" dedi. Norm'da da inanılmaz güzel hikayeler var. Akıllı sistemleri kullanarak üretimdeki her civatayı bilgisayar destekli görüşle test ediyorlar. O test yapıldığı için Volkswagen'in civataları bir daha test etmesine gerek kalmıyor. İşte o yüzden rakiplerine fark atıyor-

lar. Teker teker insanlara yapacaklarına dakikada sekiz yüz tane civatayı bilgisayar kontrol ediyor. Yani akıllı sistemler sadece finansta çalışmıyor. Akıllı sistemler kalite kontrolü de yapıyor.

Her müşteriyi birey olarak detaylı tanımayı sağlıyor akıllı sistemler. Amazon son yirmi yıldır senin ne aradığını, ne satın aldığını biliyor. Her banka nerede para harcadık, kime para gönderdik, ne zaman paramızı ödedik bizi bizden daha iyi tanıyor. Her müşteriye özel aksiyon almanın fırsatı var ellerinde.

Geçende sokakta bir vatandaşla konuştuk. "Abi hiç sorma bankadakiler benle dalga geçiyorlar. Cebimizde doğru dürüst paramız yok. Bize on bin dolar üstünde para yatırırsan sana yüzde beş faiz vereceğim diye mesaj yolluyor" dedi. Ve devam ederek "Tahmin ediyorum ki orada birileri benimle dalga geçiyor" dedi. Yani samimi olarak inanıyor ki orada sosyetik birileri var, bu vatandaş ile uğraşılıyor.

Sen şimdi o eşsiz müşteri deneyiminde, bu adamı kalbinden vurdun, adam şirketin seninle dalga geçtiğini zannediyor. O bankaya bağlanır mı hiç? Bence çok kritik konu bunlar. Buradan çıkarılacak sonuç; her müşteriyi tanırsanız, oradaki fırsatları bilerseniz işinizi büyütmek için stratejiler üretebilirsiniz.

Muazzam bir hız katıyor bu sistemler. Her müşteriyi detaylı, kum tanelerini tanıyan bir sistemi kurarsam bu on kişiye de hizmet eder, 10 milyon kişiye de hizmet eder. Bence en kritik noktalardan bir tanesi bu. Uygun maliyeti bu şekilde sağlıyorsun. Bir de fiyat optimizasyonu.

Bence İstanbul'daki büyük şirkette şöyle bir durum var. Levent'teki on bin kişi teknolojiye anlamıyor. Gebze'deki IT'cilerin de iş dünyasından haberleri yok. Ve o IT'deki arkadaşlara diyorum ki ne iş yapıyorsun?

Çocuk diyor ki Dot.net programcısıyım. Veyahut da ön yüz geliştiricisiyim. Veyahut da işte veritabanı mimarıyım.

Şu takımla müşterilere fayda yaratmak için uğraşıyorum demiyor. Yani onlar başka bir dünyada, yazılımcı dünyasında var. Ben de yazılımcıyım ama bir takım olmak, müşteriye odaklan-

mak, müşteriye fayda yaratmak lazım ki takım başarılı olsun. Takımın çok ihtiyacı var bu teknik arkadaşlara. Ben bir CEO bakış açısıyla bu inovasyondaki en zorlandığım konulardan biri yazılım geliştirmenin çok yavaş ilerlemesi. Hele bu büyük şirketlerde daha da yavaş ilerliyor. Bugün bir bankada bu süreç on sekiz ay tutuyor. İş biriminden bir arkadaş bir fikirle çıkıyor. Bunu Gebze'deki IT'ye sipariş ediyor. Yazılım Gebze'den on sekiz ay sonra geliyor ve siparişi veren, toplantıda "Bize verdikleri bizim beklentimizi karşılamıyor" diyor. Bu şuna benziyor. Şurada bir kuş var. Bir kurşun atıyorsunuz ama kurşun on sekiz ayda gidiyor. Şimdi o kuşu vurmanızın ihtimali var mı?

Bir de zaten iyi bir sistemde belki beş bin değişken var. Bu adam beş bin değişkenden belki beşini biliyor. Orada o yazılımcılar da sistemi kendileri tahmin etmeye çalışıyor. Bence çok akıllı, çok çalışıyorlar ama işin içinde değil. Bu nedenle büyük şirketlerde yazılım problemi var. Bence önümüzdeki on yıl sonra bence bu şirketlerde üçte bir civarında insan çalışacak. Ama az-öz hem işi hem teknolojiyi hem datayı bilecek. Bunlar aynı start-uplar gibi işlerini yönetecekler.

Niye FinTech var? Türkiye'de en büyük IT ekipleri bankalarda ama yapıları çok hantal olduğu için FinTech şirketleri var ve onlar hızlı hareket ediyor. Burada bence bütün firmalar için alınacak dersler var. O yüzden daha kolay yazılım ve hızlı inovasyon çok önemli ve bu yüzden KuikaAI bizim için çok değerli diye düşünüyoruz. Büyük data ve ileri optimizasyon matematiği. Optimizasyon endüstri mühendisliğinde bir konu, buna Stanford Üniversitesi'nde Management Science deniyor.

Bu ileri matematikle kompleks operasyonlar optimize ediliyor. Bunu anlamak lazım. Bence AI değişik kısımları var. Bir derin öğrenme tarafı var. Bir de büyük dil modelleri tarafı var.

Büyük dil modelleri bence bilgisayarla iletişim konusunda bir devrim oldu son iki-üç senede. Yani artık biz bilgisayarla yazarak, sözlü konuşarak haberleşebiliyoruz. Bu hakikaten büyük bir değer ama bu demek değildir ki ChatGPT

sizin şirketin büyüme fırsatlarının nereden geleceğini bilecek, hatta önümüzdeki haftanın iş takvimini söyleyecek. O bilgiler yok onda. Ama bence önümüzdeki dönemde, takımlarda çalışan insanların iş ve teknoloji becerilerini geliştirmemiz lazım. Ve sonunda bu akıllı sistemleri kurmak bence rekabette fark yaratacak konular.

İşinizde bu akıllı sistemleri kurmalısınız. Veri bilimi ve makine öğrenmesi ile kendi işinize dair o bilgiyi kullanarak analitik sonuçlar çıkartmalısınız. Bu sistemleri kurmak ve düşük kod platformuyla hızlı yazılım geliştirmek için Kuika'yı kullanabilirsiniz. Bir de ileride bunu ChatGPT gibi büyük dil modellerine bağlarsanız birçok iletişimi, soru cevap ve raporlamayı otomatik olarak alabilirsiniz.

Bence işin sahipleri buna sahip çıkarsa, bu vizyonla hareket ederlerse gerçekten global dünyada rekabet edecek firmalar yaratabilirler. Hedef veri temelli

karar ve operasyonlarda mükemmelliğe sağlamak. Yani fikri yazılıma dönüştürmek çok önemli, hızlı bir şekilde veriyi kullanmak çok önemli.

Ben de aklınıza gelebilir diye dedim merak ediyorsunuzdur Süreyya Turkcell'den sonra neler yapıyor?

Ben gelecekte en önemli konuların optimizasyon ve veri bilimi olduğunu düşünüyorum. O yüzden bu konuda on beş yıldır çalışan bir firmanın çoğunluk hissesini satın aldım. System Optima Teknokent İstanbul'da güzel işler yapıyorlar. Sizin fark etmediğiniz birçok optimizasyon işlerini yapmaya başladılar. Mesela bu ATM makinelerindeki nakit optimizasyonu gibi.

İkincisi Kuika. Bu AI destekli hızlı yazılım geliştirme platformu. Sevgili İzmir'imizde hızla büyüyor. Bir de uçuk bir projemiz daha var ama çok heyecan verici. Bu da Kaliforniya'da,

Profesör Gökhan Hotamışlıgil ve Princeton Üniversitesi'nden bilim insanlarıyla ilaç geliştirme üzerinde çalışıyoruz.

Sizinle beraber olmaktan çok mutluluk duydum.

DÜZELTME VE ÖZÜR

ESİAD'ın geçtiğimiz sayısında yayınlanan Yatırım Zirvemize ilişkin dosya konumuzda sehven yapılan bir hata yer aldı. Değerli panelistlerimizden Halk Yatırım Genel Müdür Yardımcısı Zafer MUSTAFAOĞLU ile TSKB Genel Müdür Yardımcısı Poyraz KOĞACIOĞLU'nun konuşmalarının birbiri ile yer değiştirerek yayınlanmasından ötürü kendilerinden özür diliyoruz. Dergimizin dijital sayfalarında bu hatanın düzeltilerek yayınlandığını siz değerli okurlarımız ile paylaşıyoruz.

YOL OLAN HER YERDE...

NAK
Kargo
WWW.NAKKARGO.COM.TR

Konforlu bir karavanla “Tour de France” yollarında...

“Tek bir şeyin beni etkilediğini, hafızamda yer ettiğini söylemeliyim: Tour de France’ın başlangıcından itibaren kendimi, banderillaların deştiği, banderillaları da yanında çeken, asla kurtulamayan bir boğa gibi görüyorum.”

Maurice Garin

İlk Tour de France’ın galibi

Dünyanın en büyük organizasyonlarından biri olan ve 1903 yılından bu yana düzenlenen “Tour de France” bu yıl İtalya’nın Floransa kentinde başlıyor. İlk etabın yanı sıra 2 ve 3. etaplar da İtalya’da yapılacak.

Bu sayıda sizi harika bir tatile götürüyoruz. Tabii ki bu tatili harika olarak nitelemeniz için biraz bisikletsever, biraz maceracı ve daha çok gezgin ruhu taşıyor olmanız lazım.

Ülkemizde de Cumhurbaşkanlığı Türkiye Bisiklet Turu ile sevilen bir spor dalı olmaya başlayan bisiklet yarışlarının dünyaca ünlü olanı tabii ki Fransa Bisiklet Turu...

Her yıl binlerce kişi tarafından yollarda, milyonlarca kişi tarafından da televizyonlarda izlenen bu muhteşem gösteriyi bu gezimizde başlağç noktasından itibaren bir karavanla takip edeceğiz.

Eğer daha önce “Tour de France”ı televizyondan izlemişseniz yarış parkurunun yol kenarlarında yüzlerce karavanın yerleşmiş olduğunu görmüşsünüzdür. Bunların çoğunluğu yerel takipçiler olsa da bir bölümü de bu muhteşem organizasyonu etap etap takip eden meraklılar. “Tour de France” karavan kulüplerinin de gözdesi, karavancılar kendi aralarında organize olarak yarışları takip ediyor. Ayrıca turizm firmaları da özel karavan turları düzenliyor. Bu turlara katılarak yarışları izlemek tabii ki daha kolay ve risksiz bir yöntem. “Yok, ben daha özgür hareket etmek istiyorum” diyorsanız, iyi bir plan yapmalısınız.

Bu yıl 29 Haziran - 21 Temmuz 2024 tarihleri arasında 21 etapta düzenlenecek olan “Tour de France” binlerce kişi tarafından izlenecek. Turun geçtiği bütün yerleşimler ve yakınlarında yaşayanlar için yarışlar, bir günlük bir heyecan ancak gerek televizyon izleyicileri gerekse fazla meraklılar için ise heyecanın ötesinde bir tutku...

Gelelim plan meselesine... İyi bir plan kişinin isteklerine en uygun olandır diyebiliriz ancak bu gezi; yarış heyecanını yaşamak kadar; eğlence, yeni yerler keşfetme, yerel lezzetleri tatma hedefleri ile birlikte yaşanırsa tadından yenmez duruma gelebilir.

Haydi bakalım biz basalım gaza onlar bassın pedallara turlayalım hep birlikte...

1. Etap: Floransa > Rimini 29 Haziran, Cumartesi (206 Km.)

Tur bu yıl İtalya’da başlıyor. Etapın başlama noktası Floransa, İtalya’nın en tarihi şehirlerinden biri.

Bu güzel kente 2 gün önceden gitmek ve tarihi keşiflere çıkmak doğru olabilir. Ama mutlaka şehir merkezinde bulunan ünlü bir sanat müzesi **Uffizi Galerisi**’ne gitmelisiniz. Şehrin gece eğlenceleri için üç tavsiye var: **Rasputin, Harry’s Bar ve Le Murate**. İtalyan mutfağı dört yanınızı sarmış durumda ama 3 Michelin yıldızlı bir restoran arıyorsanız **Enoteca Pinchiorri**, Ghibellina Caddesi 87 numarada rezervasyon şartı ile sizi bekliyor.

Tour de France’ın 3.600 metreden fazla tırmanışla başlaması nadir görülen bir durum. Toskana ve Emilia-Romagna’daki birbirini takip eden tepeler, şampiyonluk için yarışan yarışmacılar arasında ani ve zorlu bir karşılaşmaya sahne olacak gibi görünüyor. Bu etapın seyir keyfi noktası San Marino tırmanışında yerinizi almanız öneriliyor.

Etapın varış noktası Rimini Adriyatik kıyısında bir sahil şehri ve plajlarıyla ünlü. Karavanı Viale Principe di Piemonte, 65, adresindeki **“Camper Park Rimini”** park ettikten sonra kendinizi Adriyatik sularına atarak dinlenmeyi seçebilir ve **GB Restaurant dell’hotel Baldinini**’de çekeceğiniz deniz ürünleri ziyafetini hayal edebilirsiniz.

Bu arada söylemek isteriz ki birinci etap bitti hadi koşup ikinci etabı izleyelim diye bir telaşın içine düşmenizi istemiyoruz. Bir etap kaçabilir ama yeni keşifler ve eğlence hiçbir zaman kaçmamalı. İkinciye kaçırırsak üçüncüye daha rahat yetişiriz. Öyle değil mi?

Rimini’de harika kumsallar ve deniz kıyısında GB Restaurant dell’hotel Baldinini... Floransa İtalya’nın ünlü tarihi şehirlerinden (Altta)

2. Etap Cesenatico > Bologna 30 Haziran, Pazar (200 Km.)

İkinci etap harika bir sahil kasabası olan Cesenatico'dan başlıyor. Kasabada en taze deniz ürünlerinin satıldığı eski liman bölgesindeki restoranlar keşfedilmeye değer. **Deniz Müzesi** ise sizi Cesenatico'nun denizcilik geçmişine götürüyor.

İkinci etabın başlangıcı kadar bitiş çizgisinde de sizi güzellikler bekliyor. Bologna İtalya'nın tarihi şehirlerinden... Şehrin sembollerinden biri olan **Neptün Çeşmesi**, Piazza Maggiore'de belediye sanat koleksiyonlarının bulunduğu **Palazzo D'Accursio** ve dünyanın en büyük güneş saatine sahip **San Petronio Bazilikası** ilk keşfedilecek yerlerden. **Museo Civico Archeologico**, Michelangelo'nun heykelleriyle süslenmiş, mermer kemerli **San Domenico Kilisesi**, Piazza Santo Stefano'daki yedi kilise ve ünlü iki Kule, **degli Asinelli ve Garisenda** gibi pek çok değere sahip bu güzel şehir belki bir sonraki uzun tatilinizin odak noktası olmalı.

İkinci etaba dönersek, Giro dell'Emilia geleneksel finali ve son 40 km'de iki kez geçilecek olan San Luca Tapınağı'na tırmanışı hedef seyir noktasıdır. Karavanı güzelce park edip portatif sandalyelerimize kurulup yarışın keyfini çıkaralım.

Bologna'daki restoran tavsiyemiz, Piazza Malpighi 16, adresindeki **Osteria Bartolini**. Bu samimi atmosferli restoran, basit ama lezzet dolu taze deniz ürünleri geleneğini sürdürüyor. "Fritto misto" restoranın spesiyali...

3. Etap Piacenza > Torino 1 Temmuz, Pazartesi (229 Km.)

Üçüncü etabın başlangıç noktası Milano'ya sadece 67 kilometre uzaklıkta Padana Vadisi'nin kalbinde yer alan Piacenza kasabası.

Tipik İtalyan kasabası olan Piacenza'ya daha sonraki Milano ziyaretlerinizden birinde uğramalısınız diyerek yarışa odaklanalım. Çünkü iki tırmanış ağırlıklı etap sonrasında Torino'ya doğru sprinterlerin sahne alacağı bir yarış izleyeceğiz. Karavanı bir yerlere bırakıp bitiş noktasındaki müthiş mücadeleyi izlemek için yerinizi almalısınız.

"Küçük Boğa" isimli Torino da tarihi ve kültürel zenginliği ile ön plana çıkan bir şehir. **Piazza Castello, Royal Palace of Turin, Cathedral of Saint John the Baptist** gibi yerler ihtişamıyla göz kamaştırır.

Fiat ve Alfa Romeo markalarının üretildiği Alp dağlarının eteklerinde yerleşmiş olan şehirde **Mole Antonellian, Mısır ve Otomobil Müzeleri** ile **Plazzo Madama** en popüler gezilecek yerler arasında...

Yemek önerimiz, Torino'nun en yetenekli ve sihirbaz olarak nitelenen şefi Marcello Trentini yönetimindeki **Magorabin**, Corso San Maurizio 61/d...

Torino, İtalya'nın resmi olmayan caz başkenti olarak biliniyor, hangi barı seçerseniz seçin, iyi müzik eşliğinde eğlenebilirsiniz.

Torino'da gezilecek pek çok tarihi bina ve müze var. Royal Palace (Üstte), Piazza Madama (Altta),

Tur İtalya'dan Fransa'ya geçiyor

4. Etap Pinerolo > Valloire 2 Temmuz, Salı (138 Km.)

Yarış, Sestrières tatil beldesine uzun bir tırmanışın ardından İtalya'dan ayrılıyor ve daha sonra sınırda **Col de Montgenèvre**'ye ulaşıyor. Lautaret geçidini tırmandıktan sonra sürücüler 2.642 metrelik Galibier tırmanışında mücadele ediyor. Bu etap favori tırmanışçıların yüksek dağlarda rekabetine sahne olacak. Alplerin yüksek tepelerinde harika manzaralar eşliğinde pedal basan yarışçılara izlemek çok keyifli. Küçük yerleşimlerde inanılmaz lezzetli yemekler yiyebilirsiniz. İsterseniz karavanı bir göl kenarına çekip piknik de yapabilirsiniz.

5. Etap St. Jean de Maurienne > St. Vulbas Plaine de L'ain 3 Temmuz, Çarşamba (177 Km.)

Yarış Alplerin güzellikleri arasında sürüyor. İnişli çıkışlı bir etap ve burada tırmanışçıların başarılı olacağı düşünülüyor ama yarışın son 34 kilometresinde şans kaçış yapan kısa mesafecilerden yana olabilir. Tepelerde beklemek yerine bu etabı yarışın son kilometrelerinde takip etmek daha doğru gibi... Ya da biraz ara verelim diyenleriniz olabilir. O tercihi yapanlar için bir sonraki etap başlar ve yollar Dijon'a çıkar.

6. Etap Macon > Dijon 4 Temmuz, Perşembe (163 Km.)

Orta Çağ mimarisi hayranları bu etabın yollarında dünyanın en büyük manastırlarından biri olan **Cluny Manastırı**'ni ziyaret edeceklerdir. Ayrıca, Côte Chalonaise'deki üzüm bağları boyunca pelotonu takibi bırakıp kendinizi yörenin üzüm bağlarında ödüllendirmeyi seçebilirsiniz. Yarışı kaçırmak istemeyenler yarış noktasına yönelmeli çünkü Côte-d'Or'a doğru 800 metrede son sözü sprinterler söyleyecek gibi görünüyor.

Bir Dijon keşfi

Dijon denince pek çok kişinin ilk aklına şehrin 'hardal'ın anavatanı olduğu gelir. **Rue de la Liberte**'ye pek çok mağaza, pastane ve kozmetik ürünler satan dükkan, cezbedici bir şekilde dizilmiş. Dijon'un en keyif veren yanlarından biri de zaten enfes hardallardan, Fransız kozmetik markalarının ürünlerinden

Yarış İtalya'daki 3 etaptan sonra Fransa topraklarına geçtiğinde yükseklerde dağ manzaraları düzlükte ise muhteşem bağlar sizi karşılıyor.

Cluny'deki katedral dünyanın en büyük katedralleri arasında önde geliyor.

ve Fransa'nın en iyi şaraplarından alıp, eve dönünce de bir süre daha buranın havasını yaşayacak olmak. **Palais de Justice, Palais de Liberation** gibi güzel meydanlara çıkan sokaklarda birbirinden sevimli kafeler, restoranlar bulunuyor.

Tarih meraklıları **Dükler Sarayı** ve **Musa Kuyusu**'nu es geçmemeli, Dijon'un enfes renklerdeki çatılarını ve muhteşem Ortaçağ sokaklarını kuşbakışı görmek isteyenler ise **Philippe le Bon Kulesi**'nin 316 basamağını üşenmeyip tırmanmalı.

Dijon'da gurme damaklara hitap eden restoranlar var. Bizim önerimiz iki Michelin yıldızlı, Hostellerie du Chapeau Rouge, 5 rue Michelet adresindeki **William Frachot**, Burgonya'nın en yetenekli şeflerinden William Frachot, kendi imajına göre sade yemekler tasarlıyor.

7. Etap Nuits-Saint-Georges > Gevrey-Chambertin 5 Temmuz, Cuma (163 Km.)

Tour de France üzüm bağlarının kalbine gitmeden önce sizi orman yollarına davet ediyor. Tırmanış ağırlıklı bu etap oksijen zengini sayılabilir. Son bölümde yer alan Côte de Cortil-Vergy tırmanışı bisikletçilerin acıya dayanıklılıklarını test edecek.

8. etap Semur En Auxois > Colombey lesdeux Églises 6 Temmuz, Cumartesi (176 Km.)

Her ne kadar hiçbir irtifa rekoru kırılmayacak olsa da, bu etabın ilk üçte ikisinde kategorize edilmiş beş tırmanış yer alıyor.

Acımasız iniş çıkışlar sonrasında gelen düzlüğün son üç kilometresi, pelotonu yeniden bir araya getirmek için ideal yer olabilir. Karavanları buraya park ediyoruz.

Charles de Gaulle'ün evi

1934'te Colombey'in dışında bir mülk edinen Charles de Gaulle, siyasetten uzaklaştığı günlerde burada yaşadı. Colombey'e son çekilmesi 1969'da gerçekleşti ve ertesi yıl orada öldü.

9. etap Troyes > Troyes 7 Temmuz, Pazar (199 Km.)

Turun ilk haftası sona eriyor. Tour de France, Troyes yakınlarındaki toprak yollardan geçiyor. Etabın son bölümünde bisikletçiler tozu dumana katacak gibi görünüyor. Siz Troyes kasabasının tarihi sokaklarında bir kafede keyfinize bakın bence... Belki de erkenden Orleans'a gitmek iyi bir fikir olabilir.

Fransızların ünlü siyaset adamı Charles de Gaulle'ün evi

Trojes ilginç binaları ile dikkat çekiyor.

Orleans'in sembollerinden biri, Fransa'nın ulusal kahramanı Joan of Arc.

Frac Centre-Val de Loire'in çağdaş sanat koleksiyonu sizi 21. yüzyıla götürüyor.

Sainte-Croix d'Orléans ziyaret edilmesi ve mutlaka görülmesi gereken bir katedral.

Le Lièvre Gourmand, şehrin en iyi restoranı olarak tanınıyor.

Orleans Güzel Sanatlar Müzesi'nde pek çok değerli eser sergileniyor.

10. etap Orléans > Saint-Amand-Montrond 9 Temmuz, Salı (187 Km.)

Orleans'tan Sologne ormanına doğru ilerlerken bu etapta havanın rüzgarsız olması için dua edilecek gibi...

Bisikletçiler Issoudun'dan ayrıldıktan sonra kendilerini yan rüzgarlara açık yollarda bulacaklar. Son 30 kilometredeki üç yön değişikliği kaçışları engelleyebilecek gibi...

Orleans'ta yapılacaklar Orleans, şehrin neresinde olursanız olun gözden kaçırmazınız mümkün olmayan zengin bir tarihi, kültürel ve mimari mirasa sahip. Loire Nehri'nin kıyısında yer alan şehir, UNESCO Dünya Mirası Alanı olarak sınıflandırılan Loire Vadisi içinde yer alıyor.

İşte size bölgenin başkentinde ziyaret edebileceğiniz en dikkat çekici yerlerin, alanların ve anıtların bir listesi...

Sainte-Croix d'Orléans ve **Sainte-Croix Katedrali**... 600 yılda tamamlanan 114 metre yüksekliğindeki Orleans Katedrali, benzersiz bir çekiciliğe ve ziyaretçileri büyüleyen **Joan of Arc**'in hayatını anlatan 10 vitray pencereye sahip. Orleans'taki Rönesans mücevheri **Otel Grosnot**'un görkemli dekorasyonu sizi büyüleyecek!

Muhteşem yarı ahşap cepheleri ve Rönesans binalarıyla eski kentin labirent sokaklarında dolaşın.

1429 yılının Mayıs ayında Orleans'ı özgürlüğüne kavuşturan ve her mayıs ayında anılan Joan of Arc, bu şehrin her yerinde! **Place de Martroi**'deki 19. yüzyıldan kalma atlı heykeli ve **Güzel Sanatlar Müzesi**'nde bulunan, ulusal kahramanı tasvir eden eserler de dolaşmaya değer.

Frac Centre-Val de Loire'in çağdaş sanat koleksiyonu sizi 21. yüzyıla götürüyor. Orleans harika kafelerle dolu ama bir restoran var ki onu deneyimlemeden bu turun sonunda pişman olabilirsiniz.

Le Lièvre Gourmand

28 quai du Châtelet, Orleans Loire kıyısındaki restoranın şefi Tristan Robreau tedarikçilerini dikkatle seçiyor ve Asya'daki seyahatlerinden ilham alan füzyon mutfağı sunuyor. Le Lièvre Gourmand şehirdeki en iyi restoran.

11. etap Évaux-Les-Bains > Le Lioran 10 Temmuz, Çarşamba (211 Km.)

Engabeli Massif Central'daki bu etap kesinlikle tırmanışın gözdesi. 4 bin metrenin üzerinde bir tırmanışın özellikle son 50 kilometrede, zorluk derecesi inanılmaz yükseliyor. Bisikletçilerin kaslarındaki zorlanmayı yakından takip ve mücadeleye yakından tanıklık için kaçırmayın deriz.

12. etap Aurillac > Villeneuve Sur Lot 11 Temmuz, Perşembe (204 Km.)

Cantal ve Lot bölgelerinin estetik manzaraları ile bezeli bu etapta arazi tamamen tepelerden oluşuyor. Peletondan kaçış girişimlerinin tırmanışlarda yaşanacağı, düzlükte ise sprinterlerin kaçanları yakalama çabaları seyre değer olacak.

13. etap Ajen > Pau 12 Temmuz, Cuma (171 Km.)

Bu etabın başlarında karavanlar için yol kenarlarında güzel park alanları bulacaksınız. Etap tam bir takım mücadelesine sahne olabilir. Sprinterler takımları tarafından yakından izlenecek. Çabalarını doğru değerlendirirlerse günün kaçakları tarafından yakalanmayacaklar. Ancak bitişe yaklaşan engabeli arazide Blachon ve Simacourbe tırmanışları, tepelerde kendini rahat hissetmeyen sprinterler için sorun teşkil edebilir.

Pireneler'e açılan kapı Pau'da **IV. Henry**'nin şatosunda bir konsere denk gelerseniz sakın kaçırmayın. **Étienne Rozès**'in restoranında oturduğunuzda ise lezzet keşiflerine başlayabilirsiniz.

Elinizde bir bardak **jurançon** ile **Pau Golf Kulübü**'nün yeşilliğinde gün batımını hayranlıkla izlerken bisikletçilerin yerine yorgunluk atabilirsiniz...

14. etap Pau > Saint-Lary-Soulan Pla D'adet 13 Temmuz, Cumartesi (152 Km.)

İlk Pirene etabının devamında zorlu tırmanışlar bu etapta da sürüyor. Col du Tourmalet, Hourquette d'Ancizan ve Pla d'Adet tepelerinin yer aldığı bir tırmanış festivali düzenleniyor. Elli yıl sonra bitiş çizgisi, Raymond Poulidor'un 1974 Turu'ndaki zaferini kutladığı zamanki yerde olacak.

Pau'daki ünlü şatoda kral IV. Henry yaşamış. Bu güzel kasabadan geçerken Étienne Rozès'in restoranında bir mola vermeyi unutmayın.

Loudenvielle kaplıcaları tüm yorgunluğunuzu alan şifa kaynağı olarak sizi davet ediyor.

Yarışlara verilen iki günlük arada Gruissan köyünün dar sokaklarında ve harika kumsalında zaman geçirmek size iyi gelecek.

Nîmes'teki Roma Dönemi kalıntıları bu şehri n tarihi değerleri.

15. etap Loudenvielle >

Plateau de Beille

14 Temmuz, Pazar (198 Km.)

Turun üçüncü pazar günü çok önemli olabilir. Önceki günlerde dağlarda ne yaşanmış olursa olsun bu etapta her türlü senaryo gerçekleşebilir. Özellikle Col d'Agnes ve Port de Lers tırmanışlarının ardından Plateau de Beille'e kadar olan düzlükte yer alan finalde takım arkadaşları tarafından özenle korunan sprinter kim olacak merak ediyoruz.

Louron Vadisi'nin kalbinde pitoresk bir doğal ortamda yer alan küçük dağ köyü Loudenvielle'de kendinizi termal sulara atabilir ve enerjinizi yenileyebilirsiniz.

Gruissan'da tatil

Yarışlara Fransa'nın en güzel köylerinden biri olan Gruissan'da iki gün ara veriliyor.

Köyün sokakları bir salyangoz gibi Barbarossa Kulesi etrafında yuvarlak daireler çiziyor. Savunma amaçlı olan bu yerleşim biçimi 9. yüzyılda ortaya çıkmış ve kentlerin savunmasına büyük kolaylıklar sağlamıştı. Bu tarihi köyün sokakları kadar altın renkli kumları ile ünlü plajları var. Sahil boyunca birkaç karavan parkı bulunuyor. Yarışların tatil yaptığı bu iki günde deniz keyfi yapabilirsiniz.

16. etap Gruissan > Nîmes

16 Temmuz, Salı (187 Km.)

Yarış Narbonne yakınındaki sahilten uzaklaştığında ve hatta sürücüler Pic Saint-Loup'un üzerinden geçerken sprinterlerin başarı şansı oldukça yüksek. Ancak rüzgârlı havalara alışık takımların pelotonu dağıtması durumunda sprinterlerin planları bozulabilir.

Nîmes'in kuruluşu MÖ altıncı yüzyıla kadar uzanıyor. Bir Kelt kabilesinin bir tepe üzerine inşa ettiği sığınak zaman içinde önemli bir Roma kenti haline gelmiş. İmparator Augustus ve halefleri, burayı Galya'da romantizmi teşvik etmek için bir kasaba haline getirmişler. Nîmes, mevcut Roma anıtlarının çevresinde ve onlarla birlikte inşa edilmiş büyüleyici bir mimariye sahip... Şehir, hem zengin klasik anıt koleksiyonu hem de zaman içinde uyumlu bir şekilde birlikte büyüyen kentsel ağının özgünlüğü ile nihai Roma şehri imajını çağırıyor.

17. etap Saint-Paul-Trois-Châteaux

> Superdévouly

17 Temmuz, Çarşamba (178 Km.)

Bu etapta yine tepelere yöneliyoruz. Yarış Güney Alplerde devam ediyor. Son 40 kilometredeki tırmanışlarda pelotondan kaçış denemelerinin çokca yapılacağı varsayılıyor. Yarışın neticesi Col Bayard tırmanışında biraz daha belirgin olacak, ancak son seçim Col du Noyer'de %8,4 eğimli 7,5 km'lik tırmanışta yapılmalı...

Güney Alplerdeki en gözde kayak merkezlerinden biri olan Superdévouly sizi karlı kış günlerinde de bekliyor olacak.

18. etap Gap > Barseillonnette

18 Temmuz, Perşembe (179 Km.)

Altimetre geçici olarak düşüyor, ancak sprinterler ellerine bir buket alabilmek için sınırlarını zorlayacaklar. Peloton Serre-Ponçon Gölü'nü geçtikten sonra, günün iddialı bisikletçilerinin liderliklerini sürdürmek için önlerinde sadece birkaç tepe var. Güçlü olan, Côte de Saint-Apollinaire'de yarışı koparabilir ve Côte des Demoiselles Coiffées'de arayabilir. Bu etapda yarışanlar önünüzden büyük bir heyecan içinde geçtikten sonra sizi Serre-Ponçon gölünün plajına davet ediyoruz. 1280 metre yükseklikteki gölün kıyısında harika bir tesis var. Serin sulara dinlendikten sonra içecek stoklarınıza bir göz atmakta yarar var.

19. etap Embrun > Isola 2000

19 Temmuz, Cuma (145 Km.)

Tırmanıcıların favorisi olan bu ultra dağ etabını kaçırmayın. Etap uzunluğu 150 km'den kısa olmasına rağmen, bisikletçiler üç kez 2 bin metrenin üzerine çıkıyor. En zorlusu ise Fransa'nın 2.802 metre yükseklikteki en yüksek yolu olan La Bonette'nin zirvesine tırmanış olacak. Bu etapta harika dağ manzaralarından başınız dönebilir.

20. etap Nice > Col dela Couillolle

20 Temmuz, Cuma (133 Km.)

Tour de France'in sonuna yaklaştık. Bakalım bu yıl sarı mayo için mücadele bu son etaplara kadar sürecek mi? Eğer biri kopup gitmemişse savaş Col de Braus'a tırmanış kadar erken başlayabilir. Bu durumda Cols de Turini, de la Colmiane ve son olarak yüzde 7,1 eğimli 15,7 kilometrelik de la Couillolle tırmanışlarında hepimiz nefesimizi tutacağız!

1280 metre yükseklikteki Serre Porçon Gölü'nün serin suları sıcak bir günde çok keyifli.

Bu etap sonrasında kendinizi bisikletçilerin bu olağanüstü mücadelesini takip etmekten yorgun düşmüş hissediyorsanız, bence takibi Nice'te bırakın. Bu güzel sahil kentini anlatacak kelimeler bulmakta zorlanıyorum. Ne diyelim: "Nice anlatılmaz, yaşanır" Nice'te restoran önerilerimiz: Peixes Bonaparte, Onice, Les Agitateurs, Rouge, Epiro

21. etap Monako > Nice 21 Temmuz, Cumartesi (34 Km.)

Nihai final, Promenade des Anglais'den sadece birkaç pedal vuruşu uzaklıktaki Place Masséna'ya yapılacak. Yani siz doğru karar verip Nice'te kaldığınızda yarışın final sahnesine de tanıklık edebileceksiniz.

Bir dünya klasiği olan "Tour de France" sizlere yaşatabildiysek keyif duyarız.

Kaynakça: Bu yazıdaki etap bilgilerinin derlenmesinde "Tour de France", restoran önerilerinde ise Michelin Guide internet sitelerinden yararlanılmıştır.

Yoğun geçen bir turun ardından Nice'in sunduğu güzellikler ile tatili sürdürebilirsiniz.

Harika bir kumsal, çok çeşitli lezzetler sunan restoran ve kafeler, eğlenceli sokaklar, sanat galerileri ve müzeler sizi çağırıyor.

ESİAD Üye Beklenti Anketi'nin sonuçları açıklandı “2024 yılında da öncelikli konularımız ekonomik istikrar, finansmana erişim, öngörülebilirlik ve hukukun üstünlüğü olacak”

Ege Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (ESİAD) tarafından her yıl gerçekleştirilen “Türkiye Ekonomisine İlişkin Üye Beklenti Anketi”nin sonuçları açıklandı.

Ankete katılan sanayici ve iş insanları 2024 yılı için en büyük riski finansmana erişim olarak belirlerken, iş insanlarının yıl sonu enflasyon beklentisi yüzde 53.2, dolar kuru beklentisi ise 41.54 şeklinde gerçekleşti. Ankete katılan ESİAD

üyeleri ayrıca İzmir’de öncelik verilmesi gereken ilk konunun “şehir içi ulaşım” olduğunu ifade etti. ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı Sibel Zorlu, 6 Şubat depremi ve seçim gündemiyle geçen 2023’ün iş dünyası açısından zorlu bir yıl olduğunu hatırlatarak, “Anket sonuçlarımızda görüldüğü gibi 2024 yılında da öncelikli konularımız ekonomik istikrar, finansmana erişim, öngörülebilirlik ve hukukun üstünlüğü olacak” dedi.

ESİAD Ekonomi Gözlem Grubu tarafından hazırlanan “Türkiye Ekonomisine İlişkin Değerlendirmeler ve 2024 yılı Üye Beklenti Anketi Sonuçları” konulu toplantı dernek merkezinde gerçekleştirildi.

Ekonomist Güldem Atabay’ın konuk konuşmacı olarak yer aldığı toplantıda Ekonomi, Finans ve Maliye Yuvarlak Masası Başkanı Muhittin Bilget de 2024 yılı beklentilerine ilişkin bir sunum yaptı.

Toplantının açılışında İzmir'in sorunları ve ihtiyaçları konusunda iş dünyasının beklentilerini dile getiren ESIAD Yönetim Kurulu Başkanı Sibel Zorlu, "İzmir, başlı başına bir ekosistem oluşturma yolunda hızla ilerliyor. Bu ekosistemi her açıdan besleyen, ihtiyaçlarına cevap sunacak bir kent oluşturulması gerekiyor" diyerek sözlerini şöyle sürdürdü:

"Anketimizde; Limanların geliştirilmesi/kapasite artırımı, ihtisas organize sanayi bölgeleri, tarımsal dönüşüm, İzmir körfez geçişi projesi ve dijital altyapı yatırımları da karşımıza çıktı. '2024 yılında İzmir'de hangi sektörlerde yatırım potansiyeli bulunuyor' sorusunda, geçen sene olduğu gibi enerji sektörü başı çaktı. Enerjiyi, sağlık, turizm, gıda ve tarım, bilgi ve iletişim teknolojileri, lojistik ve ulaştırma ile inşaat ve gayrimenkul sektörleri takip etti. '2024 yılında İzmir'e daha fazla yabancı yatırım çekilmesinin önündeki engeller nelerdir' sorusuna verilen yanıtlarda da firma ölçeklerinin yetersizliği, teşviklerin yetersizliği, altyapı sorunları ve nitelikli işgücü gibi sorunların ön sıralarda yer aldığını gördük. Bu sene özellikle nitelikli işgücü sorunu yükselişteydi. Anket sonuçlarımızı dikkatlerinize sunarken, İzmir'in Bölge için önemli bir sinerji kaynağı olduğunun altını çizmek istiyorum. Kentin mevcut potansiyelini doğru değerlendirmemiz gerekiyor. Mevcut sorunların ve ihtiyaçların yanında, yakın gelecekte bizi bekleyen olası krizlerle mücadele için çözüm önerilerini bugünden devreye sokmamız tartışmasız çok önemli."

KAPSAMLI BİR İSTİKRAR PROGRAMINA İHTİYAÇ VAR

Ekonomist Güldem Atabay da, 2024 yılında tüm dünyada jeopolitik risklerin ön planda olacağını ifade etti. Türkiye'nin tüketim odaklı büyümeden tüketimi daraltma dönemine doğru geçiş yaptığını kaydeden Atabay, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Eğer enflasyonla büyüme konusunda ciddiyecek, büyümenin yüzde 2.5 civarında kalması gerektiğini düşünüyorum. Büyümeyi 3 ve üzerinde gördüğümüzde anlayın ki enflasyon yüzde 50-55 civarında bir yerde olacak sene sonunda. Büyüme hedefi, tüketim ağırlıklı olmaksızın ihracat ve yatırım odaklı olmaya

Ankette; Limanların geliştirilmesi, kapasite artırımı, ihtisas organize sanayi bölgeleri, tarımsal dönüşüm, İzmir körfez geçişi projesi ve dijital altyapı yatırımları öne çıktı.

İZMİR'DE ÖNCELİK VERİLMESİ GEREKEN YATIRIMLAR

	2023 YILI
Şehir içi ulaşım	Kentsel dönüşüm projeleri
Kentsel dönüşüm projeleri	Şehir içi ulaşım
2. Çevreyolu	2. Çevreyolu
Limanların geliştirilmesi / Kapasite artırımı	İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri
İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri	Metro/raylı sistemi ağı genişletilmesi
Tarımsal dönüşüm	Limanların geliştirilmesi / Kapasite artırımı
İzmir Körfez Geçişi Projesi	Dijital altyapı yatırımları
Dijital altyapı yatırımları	

2024 YILINDA İZMİR'DE YATIRIM POTANSİYELİ BULUNAN SEKTÖRLER

	2023 YILI
Enerji	Enerji
Sağlık	Gıda ve tarım
Turizm	Bilgi iletişim teknolojileri
Gıda ve tarım	İnşaat ve gayrimenkul
Bilgi ve iletişim teknolojileri	Turizm
Lojistik ve ulaştırma	Lojistik ve ulaştırma
İnşaat ve gayrimenkul	Sağlık
	Otomotiv ve yan sanayi

İZMİR'E DAHA FAZLA YABANCI YATIRIM ÇEKİLMESİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

	2023 YILI
Firma ölçeklerinin yetersizliği	Teşviklerin yetersizliği
Teşviklerin yetersizliği	Firma ölçeklerinin yetersizliği
Altyapı sorunları	Altyapı sorunları
Nitelikli işgücü	İlgili sektörlerde ihtisaslaşma/kümelenmenin yetersizliği
İlgili sektörlerde ihtisaslaşma/kümelenmenin yetersizliği	Bürokratik engeller
Bürokratik engeller	Nitelikli işgücü
İzmir'e ulaşımın zor olması	İzmir'e ulaşımın zor olması

“ABD’nin kişi başı geliri 76 bin dolara çıktı. Avrupa’nın ortalaması ise 43-44 bin dolar. Avrupa çok ciddi pay kaybediyor. İşçilik maliyetleri ve düşük kar nedeniyle satılık çok firma var. Bir kısmı ayakta kalmak için bize gelmek istiyor. Çünkü oralarda 40 bin eurolara çıkmış işçilik maliyeti. Bizde 13-15 bin euro arasında.”

doğru gidiyor. Büyümedeki yavaşlaşmanın sonunda işsizlik oranının çift haneye oturduğunu göreceğiz. Ekonomideki temel sorunlardan biri verimlilik. Yani siz konjonktürel olarak kredi verip büyütebilirsiniz, ama temel sorunlara değinmedikçe, büyüme sermaye girişi ve krediye bağlı kaldıkça yapacak hiçbir şeyimiz yok. Enflasyon muhtemelen 65’ten sene sonunda yüzde 45’lere gerileyecek. Rezervlerimizde bir toparlanma var. Enflasyonda 1990’lı yıllara benzeyen bir platoya atlamış olabiliriz. Yani kur şoku beklentisi oluyor, gerçekleşiyor, dolarizasyon oluyor, enflasyon artıyor, fiyatlarda katılık oluşuyor. Tam 90’lı yılları yaşıyor gibiyiz aslında. Enflasyonda tek hane için 2026’yı görürüz. Bunun için sıkı para ve maliye politikası, güvenilirlik, hukuk, istikrar, şeffaflık gerekiyor ki biz enflasyonu yüzde 8-9’lara getirelim. Yoksa bizim oturacağımız seviyeler 20-30 civarında oynak seviyeler olarak görünüyor önümüzde 10 sene içinde. Ekonomistler olarak beklentimiz yerel seçimlerden sonra kapsamlı bir istikrar programının devreye girmesi.”

ORTA SINIF YOK OLUYOR

ESİAD Ekonomi, Finans ve Maliye Yuvarlak Masası Başkanı Muhittin Bilget de, tablolar eşliğinde ekonomik göstergeler ve beklentiler konusunda bir sunum yaptı. 2000 yılında G7 ülkelerinin dünya gelirinin neredeyse üçte ikisini alırken, 2022 yılında bu oranın yüzde 50’nin altına düştüğünü kaydeden Bilget, “Gelişmekte olan ülkeler de tam tersine yüzde 21’lerden yüzde 42’lere geldi. Bu çok önemli. Ama biz ne yaptık diye baktığımızda, bizim payımız binde 8’di, binde 9 olmuş. Dolayısıyla gelişmekte olanların içinde de negatif ayrışıyoruz.

İkinci önemli konu ABD ile Avrupa ciddi biçimde ayrılmaya devam ediyor. ABD’nin kişi başı geliri 76 bin dolara çıktı. Avrupa’nın ortalaması ise 43-44 bin dolar. Avrupa çok ciddi pay kaybediyor. İşçilik maliyetleri ve düşük kar nedeniyle satılık çok firma var. Bir kısmı ayakta kalmak için bize gelmek istiyor. Çünkü oralarda 40 bin eurolara çıkmış işçilik maliyeti. Bizde 13-15 bin euro arasında. Çok ciddi bir fark var. Ciddi

biçimde Türk partner arayan firmalar var bu sarmaldan kurtulmak için. Çin 951 dolardan 12 bin 814 dolara geldi ve dünya ortalamasının da üzerine çıktı. 22 yılda Çin'de 400 milyonluk orta sınıf yarattılar. Dünyada ve Türkiye'de ise gelir dağılımı bozuldu. Orta sınıf yok olmaya başladı. En yüksek yüzde 20 ile en düşük yüzde 20 arasında 8 kat fark var" diye konuştu.

EN BÜYÜK SORUN FİNANSMANA ERİŞİM

ESİAD'ın 6 yıldır gerçekleştirdiği Türkiye Ekonomisine İlişkin Üye Beklentisi Anketi'nden çarpıcı sonuçlar çıktı. ESİAD üyeleri önümüzdeki dönemde iş dünyasını bekleyen en büyük riskin "finansmana erişim" olduğunu belirtirken, risk sıralamasını da jeopolitik riskler, yüksek faiz, kurlardaki belirsizlik ve öngörülebilirlik şeklinde yaptı. Ankete katılanlar, öncelik verilmesi gereken

konuları ise "hukukun üstünlüğü, ekonomik istikrar, finansmana erişim, öngörülebilirlik" olarak sıraladı.

Ankete göre, iş dünyasının yatırım kararını etkileyen en önemli konunun finansmana erişim olduğu ortaya çıktı. Maliyetlerdeki artış ve bunun piyasaya yansıtılmaması, kurlardaki oynaklık, teşvikler ve yatırım yeri bulunması da yatırım kararını etkileyen diğer unsurlar oldu.

ENFLASYON TAHMİNİ: YÜZDE 53.2

Anket katılımcılarının 2024 yılı enflasyon beklentisi ise TÜFE'de yüzde 53.2, ÜFE'de yüzde 51.6 şeklinde gerçekleşti. Katılımcıların 2024 yılı ilk 6 ay dolar beklentisi 36.09 TL, yıl sonu beklentisi ise 41.54 TL olurken, euronun da 2024 yılı ilk 6 ay için 39.35 TL, yıl sonunda ise 45.35 TL'ye yükseleceği tahmin edildi. İş dünyasının 2024 yılında kısa

vadeli kredi faiz beklentisi yüzde 48.2'yi buldu. İşsizlik oranını yüzde 11.7 bekleyen ESİAD üyelerinin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) büyüme beklentisi de yüzde 3.4 oldu.

İZMİR'DE ÖNCELİK ULAŞIM OLMALI
"İzmir'de öncelik verilmesi gereken en önemli yatırım nedir" sorusuna geçen yıl en çok "kentsel dönüşüm" yanıtı veren ESİAD üyeleri, 2024 yılında önceliğin "şehir içi ulaşımına" verilmesini istedi. İş dünyasının İzmir'de öncelik verilmesini istediği diğer yatırımlar ise sırasıyla kentsel dönüşüm projeleri, ikinci çevre yolu, limanların geliştirilmesi ve kapasite artırımı, ihtisas organize sanayi bölgeleri, tarımsal dönüşüm, İzmir Körfez Geçiş Projesi, dijital altyapı yatırımları şeklinde sıralandı. Ankete katılanlara göre, 2024 yılında İzmir'de yatırım potansiyeli olan ilk 4 sektör de enerji, sağlık, turizm ve bilgi iletişim teknolojileri oldu.

İZMİR'İN YENİ GÖZDESİ

Hayata Yakın Stresten Uzak

MIA
PARK
BORNOVA

1+1 • 2+1
3+1 • 4+1 • 5+1
LÜKS DAİRELER

MIA YAPI

444 02 03

www.miyapi.com.tr

Enerji Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı

Alper Kalaycı:

“Hedefimiz bir temiz enerji ülkesi olan Türkiye’nin bu alandaki dışa bağımlılık zincirlerini kırmak”

Enerji Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (ENSİA) Yönetim Kurulu Başkanı Alper Kalaycı, ülke ekonomisinin çıkış noktalarından birinin de temiz enerji fırsatlarını kullanmakta yattığını söylüyor.

Alper Kalaycı son dönemde sanayi üretiminin enerji fiyatlarındaki artışlar ile yaşadığı zorlukların çözümü ve enerji verimliliğinde dünya uygulamalarına yönelik sorularımızı yanıtladı.

ENSİA 2016 yılında “Türkiye’yi yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği alanında ekipman, teknoloji ve proje üreten uluslararası bir merkeze dönüştürmek” vizyonu ile kuruldu. Nasıl yol aldınız? Bundan sonraki yol haritası nedir?

2016 yılı Temmuz ayında, aralarında benim de yer aldığım bir avuç temiz enerji gönüllüsünün girişimleri ile yola çıkan Enerji Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (ENSİA); bugün itibarıyla 131 Kurumsal, 15 Bireysel ve 31 Akademik üyesini çatısı altında buluşturan dev bir kümelenmenin adresi oldu.

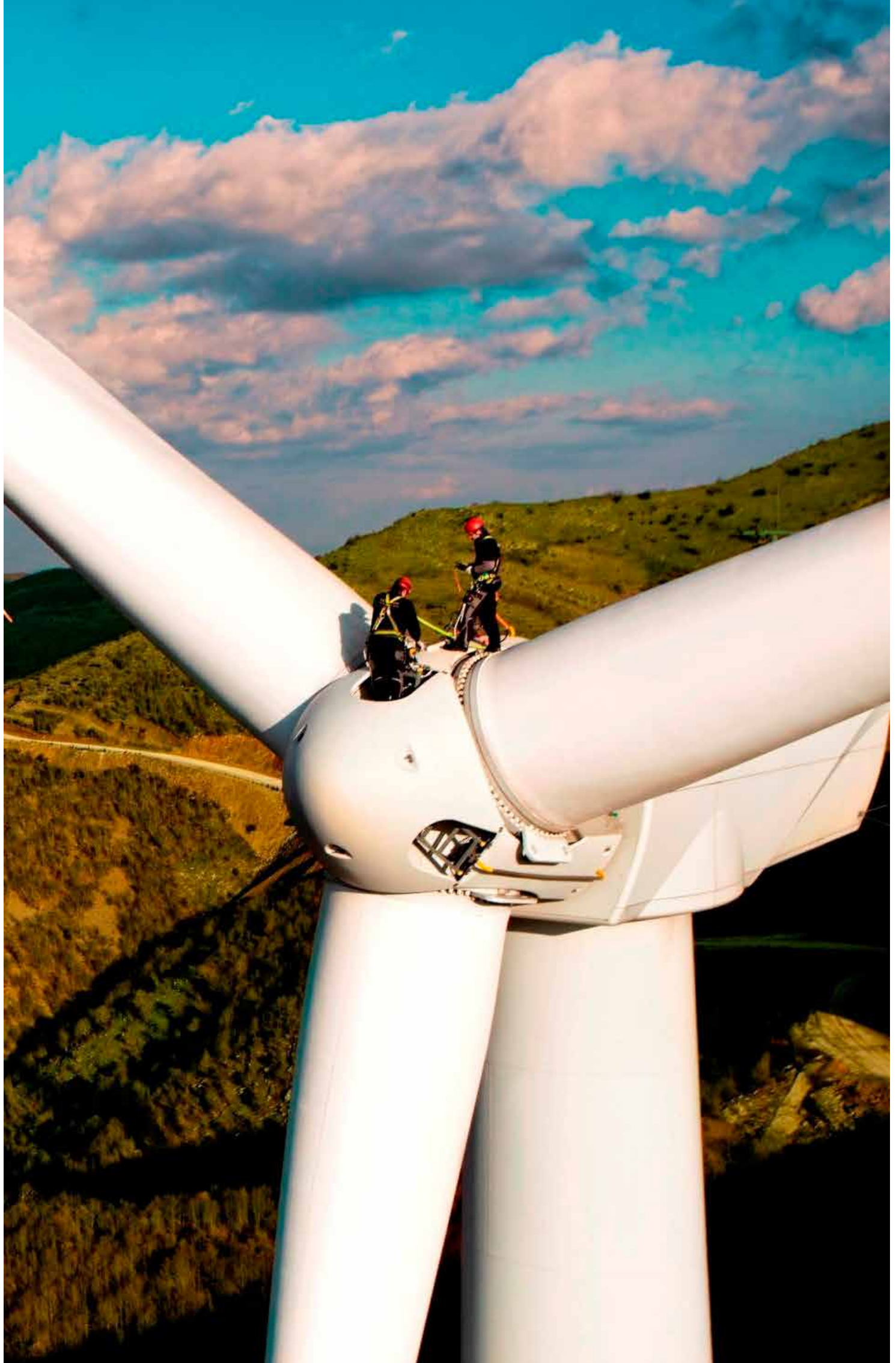
60 binin üzerinde istihdam sağlayan kurumsal üyelerimiz, ülkemizde temiz enerji sektörünün gelişim sürecine etkin katkıyı sağlayan şirketler arasında yer alıyor. Ana ve yan sanayiden mühendislik hizmetlerine kadar; değer zincirinin her halkasında etkin şekilde yer alan üyelerimizin Yönetim Kurulu-

muzdan beklenti çitaları da her geçen yıl yükseliyor. Sivil toplum kuruluşlarının; üyelerine değer yaratan, kamuoyunu ve kamu otoritelerini doğru ve samimi bilgi ile besleyen yapılar olması gerektiğine inanıyoruz. ENSİA olarak sekiz yıla yaklaşan yolculuğumuzda bu gerçeği hiç aklımızdan çıkarmadık. Temiz enerji sektörünün tüm disiplinlerinde ülkemizin etkin ve yatırımcı dostu konumda yer alması için çalıştık.

Konumuz enerji verimliliği alanıyla ilgili bir değerlendirme yapmak. Enerji verimliliği dediğimizde ne anlamalıyız? İş dünyası bu konuda ne kadar bilinçli?

Özellikle iklim krizinin etkileri ve -Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında görüldüğü gibi- enerjide dışa bağımlılığın ne kadar hayati bir risk olduğu ile eşanamlı olarak, enerji verimliliğinin taşıdığı önem daha iyi anlaşıldı. Ülkemizde enerji maliyetlerinin işletmeler üzerinde oluşturduğu yükün her geçen yıl artması ile verimliliğine ilişkin uygulamalarda dikkat çeken bir artış oldu. Ancak an itibarıyla enerjimizi, rakiplerimize göre verimli kullandığımız söylenemez.

“Şirketler yüzde 50 daha az enerji tüketerek aynı üretimi yapabiliyor.”

“37,1 MTEP (Milyon ton eş değeri petrol) seviyesine karşılık gelen bu verimlilik hedefinin yakalanması için sanayi kuruluşlarındaki sistemlerde mevcut tüketimi azaltacak yatırımlar yapmamız şart. Kurumsal Üyemiz ESCON Enerji'nin saha inceleme sonuçlarına göre Türk sanayisindeki enerji verimliliği potansiyeli yüzde 32 seviyesinde. Türkiye'nin 51 şehrinde, 14 farklı sektörde, 411 sanayi kuruluşu ve 23 ticari binada yapılan bu çalışmada, şirketlerin %20 ilâ %50 arasında daha az enerji tüketerek aynı üretimi yapabileceği ortaya çıkıyor.”

Dünyada enerji verimliliği için hangi uygulamalar yapılıyor? Türkiye'yi bu noktada nerede konumlandırabiliriz?

Size vereceğim birkaç örnek ile eminim ESIAD Yaşam dergisinin okuru olan sanayicilerimizin zihninde daha belirginleşecektir. Ton eşdeğer petrol (TEP) cinsinden enerji tüketiminin Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya (GSYİH) oranı olarak tanımlanan “Enerji Yoğunluğu”nda ülkemiz arzu edilen seviyeden çok uzakta konumlanıyor.

2013 yılında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya 1000 Euro'luk katkı sağlamak için 155 kg eşdeğeri petrol tüketilirken, 2023 yılında bu seviyeyi ancak 150 kg seviyesine düşürülebildik. Sözgelimi Danimarka aynı tüketimi 75'ten

58'e, Almanya 123'ten 100'e, Yunanistan 143'ten 124'e, Romanya 232'den 186'ya, bir sanayi ülkesi bile olmayan Portekiz ise 137'den 119'a düşürmeyi başardı.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından geçen ocak ayı içinde yayınlanan 2. Enerji Verimliliği Eylem Planı'nda 2024-2030 yılları arasında 20,2 milyar dolar enerji verimliliği yatırımı ve 2024-2030 yılları arasında birincil enerji tüketiminde %16 azalma sağlanması hedefleniyor.

37,1 MTEP (Milyon ton eş değeri petrol) seviyesine karşılık gelen bu verimlilik hedefinin yakalanması için sanayi kuruluşlarındaki sistemlerde mevcut tüketimi azaltacak yatırımlar yapmamız şart. Kurumsal Üyemiz ESCON Enerji'nin

saha inceleme sonuçlarına göre Türk sanayisindeki enerji verimliliği potansiyeli yüzde 32 seviyesinde.

Türkiye'nin 51 şehrinde, 14 farklı sektörde, 411 sanayi kuruluşu ve 23 ticari binada yapılan bu çalışmada, şirketlerin %20 ilâ %50 arasında daha az enerji tüketerek aynı üretimi yapabileceği ortaya çıkıyor.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, verimsizlik yaratan ve iyileştirmeye açık alanlar hangileri?

İSO İkinci 500 listesinde yer alan şirketlerde yapılan analiz; atık ısıların geri kazanımı, soğutma, iklimlendirme, pompa, fan gibi yüksek seviyede enerji tüketen sistem ve ekipmanlarda yapı-

lacak modernizasyon ve otomasyon yatırımları ile çok daha yüksek seviyede enerji verimliliği sağlanabileceğini ortaya koyuyor.

Bu noktada sağlanacak başarı ülkemizin enerji yoğunluğu seviyesinde de çok daha hızlı bir düşüşü beraberinde getirecek. Türkiye'nin temiz enerji yatırımlarında tüm dünyanın alkışladığı başarısını enerji verimliliği alanında sağlaması ve bu alanda çağ atlaması gerektiğine inanıyoruz.

Bu konuda belli bir başarıya ulaşmanın faydalarını en net nasıl açabiliriz? Ekonomik getirilerle beraber işin içinde iklim krizi de var...

Hayatımızın vazgeçilmezi olan enerjinin sürekliliği ise doğal kaynakların korun-

ması ve bu kaynaklardan en verimli bir şekilde yararlanılmasına bağlı. Enerji tasarrufuna harcanan her 1 dolar, enerji üretimine harcanan 2 dolardan çok daha fazla değer yaratıyor.

Türkiye bildiğiniz gibi enerjisini ithal eden bir ülke. Birincil enerji kaynaklarımızda yüzde 70'in üzerinde dışa bağımlı durumdayız. Katma değeri düşük mallar satarak elde ettiğimiz kıt dövizimizi, katma değeri yüksek enerji ithalatı için harcamaktayız. Kullandığımız her birim yenilenebilir ve temiz enerji kaynağının, karşılığı olan dövizin cebimizde kalması olduğunu bilelim. Yerli kaynaklarımızı daha fazla devreye alarak, birincil enerji kaynaklarımızda ciddi düşüşler sağlayabiliriz.

Buna ilişkin somut bir örnek vermek isterim: Türkiye, doğalgazda yüzde 97 oranında ithalata bağımlı ve ithalatın yarısından fazlasını tek bir ülkeden, Rusya'dan yapıyor. 2023 yılında 50 milyar metreküp doğalgaz ithalatı yapmışız ve bunun yaklaşık 20 milyar metreküpünü konutların ısıtılmasında tüketmişiz. Oysa biz jeotermal kaynaklarımızla an itibarıyla sadece 156 bin konutu ısıtırken, teorik olarak 5 milyon konutu ısıtabilecek kadar jeotermal varlığa sahibiz. Türkiye, jeotermal enerjide dünyada 4'üncü Avrupa'da ise ilk sırada yer alıyor. Bir deprem ülkesi olarak bin 500'ün üzerinde doğal jeotermal çıkış noktası olan Türkiye'nin bu kaynaktan ürettiği elektrik kurulu gücü sadece 1700 Megavat (MW) seviyesinde.

Türkiye'nin jeotermal enerji kaynakları en zengin ili Aydın, jeotermal kaynaklı elektrik üretim kapasitemizin yarısından fazlasına (850 MW) ev sahipliği yapıyor. Buna karşılık Aydın'da –parti ayrımı gözetmeksizin söylemek istiyorum- belediye başkanlarımız, ilçelerinin girişlerine “Müjde, doğalgazı ilçemize kazandırıyoruz” dövizleri asıyorlar. Bu ilçeler arasında, adında bile “Buhar” olan, jeotermal kaynaklı elektrik üretimin yapıldığı pek çok santrale ev sahipliği yapan Buharkent de var.

Ayaklarımızın altındaki bu kaynağa sırtımızı dönerken, 3 bin km öteden döviz ödeyerek boruyla ithal ettiğimiz kaynağa ülkemizi bağımlı kılmamızın altında yatan normal anlamakta güçlük çekmemekteyim.

“Bugün geldiğimiz noktada, dünyanın tüm gelişmiş ülkeleri, yani bizim ihracat pazarlarımız, hızla hidrokarbon kaynaklı enerji üretiminden uzaklaşıyorlar. Bizden çok daha kıt yenilenebilir enerji kaynak potansiyeline sahip ülkeler, bizden çok daha ilerideler. Almanya bizden yüzde 60 daha az güneş alırken, nasıl oluyor da bizden 7 kat daha fazla güneş enerjisinden elektrik üretebiliyor.”

Bu noktada bir zihniyet devrimine gereksinim duyuyoruz sanırım...

Deniz Hanım, bizler on beş yıl önce de Türkiye'nin yenilenebilir enerjide taşıdığı büyük potansiyeline dikkat çekerken ‘Bu pervaneler mi bizim enerji ihtiyacımızı karşılayacak?’, ‘Bu paneller mi bizi kalkındıracak?’, ‘Tavuklarımızın pisliği ile mi enerji üreteceğiz?’ gibisinden müstehzi sorularla karşılaşıyorduk.

Bu cümleleri kuranlar maalesef Türkiye'nin en kıymetli on beş yılını kaybettirdiler. Bugün geldiğimiz noktada, dünyanın tüm gelişmiş ülkeleri, yani bizim ihracat pazarlarımız, hızla hidrokarbon kaynaklı enerji üretiminden uzaklaşıyorlar. Bizden çok daha kıt yenilenebilir enerji kaynak potansiyeline sahip ülkeler, bizden çok daha ilerideler. Almanya bizden yüzde 60 daha az güneş alırken, nasıl oluyor da bizden 7 kat daha fazla güneş enerjisinden elektrik üretebiliyor.

Yenilenebilir enerjiye geçiş için uygulanması gereken yol haritası, öncelikle ithal kaynaklara bağımlılığın bir geri kalmışlık göstergesi olduğunu anlamakla başlıyor. Bunu anlasaydık bugün 12 biner MW seviyesinde olan rüzgar ve güneş enerjisi kurulu gücümüz en iyimser tahminle 25'er bin MW seviyesini bulacaktı. Şimdi yapmamız gereken, geçmişte yaptığımız yanlışlarla yüzleşerek, kendimizi sorgulayarak, sorgulatarak, bir temiz enerji ülkesi olan Türkiye'nin bu alandaki dışa bağımlılık zincirlerini kırmak... ENSİA'nın birincil hedeflerinden biri de bu zaten.

Bahsettiğiniz farkındalık Rusya-Ukrayna Savaşı sonrasında daha görünür oldu diye düşünüyorum...

Rusya'ya olan doğalgaz bağımlılığının nasıl sonuçlar verebileceğini çok acı bir tecrübe ile anlayan Avrupa Birliği ülkeleri, hızla ve çok akıllıca çözümler üretmekte gecikmiyor.

Avrupa Parlamentosu, savaştan hemen sonra yenilenebilir enerji sistemi kurulumu ile ilgili izin sürelerini kısaltan teklifi kabul etti. Onaylanan teklif ile birlikte “yenilenebilir hızlandırılmış alanlarda” kurulacak tesisler için önerilen 12 aylık izin süresi 9 aya düşürüldü. Bu alanlar dışındaki izin süreleri ise 18 ayı aşmayacak şekilde düzenlendi.

“Pozitif sessizlik” prensibine göre belirlenen süreler içinde yetkili mercilerden gerekli cevap gelmezse, yenilenebilir enerji sistemlerinin kurulumu için gerekli iznin verildiği kabul edilecek. Binalara 50 kW'ta kadar yenilenebilir enerji sistemi kurulumu için basit bir bildirim yeterli olacak ve bu sistemler için izin alma süresi 1 ay ile sınırlandırılacak.

Evet, Rusya ile bu kadar yüksek bir bağımlılık zinciri kurmak fahiş bir hata. Ancak hatadan ders alarak gerekli aksiyonları alabilmek de ayrıca takdire değer...

Türkiye'nin dünyada temiz enerji kaynaklarına en yüksek seviyede sahip ülke olduğuna işaret ediyorsunuz. Türkiye'nin kapasitesinin tamamını devreye sokmak için hangi kurumlara ne gibi roller düşüyor? İş dünyası bu işin neresinde olmalı?

Sadece rüzgar ve güneş enerjisinde

sahip olduğumuz potansiyel ile en az 4 Türkiye'nin enerjisini karşılayabiliriz. Bu nedenle, Ulusal Enerji Planı'ndaki 2035 hedeflerine ulaşmak için her yıl en az 1500 MW rüzgâr ve en az 3000 MW güneş enerjisi santrali devreye almamız gerekiyor. Bu hedefi başarırız, gerek vatandaşlarımızın gerekse sanayicilerimizin enerji maliyetlerinde gözle görülmür bir iyileşme sağlayacağız.

Bugünün dünyasında insana, çevreye ve doğaya saygılı olmayan bir üretimin küresel rekabet ortamında yer alabilmesi giderek zorlaşıyor. Yetmiyor... Ürettiğiniz enerjinizin yerli olması ve yerli ekipmanlarla üretilmesi kritik önem taşıyor. Enerji sektörünün tüm alt bileşenlerinin oluşturduğu değer zincirinin her halkasında, yerli ve rekabetçi üretimle yer almak, en az enerjinin temiz olması kadar önemli. İzmir başta olmak üzere, ülkemizdeki pek çok kentte çok güçlü yatırımcıların ve onları destekleyen güçlü bir yan sanayinin varlığı, Türkiye'nin mukayeseli üstünlükleri arasında başı çekiyor. Tek eksiğimiz ise ülkemizdeki yatırım ikliminde yaşanan sorunlardan kaynaklanıyor. Aldığımız yolu ve yolculuğu elbette ve asla küçümsemiyoruz, ancak alacağımız yolun henüz başında olduğumuzu da biliyoruz.

Rüzgâr, güneş, jeotermal, biyokütle, yeşil hidrojen ve dalga enerjisi sektörlerinde atılacak adımların Türkiye'nin kalkınmasıyla yakından ilişkisi var. Yeşil hidrojen ve dalga enerjisi diğerlerine göre daha az konuşulan konular. Bu konuda ne gibi adımlar atılıyor?

Dalga enerjisi elbette çok önemli ancak dünyada henüz sıfır noktada olunan, teknik kişilerin bildiği ve ticarileşme aşamasına gelmemiş bir kaynak. Ancak Yeşil Hidrojen öyle değil. İddia ile ifade etmem gerekirse, Yeşil Hidrojen, Türkiye'nin enerji ihracatçısı olmasının ilk anahtarlarından birisi.

Türkiye, bu alanda AB'nin de potansiyel tedarikçileri arasında en başta yer alıyor. Ülkemizin temiz enerji kaynakları arasında çok büyük potansiyeli olduğu Yeşil Hidrojen, yakın gelecekte başta ulaşım sektörleri olmak üzere imalat sanayisinde geniş bir kullanım alanı bulacak. Tüm dünya ve enerji tüketen

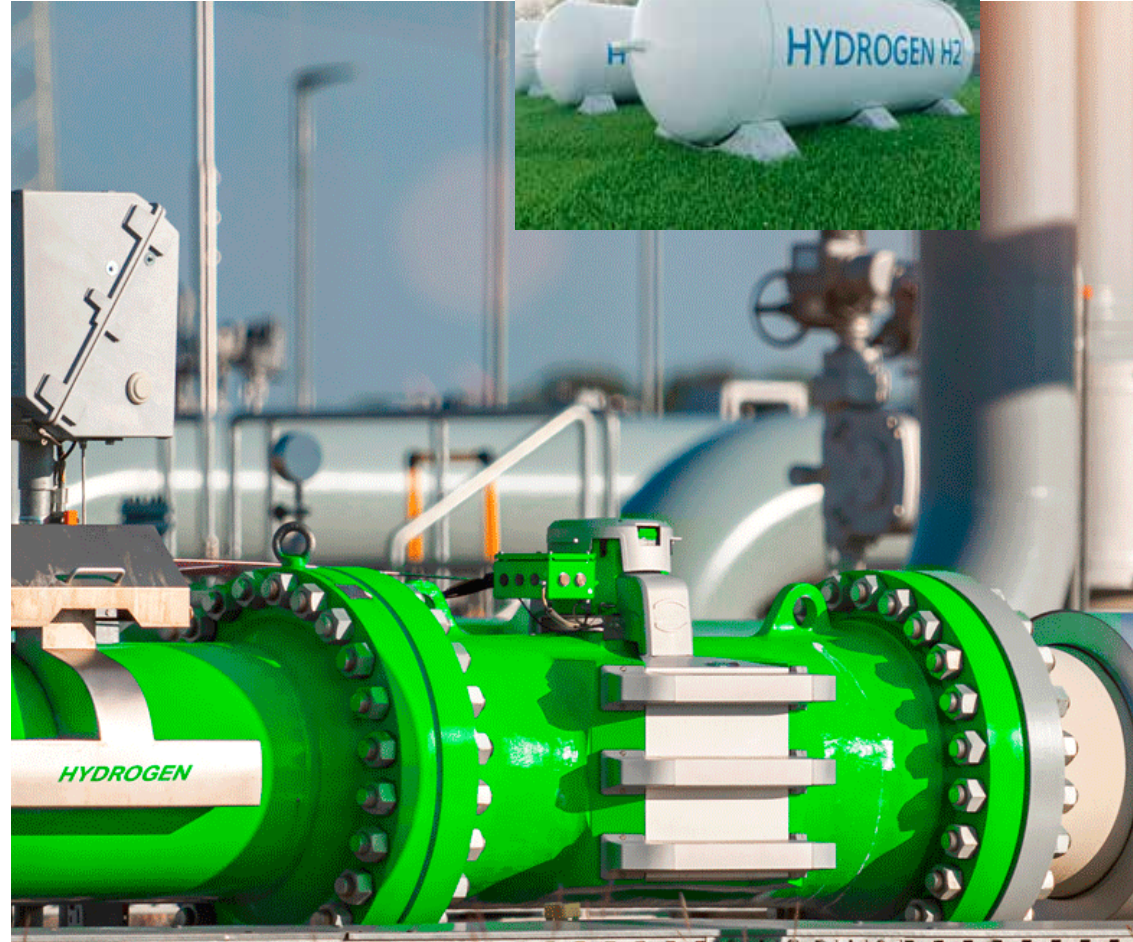
tüm sektörler, bu uzun yolculukta son durağın Yeşil Hidrojen olduğunu çok iyi biliyor.

2030 yılında AB genelinde ihtiyaç duyulan Yeşil Hidrojen miktarı 20 milyon ton olacak ve bu ihtiyacın en az yarısı AB bölgesi dışından ithal edilecek. Bu anlamda en şanslı ülkelerden biri Türkiye.

Bugünkü kilogram fiyatı 2 ilâ 4 Euro arasında olan Yeşil Hidrojen için AB toplamında 40 ilâ 80 milyar euro arasında bir pazar olacak. Bu talebin en az yarısının ithalatla karşılanması durumunda 20 ilâ 40 milyar euro arasında bir ithalat gerçekleşecek. Bu üretimi gerçekleştirmek için elektrolizör kapasitemizin hızla artması hayati önem taşıyor.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından açıklanan "Türkiye Hidrojen Teknolojileri Stratejisi ve Yol Haritası", enerji sektörünün tüm bileşenlerinde büyük heyecan yaratırken; 2035 yılı için hedef olarak belirlenen 5 bin Megavat (MW) elektrolizör kapasitesinin Türkiye'de konuşlu şirketlerin oluşturacağı konsorsiyumlar tarafından üretilmesi büyük önem taşıyor.

"Türkiye, bu alanda AB'nin de potansiyel tedarikçileri arasında en başta yer alıyor. Ülkemizin temiz enerji kaynakları arasında çok büyük potansiyeli olduğu Yeşil Hidrojen, yakın gelecekte başta ulaşım sektörleri olmak üzere imalat sanayisinde geniş bir kullanım alanı bulacak. Tüm dünya ve enerji tüketen tüm sektörler, bu uzun yolculukta son durağın Yeşil Hidrojen olduğunu çok iyi biliyor."

Deniz Taner:

“Firmanın doğru ergonomisi, istikrar, üretim planlaması ve verimlilik başarıyı getirir”

■ İ. HAKKI KESİRLİ

Bazı sanatçılar vardır. Onlar için doğuştan müzisyen ya da doğuştan ressam gibi tanımlar yapılır ya, bu sayıdaki duayen konduğumuza ben de doğuştan sanayici tanımını yakıştırdım. Babasının atölyesinde geçirdiği zamanlarla başlayan üretim aşkını tüm eğitim hayatı boyunca da sürdüren Deniz Taner Beyefendi ile anlattıklarını hayranlıkla dinlediğim keyifli bir söyleşi yaptım. Umarım okurken siz de keyif alırsınız.

Öğrendiğim kadarı ile size sanayicilik aşkını babanız aşılamış...

Evet doğrudur. Babam Ahmet Taner Mithatpaşa Sanat Enstitüsünde yüksek teknik öğretmen. Babam aslında bir köy çocuğu, köyde büyümüş, burs kazanmış. O zaman meslek okulları yatılı burs veriyorlar. Köy kahvesinde nadiren gelen gazetelerde bir ilan görüyor. O ilanı babasına gösterip ısrar ediyor, Mithatpaşa Sanat Enstitüsü'nde sınava giri-

yor ve burslu yatılı okuma şansı kazanıyor. Orayı bitirdikten sonra yine burslu olarak Ankara Yüksek Teknik Öğretmen Okulu'na gidiyor. O zaman Yüksek Teknik Öğretmen Okulları, mesela Mithatpaşa Sanat Enstitüsü gibi şehrin bazı teknik problemlerini halleden yerler. Mesela Elektrik Fabrikası'nda bir motor, jeneratör bozuluyor, tamir için Mithatpaşa Sanat Enstitüsü'ne geliyor. Yani orası sadece bir eğitim müessesesi değil, teknik işleri halleden uygulama atölyeleri var. O nedenle babamın hem teorisi hem pratiği iyiydi. Belli bir öğretmenlik döneminden sonra istifa ediyor ve serbest hayata atılıyor. Çankaya'da bir atölye kiriliyor ve elektrik motoru tamiratına başlıyor. Benim işle ilk tanışmam bu atölyede olmuştur.

Meraklı bir çocuk muydunuz?

Mekaniğe çok meraklı bir çocuktum. Tüm mahallenin bisikletlerini tamir eder, evde annemin şikâyet ettiği teknik bir konuyu babama gitmeden hallederdim. Küçük yaştan itibaren babamla beraber atölyede çalıştım. Yakın mesafede çorbacı vardı, orada sabah çorbasını içer, atölyeye geçerdik. Personel mesaiye kaldığında onu bile kaçırmak istemedim.

Eğitime İzmir'de başladınız değil mi?

Bornova Anadolu Lisesi'ni bitirdim. İlk adı İzmir Koleji idi. Bugün de iyi bir okul ama o zaman çok özeldi. Ben 67 mezunuyum, yaklaşık 450 civarında öğrenci vardı. Hazırlık sınıfında 3 yabancı öğretmen vardı. Seçilmiş öğretmenler bulunurdu. İyi bir eğitim gördüm. Spor için uygun bir yerdi, atletizm yaptım, okul takımına girdim, çeşitli şehirlerde şampiyonalara gittik. Son yıl AFS (American Field Service), denen burs için heyet okula geldi. Bizim okulda yaptıkları imtihanında kabul edildim. Üniversitede de ODTÜ'yü kazandım, o zaman dondurulmuyordu. O riski göze aldım, ODTÜ'yü kazanmama rağmen Amerika'ya gittim. Amerika'da lise son sınıfı yeniden okudum.

Amerika bana en azından çok iyi bir lisan kazandırdı. Farklı düşünceler, farklı tarzlar. "Merakınız nedir? Ne görmek istersiniz?" diye soruyorlar. Çeşitli müzeleri gezdik, hatta Şikago'da çok özel bir Picasso sergisi oldu. Picasso'nun tarihte ilk defa en çok eserini bir araya

getiren sergi... Benim aklım fikrim elektrik motoru tabii. Bir komşumuz vardı, özel olarak beni elektrik motorları üreten fabrikaya götürdü. Orada bile aklım bu işlerde idi. Bilim Fuarı yapılıyordu okulda, onda yine elektrikli motorla ilgili bir şey yaptım. Yani o sene iyi geçti. New York'ta konsolosluk organizasyonu ile tekrar sınavlara girdim. Bu sefer ODTÜ Makine bölümünü, aynı zamanda Boğaziçi Makine bölümünü kazandım. İstanbul cazip ama önce Ankara'ya gideyim dedim. Baktım, 2 milyon kitabı olan kütüphane. Makine Fakültesini, laboratuvarları gezdim. Burası daha teknik dedim ve ODTÜ'ye başladım. ODTÜ'den mezun oldum.

*1985 yılı Faz Elektrik
Motor Makina Yönetim
Kurulu Üyeleri:
Ahmet Taner, Deniz
Taner, Osman Taner ve
Engin Tark Taner.*

1958 yılında
üretileen yeni
ürünler.

1958, kalite
kontrol
çalışmaları.

1964, Faz
Elektrik
kuruluyor
ve sanayi
sitesine
taşınıyor.

İzmir
Enternasyonal
Fuarı'nda Faz
Elektrik standı.

Mezun olduktan sonra İzmir'e mi döndünüz hemen?

Babam İzmir Çankaya'daki atölyesinden birinci sanayi sitesinde daha büyük bir yere taşınmış, sanayi motorları üretmeye başlamıştı. Sonra ben mezun olup dönünce –aslında okul esnasında da hep boykot grev olduğunda İzmir'e dönüp atölyede çalışırdım. Çok tutku doluydum işe.

Hemen işe dahil oldunuz ve üretim aşkınız şirketin büyüme yolculuğunu başlattı sanırım.

Ben çalışmaya başladığımda hep "Baba otomotiv sanayi geliyor" derdim. O zaman yeni bir piyasa olan araçlarda kullanılan motorları yapmaya başladım. BMC'nin ihtiyacı vardı, az miktarda. Ergun Özakat, babamla tanıştırdı. Bir gün bizim atölyeye geldi, ya şunu ithal ediyoruz, kalorifer motorunu yapsak. Öyle başladı, onu yapmaya başladık. Ben birtakım teknik değişiklikler yaptım. Teknolojiyi de geliştirerek devam ettim. Silecek motorları, onun mekanizmaları... Otosan, Tofaş devreye girdi. Bir yandan otomotiv sanayi büyüdü, bir yandan bizim ürettiğimiz ürünler çeşitlendi. Üç istikrarlı yıl olmuyor bu ülkede. Ya iktidar değişir ya ekonomik kriz. O nedenle çok zıplaya zıplaya büyüdük. 1973'te Bornova'ya taşındık, orada fabrika binası yaptık. Bornova'dan Turgutlu'ya giderken, 3. Sanayinin bitişi gibi düşünülebilir. O zaman organize sanayi bölgeleri yoktu. Otomotiv sanayide bu işleri yaparken elektrikli ev aletleri sektörü ilgimizi çekti. Arçelik benzeri bazı firmaların elektrik süpürgesi motorlarını, ana çamaşır makinesi motorlarını ürettik.

Piyasada çok tutulan küçük bir çamaşır makinesi de üretmişiniz öyle değil mi?

Tansu Çiller döneminde Gümrük Birliği meselesi başlayınca otomotiv sanayi ithal yolunu tercih etmeye başladı. Çünkü ana fabrika çok büyük adetlerde satın alıyor. Almanya için bir buçuk milyon adet alıyor. Türkiye içinde 20 ya da 50 bin adet ihtiyacı var. Onu ana rakama ekliyor. Bizim konuyu tekrar değerlendirme ihtiyacımız ortaya çıktı. O zaman elektrikli ev aletleri motorlarına daha fazla ağırlık verdik. Hatta "Elektrikli ev aleti yapar mıyız" dedik. O dönemde o arayış içinde bir yurt dışı fuarda gör-

düğüm küçük çamaşır makinesi aklıma geldi. Ona çok benzer bir makine yaptık, çok tutuldu, çok ilgi çekti. O zaman Eva markası ile satmıştık. Küçük çocuk olan bir evde çocuğun ihtiyaçlarını anında giderebilmek için böyle bir şey düşünmüştük. İki gömlek için koca makineyi çalıştırmamak için düşünülmüştü. Uzun yıllar yüksek adetlerde yaptık. Beyaz Eşya Sanayicileri Derneği kurulmuş, bizi de davet etmişlerdi. O dernek yıllık rakamlar yayımlarken bir gazeteci “En yüksek adet çamaşır makinesi üreten firma” lafını cimbrizle çekmiş. Aslında o büyüklerin yanında biz küçük bir firmayız. O da şimşekleri çekti. Büyük firmalar bir, bir buçuk sene içinde hemen o küçük makineden bir tane yaptı. Tabii bizim onlarla rekabet etmemiz mümkün değil. O dönemde Hoover firması bize ulaştı. Lisans altında elektrik süpürgesi üretmeyi teklif etti. O işe de aynı dönemde teşebbüs ettik.

Türkiye ekonomisi periyodik olarak kriz de üretir. Siz bunlardan etkilenmediniz mi?

1994’e gidiyoruz. Türkiye’de kriz arifesi. Pazarlama çok zor. Ne yapalım dedik? Bu sefer özel yüksek teknoloji gerektiren motorlar yapmaya karar verdik. Birkaç kez ray değiştirdik yani. Bu sefer de otomotiv sanayide çok ihtiyaç olan motorlar, klima motorları, araba ve otobüslerde soğutma sağlayan fan motorları yapmaya karar verdik. Onlarda yüksek ömür isteniyor. Tamam dedik bu bize göre. Yurt dışı fuarlara gittik, fuarlarda sabırla sergiledik. İlk fuarda kimse gelmedi, sonrasında bazı satın almacılar geldi kartlarını bıraktı. Bir müddet sonra ilgi çekmeye başladık. Biz o tarz özel motorları her sene ömrünü biraz uzatarak, dayanıklılığını artırarak, en nihayet dünya kalitesinde üretmeye başladık. Sanayi motorları, elektrikli ev aletlerini bıraktık. Bu konu bizi bütün dünyada tanınır hale getirdi. ABD başta olmak üzere Almanya, Fransa, İtalya, hemen hemen bütün Avrupa ülkelerine, hatta Çin’e bile bizim motorlarımız gitmeye başladı. Çünkü belediye otobüsleri çok hırpalanıyor, o nedenle klimaların çok uzun ömürlü olması isteniyor. Uluslararası pozisyona böyle geldik. Bu süreç içinde ısıtma soğutma sektöründe hem ürünlerin ömrünü uzatan birçok teknolojik değişiklik yaptık hem de üretimi artırdık, bir yandan daha az kadro

ile bunu yapmaya başladık. AR-GE’yi geliştirdik, 70 bin dolar değerinde bir cihazı sadece dayanıklılık testi yapabilmek için getirdik. O testleri yapıyorsunuz, ürününüz dayanıklılığını ölçüyor ve onaylıyorsunuz. Yani aranan şeylerden en önemlisi şu: Bir ömür isteniyor ama istikrar da isteniyor. Bir otobüse takılan 40 civarında motorun bir tanesi yolda kalsa, otobüsün o bir motor için servise gitmesi gerekiyor. 100 bin tane sattım, o 100 tane içinde sadece 5 tanesi bozuldu dersiniz, adam diyor ki benim 5 otobüsüm servise gitti. Bu tabii hoş bir süreçti. O noktaya gelmek, özellikle bir mühendis için bunları hissetmek çok müthişti tabii.

Babanız sizi yönlendirdi mi?

Ben onunla gitmek istediğimde her zaman “Peki” diyordu, sanırım bundan memnun da oluyordu. Orada geçirdiğim süre içinde beni serbest bırakıyordu. Çıraklarla yemek yiyor, deneyler yapıyordum. Hurdacıdan bir şey ödünç alır, onu atölyede söker, tanımaya çalışırdım. Onlara tolerans gösteriyordu. Her zaman bana şans tanıdı. Mezun olup geldiğimde de sanayi sitesinde devam etti, Bornova’da bir sene devam etti, ben 27 yaşında iken “Ben gidiyorum” dedi.

Aklınıza hiç başka bir iş yapmak gelmedi mi?

Hayır gelmedi. O kadar kanalize olmuşum ki. Rüyalarım da tasarım yapıyordum, o kadar kafam takılmıştı.

Siz çocukları yönlendirebildiniz mi?

Yönlendiremedim. Büyük oğlum İngiltere’de öğretim görevlisi. Diğeri serbest mühendislik yapıyor, kendi işi var. Babam “Çocuklar dogmatiktir” derdi. Doğduklarında ne ise odurlar. Ben bana sunulanı kabul ettim ve aşamalarını da üstlendim. Babam hızlı bir tempo ile işten çekildiği o süreçte ben müşterileri de tanıımıyordum çünkü atölyedeydim. bankalarla da ilgim yoktu. Anladım ki bunlar da işin parçası. Babam niye bu kadar bana güvendi? “Ben yaparım” diyordum. Çalışma hayatımda da mesai arkadaşlarımdan bir sorun olduğunda “Ben yaparım” demelerini bekledim. Babamın bana itimat etmesinin sebebi buydu bence.

Büyük oğlum ekonomi mezunu, hem ekonomi, hem matematik dersi veriyor.

“Büyük oğlum İngiltere’de öğretim görevlisi. Diğeri serbest mühendislik yapıyor, kendi işi var. Babam “Çocuklar dogmatiktir” derdi. Doğduklarında ne ise odurlar. Ben bana sunulanı kabul ettim ve aşamalarını da üstlendim. Babam hızlı bir tempo ile işten çekildiği o süreçte ben müşterileri de tanıımıyordum çünkü atölyedeydim. bankalarla da ilgim yoktu. Anladım ki bunlar da işin parçası. Babam niye bu kadar bana güvendi? “Ben yaparım” diyordum. Çalışma hayatımda da mesai arkadaşlarımdan bir sorun olduğunda “Ben yaparım” demelerini bekledim. Babamın bana itimat etmesinin sebebi buydu bence.”

Çankaya'da küçük bir atölyede yola çıkan Faz Elektrik günümüzde modern teknolojileri kullanarak üretim yapan bir fabrika.

Bu arada fabrikayı sattınız...

2016'da sattık. Çocuklar çok fazla bu işi üstlenmediler. Esas önemli olan şu: Öyle bir noktaya geldik ki orada artık yapacağımız bir şey kalmadı. Yeni bir sektöre girmem gerekiyordu. 70 yaşından sonra yeni bir sektöre girmeyeyim diye düşündüm. Sektörde de başka bir iddia kalmamıştı. Tabii ki rakipler vardı. İtalya'da, Almanya'da vardı. Ama onların ana müşterilerine girince çok farklı bir savaş ortaya çıkıyor. Sonra pek çok patent davası ortaya çıkıyor. Çünkü siz belli bir çapa gelince birtakım şeyler başlıyor. Önce satın alma teklifi ettiler, sonra "Bunları hukuken ezelim" dediler, o da olmadı. Sizin de artık onun alanına daha fazla girmek için olağanüstü bir şey yapmanız lazım. Olağanüstü bir şey yapmak diye bir şey yok iş hayatında... Bir Amerikalı müşteri talip oldu. 10 yaş küçük kardeşim orada danışman olarak kaldı, profesyonel olarak yardımcı oluyor. Alanlar da çok memnun.

İş hayatında başarı için kurallar var? Sizin kurallarınız nelerdi?

Başarı için yurt dışından model almak uygun değildi. Yurt dışındaki firma başarılı olmak için iyi tedarikçiler buluyor, iyi tedarikçilerle anlaşılıyor, her şeyi içerde kendisi yapmaya çalışmıyor, siparişleri üç beş ay önceden alıyor. Bunların hiçbirisini yapmak mümkün değildi. Ben özel bir kalıp imalatında kullanmak üzere aradığım bronz bulamayınca Karabağlar yolunda Hacı diye bir hurdacı vardı, ona gittim, "Gemiden sökülen pervaneden parça keser misin?" dedim. "Ben yapamam, getir birini kessin" dedi. Adamın birini götürdüm, orada üç gün pervanenin bir kısmını kesti, onu kullandık. Bunu o dönemde Avrupa'daki firmadaki bir mühendise söyleseniz, "Sen aklını kaçırmışsın" der. Ama şartlar öyleydi. Uçaklardan sökülme hidrolik silindirlerden hidrolik pres yaptık. O preslerden bir tanesi hala bakım onarımda durur.

O dönemlerde sanayicilik hakikaten zor zenaat... Nasıl başa çıktınız zorluklarla?

Şartlar öyleydi ama sonraki dönem önemli olan şeydi: Değişen şartlara uyum sağlamak ve içinde bulunduğu şartlardan çıkmaya çalışmak. İstanbul'daki toptancılardan malzeme tedarik ederken ithal etmeye çalışmak, ithal

ederken daha uygun yollar bulmak, yani tedarik konusunu daha iyi bir yere bağlamak, istikrar sağlayan müşteriler ile çalışmak. Her yapılan işte çalışanların memnuniyetinden tutun da işlerini ergonomisine kadar dikkat etmek. Defalarca Alman Ergonomi Enstitüsüne gittim geldim. İşçi ne kadar uzağa uzanabilir, uzandığı yerden ne kadar ağırlık kaldırabilir, yerden eğilirken kaç kilo kaldırması lazım. Bunların hepsini biliyorduk, bunların hepsini uygulamak için hareket ettik. Çalışan memnuniyeti sadece aldığı ücretle ilgili değil, birçok faktör var. Hem çalışan hem müşteri memnuniyeti hem de istikrar. Nereden istikrar sağlayabilirsiniz? Şartlar değişti. Almanya'dan aldığımız parçayı sonra İtalya'dan almaya başladık, sonra İspanya'dan almaya başladık, İspanya'dan aldığımız parçayı sonra Çin'den almaya başladık, İtalya'daki rakibimiz de Çin'den almaya başladı. Almanya'dan bize önemli bir aksamı satan Alman firmasında çalışan Türk işçiler yazı gönderiyorlardı, "Abi, sizi kazıkıyorlar" diye. Ama şansım yoktu. Çünkü o firma en kalitesini yapıyordu. Biz yılda 100 bin tane alıyorduk, bize yakın ikinci müşterisi bir buçuk milyon tane alıyordu. Sonra baktık İtalya'daki firma iyi, İspanya'daki firma iyi, sonra Çin'deki firma ortaya çıktı. Biraz köşe kapmaca, biraz zamanı kaçırmama da çok önemli. Firmanın ergonomisi istikrar üretim planlaması üretimin randımının artırılması. Hepsi bir araya geliyor ve başarıyı sağlıyor.

İyi bir iş insanı tarifiniz var mı? Günümüz İzmir'inde iyi bir iş insanı nasıl olmalı sizce?

İşinsanlığı ile ilgili genel bir manzara ortaya koyarsak farklı açılardan bakmak gerekebilir. İzmir'de iyi bir iş insanı demek için önce vergisini düzenli ödüyor olması lazım. Bizim devlete olan borcumuz bu. "Neden borcumuz olsun? Devlet bize ne yaptı?" diyorlar. Devlet adam yetiştirdi, mühendis, işletmeci yetiştirdi, işyeri yapabileceğimiz yeri verdi, teşvik verdi. Kazık attığı dönemler de oldu ama devlet hiç kollamasaydı sanayi sektörü olamazdı. İkincisi, çalışanlarına karşı sosyal sorumluluğu var. Yakın çevresi o. En kolay ulaşabileceği, kolun uzandığı yerde olan o. Onlara adil olacak. Diğer yandan en azından bulunduğu kentin kaygılarını

hissedecek, bir şey yapabilir miyim diye bakacak. Kentin istikrarı ve gelişmesi için bir şeyler yapmalı. İzmir'de bir grup var, imkanı olmayan kesimlerde konuya yatkın çocuklara müzik eğitimi veriyorlar. Böyle işler yapmak gerekiyor. Yoğun çalışılıyor ama en iyisi bu işi düzgün yapan kurumları bulmak. Bu bir örnek.

Dünyanın en büyük sorunu nedir, iklim krizi, ülkeler arası gelir adaletsizliği mi, teknolojinin gelişmesi ile işsizliğin artması mı, yeni yönetim modeli krizi derken, 2024'te dünyanın pek çok yerinde seçim var. Popülist liderler seçimi kazanacak gibi görünüyor....

Küreselcilik, gelir adaletini bozuyor. Gelir adaletinin böylesine bozulduğu bir ortamda istikrar sağlayacak siyasetin seçilmesi mümkün değil. Bir yandan örneğin ABD'nin başkanı, arka planda muazzam güç grupları var. Dünyanın her yerinde böyle olmaya başladı. Siyasetçiler mi yönetiyor, başkaları mı yönetiyor? Bu soru olduğu müddetçe siyasete gönül veren insan azalır, kaliteli insanlar sistemden çekilir ve radikalizm ortaya çıkar. Kimse kukla başbakan, bakan olmak istemez.

Gelir adaletsizliğinin artan tempoda dünyada sosyal istikrarı darmadağın edeceğini bilen güç küresel ısınmayı düşünmez. Çok büyük göçlerin, istikrarsızlığın ortaya çıkmasını göze alan güç, dünyanın diğer yandan istikrarsızlaşmasını umursamaz. Bir yönden mahvını göre göre ilerliyorsun. Böyle bir tempoda gelir dağılımı bozukluğu eninde sonunda istikrarsızlığa ve savaşlara sebep olacak. Böyle olunca iklim krizini umursar mı?

AB, dünya ekonomisinde yeşil mutabakat, dijitalleşme, yapay zeka konusunda pek çok kural üreterek bunu onarmaya çalışıyor...

AB aşırı kuralcı. Belki de birçok ülkeyi bir araya toplayan topluluk anca daha çok kural koyarak idare etmeye çalışır. Tabii zor bir usul. Bu kuralcılık manzumesi içerisinde Türkiye nasıl yer alır? Türkiye içerideki siyasi istikrarı sağlamadığı müddetçe AB'nin Türkiye'ye güvenebileceği bir noktaya gelemeyiz. Bu da kısa sürede mümkün görünmüyor. Yani AB'nin sıkı kuralcılığına uyum sağlamak yeterli değil.

"Gelir adaletsizliğinin artan tempoda dünyada sosyal istikrarı darmadağın edeceğini bilen güç küresel ısınmayı düşünmez. Çok büyük göçlerin, istikrarsızlığın ortaya çıkmasını göze alan güç, dünyanın diğer yandan istikrarsızlaşmasını umursamaz. Bir yönden mahvını göre göre ilerliyorsun. Böyle bir tempoda gelir dağılımı bozukluğu eninde sonunda istikrarsızlığa ve savaşlara sebep olacak. Böyle olunca iklim krizini umursar mı?"

Faz Elektrik çıraklık okulu öğrencileri kendi işlerini kurdular ve bazıları sanayici bile oldu.

Yapay zekâ hakkında ne düşünüyorsunuz?

Zeki bir gencin sonrasında doktora-sını verip profesör olup araştırma laboratuvarının başına geçmesi filan... O süreçte neler üreteceğini tahmin etmek gibi bir şey. Zor bunu tahmin etmek. Herkesin ilgisini çeken şu: Özgün bir şeyler söylemesi veya uydurması. Chat GPT'de bir soru soruyorsunuz, benim annem Girit göçmeni. Annemin dedesi ile ilgili bir şey sordum. 3 kitap bastığını filan yazdı, kafadan attı yani. Bulduğu bilgilerden bir dizilim yapıyor ama külliyen yalan. Ama şu çok enteresan: Bir metni doktora tezi formatına sok diyorsun sokuyor. Ama hocalar bakıyor şimdi. Chat GPT'ye "Bunu sen mi yazdın" diyorsun. "Ben yazdım" diyor. Bu iş nereye evrilecek? İmalat teknolojisinde müthiş değişikliklere sebep olacak ama bu bir alet. Bir yazılım gibi, sana kolaylık getiren bir alet. Amerika'da bir profesör arkadaşım sürekli data yüklüyor. Binlerce radyoloğun teşhislerini bir araya getiriyor, bir MR'ı bir makine okuyup teşhis koyabilir mi diye. Bu gibi mekanik işlerde elbette çok işe yarar. Otonom bir güç haline gelir mi? Ben bunu fantastik buluyorum.

Faz Elektrik bünyesinde 1986 yılında faaliyete geçmiş olan bir Çıraklık Okulu açılmış onun hikayesi nedir?

Okulun hikayesi şöyle başlıyor: 1980'lerin başında babam Ahmet Taner ile Avrupa'da malzeme ve parça tedarik ettiğimiz firmaları ziyaret ederken Almanya'da, sektörün Avrupa lideri bir fabrikada camlı bir bölümde genç

öğrencilerin bulunduğu bir dersane gördük. Merakımızı gidermek için sordüğümüzde, fabrika sahibi gördüğümüz dersanenin Çıraklık Okulu olduğunu ve 50 yılı aşkın süredir faaliyet gösterdiğini anlattı. Hatta bir aileden üç neslin bu okuldan mezun olarak firmada çalıştığını belirtti. Bu gördüklerimiz beni ve daha önce teknik öğretmenlik yapmış olan babamı çok heyecanlandırdı. İzmir'e döndüğümüzde, Faz Elektrik bünyesinde böyle bir okulun nasıl kurulabileceğini araştırmaya başladık. Ancak mevzuat uygun değildi. Babam, Sanayi Odası yönetimini konuya ikna etti ve oda bünyesinde bir komite kurulmasını sağladı. Defalarca Ankara'ya Milli Eğitim Bakanlığı ziyaretleri ve kulis çalışmaları sonucunda özel kurumlar bünyesinde Çıraklık Okullarının kurulmasını düzenleyen mevzuat değişikliği yürürlüğe girdi.

Faz Elektrik Çıraklık Okulu, BMC firması Çıraklık Okulu ile Türkiye'de bir ilk olarak aynı yıl faaliyete geçti. Faz Çıraklık Okulu bugüne kadar yüzlerce mezun verdi. Firmanın teknik ara elemanlarının hemen hepsi bu okul bünyesinden yetişti. Meslek sahibi olan gençler askere güvenle gittiler ve askerlik dönüşü birçoğu Faz Elektrik'te çalışmayı tercih etti veya diğer imalat firmalarında iyi ücretlerle iş buldu.

Faz Çıraklık Okulu mezunlarından bazıları zamanla kendi iş yerlerini kurdu, hatta bazıları fabrika sahibi oldu. Bu başarı hikayeleri ayrı bir yazı konusu olabilir.

Bugün Faz Elektrik Çıraklık Okulu hala faaliyetlerine devam ediyor. Bu okul olmasaydı, Faz günümüzdeki yüksek teknoloji imalatını nasıl sürdürebilirdi?

Başlangıçta amacımız teknik ara eleman ihtiyacımızı karşılamaktı, ancak zaman içinde bu proje benim ve firma için bir sosyal sorumluluk projesine dönüştü. Mezunlardan aldığım ilgi ve onların başarılarını izlemek, bu projenin hayatım boyunca katkıda bulunduğum en önemli iş olduğunu bana hatırlatıyor.

Otlara merakınız var, kitap yazacaksınız sanırım...

Yenilebilir doğal bitkilere ilgim var. Mantardan tutun da hepsi... Bir dönem çok araştırdım ama sonuçta bir safhadan sonra vazgeçtim. Türkiye'de iki konu tüketiciyi ilgilendirir. Bir mantarın fotosunu basıp şu yenir şu yenemez demeyi sakıncalı buldum. Onu tabiatta ayırdeden kişinin bunu çok iyi bilmesi lazım.

İkinci kısmı ise Girit göçmenlerinin daha da popüler hale getirdiği otlar. Bunu Anadolu insanları da çok iyi bilir. Egede yaşayan Rumlar ve Yörükler de biliyordu otları. Neden otlar popüler? Bahçe aralarından; yol kenarlarından toplanıyor. Dedim ki bunu teşvik etmeyeyim. Çünkü siz onu satın alırken nereden toplandığını bilmiyorsunuz. Bahçe aralarına çok ilaç atılıyor. Bir dönem tahlil yaptırdım. Maalesef bazılarında pestisit çıkıyor. Bunu annesinden babasından öğrenen nereden toplandığını bilen bilsin dedim.

Deniz Taner eşi Gülten Taner ile "İzmir Koleksiyon Kulübü"nün Atatürk Kültür Merkezi'ndeki sergisinde kendi vitrinleri önünde.

Sıra yaptığınız koleksiyonlara geldi. Neler yapıyorsunuz bir koleksiyoner olarak?

Belli dönemde çevreyi dahi iyi tanımak için hep dolaştım. Ege'nin köylerini gezdim. Oralardan bir şeyler alırken şu ilgimi çekti: Kütahya seramikleri, Çanakkale seramikleri, Kınık seramikleri, bunlar hoşuma gitti, almaya başladım. Meraklandım, okumaya başladım. İznik seramikleriyle de ilgilendim ama onları almak mümkün değil, zaten müze kısıtı var. Ama Çanakkale, Kütahya, Kınık'tan örnekler topladım. O köy sanatının tutkunu oldum. Naif... Kütahya biraz daha profesyonel ama Çanakkale ve Kınık çok naif, doğaçlama ile yapılmış. Seramik, tarihin anılarını taşıyıp getiriyor. Mesela müzeye gittiğiniz zaman, müzede MÖ 2 bin yılından gelen bir seramik o günün hikâyesini getiriyor. Hemen tahrip olmuyor, uzun süreli şeyler. O da ilgimi çekti. Bir şey okudum. Dünyanın her yerinde manyetik alan yoğunluğu aynı değil. Asur bölgesinde bir dönem seramiklere kraliyet damgası konulmuş. Damga olduğu için yapılma tarihini biliyorlar. İçindeki demir oksit pişirme esnasında oradaki manyetik alan yoğunluğundan etkilenip miknatıslanıyor. Pişirme sırasında sabitleyip kalıyor. Onu ölçmek suretiyle tarihte o bölgedeki manyetik alan yoğunluğunu ölçebiliyorlar. Seramik bu açıdan

da çok özel bir şey. Hem çok dayanıklı, çok eski dönemden geliyor, hem de insanın ilk ürettiği şeylerden biri. Tabii beni ilgilendiren şu: Birisi bir köyde oturmuş bir seramik yapmış. Seramik bütün Anadolu'da tutulmuş ama birileri dekore etmiş, boyamış... Bir şekilde merak sardım ve ilgilendim. 400'ün üzerinde parça var elimde. Evimin esas sahibi onlar.

Sergilemeyi düşünüyor musunuz?

Memnuniyetle sergilerim tabii. Örneğin şu an İznik'te o atölyelerden birinin yaptığı seramikler dünya standartlarında. Londra'da oriental sergisi olursa, denk gelirim gidip müzayedeyi izliyorum. 300 bin pounda satılan İznik tabak, 400 bin pounda satılan İznik sürahi var. Onun teknik kalitesinden daha iyi şimdikiler. Onlar da ileride muazzam koleksiyon parçası olacak. Çünkü bugünkü hamurlar kullanılıyor, porselen gibi kalitesi çok yüksek, bir de kurşunlu sır kullanmıyorlar modern sır kullanıyorlar. Kütahya'daki bir ustanın eserlerini British Museum'daki mağazada satılıyor. Bir pound. Bunları görüyorum. Victoria ve Albert Müzesi'nde muhteşem İznik seramikleri koleksiyonu var. Dev kaseler var. O kaselerin aynısı, daha modern teknoloji ile yapılıyor. O eski İznik seramiğini yapacağım diye fedakarlıkla o işe giriyor. Onların hepsi fantastik.

"Faz Elektrik Çıracılık Okulu, BMC firması Çıracılık Okulu ile Türkiye'de bir ilk olarak aynı yıl faaliyete geçti. Faz Çıracılık Okulu bugüne kadar yüzlerce mezun verdi. Firmanın teknik ara elemanlarının hemen hepsi bu okul bünyesinden yetişti. Meslek sahibi olan gençler askere güvenle gittiler ve askerlik dönüşü birçoğu Faz Elektrik'te çalışmayı tercih etti veya diğer imalat firmalarında iyi ücretlerle iş buldu. Bazıları zamanla kendi iş yerlerini kurdu, hatta bazıları fabrika sahibi oldu. Bu başarı hikayeleri ayrı bir yazı konusu olabilir."

DEPREM YÜKSEK MÜHENDİSİ

Mehmet Emre Özcanlı:

“Depremden korunmak için yapılarda izolatör kullanımını teşvik edici uygulamalar çoğaltılmalı”

Em-ke Sismik İzolasyon ve Deprem Yalıtım Sistemleri Genel Müdürü, Deprem Yüksek Mühendisi Mehmet Emre Özcanlı'ya göre deprem ülkesi Türkiye'de inşaatlarda izolatör kullanımını için teşvik edici uygulamalar çoğaltılmalı. Peki, depremin vereceği hasarı azaltma etkisine sahip sismik izolatör kullanımı ne durumda? Neden zorunlu hale getirilmiyor? Eski yapılarda kullanımını mümkün mü?

Sismik izolatör nedir?

Sismik izolatör, deprem anında sınırlı hareket kabiliyeti olan, yerden gelen deprem kuvvetini üst yapıya yaklaşık % 80 oranında azaltarak iletmesi sayesinde yapının hasar almadan işlevine devam etmesini mümkün kılan ve yapının muhteviyatını da koruyan cihazdır. Deprem enerjisini sönmüleyerek üst yapıya çok az kuvvet iletilmesini sağlayan sistemler olarak tanımlanabilir.

Sismik izolasyon, yapının depreme dayanma kapasitesini artırmak yerine binaya gelen sismik enerjiyi binaların periyodunu uzatarak azaltma esasına dayanan depreme dayanıklı bir dizayn yaklaşımıdır. Bu teknolojinin doğru uygulamaları büyük depremler sırasında bile binaların elastik davranmasını sağlar. Şaşırtıcı olan da bu yaklaşım prensibinin hayli basit olmasıdır. Günümüzde bina dizayn şartname-

leri yalnızca can güvenliğini göz önüne alır. Aynı zamanda da günümüz şartnameleri binaları depremden sonra kullanılmaz hale getirir. Fakat geçmişteki depremlerden edinilen tecrübeler maddi hasarın oldukça fazla olduğunu hatta üretimin durma riskinin de önemli bir parametre olduğunu göstermiştir. Maddi kayıplar işyerlerindeki ekipmanların hasarı, mevcut ve stok ürünlerin hasarı, üretimin durması şeklinde gelişir.

Bir izolatör üreticisi olarak firmanız işe nasıl başladı?

Doğum yerim Erzincan. 1939, 1992 Erzincan depremlerinde ailemizden kayıplar oldu. Boğaziçi Üniversitesi İnşaat Fakültesi'nde master yaparken Erzincan, Dinar, Ceyhan depremleri meydana gelince Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi Deprem Mühendisliği bölümüne geçiş yaptım. 1999 Kocaeli depreminde 20 binden fazla insanımız vefat edince çok üzüldüm ve Japonya'ya gitme kararı aldım. Japonya ziyaretimde deprem izolatörleri teknolojisini yakından gördüm. 2000 yılında bu teknolojiyi ülkemize getirme kararı aldım. Üretim bu şekilde başladı.

Şu an nasıl bir üretim süreci var? Müşterilerimiz kimler? İhracat da yapıyor musunuz?

Dizayn sonrası her izolatör tipinden 2'şer adet prototip üretilip, prototip testleri bağımsız laboratuvarında yapıldıktan sonra üretim başlar. Sonrasında üretim testleri yapılır ve sahaya sevkiyat yapılır. Azerbaycan, Irak, Peru, Arjantin, Guatemala, İtalya gibi ülkelere ihracatımız oldu. Müşterilerimiz ise Sağlık Bakanlığı hastane müteahhitleri, karayolları ve özel konut müteahhitleri.

Türkiye'de inşaatlarda izolatör kullanımını mecbur olmalı mı?

Mecbur olmamalı. Lakin, teşvik edici (KDV muafiyeti, emlak vergisi indirimi, sigorta deprem kizolarında indirim vb.) uygulamalar çoğaltılmalı. O zaman zaten otomatik olarak uygulama kendiliğinden artacaktır. Yapılan bir araştırmaya göre sismik izolasyonla bir bina Richter ölçeğine göre 8 büyüklüğündeki bir depremi 5,5 büyüklüğünde bir deprem gibi hisseder. Sismik izolasyon sistemi bina yapım maliyetini projeje bağılı olarak artıracaktır. Ancak bina fonksi-

yonlarının önemini özellikle kamu binaları ve üretim tesislerinin önemi düşündüğünde onların kayıpları yanında bu maliyet çok düşük ve komik kalacaktır.

Eski ve yeni binalara izolatör eklenmesi farklılaşıyor değil mi?

Eski binaların çok iyi çözümlenmesi gerektiğinden ve mevcut binalara uygulama çok daha zor ve masraflı olduğundan eski binalar için önermiyorum. Ancak tarihi ve stratejik binalarda çok iyi bir mühendislik sonrasında uygulanmalı.

Apartman sakinleri birleşip böyle bir karar alabilir ve bunun maliyetinin altından kalkabilir mi?

Kentsel dönüşüm projelerinde toplam yapı maliyetini ortalama %10 gibi artıran sistemden bahsediyoruz. Yukarıdaki vergi ve sigorta indirimleri sağlarsa zaten olumlu karar çıkacaktır.

Dünyada kullanımı nasıl?

Japonya başta olmak üzere (özellikle konutlarda), ABD, Rusya, Çin, İtalya, Yeni Zelanda, Güney Amerika ülkelerinde izolatör kullanımı yaygındır.

Üretimimize ne kadar talep var? Türkiye'de kimler izolatör kullanıyor?

Sağlık Bakanlığı hastane projelerinde uygulama zorunluluğu olduğundan en büyük müşterimiz Sağlık Bakanlığı. Sonrasında Karayolları Genel Müdür-

lüğü otoyol viyadüklerinde kullanım yaygındır. 6 Şubat depremlerinden sonra özel konut projelerinde de yoğun bir şekilde izolatör kullanımı başladı.

Ürünlerinizin niteliğinden söz eder misiniz?

Kurşun çekirdekli kauçuk izolatörü, eğri yüzeyli pendulum deprem izolatörleri, viskoz ve sürtünmeli sönümleyiciler ürün gamımızda yer alan anti-sismik cihazlardır.

İzolatörün Türkiye'de önemi yeterince biliniyor mu?

6 Şubat depremleri sonrasında, bölgedeki 10 izolatörlü devlet hastanesinin başarılı performansları sonrasında (9 hastanenin izolatörlerini ekibimiz monte etmişti) medya bu konuya çok önem verdiği için ev hanımları dahi bu konuyu biliyor artık.

Bu izolatörler başka hangi kamu yapılarında zorunlu hale getirilmeli?

Devlet hastanelerinde zorunlu. Okul, valilik, karakol, itfaiye, valilik gibi yapılar da zorunlu olmalı.

İzmir, deprem konusunda en tehlikeli kentlerden biri. İzmir özelinde bir değerlendirme yapar mısınız?

Menderes bölgesinde bir data merkezinde İzmir depreminden önce monte etmiştik sistemi. İzmir'de Narlıdere'de bir konut projesinde kullanılacak. Bu, konut anlamında ilk olacak.

İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şube Başkanı

Eylem Ulutaş Ayatar:

“Sismik izolatörleri tüm inşaatlarda mecburi kılmak birtakım dezavantajları da beraberinde getirir”

Sismik izolatör konusunu bir üreticinin yanı sıra İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şube Başkanı Eylem Ulutaş Ayatar ile konuştuk ve sorularımıza aydınlatıcı yanıtlar aldık.

Sismik izolatörlerin ülkemizdeki kullanım durumu nedir?

Sismik izolatörlü yalıtım sistemleri Türkiye’de de 2000’li yıllarda uygulamaya başlanmıştır. Sağlık Bakanlığı 2013 yılında 100’den fazla yatak kapasitesi olan ve deprem riski yüksek olan bölgelerde bulunan hastaneler için sismik izolasyon sisteminin kullanılmasını zorunlu kılmıştır. 2018 yılında yürürlüğe giren güncel deprem yönetmeliğinde de ilk kez sismik izolatörlü bina tasarım ilkelerine yer verilmiştir. Türkiye’de yaygın olarak kullanılan iki tip izolatör vardır. Bunlar kurşun çekirdekli kauçuk izolatör ve sürtünme yüzeyli sismik izolatördür. Ancak bunların dışında da pek çok yalıtım sistemi bulunmaktadır. Hangi tipin hangi yapı için daha uygun olacağı alanında uzman inşaat mühendisleri tarafından yapının teknik özelliklerine ve bulunduğu bölgenin deprem-sellik koşullarına göre belirlenmelidir.

Deprem ülkesi Türkiye’de inşaatlarda izolatör kullanımı mecbur olmalı mı?

Bu sorunuza net olarak hayır diye cevap verebiliriz. Çünkü sismik izolatörlerin tüm inşaatlarda kullanılmasını mecburi kılmak özünde iyi niyetli bir girişim gibi

görünse de birtakım dezavantajları ve problemleri de beraberinde getirecektir. Sismik izolatörlü binanın tasarımı yani projelendirilmesi ve sahada uygulanması özel uzmanlık gerektiren konulardır. Ayrıca periyodik olarak bakım onarım prosedürlerinin takip edilmesi ve eksiksiz yerine getirilmesi gereklidir. Depreme karşı dirençli konutlar tasarlarken uygulanabilecek yöntemleri binanın katsayısı, lokasyonu, kullanım amacı gibi kendi özelindeki pek çok özelliğine göre irdelemek ve bunlar içinde o yapıda en uygulanabilir, ekonomik ve verimli yöntemi tercih etmek inşaat mühendisinin görev ve sorumludur. Tasarlayacağı her binaya özelliklerine bakmaksızın bu özel yöntemi uygulamasını dayatmak depreme dayalı problemleri ortadan kaldırmayaacağı gibi yenilerini ekleyecektir.

Eski ve yeni binalara izolatör eklenmesi farklılaşıyor değil mi?

Mevcut bir binada deprem güçlendirilmesi yapmak amacıyla sismik izolatör eklemek yeni bir binayı bu sistemle tasarlamaktan farklıdır. Mevcut binanın deprem performansının yerinde yapılacak bir dizi ölçme değerlendirmeyle belirlenmesi, hazırlanacak yapısal model üzerinde yapılacak çalışmalarla gerçek davranışı yansıttığının kanıtlanarak kalibrasyonunun yapılması ve sonrasında uygulamaya geçilmesi gerekecektir. Binanın üstyapısını temelinden ayırarak izolatörleri yerleş-

tirmek hem mühendislik hem de uygulamacılık açısından özel bilgi birikimi ve tecrübe gerektiren bir konudur, konusunda uzman inşaat mühendisi tarafından yapılmalıdır. Binanın askıya alınarak uygulanması gereken bu imalatlarda anlık ölçümler çok hassas olmalıdır. Bu sebeple, sismik izolatörleri herhangi bir binada uygulanabilecek bir güçlendirme yöntemi olarak görmemeliyiz. Bunu, her baş ağrısında beyin ameliyatı olmalı mıyz sorusuna cevap verir gibi düşünebilirsiniz. Öncelikli olarak uygulanması gereken daha basit tedavî yöntemleriyle binamızı ekonomik ve yalın yöntemlerle güçlendirebiliriz.

Türkiye’de konunun önemi yeterince biliniyor mu? İnsanlar, sektör profesyonelleri, medya... Bu bilinç var mı?

Evet, Türkiye’de sismik izolatörlerin prensiplerine dair hem akademik çalışmalar hem de uygulamalar bulunmaktadır. Örneğin Eskişehir Teknik Üniversitesi’nde ESQUAKE Sismik İzolatör Test Laboratuvarı kurulmuş

ve faaliyetlerine başlamıştır. Ancak, bu konuda medyanın iyi niyetli yaklaşımını anlamakla birlikte kamuoyuna izolatörleri aspirin niyetine bir kurtarıcı gibi aktarmamak, yapının özelliklerine ve kullanım amacına göre tercih edilmesi gerekebilecek özel bir yöntemin açıklamasını yapmak daha yapıcı olacaktır diye düşünüyoruz.

İzolatörler özellikle hangi yapılarda zorunlu hale getirilmeli?

İzolatörlerin deprem riski olasılığına göre depremlerden sonra acil faaliyet göstermesi beklenen hastaneler, viyadükler, havalimanları gibi binalarda belli büyüklüklerin üstünde zorunlu olması daha akılcı olacaktır diye düşünüyoruz.

Özel konutlarda izolatör kullanımının maliyeti karşılanabilir mi?

Önceki soruda belirttiğimiz gibi, basit birkaç katlı konutta binanın deprem performansını iyileştirmedeki problemleri doğru şekilde ortaya koymalı ve mümkün olan en ekonomik ve en etkili yöntemle çözümler üretilmelidir. Bu bazen taşıyıcı perde duvar eklemek, bazen kolon ve/veya kirişlere manto yapmak, bazen karbon fiberle taşıyıcı elemanları güçlendirmek, bazen yeni taşıyıcı elemanları sisteme dahil etmek, bazen temelde iyileştirmeler yapmak olabilir. Dolayısıyla her yapı kendi gerçekliğine göre değerlendirilmeli ve sismik izolatör sistemleri hızlı ve kolay ve hiç dezavantajı olmayan kurtarıcı yöntemler olarak görülmemelidir. Ayrıca maliyet açısından da bakıldı-

ğında sadece imalatta harcanacak bir meblağdan bahsedemeyiz. Bu sistemlerin yıllık, beş yıllık vs gibi periyotlarla test edilmeleri, bakım ve onarımlarının yapılması ve hatta değişimlerinin yapılması gereklidir.

İzmir, deprem konusunda en tehlikeli kentlerden biri. İzmir özelinde bir değerlendirme yapar mısınız?

İzmir, 30 Ekim 2020'de Samos depreminden sonra özellikle Bayraklı ve Bornova Bölgesi'nde yıkımlarla ve can kayıplarıyla sonuçlanan acı bir tecrübe yaşamasının ardından depreme dirençli bir kent olma yolunda bazı projeler yürütmeye başlamıştır. İnşaat Mühendisleri Odası ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin birlikte yürüttüğü ilçe bazlı Yapı Stoğu Envanter Çalışması Bayraklı ve Bornova ilçelerinde tamamlanmıştır. Bu çalışmalara ek olarak Talebe Dayalı Bina Değerlendirmesi projesi ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi ile yapılan iş birliğiyle talep eden vatandaşların binalarının deprem riskini değerlendiren bir çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmalarda amaç, kentteki binalarda en ivedi şekilde dönüştürülmesi veya güçlendirilmesi gerekenleri önceliklendirmek ve bu konuda karar alacak kurumlara akılcı bir ışık tutmaktır. Kentteki tüm binaların bir anda dönüştürülmesi ne yazık ki mümkün değildir. Bu durumda da önceliklendirmek olası bir İzmir depreminde kayıpları azaltmak yolunda atılacak adımlara yol gösterecektir. Kamu yapılarına ait depremsellik değerlendirmeleri ise Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim

Bakanlığı gibi kurumların kendi bünyesinde yürütülmektedir. Benzer şekilde kentin ana ulaşım yollarında yer alan menfez, köprü, viyadük gibi yapıların depremselliklerinin değerlendirilmesi de projeler aracılığıyla kurumlar tarafından yapılmaya çalışılmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin de izolatör ile ilgili bir kararı var. Bundan söz eder misiniz?

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde bu konuda yaratılan gündemi yakından takip etmekteyiz. Önerge metninde ifade edilen 10.5m'den yüksek 3'ten fazla kat adedi olan yapılarda uygulanma zorunluluğunun getirilmesi hususunun çok ciddi bir karar olacağını, bu tip bir karar almadan önce Odamız bünyesinde alanında uzman inşaat mühendisleri ve akademisyenlerden oluşan kurullarımız ile istişare edilmesini önermekteyiz. Kurtarıcı olacak yöntemin gözü kapalı şekilde izolatörler olduğunu düşünmek pek çok problemi de beraberinde getirecektir. Bu tip sınırlayıcı uygulamalardansa yapıların deprem performanslarının iyi değerlendirilmesi, yapıda hangi tekniğin kullanılacağını dayatmaktansa görelî kat ötelemeleri, düzensizlikler gibi yapının nihai performans hedeflerine daha sınırlayıcı kısıtlamalar getirilmesinin daha bilimsel ve daha uygulanabilir olduğunu düşünmekteyiz. Bu tip teknik kararlar siyasi irade ile alınmamalı mutlaka bir danışma kurulunun süzgecinden geçirilmelidir. Böylece kısıtlı olan bütçe çok daha verimli ve akılcı kullanılmış olur.

meslek lisesi memleket meselesi

Özel KOSBİ Zülfü-Mevlüt Çelik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Bu sayıda yeni bir diziyeye başlıyoruz. OSB'lerde açılan ve giderek gelişen meslek liselerini tanıtacağız sizlere... İlk konuğumuz Kemalpaşa OSB içinde eğitim veren Özel KOSBİ Zülfü-Mevlüt Çelik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. Okul Müdürü Nuray Ardıç bize harika bir sunum ile yaptıklarını anlattı.

Önce sizi tanımakla başlayalım...

Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi Özel Meslek Lisesi müdürüyüm. 23 yıldır eğitimci olarak çalışıyorum. Bunun 22 yılını devlette çalışarak geçirdim, 1999 yılında Pamukkale Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Bölümü'nden mezun oldum. Şırnak'ta, Konya'da ve İstanbul'da uzun süre çalıştım. İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü Öğretmen Akademileri'nde Akademi Koordinatörü olarak çalıştım. Ardından Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ve Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nde görev yaptım. Bir yıl önce de yirmi ikinci yılımda devlet memurluğundan istifa ettim ve bu okula müdür oldum.

Özel KOSBİ Zülfü-Mevlüt Çelik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ni tanımak ve burada neler yaptığınızı merak ediyorum...

Yeni kurulmuş ve gelişmekte olan bir okul, beşinci yılı. Geçen sene ilk mezunlarını verdi. Türkiye'de bizim gibi OSB'lerin içinde kurulan 85 meslek lisesi var. Bunların bir kısmı devlet meslek liseleri, bir kısmı şahsa ait tamamen özel olan liseler. OSB'lerde bulunan kuruluşların kurduğu ve finanse ettiği birbiri ile aynı modelde olan bizim okulumuz gibi ise 12 meslek lisesi var. Bunlardan ikisi de İzmir'de.

Okulumuz 5 yıl önce Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi'nde ihtiyaç analizleri yapılarak, yani bu sanayi bölgesinde hangi tip ara elemanlara ihtiyaç var bunların analizleri yapılarak, bölümleri tasarlanarak kurulmuş bir okul. Okul binasının bağışçısı OSB'deki iş insanlarından Ali Rıza Çelik. Anne ve babasının ismi verilmiş okulumuza. "Özel KOSBİ Zülfü-Mevlüt Çelik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" okulumuzun tam adı. Binamız 4 ay gibi kısa bir sürede tamamlanmış ve OSB'ye bağışlanmış.

Kaç öğrenciniz var ve hangi bölümlerde eğitim alıyorlar?

Okulumuzda 4 bölüm ve 5 alanımız var. Endüstriyel otomasyon, elektrik elektronik, metal ve makine bölümü var. Makine bölümünün içinde bir de CNC alanımız var. Okulumuzun hem Anadolu Meslek hem de Anadolu Teknik

kısmı var. İki farklı program uygulanıyor. "Metal" ve "CNC" bölümlerindeki öğrencilerimiz Anadolu Meslek Lisesi programında eğitim alıyorlar. Anadolu Teknik programında endüstriyel otomasyon, elektrik-elektronik, makinada da teknik resim programları uygulanıyor. Şu anda 457 öğrencimiz var. Tamamı yüzde 100 burslu. Öğrencilerimizin 75'inin kız olması gurur verici. Bunların 13 tanesi metal bölümünde ve kaynakçılık alanında eğitim görüyor, bu çok nadir görülen bir durum. Geçen sene bu bölüme aldığımız 25 öğrencinin 5 tanesi kız öğrenci. Biz beş bölümün her birine 25 öğrenci alıyoruz toplamda her yıl 125 öğrenci alıyoruz. Hedefimiz aslında öğrenci sayısını artırmak. Öğrenci sayısının az olması atölyelerde kullanılan makineler, araç gereç ile ilgili. Her makineye düşen öğrenci sayısının daha nitelikli olması için bölümlerde 25 öğrenci sayımızı koruyoruz. Daha nitelikli bir eğitim adına. Ama ek bölümler açmayı, Anadolu Meslek bölümlerinde şube sayılarını artırmayı planlıyoruz. Ek bir bina yapma projemiz de var ama bunların hepsi proje aşamasında.

Okul kuruluş aşamasını tamamlayıp gelişim aşamasına gelmiş durumda. Atölye donanımları açısından çok güçlüyüz. Okulumuz 11 bin metrekare kullanım alanına sahip. Atölye ve dersliklerimiz çok geniş. 13 tane atölyemiz var. Donanımları; şu anda OSB'de, sektörlerde ihtiyaç duyulan makinelerle

Özel Kosbi Zülfü-Mevlüt Çelik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. Okul Müdürü Nuray Ardıç 22 yıl Milli Eğitim'de görev yaptıktan sonra geldiği Kemalpaşa OSB'deki meslek lisesinde yetiştirdikleri öğrencileri ile gurur duyuyor.

neredeşye eş değerde özel makine-lerden oluşuyor. CNC'lerimiz, otomas-yon bölümümüzdeki deney setlerimiz, robotlarımız, metal bölümünde kullandığımız kaynak araçlarımız sanayinin kullandığı teknolojilerle eşdeğer. Okulun temel kuruluş amacı mezun olan öğrencinin sektördeki ihtiyacı karşılması. Anadolu Meslek grubundaki öğrencilerimiz son sınıfta haftada üç gün sektördeki fabrikalara staja gidiyorlar. Teknik grupta ise 11. sınıfın yazında 40 gün staja gidiyorlar, son sınıfta ise sadece akademik dersler var.

Öğrenci profilleri hakkında neler söylersiniz?

İzmir'in her yerinden öğrencimiz var. Çiğli'den, Mavişehir'den, Karşıyaka'dan, Bayraklı'dan öğrencilerimiz var. Servis imkanı sağladığımız için öğrenciler kolaylıkla ulaşabiliyor okulumuza. Öğrencilerimizin ailelerine baktığımızda; okulumuzda milletvekili çocuğı da var, doktor çocuğı da var, fabrikada çalışan işçi çocuğı da var. Sütçüler Köyünden gelen öğrencimiz de var. Bu karma yapı içinde genele baktığımızda orta ve alt gelir düzeyi ailelerin çocukları çoğunlukta... Okulumuz yüzde 100 burslu olarak eğitim veriyor. Bütün eğitim giderlerini karşılıyor. Mesleki atölye eğitiminde kullandıkları malzemeler, akademik derslerle ilgili kaynak kitapları, proje çalışmalarında kullandıkları malzemeler, öğle yemekleri, bir yarışmaya gittiklerinde yol giderleri, okula geliş gidişlerinde kullandıkları servisler her şey OSB tarafından karşılanıyor. Öğrencilerimiz sadece okul forması alıyorlar, onun dışında herhangi bir ödemeleri yok.

Hayli geniş imkanları olan bir okul. Nasıl öğrenci alıyorsunuz?

LGS puanları belli olduktan sonra ön kayıt açıyoruz. Öğrenciler, aldıkları puan belgeleri ile okula geliyor ve ön kayıt için başvuru yapıyorlar. Bizim psikolojik danışman ve rehberlik öğretmenlerimiz var. Çocuklar ve aileleri ile görüşmeleri onlar yapıyor. Okulu tanıtip bölümler hakkında bilgi veriyorlar. Mezun olduklarında bölümlerin iş imkanları ve üniversite sınavında hangisinden ek puan alabilecekleri gibi ayrıntılı bilgi veriyorlar. Sonrasında öğrenciler bölümler için 3 tercih yapıyor. Bütün başvuru-

lar tamamlandıktan sonra ön kayıt için başvuran öğrenciler aldıkları LGS puanı ve tercihlerine göre bölümlere yerleştiriliyor. Bir anlamda bizim okulun öğrenci kabul puanını da kendi öğrencilerimiz belirlemiş oluyor.

Sınav sonuçlarının açıklanması sonrasında bu ön kayıt süreci başlıyor ve genellikle Ağustos ayının üçüncü haftası sonuna kadar devam ediyor. Son haftada da yerleştirme sonuçlarını açıklıyoruz. Sonrasında kesin kayıt dönemi başlıyor. Bir de yedek listemiz var. Bazen fen lisesini kazanan öğrenciler oluyor, kesin kayıt yaptırmayan öğrencilerin yerine yedek liste devreye giriyor. Eylül ayının ilk haftasında da kesin kayıt yaptıran 125 öğrenci belli oluyor.

Bu döneme başlarken biz yaklaşık 650 ön kayıt aldık. Geçmiş 5 yıllık periyoda baktığımızda adım adım her sene kabul edilen öğrencilerin puanının yükseldiğini görüyoruz. Bu sene biz yüzde 5'lik dilimle öğrenci aldık. Fen lisesine, Anadolu lisesine gidebilecek öğrencilerin tercih ettiği bir okul haline gelmeye başladık. Şu an mesleki eğitim ile ilgili sektörün çok büyük bir eleman ihtiyacı var.

Aileler ve çocuklarda da bir bilinçlenme olduğunu görüyoruz. Yani çocuk diyor ki; "Liseden mezun olduğumda, elimde piyasada iş bulabileceğim bir mesleğim olsun. Üniversiteyi de kazanırsam bunun mühendisliğini okur, meslek lisesinden yetişmiş bir mühendis olurum." Önümüzdeki dönem daha yüksek bir ön kayıt rakamına ulaşacağımızı düşünüyoruz. Çünkü, bu yıl okulun tanıtımına önem veriyoruz. Medya ile bağlantılar kuruyoruz, sosyal medya hesaplarımızı açtık.

Okul tamamen OSB tarafından mı yönetiliyor?

Ben 8 aydır görev yapıyorum. Okulun bir mütevelli heyeti var, tüm kararlar orada alınıyor. Doğrudan İzmir Valiliğine bağlıyız. OSB Yönetim Kurulu Başkanı, Başkan Yardımcısı, Bölge Müdürü, okulumuzun başışçısı Ali Rıza Bey'in katılımıyla oluşan bir mütevelli heyeti okulla ilgili tüm kararları ararak uygulamaya koyuyor. Okula alacağımız öğrenci sayısı, harcamalar, yürütülecek eğitim politikalarına ilişkin kararlar orada alınıp onaylanıyor.

Öğrencilerimizin ailelerine baktığımızda; okulumuzda milletvekili çocuğı da var, doktor çocuğı da var, fabrikada çalışan işçi çocuğı da var. Sütçüler Köyünden gelen öğrencimiz de var. Bu karma yapı içinde genele baktığımızda orta ve alt gelir düzeyi ailelerin çocukları çoğunlukta... Okulumuz yüzde 100 burslu olarak eğitim veriyor. Bütün eğitim giderlerini karşılıyor. Mesleki atölye eğitiminde kullandıkları malzemeler, akademik derslerle ilgili kaynak kitapları, proje çalışmalarında kullandıkları malzemeler, öğle yemekleri, bir yarışmaya gittiklerinde yol giderleri, okula geliş gidişlerinde kullandıkları servisler her şey OSB tarafından karşılanıyor. Öğrencilerimiz sadece okul forması alıyorlar, onun dışında herhangi bir ödemeleri yok.

“Bu yıl Milli Eğitim Bakanlığı’ndan üretim izni aldık. Yakın zamanda üretime başlayacağız. Buradaki amacımız şu; OSB içinde kurulan okulların üretim yaparak kar elde etme gibi bir amacı kesinlikle yok. Ancak biz istiyoruz ki, çocuk buradan mezun olmadan önce tüm üretim süreçlerini deneyimleyerek mezun olsun. Bir sipariş nasıl alınır, üretim aşamaları nasıl gerçekleştirilir, hammadde nasıl tedarik edilir, üretim aşamalarından geçtikten sonra kalite kontrolü nasıl yapılır ve müşteri ile iletişim nasıl kurulur gibi soruların cevaplarını yaşayarak öğrenmelerini istiyoruz.”

Mezunlarınızın iş imkanları neler? Hemen iş bulabiliyorlar mı?

Sanayi sektörü, bir mühendis işe alırken meslek lisesi mezuniyetinin önemini fark etti. Benim görüşme yaptığım İK müdürleri, “Hocam, üniversiteden bir mühendis mezun olmuş ama hayatında daha önce eline tornavida almamış” diyor. Ama meslek lisesinden mezun olan öğrenciler için temelden yetişiyorlar.

Geçen yıl 110 öğrencimiz mezun oldu. Bunlardan 11’i makine, mekatronik gibi kendi alanlarında 4 yıllık mühendislik fakültelerine yerleşti. 45 öğrencimiz yine kendi alanları ile ilgili meslek yüksek okullarını kazandı. 4 öğrencimiz açık öğretimde farklı bölümlere lisans düzeyinde eğitim alıyor. Kalan 50 öğrencimizden 25’i sektörde çalışmaya başladı. Kalan 25 öğrencimiz yeniden üniversite sınavına ya da uygun bir alanda çalışmaya hazırlanıyor. Bizim mezun takip sistemimiz de var. Firmalarla iletişim halindeyiz iş arayan öğrencilerimizi firmalarla bir araya getiriyoruz. Öğrencilerimiz bölgemizdeki firmalarda staj yaptıkları için zaten tanınıyor. Çoğunluk staj yaptıkları firmalarla ön anlaşma yapıyor, tabii ki başka firmalarda çalışmak isteyen de var. Biz öğrencilerimizin iş durumlarını yakından takip ediyoruz.

Bu sistemin içinde OSB’nin ara eleman ihtiyacının karşılanması noktasında sadece okulumuzda meslek lisesi öğrencileri ile çalışmıyoruz. Bunun dışında yaptığımız şeyler de var. On sekiz yaş üstü meslek edindirme kursları veriyoruz. Kemalpaşa Halk Eğitim Merkezi ile bir protokolümüz var. Geçen ekim ayında şöyle bir çalışma yaptık. OSB’de üretim yapan tüm firmaların hem tepe yöneticileri hem de İK yöneticilerinin katıldığı bir toplantı düzenledik ve onların hangi alanlarda ara eleman ihtiyaçları olduğuna yönelik bir analizi gerçekleştirdik. Buradan çıkan sonuçlara göre meslek edindirme kursları açıyoruz. Bu konuda duyurular yapıyoruz. Öğretmenlerimiz akşam saatleri ve hafta sonlarında başvuru yapanlar için açtığımız kurslarda eğitim veriyor ve bu kurslar sonunda yetişen elemanlara bitirme belgeleri veriyoruz. Kurs sonunda bu ara elemanlara ihtiyaç duyan firmalarla kursiyerleri bir araya getiriyor ve mezunların istihdamlarını sağlıyoruz.

Ayrıca mesleki yeterlilik konusunda akredite olmuş iki kurumla protokol yaptık. Meslek edindirme kurslarından mezun olmuş ve işe başlamış olan kursiyerlerimiz için mesleki yeterliliklerini ölçen sınavlar açıyor ve bunu belgelen-

diriyoruz. Çünkü Çalışma Bakanlığı firmalardan, çalışanlar için mutlaka mesleki yeterlilik belgesi bulunmasını şart koşuyor. Kursiyerler dışında da Kemalpaşa OSB'de üretim yapan firmaların işe alımlarında ihtiyaç duydukları mesleki yeterlilik belgesi için sınavlar düzenliyoruz.

Bunların dışında neler yapıyorsunuz? Okulun başka özel avantajları var mı?

Bu yıl Milli Eğitim Bakanlığı'ndan üretim izni aldık. Yakın zamanda üretime başlayacağız. Buradaki amacımız şu; OSB içinde kurulan okulların üretim yaparak kar elde etme gibi bir amacı kesinlikle yok. Ancak biz istiyoruz ki, çocuk buradan mezun olmadan önce tüm üretim süreçlerini deneyimleyerek mezun olsun. Bir sipariş nasıl alınır, üretim aşamaları nasıl gerçekleştirilir, hammadde nasıl tedarik edilir, üretim aşamalarından geçtikten sonra kalite kontrolü nasıl yapılır ve müşteri ile iletişim nasıl kurulur gibi soruların cevaplarını yaşayarak öğrenmelerini istiyoruz. Üretimde öğrenciler ve öğretmenler birlikte çalışıyor. Uymamız gerek kurallar var. Artık son aşamaya geldik. Bir, iki ay içinde sipariş almaya ve seri üretilmeye başlayacağız.

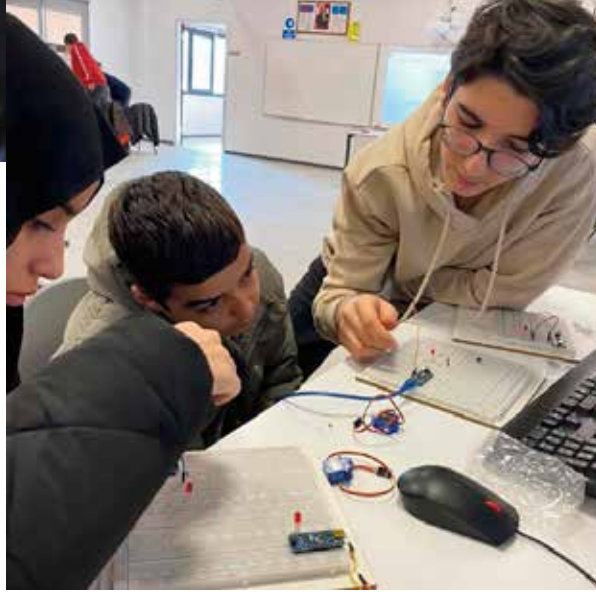
Seri olarak ne üreteceksiniz?

Bizim 4 tane CNC makinemiz var orada sanayinin ihtiyaç duyduğu makine parçalarını üretebiliriz. Metal grubumuzda kaynak işleri, abkant ile metal parçaları üretimi de yapabiliriz. Çeşitli bahçe mobilyaları üretebiliriz ki öğrencilerimiz kendi ihtiyaçları olan oturma gruplarını zaten üretiliyorlar.

Bunun dışında Endüstri ve Otomasyon Grubumuz var. Otomasyon programlarına yönelik de yapabileceğimiz birçok şey var. Okulumuzun söylemini de "Üreten Okul" olarak belirledik. Şunu da çok iyi biliyoruz: Çocuk, mesleki eğitim alıyor ama üretmeye başladığı zaman mesleğinin kıymetini anlıyor. Sektörün kendisine olan ihtiyacını da tespit edebiliyor.

Okulun eğitim kalitesine yönelik özel uygulamaları var mı?

Biz önce meslek lisesiyiz. En temel amacımız doğru ve iyi insan yetiştirmek. Sanayinin ihtiyaç duyduğu istihdamı karşılayacak teknik donanıma

Özel KOSBİ Zülfü-Mevlüt Çelik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri okulda ihtiyaç duydukları masa, oturma grubu gibi eşyaları kendileri üretiliyor ve sürekli olarak proje geliştiriyor.

sahip, alanı ile ilgili en son teknoloji ile yetişmiş elemanlar yetiştirme hedefimiz var. Meslek eğitiminde çok iddialıyız, çünkü çok güçlü atölyelerimiz var. Meslek öğretmenlerimizin çoğu teknik öğretmenlik fakültesi mezunu ve sektörde çalışmış kişiler. Böylelikle öğrencilerimize sektörün ihtiyacına yönelik eğitim programları yapıyor ve uyguluyoruz.

Bunun sonuçlarını da görüyoruz. Kemalpaşa OSB'de staja giden öğrencilerimiz için firma yetkililerinden "Hocam, çocuklar hakikaten çok iyiler" övgüsünü alıyoruz. Şu anda makina bölümündeki öğrencimiz, makine mühendisliğinde okuyan öğrencilere 'AutoCad' özel dersi veriyor. Bunu duyduğumda çok şaşırıştım.

Okulumuzun bir diğer hedefi akademik anlamda da güçlü çocuklar yetiştirmek. Meslek derslerine baktığımız çocuğun matematiğinin, fiziğinin, kimyasının iyi olması lazım ki buraya yansıtılsın. Biz orada şöyle bir yöntem uyguluyoruz: Disiplinler arası çalışma yapıyoruz. Matematik dersi öğretmenimiz ile makine öğretmenimiz konuları inceliyor, ortak alanları belirliyor ve o dersleri birlikte işliyorlar. Diyelim ki öğrenci matematik dersinde alan hesaplamayı öğreniyor. Bu öğrencinin CNC'de bir parçayı üretebilmesi için alan hesaplamasını bilmesi lazım. İşte burada teori ve uygulamayı birleştirip iki öğretmen derse birlikte giriyorlar. Biz bu disiplinler arası eğitimi yıllık bir plan/programla gerçekleştiriyoruz.

“Meslek Lisesi Memleket Meselesi” deniyor. Bu konu da sizin yaklaşımınız nasıl?

Önce iyi insan, meslek alanında yeterli, akademik anlamda donanımlı. Ama biz aynı zamanda meslek lisesi algısıyla da ilgili çalışmalar yapıyoruz. Meslek liselerini başarısız, akademik olarak düşük öğrencilerin tercih ettiği yönünde bir algı var. Biz bunu değiştirmek için okulumuzda 20 tane kulüp kurduk. Okulumuzda beş bin kitaplık aktif olarak kullanılan bir kütüphanemiz var. Bizim öğrencilerimiz bu 20 kulüpte tiyatro oynuyorlar, müzik yapıyorlar. Metal bölümündeki öğrencilerim, kaynak çalışması sonrasında müzik sınıfında keman çalıyor. Bunun yanında felsefe kulübümüz var. Eleştirel düşünme becerileri, entelektüel birikim, edebiyat günleri gibi fırsatlar sunuyoruz öğrencilerimize...

Ben hep şuna inanıyorum. Hangi alanda eğitim alırsa alsın bir öğrenci bunu sanatla desteklemediğiniz zaman o eğitim hep eksik kalır. Bizim öğrencilerimiz sanatın yanı sıra sporla da uğraşıyorlar. Voleybol takımımız da var. Dijital becerileri yüksek olduğu için e-spor da yapıyorlar. Uluslararası yarışmalara katılıyorlar. Fizik alanında bir altın madalya kazandılar. Bunun nedeni proje ağırlıklı çalışmamız. Bizim ‘canlı sınıf’ dediğimiz bir proje odamız var. Okulumuzun en önemli özelliklerinden biri proje tabanlı olması. Uluslararası projeler

yapıyoruz. TÜBİTAK, Teknofest bizim proje gönderdiğimiz yerler. Öğrencilerimizi proje üretip yarışmalara katılmaları için sürekli cesaretlendiriyor ve destekliyoruz.

Bu yaz 6 öğrencimizi 21 günlük bir staj için Almanya’da bir fabrikaya gönderiyoruz. Yapacağımız protokollerle her bölümden 7-8 öğrencimizi yurt dışında staja göndermek gibi bir hedefimiz var. Bunun dışında Erasmus, AB Gençlik Köprüsü gibi programlara gönderdiğimiz öğrencilerimiz de var. Nisan ayında 12 öğrencimiz yurt dışına gidecek. Almanya Bremen’de bir kardeş okulumuz var, onlarla öğrenci değişim programı uygulayacağız önümüzdeki sene. Yurt dışı bağlantılarımızı güçlü tutmaya ve geliştirmeye çalışıyoruz.

İyi bir eğitimin özel anahtarı var mı?

Tüm anlattıklarımın yanında biz öğrencinin sesini duyan bir okuluz. Okulumuzun öğrenci meclisi var, kararlarımızı çocuklarla birlikte alıyoruz. Onlarla oturup konuşuyoruz, aralarında anketler yapıyorlar. Sınıftaki ders işleniş biçimlerinden, okul kıyafetlerine kadar onların isteklerine saygı duyuyoruz. Çünkü biz sadece bir makineyi iyi kullanan bir teknik eleman yetiştirmek istemiyoruz. Katma değer üreten, düşünen, araştıran, sorgulayan ve bunları üretime dönüştürebilen çocuklar olmalarını istiyoruz. Gittiği bir firmada makinanın düğmesine basan değil, bu makine

şöyle olsa, şu eklense daha iyi olur diyebilen, üretime yaratıcılık katabilen, problem çözme becerileri yüksek öğrenciler yetiştirmek istiyoruz.

Bizim burada yaptığımız; bir okul ekosistemi oluşturmaya yönelik çalışmalar. Nisan ayı sonuna doğru Ege Bölgesi çapında bir kaynakçılık yarışması yapacağız. Bu sektörde çalışanlar arasında yapılıyor. Biz ilk kez lise öğrencileri arasında yapacağız. Teori alanında bir sürü yarışma yapılıyor ve biz bunların arasına uygulamaya dayalı bir yarışma ekleyeceğiz.

Bir diğer planımız konusu meslek eğitimi olan bir gençlik çalışmayı düzenlemek. Mesleki ve teknik eğitimin ihtiyaçları ve sorunlarına, işin tamamen muhatabı olan ve bu eğitimi alan öğrencilerin çözüm arayacağı bir çalışma olacak. Çocuklar konu başlıkları üzerinde çalışıyorlar. Sektörün ihtiyaçları, istihdam, iş güvenliği ve sağlığı, mesleki eğitimin niteliği nasıl artırılabilir, mesleki eğitimde kız öğrenci sayısının artırılması gibi başlıklar hazırladıklarını gördüm. Burada sektörün çok içinde oldukları için sorunları doğru tespit edebiliyor ve çözümlerine de odaklanabiliyorlar. Bu çalıştayın sonuçlarını elde ettikten sonra bir panel düzenleyerek sektörün tüm dinamikleri ile sorunları masaya yatırmak öğrenciler ile iş insanlarını karşı karşıya getirmek istiyoruz.

UZAKTAN SAĞLIK

ONLINE MUAYENE

mph.com.tr

Online Reçete

Esnek Saatler

Hızlı Erişim

Güvenli ve Özel

Zaman Tasarrufu

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

MEDICALPOINT

444 35 25

İzmir Kültür Sanat Fabrikası
sizi çağırıyor

İzmir'in kültür adasında yeni bir vaha doğdu. Alsancak Tekel Fabrikası, Tarihi Havagazı Fabrikası'ndan sonra yeni bir kültür sanat merkezine dönüştü.

Darısı Tarihi Elektrik Fabrikası'nın başına diyerek İzmir Kültür Sanat Fabrikası'nı (İKSF) gezmeye başlamadan önce kapısından girdiğimiz binanın; bugün Alsancak Garı merkez olmak üzere, İzmir'in ilk saat kule-

sini de içinde barındıran, Punta-Buca İstasyonu ve karşısındaki kilise, İngiliz Postanesi binaları, Müziksev Müzesi, Demiryolları Müzesi ile birlikte 19. yüzyıl sonundan kalan binalar zincirinin en büyük halkası, o zamanki adıyla "Reji-Tabak" binası olduğunu hatırlayalım.

1930'lara kadar Fransız Rejisi'ne yani Fransız Tütün İşletmesi Şirketi'ne ait olan bina, kapitülasyonların kaldırılması ile birlikte TEKEL'e devredilmişti.

Yaklaşık 140 yıllık tarihiyle endüstri mirasının önemli öğelerinden biri olan Tekel Fabrikası; Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, İzmir Resim ve Heykel Müzesi, Atatürk İhtisas Kütüphanesi, Alsancak Halk Kütüphanesi, Türk Dünyası Müzik İhtisas Kütüphanesi, sanat ve eğitim atölyeleri, açık hava sineması, sergi alanları ve geniş peyzaj alanıyla kentin kültür adasının yeni üyesi olarak 2023 Nisan ayında hizmet vermeye başladı.

İKSF'nin en büyük ve merkezi yapısı Arkeoloji ve Etnografya Müzesi olarak düzenlenmiş. İkinci büyük yapıyı ise İzmir Resim ve Heykel Müzesi olarak ziyaret edebilirsiniz. Diğer irili ufaklı yapılarda da kütüphaneler, sanat atölyeleri ve kitap-kafe gibi mekanlar var.

Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Ana kapıdan girdiğinizde karşınızdaki bina Arkeoloji ve Etnografya Müzesi olarak düzenlenmiş. Girişin hemen sol tarafındaki ofisten bir bilet ya da bir müze kart almalısınız. Hatırlatmakta yarar var 65 yaş üstüne ziyaretler ücretsiz. Tabii ki belirli gruplara da indirimler uygulanıyor.

Müzenin zemin ve birinci katında arkeolojik, ikinci katında ise etnografik eserler sergileniyor. Bölgeye ait altın, metal, mermer, pişmiş toprak, taş, cam eserlerle birlikte geleneksel giysiler, yazmaların da sergilendiği müze, düzenlediği tematik sergilerle her yaşta ziyaretçiyi asırlar öncesine uzanan keyifli bir tarih ve kültür yolculuğuna davet ediyor.

Müze temalarla tanımlanan bölümlere ayrılmış. Zemin ve birinci katlardaki arkeoloji bölümünün temaları şöyle sıralanıyor.

- Denizden Gelen Güç
- Eğlencenin Ruhu
- Mermerde Yaratılan Miras
- Ölümün Sembolleri
- Medeniyetin Zihni
- Bilgi ve Mitler Arasındaki Dünya
- Malzeme ile Üretim Ahengi.

İkinci Katta bulunan etnografya bölümünde ise;

- Kültür Nakşedilen Motifler
- Sokağın Sesi
- Mücadele ve Zafer
- Şehir Evinde Bir Gün

temalı eser ve objeler sergileniyor.

Sanatın mutfağında buluşalım!

İKSF'de yer alan BKM Mutfak Atölye'de, yeni tutkular keşfetmek isteyen her yaş grubundan katılımcıya uygun yaratıcı drama, oyunculuk, yazarlık ve çocuk atölyeleri ile zengin bir program içeriği sunuluyor.

İzmir Kültür Sanat Fabrikası içindeki özel binasında çalışmalarını sürdüren İzmir Devlet Türk Dünyası Dans ve Müzik Topluluğu; çocuklara yönelik eğitim konserleri, müze dinletileri, dans gösterileri ve açık alan konserleri düzenliyor.

Sanat Atölyeleri

İzmir Kültür Sanat Fabrikası'nda alanlarında öne çıkan sanatçıların; sergi, etkinlik ve atölye çalışmalarıyla sanatseverlerle bir araya geldikleri sanat atölyelerine de ev sahipliği yapıyor.

Plastik sanatlara odaklanan Turgut Pura Vakfı, çini sanatçısı Almula İdil Kılıç, ressam Nehir Öven Karaböcek, Özgün Baskı Resim Grubu, çağdaş ressam Zehra Çiçek, Resim ve Heykel Müzelerine Destek ve Sanat Derneği ile heykeltıraş Cem Sağbil'in çalışmalar yaptığı sanat atölyelerinde, sanatseverler sanatçıları daha yakından tanıma fırsatı bulurken, sanatçıların teknik, tarz ve özgün eserlerini de tanıyabiliyor. Plastik sanatlardan geleneksel el sanat-

*Kıbrıs stili figürin,
Eski Smyrna,
Arkaik Dönem,
pişmiş toprak*

*MS 2. yüzyılda
yaşayan hatip
Aristeiden
İzmir'de "o
kadar çok
hamam ve güzel
var ki, insanın
hangisinde
yıkılacağını
şaşırdığından"
bahsetmektedir.*

larına kadar sanatın çeşitli dallarını sanatseverlerle buluşturan sanat atölyeleri, çocuk, genç ve yetişkinler için de yeni beceriler ve hobiler edinebilecekleri nitelikli tematik çalışmalar düzenliyor.

Sanat Sokağı

İKSF içinde, ziyaretçilerin yapıların tarihi atmosferi eşliğinde keyifle dolaşabildiği, sanat atölyeleri ve sanatçılarla etkileşim içinde kültür ve sanatla buluşabileceği bir de Sanat Sokağı oluşturulmuş.

Rekreasyon Alanı

İKSF, ziyaretçilere nefes alabilecekleri yeşil alan da sunuyor. Alanda açık hava sineması ve konser gibi etkinlikler için oluşturulmuş bölümler, dolaşım ve

aktivite alanları var. Burası bir park gibi oturulup kitap okuyabilecek, dinlenilebilecek bir alan. Kahve ve çeşitli atıştırmalık lezzetler sunan bir kafesi de var.

Atatürk İhtisas Kütüphanesi

İKSF, Ege'nin en büyük Atatürk İhtisas Kütüphanesi'ne de ev sahipliği yapıyor. Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'e adanan kütüphanede, Ulu Önder'in kendi yazdığı kitaplar yanında, Atatürk'ün yaşamı ve Atatürk dönemine ait birçok kaynak bulunuyor.

İKSF etkinliklerinden bilgi almak ve güncel haberleri izlemek için sosyal medya hesaplarını takip etmekte yarar var.

2

1

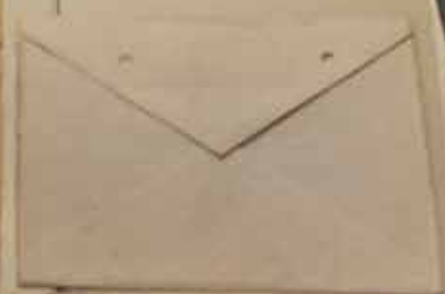
...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...

Latife Hanım'a

...

3

Latife Hanım'ın Yazdığı Mektuplar
Letters Written by Latife Hanım

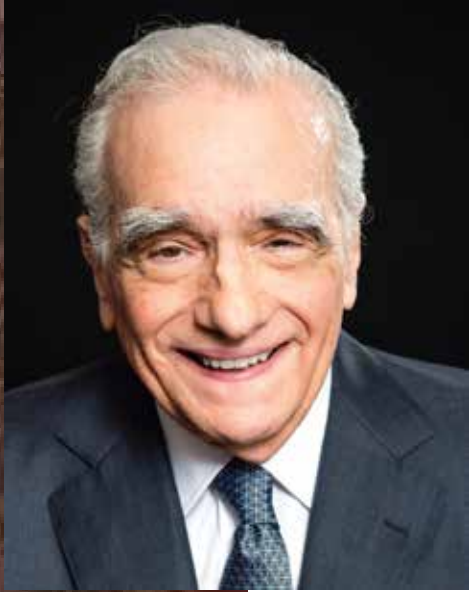
1 ...
2 ...

Martin Scorsese

ve mutlaka izlenmesi gereken filmler

Bu sayımızda sinema sayfalarımızın konuğu sinemaseverlerin gönlünde taht kurmuş bir yönetmen, senarist ve yapımcı... Yaşayan efsane Martin Scorsese, Killers of the Flower Moon filmiyle bu yıl da Oscar Ödüllerinde aday gösterildi ama bu kez o parıldayan heykeli "Oppenheimer" filminin yönetmeni Christopher Nolan'ın ellerine teslim etti. Şimdi isterseniz, ünlü yönetmenin yaşamına ve sinema dünyasındaki başarılarına yakından bakalım.

Martin Marcantonio Luciano Scorsese 17 Kasım 1942'de New York, Queens'te doğdu. Bütün çocukluğu astım hastalığının yarattığı yokluklarla geçti. Çoğu zaman oyunlara katılmadı, bu yüz-

den fazla arkadaşı da olmadı. Akrabaları Manhattan'ın 'Küçük İtalya' olarak anılan bölgesinde yaşıyordu. Queens'te de Amerika'ya göç etmiş olan İtalyanlar yaşıyordu ve burada sık sık tanık olduğu sokak kavgaları, mafya çatışmaları sinemasında yakaladığı önemli başarılarla anahtar rolü üstlenecekti. Annesi Catherina, babası Charles Scorsese ve abisi, Martin'i sinema ile tanıştıran ilk kişilerdi. Neredeyse her hafta sonu sinemaya gittiklerinden sinemaya ilgisi giderek geliyordu ve meslek olarak sinemaya yoğunlaşmaya başladı. 1964'te Amerika'nın ve dünyanın en önemli sinema okullarından biri olan UCLA'ya girdi. Eğitimi sırasında ilk çektiği film 1968'de Chicago Film Festivali'ne kabul edildi.

İlk filmler

Scorsese, 1972'de yapımcı Roger Corman'ın yardımlarıyla 1929 Büyük Buhran Amerika'sında bir işçi ile sevgilisinin patronlarından intikam alma serüvenini anlatan **Boxcar Bertha**'yı çekti.

Film beğenildi ancak Scorsese asıl çıkışını bir yıl sonra **Mean Streets** ile yakaladı. New York'taki küçük İtalya'da yaşayan Charlie, Tony ve Johnny isimli üç arkadaşın hayatını konu alan film büyük başarı kazandı. Arka Sokaklar Robert De Niro ve Martin Scorsese'nin ilk buluşmasıydı.

1976'da New York, Manhattan sokaklarında geçen **Taxi Driver** Oscar'da 4 dalda aday gösterildi ve Scorsese 29. Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye kazandı. Bu başarı ile birlikte çalışma enerjisini körüklediğini söylediği kokain kullanımını artıran Scorsese, ilerleyen zamanda depresyon belirtileri göstermeye başladı ve hastaneye kaldırıldı.

Onu bu bağımlılık belasından yakın dostu Robert De Niro'nun getirdiği bir senaryo kurtardı. Senaryoyu beğenen Scorsese rehabilitasyona girerek bağımlılığı yendi.

Yükseliş sürüyor

Senaryosu gerçek bir yaşama dayanan **Racing Bull**, Scorsese'ye en iyi film, De Niro'ya en iyi erkek oyuncu ve Thelma Schoonmaker'a en iyi kurgu dalında Oscar kazandı.

Racing Bull Scorsese'nin iyice ünlenmesini ve daha büyük projeler için ön sıralarda tercih edilmesini sağladı.

Bir sonraki film Robert De Niro ile birlikte komedyen Jerry Lewis'in rol aldığı **The King of Comedy** oldu. Film toplumda kabul görmeye çalışan başarısız komedyen Rupert Pupkin'in hikayesini anlatıyordu. Scorsese'nin karamizah denemesi fazla bilinmese de onun birçok filmini etkilemiştir.

1985'te kendisine Cannes Film Festivali'nde ilk en iyi yönetmen ödülünü kazandıran **After Hours**, seyirciyi gözlerini kırpmadan izlemeye iten temposuyla Scorsese'nin en önemli işlerinden biri oldu.

Stil ve ilham

Martin Scorsese; Amerikan yeni dalga akımının öncüsü olarak anılır. Sokakların kargaşasından yarattığı hikayeler ile oluşturduğu sinema dilinde kurgu da önemli bir unsurdur. Filmin sonundan ya da ortasından başlayan anlatımlar, seyirciyi merak denizinde sürükleyen akıl oyunları ve şaşırtan sonlar.

Scorsese'in bir diğer özelliği hep aynı oyuncularla çalışması... Robert De Niro, Joe Pesci ve Harvey Keitel ile çalışmayı tercih eden yönetmen; son dönem filmlerinde Leonardo Di Caprio ile çalıştı.

Sinema dünyasında en iyi bilinen Scorsese filmi olan **Goodfellas**, bir zirve olarak kabul edilir. Türkçe'ye Sıkı Dostlar ismi ile çevrilmiş film, gerçek hayattan uyarlanmış bir hikâyeye dayanıyor.

Goodfellas'tan hemen sonra 1991'de yeniden koltuğuna kurulan Scorsese, bu sefer 1962 yapımı kült **Cape Fear**'i büyük bir özveriyle yeniden çekti.

1995'e geldiğimizde ise Scorsese yine gerçek bir hikayenin anlatıldığı **Casino**'da; De Niro, Joe Pesci, Sharon Stone, Frank Vincent ile çalıştı. Sharon Stone, filmdeki performansı ile en iyi kadın oyuncu dalında Oscar'a aday gösterildi.

Yüzyıl geride kaldı

2000'li yılların başında Scorsese 60'lı yaşlara yaklaşmış, her zaman çalıştığı oyuncular da onunla birlikte yaş almış ve daha rahat rollere soyunmaya başlamışlardı. Scorsese de bunu görerek yeni arayışlara yöneldi ve büyük çıkışını 2002 Cannes'da ilk kez gösterim şansı yakalanan filmi **Gangs Of New York** ile yaptı. Filmde kameralar 1800'ler New York'undaki İrlandalı ve Güney Amerikalı çetelerin güç savaşlarına çevrilmişti ve yeni dönemin en büyük yıldız adaylarından biri olarak görülen genç Leonardo DiCaprio, Cameron Diaz ve Daniel Day Lewis oynuyordu.

2004'te bir biyografi filmi olan **The Aviator** oldukça başarılı oldu. Howard Hughes rolü ile genç DiCaprio ilk en iyi erkek oyuncu adaylığını elde etti. Cate Blanchett en iyi yardımcı kadın oyuncu dalında Oscar'ı kazandı. **The Aviator**

en iyi sinematografi, en iyi kurgu, en iyi set tasarımı ve en iyi kostüm tasarım dallarında da heykelciği kazanarak Oscar'da büyük alkış aldı.

Yönetmen 2006'da **The Departed** ile yıllardır beklediği Oscar'a kavuştu. İki tarafa sızmış birer köstebekin heyecan dolu hikayesini konu alan film Leonardo DiCaprio, Matt Damon ve Jack Nicholson gibi usta isimlerle unutulmazlar arasında girdi. Akademi Ödülleri'nde En İyi Film ve En İyi Yönetmen Ödülü dahil aday olduğu beş daldan dördünde zafere ulaştı.

Başarıya doymayan Scorsese, 2010'da **Shutter Island** ile bir akıl hastanesinde işlenen suçları araştıran iki dedektifin hikayesiyle ortaya çıktı ancak film beklentisini karşılamadı.

Scorsese, 3 boyutlu film modasına 2011'de yönettiği **Hugo** ile katıldı. 1901'de geçen filmde yönetmen, bir efsane olan George Melies'i iki çocuğun anlatısıyla sinemaseverlere sundu. **Hugo**, eleştirmenler tarafından Scorsese filmografisinin en büyük meyvelelerinden biri olarak kabul edildi.

Ünlü yönetmenin filmografisinde öne çıkan, kara komedilerden bir diğeri, Wall Street'in genç ve hırslı borsacısı Jordan Belfort'un hayatını anlatan **The Wolf of Wall Street**, içerdiği cesur sahneleri ile sinema dünyasında uzun süre adından söz ettirdi. DiCaprio'nun yanı sıra Matthew McConaughey'in performansının öne çıktığı filmde Margot Robbie de performansı ile kocaman bir 'çıkış adımı' atmaya başardı.

Gençliğinde rahip olma düşüncesi taşıyan Martin Scorsese, bu isteğinin karşılığı olarak çektiği **Last Temptation of**

Christ ve **Kundun**'dan sonra 2016'da din temalı filmlerinin sonuncusu olan **Silence** ile görücüye çıktı. Andrew Garfield, Adam Driver ve Liam Neeson üçlüsünün başrolleri paylaştığı Silence, yönetmenin geri planda kalan filmlerinden biri oldu.

Son filmler

Eleştirmenlerin usta yönetmenin veda filmi olarak gördüğü **The Irishman**, 27 Kasım 2019'da Netflix'de gösterime girdi. Bir mafya tetikçisi olan Frank Sheeran'ın hayatına odaklanan film Amerikan tarihinin en gizemli suç olaylarından biri olan işçi lideri Jimmy Hoffa'nın ortadan kayboluşuna da değiniyor. 10 dalda Oscar adayı olmasına karşın hiçbirini kazanamamış olması Scorsese için üzücü olmuştur.

ilk gösterimi Cannes'da yapılan **Killers of the Flower Moon**, David Grann'ın aynı adlı kitabından uyarlanan hikaye, 20. yüzyılın başlarında, topraklarında petrol bulunmasıyla dünyanın en zengin insanları arasına giren Amerikan Osage yerlilerini ve FBI'in doğuşunu konu alıyor. Leonardo DiCaprio, Lily Gladstone, Robert De Niro, Jesse Plemons, John Lithgow, Brendan Fraser, Tantoo Cardinal, Cara Jade Myers, JaNae Collins ve Jillian Dion gibi isimlerin rol aldığı filmin senaryosu Eric Roth'un imzasını taşıyor.

Çektiği ses getiren filmlerle kariyeri boyunca 11 kez Oscar'a aday olan Martin Scorsese, 1997 yılında Amerikan Film Enstitüsü tarafından verilen AFI Yaşam Boyu Başarı Ödülü'ne layık görüldü.

Kendinize zaman ayırıp size önerdiğimiz filmleri izlerseniz bir sihema efsanesinin yaşamına da tanık olacaksınız.

İzmir'de bir kültür sanat turu

Ayşe Perin Tatari son dönemde açtığı kişisel sergiler ile birlikte katıldığı karma sergiler ile de dikkat çekiyor. Tatari'nin resimleri Büyük Efes Sanat Günleri ve İzmirli Mimar Ressamlar Sergisinde sanatseverler ile buluştu.

■ AYŞE PERİN TATARI

İzmir son zamanlarda açılan yeni müzeler, çeşitli galeriler ve mekanlarda açılan sergilerle dikkat çekiyor.

İzmir'in önemli sanat etkinliklerinden Büyük Efes Sanat Günleri Şubat ayında, Swissotel Büyük Efes Kordon Salonlarında ziyaretçilere açıldı. İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Konak Belediyesi destekleri ile bu yıl 8. kez düzenlenen sanat günlerinde 350'yi aşkın eser sanat severlerle buluştu. Etkinlikte İzmir'in yanı sıra Ankara, İstanbul şehirleri ile Fransa, Bulgaristan gibi ülkelerden gelen galeriler ve sanatçılar ile zengin bir sanat şöleni sunulurken her yıl altmışın üzerinde sanatçı ağırlanıyor... Sanat danışmanlığını üstlenen; sanata ve sanatçıya destek olmak için çalışmalarını yürüten, Meriç Aktaş Ateş "Her yıl bu hayalimizi gerçekleştiriyoruz" sözleri ile 2014 yılından bu yana yapılan çalışmaları açılış konuşmasında davetlilerle paylaştı. Sanat günleri boyunca düzenlenen söyleşilerle de sanat dolu günler yaşandı. Bu yıl ben de bir galeri bünyesinde resimlerimle sanat günlerine katıldığım için o günleri izleyici-yönetici-sanatçı çerçevesinde gözlemleme ve yaşama imkanını buldum.

Meriç Aktaş Ateş

Otellerimizin sanata kapılarını açması kentin kültür ve sanat yaşamına önemli bir katkıdır. Swissotel Büyük Efes'in biz İzmirlilerin yaşamında çok özel bir yeri vardır. Büyük Efes Oteli, geçmiş görkemli günlerini bugün de sürdürmekte, özellikle de sanata yakınlığı ile de katma değer kazanmaktadır.

Bugün otelin girişinde dünyaca ünlü Kolombiyalı sanatçı Botero'nun 2,5 m boyundaki "Atlı Adam" heykeli Türkiye'de sergilenen tek Botero heykeldir. Bahçede İtalyan sanatçı Rabarama'nın Carrera mermerinden yaptığı çarpıcı eseri "Giyotin" ve İngiliz heykeltıraş Antony Gormley'in demirden yapılmış kübist tarzda heykeli, lobi alanında Şadi Çalık'ın Efes Antik Kenti tapınağının bereket sembolü olan Artemis heykelinin bir replikası ve Lorenzo Quinn'in bronz heykeli mekana değer kazandıran eserlerdir. Daha pek çok sanat eseri diğer salonlarda karşımıza çıkar...

Bon Vivant'ta bir sergi

Kaliteli vakit geçirebileceğimiz bir mekan "BonVivant"... Cumhuriyet Bulvarı üzerinde bulunan 19. yüzyıla ait, iki komşu eski İzmir evi, büyük bir titizlikle yürütülen rölöve ve restorasyon çalışmaları ile aslına uygun olarak yenilendi ve eski günlerdeki özgün kimliğine kavuşarak hizmete açıldı. BonVivant felsefesine ve ait olduğu dönemin ruhuna sahip mekanda; çeşitli toplantı, sergi, caz ve sinema günleri gibi etkinlikler mevcut. Geçtiğimiz günlerde, "İzmirli Mimar Ressamlar" sergisi düzenlendi ve resimlerimle ben de katıldım. Sergi süresince söyleşiler düzenlendi, özellikle de mimarlık, sanat öğrencileri ve eğitimcilerinin ilgi gösterdiği sergi vesilesi ile mekanın kaliteli ve özenli atmosferi...

BonVivant'ta sanatseverlerin yoğun ilgisi ile karşılaşılan İzmirli Mimar Ressamlar Sergisi boyunca sanat söyleşileri de düzenlendi.

Türk sanat tarihini ve kültürünü sanatseverlerle paylaşmak amacıyla 2023 yılında açılan T.C. Ziraat Bankası İzmir Sanat Müzesi, ülkemizde bir banka tarafından kurulan ilk sanat müzesidir. Resim, heykel, seramik ve özgün baskı dallarından oluşan değerli koleksiyonu ile, çağdaş sanatımızın ulusal ve uluslararası tanıtılmasına öncülük ediyor.

ferini uzun süre teneffüs etmiş olduk. İkinci Kordon'a cepheli mekan adeta çölde bir vaha gibi... Özen gösterilerek korunmuş binalara çok ihtiyacımız var. Az ileride güzel bir kilisenin mevcudiyeti de düşünülürse, bu sokak ve diğer sokaklar yıllarca ihmal edilmiş. Acil olarak düzeltilmeli. Yetersiz kaldırım mesafesine eklenen bisiklet yolu ve toplanamayan çöpleri ile kentin merkezindeki pek çok sokak gibi özene ihtiyacı var.

Ziraat Bankası İzmir Sanat Müzesi

İzmir'de yeni ve önemli bir müze Ziraat Bankası İzmir Sanat Müzesi... T.C. Ziraat Bankası'nın tarihi şube binası zemin, birinci ve ikinci kat olmak üzere üç kat olarak 1930 yılında inşa edilmiş. Bu tarihi binayı müzeye dönüştürme programı, kapsamlı bir restorasyon planı ve yeniden tasarlama projeleri 2018 yılında başlamış.

Binanın 1. Ulusal Mimari Akım özelliklerini taşıyan, orijinal mimari karakterini büyük ölçüde korumayı hedefleyen restorasyon planları özenle uygulanmış. Giriş fuayesi, tepe aydınlatması olarak tasarlanan renkli vitraylarla iç mekâna doğal ışık akışı sağlayan geçici sergi salonu olarak düzenlenmiş. Birinci ve ikinci katlar Banka'nın koleksiyonundan seçilmiş Türk resim ve heykel sanatı tarihini yansıtan eserlere ayrılmış.

Türk sanat tarihini ve kültürünü sanatseverlerle paylaşmak amacıyla 2023 yılında açılan T.C. Ziraat Bankası İzmir Sanat Müzesi, ülkemizde bir banka tarafından kurulan ilk sanat müzesidir. Resim, heykel, seramik ve özgün baskı dallarından oluşan değerli koleksiyonu ile, çağdaş sanatımızın ulusal ve uluslararası tanıtılmasına öncülük etmektedir.

Atatürk'ün talimatı ile 1926 yılında, devletin kültür ve sanat politikası uyarınca; mekanlarını sanat eserleriyle donatmak, sanatı ve sanatçıyı desteklemek amacıyla kamu kurumları ve bankalar koleksiyon oluşturmaya başlamıştır. Bu doğrultuda, T.C. Ziraat Bankası da Ankara'daki tarihi genel müdürlük binası için, İbrahim Çallı ve Namık İsmail gibi ünlü sanatçılara büyük boyutlu eserler sipariş ederek ve müzayedeleden eser satın alarak koleksiyonun temelini atar.

İzmir'de Gazi Bulvarı üzerinde bulunan, mimarlık tarihimizin önemli yapıları olan "art nouvea" tarzı tarihi binasında, Banka koleksiyonunda yer alan sanat eserleri arasında yapılan özel bir seçki ile açılmış olan, ülkemizin ilk "Banka Sanat Müzesi" tarih ve sanat tarihimizde yerini almıştır. Koleksiyon, bir buçuk yüzyıla yaklaşan bir dönemi kapsayan 2500'e yaklaşan sanat birikimi ile oldukça kapsamlı ve düzenli ve aydınlatıcı bir birikimdir.

19. yüzyıldan bu yana oluşturulan koleksiyonun banka tarafından hazırlanmış ve basımı yapılmış özel bir kitabı mevcut. Kitabı okumak ayrı bir zevk... Okurken geziyorsunuz adeta. Empresyonist yorumlar ile başlıyor, figüratif ekspresyonlar, kübizm kuramları, yeni akımlar, geleneksel izler, Paris Ekolü, Sosyalrealizm toprak adamları, soyut sanat hareketleri, yeni soyut arayışları gibi pek çok ekol, sanatçılarımız ve eserleri ile kronolojik olarak takdim ediyor (resim, heykel, seramik). Müzenin küratörlüğü ve kitabın hazırlanması Prof.Kıymet Giray'a ait.

İzmir için çok daha fazlasına ihtiyaç var. Mevcutları değerlendirelim yaşatalım, yenileri için de çaba gösterelim temennileri ile sanat dolu günler dilerim.

S

“Since
1957
GELENEK, GÜVEN, TEKNOLOJİ

SARIGÖZOĞLU

www.sarigozoglu.com.tr • info@sarigozoglu.com.tr

Sunseekers 75 Sport

Sunseekers 75 Sport, adını denizlere yansıtan atletik bir tekne. İkonik köprüsü, olağanüstü çevikliği, dış ve iç mekanlarının rahat kullanımıyla karakterize edilen 75 Sport, çarpıcı dış özelliklere ve çağdaş bir iç tasarıma sahip. Üç geniş misafir kabinini kapsayan alt konaklama alanı, isteğe bağlı dördüncü kabin ve iki mürettebat yatağıyla uzun bir yolculuk için bile mükemmel.

Sahibi düşünülerek tasarlanan 75 Sport, geniş alanlara, gece ve gündüz sürekli seyir için tüm olanaklara sahip, son derece sosyal bir tekne. Sports Bridge, önde ve arkada çeşitli oturma grupları, su musluğu bulunan ıslak bar, buzdolabı, isteğe bağlı barbekü ızgarası, buz makinesi ve dört adet Fusion Marine su geçirmez hoparlörü ile en üst düzeyde eğlence alanı sağlıyor.

Geri çekilebilir arka kokpit kapısı, dış ve iç alanı birleştirerek kolaylık sağlıyor. Kısılabilir ortam aydınlatması, ahşap, karbon fiber ve paslanmaz çelikten yapılmış cesur iç tasarım ve çağdaş mobilyalar teknenin konforunu tamamlıyor.

Sports Bridge konsolu, iki adet 12 inçlik harita çizici çok işlevli ekran, otomatik sistemi, navigasyon kontrol cihazı, radar tarayıcı, derinlik hızı ve sıcaklık dönüştürücü ile donatılmış olarak tüm navigasyon gereksinimlerini sağlar. Kıç kokpitte kısma düğmeleri, durdurma/çalıştırma ve itici kontrolü bulunan isteğe bağlı bir kontrol istasyonu hassas kullanım sağlar. Bu arada alt konsol, kaptanı iki adet çok işlevli dokunmatik ekranlı harita çizici, GPS ve otomatik pilotla donatıyor.

Tekne ikiz MAN V12-1150 veya 1900 motorların performansı ile 40 knot'a kadar hıza ulaşabiliyor.

Sunseekers 75 Sport'un eğlence alanları kadar dinlenme alanlarının tasarımlarında son derece titiz bir çalışma yapılmış.

Maya Bistro

“Sakin Kent” uygulamalarının Türkiye’deki öncüsü Seferihisar’ın denizle kucaklaştığı Sığacık’ta, Teos kalıntılarının yanı başında, konumlanan Maya Bistro Beach Hotel, mavi ve yeşilin özel bir buluşma noktası...

Sığacık-Teos bölgesinin 12 ay açık kalan tek oteli, konuklarını Atlantis Kayalıklarında ağırlarken, neredeyse denizin içinde bulunan restoranı özel lezzetleri ile birlikte harika gün batımı keyifleri yaşıyor.

Maya mutfağı Günay şefe emanet

Körfezin balıkları ve bir kısmı kendi organik bahçesinde yetişen sebzeler, bölgenin yerel üreticilerden satın alı-

nan ürünler Maya Mutfağı’nın başrol oyuncularını. Atlantis kayalıklarındaki ata zeytin ağaçlarından elde edilen zeytin yağları ile pişirilen geleneksel reçeteleri yaşatan şef Günay Canbaz ve ekibi, restoranda konuklarına bir lezzet festivali sunuyor. Taş fırınında pişen, arpa unundan yapılan Teos Ekmeği ise restoranın patentli spesiyali...

Restoranda her cuma akşamı piyanist Elena Nikitina müzik yapıyor. Otelin bir diğer avantajı ise şirket ve grupların özel toplantılarına ev sahipliği yapması.

Maya Bistro

Akkum Cad. 177, 35460 Seferihisar
Telefon 232.398-1480

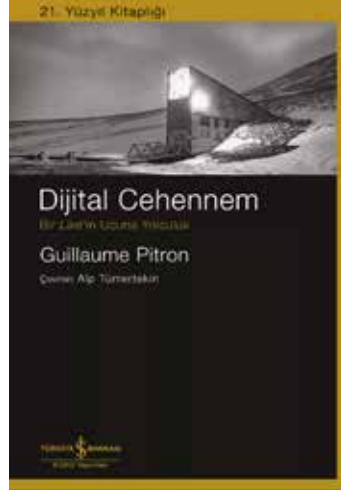
SÜREYYA CİLİV

Global İş Dünyasında
Sıradışı Bir Lider

Fırat Demirel
Kronik Kitap

İş dünyasında pek çok lider görevini layığıyla yerine getirmek için gayret gösterir ancak kimileri vardır ki yıllar sonra dahi adından ve başarılarından söz ettirir. Peki, bu kişilerin farklı yönleri ve onları öne çıkaran özellikleri nelerdir? Çalışanlarıyla ekip olmayı bilen, önceliğine “insan”ı koyan bir lider nasıl yetişir? Ankara Fen Lisesi yıllarından ODTÜ’ye, Harvard Business School’dan Microsoft Türkiye’ye ve oradan da Turkcell’e uzanan sıradışı bir hikâye Süreyya Ciliz’ininki... Türkiye’de mobil geniş bant ve fiber optik çağını başlatarak ülkenin teknolojik ve ekonomik kalkınmasına kalıcı bir iz bırakan, liderliğiyle binlerce kişiye rol model olan, Doğu’ya yatırımın ve sosyal sorumluluk projelerinin önünü açan; özetle bir kıvılcım olarak gittiği yurt dışından Türkiye’nin her köşesine sirayet eden bir alev olarak dönen bir lider...

Eğer içinizde teknoloji ve bilimin ışığında, insanlara daha fazla değer vererek, gençlere ve öncelikle kendinize güvenerek dünya çapında işler yapma ateşi varsa bu kitap tam size göre...

DİJİTAL CEHENNEM

Guillaume Pitron
Çeviri: Alp Tümertekin
İş Bankası Kültür
Yayınları

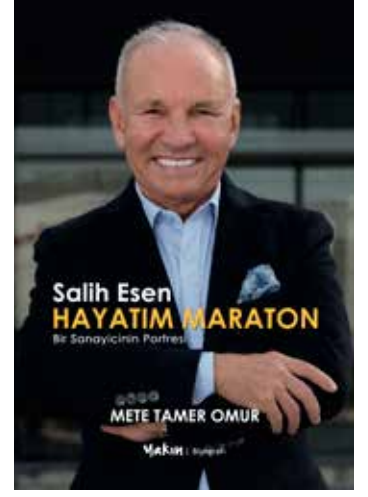
“Guillaume Pitron, internetin sözde gayrimaddiliğinin, teknoloji simsarlarının en tehlikeli masallarından biri olduğunu ortaya koyuyor. Dijital dünya bizi kapitalizmin yıkıcı eğilimlerinden kurtarmak bir yana, bu eğilimleri daha da yoğunlaştırıyor; teknoloji şirketleri çevre üzerindeki etkilerine aldırmaksızın katlanarak hızlanan, plansız bir büyümeye kendilerini adanmış durumdadır. Çoktan berbat hale getirdiğimiz analog dünyamızdan dijital bir alternatifte kaçamayacağımızı ikna edici bir şekilde gösteren bir kitap. Sorunlarımız maddi ve maddi çözümler gerektiriyor.” -Jeff Sparrow, The Saturday Paper
Ünlü bir gazeteci ve program yapımcısı olan Pitron iki yıl boyunca dört kıtada sürdürdüğü titiz araştırmasıyla dijital dünya serabının ardındaki karanlık gerçeği, sadece adı sanal olan bir teknolojinin anatomisini gözler önüne seriyor. İletişim kurmak, çalışmak ve tüketmek için kullandığımız dijital teknolojinin sandığımızdan çok daha somut olduğunu ve önümüzdeki on yıllarda dünyanın biyofizik sınırlarının aşılmasında başrolü oynayacağını öne sürüyor.

SINIRSIZ ÜLKE

Patricia Engel
Çeviri: Elif Nihan
Akbaş
Holden Kitap

Patricia Engel’in 2021 yılında yayımlanan Sınırsız Ülke romanı, göç, aile ve kimlik gibi evrensel temaları işleyen güçlü ve duygusal bir eser. Roman, Kolombiya’da ABD’ye göç eden bir ailenin hikâyesini anlatıyor. Romanın başkarakteri Elena, Kolombiya’da bir köyde büyüyen genç bir kadındır. Elena, Mauro adında bir gençle tanışır ve ona âşık olur. Ancak, Kolombiya’da yarım yüzyıldır süren şiddet, çiftin hayatını altüst eder. Mauro, bir çatışmada yaralanır ve Elena, çocuklarını korumak için Amerika Birleşik Devletleri’ne kaçmaya karar verir. Amerika Birleşik Devletleri’nde Elena, zorlu bir hayat sürmeye başlar. Dil bilmez, parası yoktur ve göçmenlik yetkilileri tarafından sürekli tehdit edilir. Ancak, çocuklarının geleceği için mücadele etmekte kararlıdır. Talia, Elena ve Mauro’nun kızıdır. Ailesi parçalanmış bir şekilde büyümeye çalışan genç bir kızıdır. Annesinin sevgisi ve desteğiyle, sınırlar ve kültürler arasında bir yaşam inşa etmeye çalışır. Engel, Sınırsız Ülke romanında göçmenlik deneyiminin hem kişisel hem de siyasi boyutlarını inceliyor.

SALİH ESEN

HAYATIM MARATON

Mete Tamer Omur
Yakın Kitapevi

Duayen sanayici Salih Esen’in, Mete Tamer Omur’a anlattığı yaşam hikayesinde çıkarılacak çok ders var.

“Yatırım ve sanayicilik bir yerde yaşam tarzım olmuş. Genlerimden gelen bir güç olsa gerek. Tüm bunlara dayanmanın yolunun da spordan geçtiğinin farkındayım. Aslında bol zamanım olduğundan değil, yarattığım için vakit ayırabiliyorum. Spor yaparak iş stresinin olumsuzluklarından kurtuluyorum.

Hayat bir maraton. Yarışın neresinde olduğunuz o kadar da önemli değil. Yoluza, koşunuza devam ederken kendi bünyenize uygun hareket etmelisiniz. Yarışta önünüzde olanlar olabilir ama onların bir nedenle, ne zaman yarış dışı kalacağını da düşünmek gerekiyor. Size düşen o kulvarda koşuya devam etmeniz. Bu düşünceyle hayata baktım hep. Hiçbir şekilde gereksiz hırslara kapılmadım. İle de birinci olacağım diye bir düşünceye sahip olmadım. Geçen zaman haklı olduğumu gösterdi.

Benim ilkem şu: Nefesine göre koşmalısın.”

Haziran
Teslim

H O M E A S A L I

YAZA MERHABA FIRSATLARI

6 Ay
0 Faiz

NORM
KAR
İNŞAAT

KARCI OĞLU
güvencesiyle
normkar.com

* Kampanyamız sadece Mayıs ve Haziran aylarında geçerlidir. NormKar İnşaat San. Tic. Ltd. Şti. talebe göre kampanyayı öncesinde sonlandırmayı ve değişiklik yapma hakkını saklı tutmaktadır.

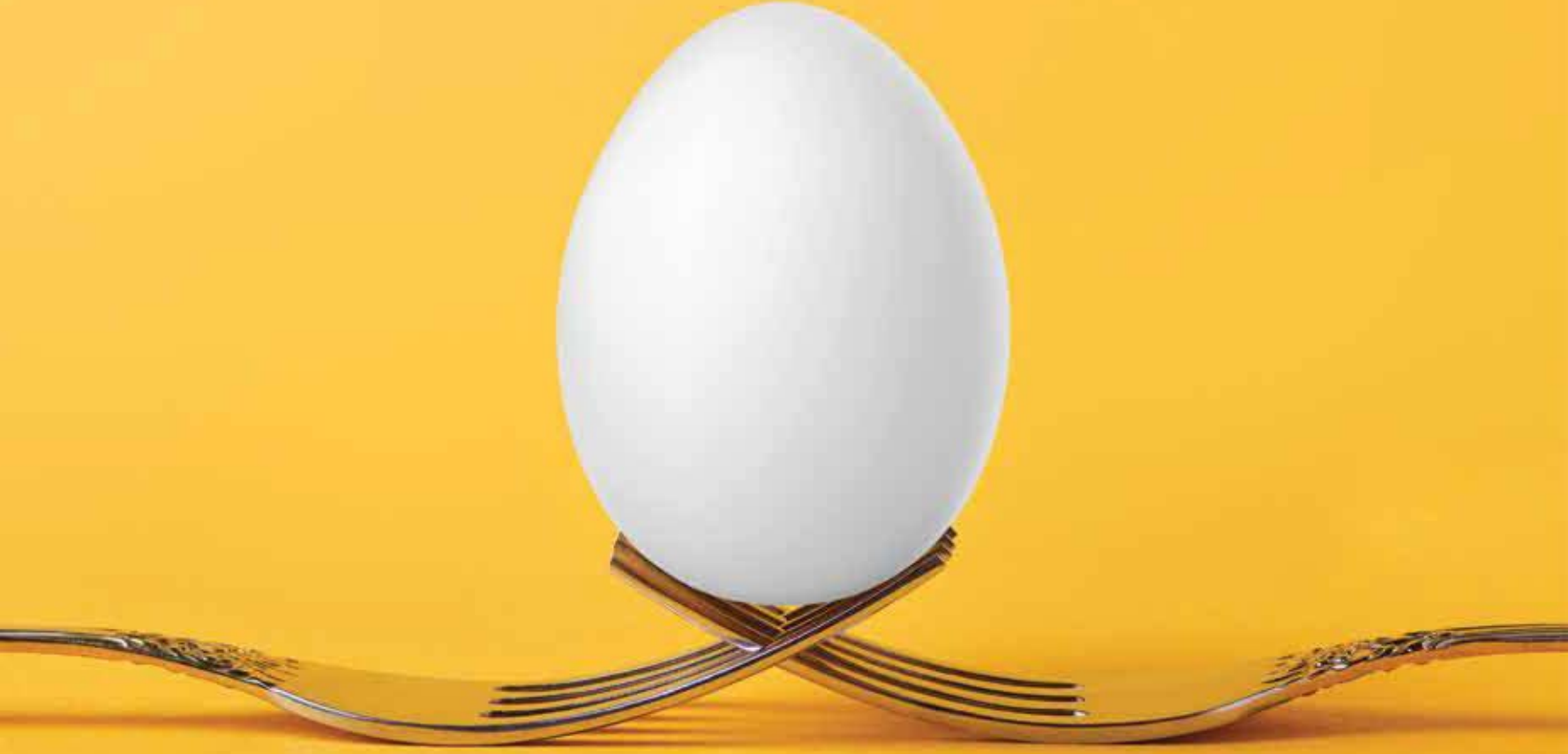
0 (553) 268 85 81

www.homesasali.com

 [home.sasali](https://www.instagram.com/home.sasali)

provi

Günün Proteini

www.proviyumurta.com.tr

PROMAR
GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.